

KS. STANISŁAW LIBROWSKI

REPERTORIUM
AKT WIZYTACJI KANONICZNYCH
DAWNEJ ARCHIDIECEZJI GNIEŹNIEŃSKIEJ

CZĘŚĆ 2

AKTA PRZECHOWYWANE
W ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNYM W GNIEŹNIE

ZESZYT 2

SYGNATURY 21—50: AKTA Z LAT 1775—1820

LUBLIN 1976

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	[160]
I. Informacje' ogólne	[160]
II. Schemat najważniejszych elementów formalnych i treściowych ksiąg	[161]
III. Konkordancja sygnatur. Nowe skróty	[165]
1. Konkordancja sygnatur rękopisów	[165]
2. Słownik skrótów	[166]
Opis i zawartość akt	[168]
Pontyfikat Gabriela J. Podoskiego 1767—1777	[168]
Seria specjalnych wizytacji dziekańskich z roku 1775	[168]
21. Akta wizytacji dekanatu znińskiego z roku 1775	[168]
Pontyfikat Antoniego K. Ostrowskiego 1777—1784	[170]
Seria nadzwyczajnych wizytacji dziekańskich z roku 1778	[170]
22. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1778	[171]
Seria wizytacji generalnych z lat 1779—1783	[173]
Wprowadzenie do akt tej serii	[173]
Oficjałat i archidiaconat gnieźnieński	[174]
23. Akta wizytacji kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie z roku 1782	[174]
24. Akta wizytacji kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie z roku 1782 (odpis)	[176]
25. Akta wizytacji dekanatu słupeckiego (bez Słupcy i dekretów ref.) z lat 1779 i 1781	[177]
26. Akta wizytacji dekanatów gnieź. Św. Trójcy i św. Michała czyli zbarskiego (bez dekretów ref.) z lat 1780—1781	[180]
27. Akta wizytacji pozostałych pięciu dekanatów a-diak. gnieźnieńskiego: św. Piotra i Pawła, łekneńskiego, rogowskiego, konińskiego i sompoleńskiego z lat 1780—1782	[186]
Oficjałat piotrkowski, archidiaconat łączycycki	[195]
28. Akta wizytacji prepozytury par. w Piotrkowie (w dek. tuszyńskim) z roku 1780 (kopia bez dekr. ref.)	[195]
Oficjałat i archidiaconat kaliski	[197]

29. Większość akt wizytacji a-diak. kaliskiego (dek. kaliski, krotoszyński i pleszewski) z lat 1781—1783 [197]
 Pontyfikat Michała J. P o n i a t o w s k i e g o 1785—1794 [207]
 Seria wizytacji generalnych z lat 1790—1792 [207]
 Wprowadzenie do akt nin. grupy [207]
 Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński [207]
30. Akta wizytacji dekanatów sompoleńskiego oraz gnieźnieńskich Św. Trójcy i św. Michała (zbarskiego) z lat 1790—1792 [207]
 Oficjałat i archidiakonat uniejowski [218]
31. Akta wizytacji dekanatu lutomierskiego z roku 1791 [218]
 Oficjałat i archidiakonat kamieński [221]
32. Akta wizytacji dekanatu wiecborskiego odnoszące się do prepozytury par. w Bydgoszczy z roku 1791 (odpis) [221]
 Pontyfikat Ignacego B. K r a s i c k i e g o 1795—1801 [223]
 Seria 1 specjalnych wizytacji dziekańskich z lat 1797—1799 [223]
 Wprowadzenie do akt tej serii [223]
 Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński [224]
33. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1798 [224]
34. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1798 (drugi egz.) [227]
35. Akta wizytacji dekanatów: gnieź. św. Piotra i Pawła oraz rogowskiego i łekneńskiego z roku 1798 [231]
 Oficjałat i archidiakonat uniejowski [236]
36. Akta wizytacji dekanatów lutomierskiego i szadkowskiego z lat 1798—1799 [236]
 Seria 2 nadzwyczajnych wizytacji dziekańskich z lat 1800—1801 [242]
 Wprowadzenie do akt tej grupy [242]
 Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński [242]
37. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1800 [242]
 Oficjałat i archidiakonat kaliski [245]
38. Akta wizytacji dekanatu kaliskiego z roku 1800 [245]
 Częstkowa wizytacja komisaryczna [248]
 Oficjałat i archidiakonat kamieński [248]
39. Akta wizytacji kościołów i beneficjów m. Bydgoszczy (w dek. wiecborskim) z roku 1801 [248]
 Administracja prał. Franciszka M a l c z e w s k i e g o 1801—1805 [250]
 Specjalne wizytacje dziekańskie w latach 1801—1802 [250]
 Wprowadzenie do tychże wizytacji [250]
 Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński [250]
40. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1802 [250]

41. Akta wizytacji dekanatu konińskiego z roku 1802 . . . [253]
 Wizytacje komisaryczne kolegiat w roku 1803 . . . [255]
 Wprowadzenie do nin. dokumentacji . . . [255]
 Oficjałat i archidiakoniat kaliski . . . [255]
42. Akta wizytacji kolegiaty i parafii w Choczcu (w dek. stawi-
 szyńskim) z roku 1803 . . . [255]
 Pontyfikat Ignacego R a c z y ń s k i e g o 1807—1818 . . [257]
 Seria wizytacji generalnych z lat 1810—1820 . . . [257]
 Wprowadzenie do tej grupy wizytacyjnej . . . [257]
 Oficjałat i archidiakoniat gnieźnieński . . . [259]
43. Akta wizytacji katedry gnieźnieńskiej i jej duchowieństwa
 z roku 1810 . . . [259]
44. Akta wizytacji dekanatów gnieź. Św. Trójcy i św. Michała
 (zbarskiego) z lat 1811 i 1816 . . . [262]
45. Akta wizytacji dekanatów: gnieź. św. Piotra i Pawła oraz
 łekneńskiego z roku 1811 . . . [269]
46. Akta wizytacji dekanatów rogowskiego i żnińskiego z lat
 1816—1818 . . . [274]
47. Połowa akt wizytacji dekanatu słupeckiego (bez samej Słup-
 cy) z roku 1811 . . . [282]
 Oficjałat i archidiakoniat kaliski . . . [284]
48. Akta wizytacji dekanatu pleszewskiego z lat 1811 i 1816 . [284]
 Oficjałat i archidiakoniat uniejowski . . . [289]
49. Materiały do dekretów ref. dla parafii dekanatów szadkow-
 skiego i lutomińskiego z roku 1811 oraz bruliony tychże de-
 kretów z r. 1812 . . . [289]
 Oficjałat i archidiakoniat kamieński . . . [294]
50. Nie wszystkie akta wizytacji dekanatów kcyńskiego, nakiel-
 skiego, łobżenickiego i więcborskiego z lat 1816—1820 . . [294]

WPROWADZENIE

I. INFORMACJE OGÓLNE

Drugi zeszyt wtórej części *Repertorium* prezentuje nam dalszych 30 rękopisów wizytacyjnych zbioru gnieźnieńskiego. Wobec tego Archiwum A-diec. w Gnieźnie posiada łącznie 50 ksiąg wizytacyjnych dawnej swej archidiecezji. Tak jak w zeszycie 1 również akta omówione w nin. odcinku dzieła dotyczą przede wszystkim instytucji kościelnych stoł. archidiaconatu gnieźnieńskiego, w mniejszej mierze a-diaconatów kaliskiego i kamieńskiego, a w znikomej tylko części innych terenów. Jest to zarazem zasób o połowę mniejszy od przechowywanego w tym względzie we Włocławku. Stąd został on zawarty w dwóch zeszytach opracowania, podczas gdy zbiór włocławski zajął aż cztery odcinki *Repertorium*. Atoli zasób znajdujący się w Gnieźnie jest szczególnie ważny, albowiem mieści w sobie zasadniczo akta wizytacji generalnych, stanowiące księgi obszerne, no i — jak już powiedziałem — wyczerpujące dogłębnie obszar a-diaconatu i oficjałatu gen. gnieźnieńskiego.

Kolejne księgi akt wizytacji kan. tego zeszytu розміściłem pontyfikatami arcybiskupów, a w tych dalej seriami czynności lustracyjnych oraz terytoriami organizacji diecezjalnej (archidiaconaty, oficjałaty, dekanaty). Mamy tu zatem do czynienia z rządami prymasów: Podoskiego (1767—1777), Ostrowskiego (1777—1784) i Poniatowskiego (1785—1794), a-bpa Krasickiego (1795—1801), adm. Malczewskiego (1801—1805) oraz a-bpa Raczyńskiego (1807—1818).

Zarówno na początku poszczególnych pontyfikatów, jak też serii lustracyjnych zamieściłem odpowiednie wprowadzenia do przebiegu kolejnych wizytacji oraz pozostałych po nich akt. Stąd na tym miejscu owych uwag jest b. mało, same najbardziej ogólne. Jeszcze szczegółowsze objaśnienia, aniżeli informacje zawarte we wstępach do danych pontyfikatów arcybiskupich i serii wizytacyjnych, znajdzie czytelnik w szóstych punktach (elementach) opisów kolejnych 30-tu ksiąg repertoriowanego zeszytu.

II. SCHEMAT NAJWAŻNIEJSZYCH ELEMENTÓW FORMALNYCH I TREŚCIOWYCH KSIĄG

Kryteria wyboru niżej wyliczonych elementów z kolejnych ksiąg wizytacyjnych są takie same jak w opublikowanych już zeszytach mego opracowania.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 21

Akta wizytacji dek. z nińskiego z roku 1775.— Dziek. wiz. specjalna, ogólna, czystopis akt pos. wykaz zlustr. parafii.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 22

Akta wizytacji dek. gnieź. Św. Trójcy z roku 1778.— Dziek. lustr. nadzwyczajna, całkowita, czystopis akt mający spis zwiz. parafii.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 23

Akta wizytacji kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie w roku 1782.— Wiz. generalna, zew. i wew., czystopis akt. przyn. ze sobą instrukcję wiz. i nominację lustr. oraz 2 piecz. Ostrowskiego i 1 Pstrokońskiego.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 24

Akta wizytacji kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie z roku 1782.— Kopia poz. 23, wiz. generalna, zew. i wew., czystopis akt zawier. pytania wiz. i nominację lustr.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 25

Akta wizytacji dek. słupeckiego (bez Słupcy) z lat 1779 i 1781.— Wiz. generalna (bez dekretów ref.), zew. i wew., czystopis akt. przyn. ze sobą dedykację księgi i 1 piecz. Korytowskiego, pos. indeks zwiz. parafii.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 26

Akta wizytacji dwóch dek. gnieź.: Św. Trójcy i św. Michała (zbarskiego) z lat 1780—1781.— Wiz. generalna (bez dekretów ref.), zew. i wew., czystopis akt, mający odrębne tytuły i paginacje dla każdego z dekanatów, zawier. dedykację rękopisu i 1 piecz. Kociekowskiego, mający spis zlustr. parafii.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 27

Akta wizytacji pozostałych dek. a-diakonatu gnieź.: św. Piotra, Łekneńskiego, rogowskiego, konińskiego i sompoleńskiego z lat 1780—1782.— Wiz. generalna, zew. i wew., czystopis akt, pos. własną paginację do poszcz. dekanatów, przyn. ze sobą dedykację księgi i 1 piecz. Dorpowskiego, pos. wykaz zwiz. parafii; nowy dekanat — rogowski.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 28

Akta wizytacji prepozytury par. w Piotrkowie (w dek. tuszyńskim) z roku 1780.— Odpis syg. włoc. 77, wiz. generalna, zew. i wew., nie mająca dekr. ref.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 29

Większość akt wizytacji a-diakonatu kaliskiego (dek. kaliski, krotoszyński i pleszewski) z lat 1781—1783.— Jest to początek włoc. poz. 79, z którą wspólnie stanowią oryginał w stos. do brulionu przech. we Włocławku pod syg. 78; wiz. generalna (oprócz Gembarttha przepr. ją jeszcze 2 lustratorów częst.), zew. i wew., czystopis akt mający odr. foliację dla każdego z dekanatów, zawier. aż 5 el. formalnych wiz. i 2 wzm. o innych, katalog książek bibl. w Gołuchowie, 1 piecz. kap. gnieź., notę o ekstrad. akt w r. 1822 z Gniezna do Kalisza, indeks zlustr. kościołów.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 30

Akta wizytacji dekanatów: sompoleńskiego oraz gnieź. Św. Trójcy i św. Michała (zbarskiego) z lat 1790—1792.— Wiz. generalna, pełna (zew. i wew.), czystopis akt pos. włas. or. paginację i spis dla poszcz. dekanatów oraz wspólną nową foliację i wykaz dla całości księgi; pos. tabele lud. i doch., melduje o metr. i pomn., dost. inw. 4 bibliotek par. (Września, Kleczew, Wilczyn, Ostrowite) i 1 piecz. wiz. Murzynowskiego; jej cz. 1 (dek. somp.) stanowi or. w stos. do 87 syg. włoc.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 31

Akta wizytacji dek. lutomińskiego z roku 1791.— Wiz. generalna, całkowita (zew. i wew.), czystopis akt zawier. tabele lud. i doch., wiad. o metr., katalog bibl. kośc. par. w Pabianicach, mający wspólny spis zwiz. parafii; nie wyd. do Kalisza w r. 1822.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 32

Akta wizytacji parafii Bydgoszcz (w dek. wiecborskim) z roku 1791.— Kopia zag. akt, wiz. generalna, ogólna (zew. i wew.), czystopis pos. inw. biblioteki kośc.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 33

Akta wizytacji dek. gnieź. Św. Trójcy z roku 1798.— Dziek. wiz. specjalna, pełna, 1 egz. czystopisu akt wyk. artyst., mający wzm. o bibl. kośc. par. Św. Trójcy i katalog ksiąg par. we Wrześni, 4 piecz. dek. i 1 par. Sławno, wspólny indeks zlustr. parafii.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 34

Akta wizytacji dek. gnieź. Św. Trójcy z roku 1798.— 2 egz. czystopisu; spostrzeżenia jak w poz. 33.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 35

Akta wizytacji dekanatów: gnieź. św. Piotra oraz rogowskiego i łekneńskiego z roku 1798.— Trzy oddziel. specjalne wiz. dziek., ogólne, czystopisy akt zawier. m. in. spis książek bibl. kośc. w Kołdrąbiu i wzm. o katalogu ksiąg w Sokolnikach, pieczęcie kośc. oraz pryw. duch. i świec., pos. nowy wykaz zwiz. parafii.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 36

Akta wizytacji dekanatów lutomierskiego i szadkowskiego z lat 1798—1799.— Dwie odr. nadzwyczajne wiz. dziek., całkowite, czystopisy akt pos. m. in. inw. ksiązek bibl. kośc. w Krzepczowie i Grocholicach a wzm. o większych księg. w Pabianicach, Marzeninie i Grabnie, pieczęcie par. w dek. lut., mające nowy indeks zustr. kościołów; nie przekaz. do Kalisza w r. 1822.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 37

Akta wizytacji dek. gnieź. Św. Trójcy z roku 1800.— Dziek. wiz. specjalna, pełna, z dod. personalnymi, czystopis akt zawier. m. in. pytania wiz. (37), katalog ksiązek bibl. kośc. we Wrześni; brak pieczęci, współcz. spis zwiz. parafii.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 38

Akta wizytacji dek. kaliskiego z roku 1800.— Dziek. wiz. nadzwyczajna, ogólna, czystopis akt, całość w stos. do syg. włoc. 99; przynosi ze sobą dedykację księgi, pos. 2 późn. wykazy zustr. kościołów i piecz. dek. kal.; powołuje się na zag. wiz. tegoż dek. z r. 1798.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 39

Akta wizytacji kościołów i beneficjów m. Bydgoszczy (w dek. wiecborskim) z roku 1801.— Wiz. komisaryczna, całkowita, czystopis akt zawier. m. in. az 7 dok. związ. z formalną str. odbywania wiz. (nominacja wiz. i łącz. pytania, 4 ponaglenia lustr., odezwe wiz. do duch.); pos. piecz. wiz. i katalog księg. kośc. par.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 40

Akta wizytacji dek. gnieź. Św. Trójcy z roku 1802.— Dziek. wiz. specjalna, pełna, czystopis akt przyn. nam instrukcję wiz. (21 pytań), wzm. o bibliotekach kośc. par. Św. Trójcy, we Wrześni i Czerniejewie, mający współcz. wykaz zustr. parafii; wykonawca tego rękopisu ten sam, co syg. 30, 33—34, 37.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 41

Akta wizytacji dek. konińskiego z roku 1802.— Dziek. wiz. nadzwyczajna, ale zred. nie świeżo, lecz na podstawie zag. obec. lustr. tegoż dekanatu z r. 1798; lustr. ogólna, czystopis akt zawier. m. in. pytania wiz. (21) oraz nowy indeks zustr. kościołów; nie wyd. do Kalisza w r. 1822.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 42

Akta wizytacji kolegiaty i parafii w Choczcu (w dek. stawiszynskim) z roku 1803.— Wiz. komisaryczna, całkowita, czystopis akt przyn. ze sobą m. in. 2 dok. związ. z formalną str. przepr. lustr. (nominacja wiz. i jego pismo do duch.) oraz wzm. o publikacji tegoż; nadto — 2 dok. odnoszące się do uprawnień liturg. prep. chockich, og. rzut oka na biblio-

teki: kol. i kośc. par., tudzież wiad. o zag. wiz. gen. kol. z r. 1779; nie przek. do Kalisza w r. 1822.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 43

Akta wizytacji katedry gnieźnieńskiej i jej duchowieństwa w roku 1810.— Wiz. generalna, pełna, czystopis akt zawier. m.in. 3 dok. związ. z organizacją wiz. (litterae innotescentiales arcybiskupa do kleru kat., artykuły wiz. i opis przebiegu lustr.); pos. 2 piecz. Raczyńskiego.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 44

Akta wizytacji dekanatów gnieź. Św. Trójcy i św. Michała (zbarskiego) w latach 1811 i 1816.— Dwie oddz. wiz. generalne, ogólne, czystopisy akt bez dekretów ref., pos. wiele podpisów i pieczęci, katalogi bibliotek kośc. par. Św. Trójcy, we Wrześni i w Ostrowitem Prym., wzm. o bibl. opactwa w Trzemesznie; mające 2 spisy zwiz. parafii (współcz. i nowy).

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 45

Akta wizytacji dekanatów: gnieź. św. Piotra i Pawła oraz łekneńskiego w roku 1811.— Wiz. generalna, całkowita, bez dekretów ref., czystopis akt mający wiele podpisów i pieczęci, wykaz dzieł biblioteki kośc. par. w Sokolnikach, wiad. o kilku poprz. wizytacjach zag., nowy indeks zlustr. kościołów.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 46

Akta wizytacji dekanatów rogowskiego i żnińskiego w latach 1816—1818.— Dwie różne wiz. generalne, pełne, czystopisy akt bez dekretów ref., mające wiele podpisów i pieczęci, przyn. nam pismo wiz. Zalewskiego dot. przebiegu lustr. w dek. rogow., pos. spis książek bibl. kośc. prep. w Żninie, wzm. o nie znanych aktach poprz. wizytacji, nowy wykaz zwiz. parafii.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 47

Akta wizytacji dek. słupeckiego w roku 1811.— Wiz. generalna, ogólna, czystopis akt nie pos. jednak opisów dot. parafii, kt. w r. 1818 z samą Słupcą przypadły diec. kujawsko-kaliskiej, tudzież dekretów ref.; zawiera m.in. piecz. wizytatora, wiad. o aktach wiz. zaginionych oraz nowy spis zlustr. kościołów.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 48

Akta wizytacji dek. pleszewskiego w latach 1811 i 1816.— Wiz. generalna, całkowita, czystopis akt bez dekretów ref.; mieści w sobie wiele podpisów i pieczęci, katalog dzieł bibl. kośc. par. w Czerminie, współcz. i nowy (także dla dek. kaliskiego) indeks zwiz. parafii. Zob. syg. 132 w zbiorze włoc.

[Syg. akt.] AAG. Wiz. 49

Materiały do dekretów ref. dla parafii dekanatów s z a d k o w s k i e-

go i lutomińskiego z roku 1811 oraz bruliony tychże dekretów z r. 1812.— Unikalna, poza katedrą, druga część dokumentacji wiz. gen. pont. Raczyńskiego odnosząca się do sygn. włoc. 135; przynosi ze sobą m. in. 3 dok. związ. z organizacją wiz. (pismo przewodnie wiz. Kamińskiego z posyłanymi materiałami, także pismo arcybiskupa z dostarczającymi dekretami i pokwitowania odbioru dekretów przez beneficjantów), nowy spis par. obu dekanatów; nie wyd. do Kalisza w r. 1822.

[Sygn. akt.] AAG. Wiz. 50

Akta wizytacji dekanatów kcyńskiego, nakielskiego, łobżenickiego i wiecborskiego w latach 1816—1820.— Trzy odr. wiz. generalne, pełne, czystopisy akt ale bez parafii, kt. w r. 1821 dostały się diec. chełmińskiej oraz bez Bydgoszczy, nie mające dekretów ref.; księga zawiera m. in. osobną wiz. personalną dek. wiecb. i łobż., pismo lustr. Słowińskiego o przebiegu wiz. w dek. kcyń., wiele podpisów i pieczęci, katalogi bibliotek kośc. par. w Kcyni, Słupach, Łobżenicy, Mąkowsku, Ślesinie, wzm. o takimż księg. w Smogulcu; przynosi nam liczne wzm. o nie znanych aktach poprz. wizytacji, pos. współcz. i nowy indeks zlustr. parafii; nowy dek. kcyński.

III. KONKORDANCJA SYGNATUR. NOWE SKRÓTY

1. KONKORDANCJA SYGNATUR RĘKOPISÓW

Sygnatury nowe (w <i>Repertorium</i>)	Dotychcz. sygnatury w Gnieźnie
AAG. Wiz. 21	— (ACons.) E 39
AAG. Wiz. 22	— (ACons.) E 37
AAG. Wiz. 23	— (ACap.) B 94
AAG. Wiz. 24	— (ACap.) B 95
AAG. Wiz. 25	— (ACons.) E 13
AAG. Wiz. 26	— (ACons.) E 21
AAG. Wiz. 27	— (ACons.) E 23
AAG. Wiz. 28	— (ACons.) E 46
AAG. Wiz. 29	— (ACons.) E 22c
AAG. Wiz. 30	— (ACons.) E 20
AAG. Wiz. 31	— (ACons.) E 24a
AAG. Wiz. 32	— (ACons.) E 30cz.
AAG. Wiz. 33	— (ACons.) E 27a
AAG. Wiz. 34	— (ACons.) E 27b
AAG. Wiz. 35	— (ACons.) E 25
AAG. Wiz. 36	— (ACons.) E 24b
AAG. Wiz. 37	— (ACons.) E 28
AAG. Wiz. 38	— (ACons.) E 26
AAG. Wiz. 39	— (ACons.) E 30cz.
AAG. Wiz. 40	— (ACons.) E 47

AAG. Wiz. 41	—	(ACons.) E 31
AAG. Wiz. 42	—	(ACons.) E 43
AAG. Wiz. 43	—	(ACap.) B 96
AAG. Wiz. 44	—	(ACons.) E 35
AAG. Wiz. 45	—	(ACons.) E 34
AAG. Wiz. 46	—	(ACons.) E 36
AAG. Wiz. 47	—	(ACons.) E 33
AAG. Wiz. 48	—	(ACons.) E 32cz.
AAG. Wiz. 49	—	(ACons.) E 51
AAG. Wiz. 50	—	(ACons.) E 41

2. SŁOWNIK SKRÓTÓW

Poniższy słownik skrótów jest uzupełnieniem wykazów podanych w poprzednich zeszytach *Repertorium*. Został on zredagowany na tych samych zasadach, co skróty występujące w pierwszych odcinkach dzieła. W nin. zeszycie mego opracowania posługuję się zarówno nim, jak też pięcioma poprzednimi zestawami skrótów.

artys. — artystycznie, artystyczny	kop. (uz.) — koperta, kopia, kpiarz,
aud. — audytor	kopiowy
bak. (uz.) — bakalarz, bakowski	koresp. — korespondencja
ben. — benedyktyn	koron. — koronowski
bierz. — bierzmować, bierzmowany	krl — kanonik regularny laterański
brdow. — brdowski	ksieg. — księgozbiór
bud. (uz.) — budowa, budować	łobz. — łobzenicki
cerem. — ceremoniarz	modl. — modlitwa
ciech. — ciechanowski	nadr. — nadruk
cud. — cudownie, cudowny	nagr. — nagrobkowy, nagrobny
cząstk. — cząstkowy	nap. — napis, napisać
doch. — dochodowy	nastąp. — nastąpić
domin. — dominialny, dominium	nazw. — nazwany
dys. — dysydencki, dysydent	nied. — niedawno, niedawny
eduk. — edukacja, edukacyjny	niedb. — niedbale, niedbały
elek. — elekcyjny	nieg. — niegdyś
fals. — falsyfikat	niestar. — niestarannie, niestaranny
fig. (uz.) — figurować, figurujący	ob. (uz.) — obojga, obywatel
gen. (uz.) — generalnie, generalny,	ochrz. — ochrzczony
generał, generałostwo	odnoś. (uz.) — odnośnie, odnośny
inst. — instytucja	odol. — odolanowski
jkm — jego królewska mość	odr. — odrębny
kaw. — kawaler, kawaleria	odwr. (uz.) — odwrocie, odwrotnie,
KDW — Kodeks dyplomatyczny Wiel-	odwrócony
kopolski	opr. (uz.) — oprawa, oprawiony
kied. — kiedyś	opust. — opustoszały
kol. (uz.) — kolator, kolatorstwo, ko-	ozdob. — ozdobny
legiacki, kolegiata, kolegium, kol-	oznacz. (uz.) — oznaczać, oznaczenie
ski	pleb. (uz.) — pleban, plebania
kolej. — kolejno, kolejny	pob. — pobiedziski
komis. (uz.) — komisarz, komisja	

- pol. (uz.) — polityczny, polski, język polski
 połud. — południe, południowy
 pomn. — pomnik
 poz. (uz.) — poziomy, pozycja
 półn. — północ, północny
 protest. (uz.) — protestanci, protestancki
 przed. — przedecki
 przedr. — przedrukować, przedrukowany
 przekaz. — przekazać, przekazany
 przeł. (uz.) — przełęcz, przełom, przełożony
 przew. (uz.) — przeważnie, przewodni
 przygot. — przygotować, przygotowany
 przyłącz. (uz.) — przyłączający, przyłączony
 pyzdr. — pyzdrowski
 rogow. — rogowski
 ros. — rosyjski
 rozbud. — rozbudowany
 rozpocz. (uz.) — rozpoczęty, rozpocząć
 rzecz. — rzeczowy
 sierp. — sierpecki
 skor. — skoroszyt
 skórz. — skórzany
 społ. — społeczny
 sporz. (uz.) — sporządzenie, sporządzony
 stoł. — stołeczny
 strzel. — strzelecki, strzelniecki
 szamb. — szambelan
 świad. (uz.) — świadczyć, świadek
 tow. — towarzysz, towarzyszka
 trans. — transumpt
 tyt. (uz.) — tytułatura, tytuł, tytułować
 uwierz. (uz.) — uwierzytelnić, uwierzytelnienie, uwierzytelniony
 wagr. — węgrowski
 wciel. (uz.) — wcielający, wcielić, wcielony
 wiad. (uz.) — wiadomo, wiadomość
 wielokr. — wielokrotnie, wielokrotny
 wielk. — wielkanocny
 wil. — wileński
 Wr. — Wrocław
 wyd. (uz.) — wydał, wydany, wydawniczy
 wyobr. — wyobrażenie
 załóż. — założony, założyć
 zapiecz. — zapieczętowany
 zaśl. — zaślubiony
 zatw. — zatwierdzić, zatwierdzony
 zustr. — zlustrować, zlustrowany
 znies. — zniesiony
 zw. (uz.) — zwać, zwany

OPIS I ZAWARTOŚĆ AKT

PONTYFIKAT G. J. PODOSKIEGO 1767—1777

SERIA SPECJALNYCH WIZYTACJI DZIEKAŃSKICH Z ROKU 1775

Do czterech znanych mi wizytacji tej serii (dek. brzeźnickiego, konińskiego, radomszczańskiego i zgierskiego), wym. w 1 cz. *Repertorium* na s. [357], przybywa tu piąta — dek. znińskiego, przeprowadzona nie z rozkazu a-bpa Podoskiego³⁶, przebywającego poza granicami archidiecezji, ale z polecenia jego wikariusza gen. gnieź. — bpa Kozierowskiego.

21

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 21.**

[2. Tyt. or.] *Visitatio Decanatus Znenensis* ex mandato illustrissimi ac reverendissimi dni, dni Jgnatij Augustini Saryusz a Kozierogi Kozierowski³⁷, episcopi Adratensis, canonici metropolitani & vicarij in spiritualibus generalis Gnesnensis, Mstoviensis & Radomscensis praepositi, per illustrem & admodum reverendum Adalbertum Franciscum Nering³⁸, sacrae regiae majestatis secretarium, decanum foraneum Znenensem, curatum Gorzycensem expedita anno Domini MDCCLXXV mense martio, in majo vero ejusdem anni feliciter finita.

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (35×21,5 cm).— Kart 52; k. czyste: 1v, 2v, 51v—52v.— Fascykuł wszyty w XIX stul. w skoroszyt z nadr. „Akta Konsystorza Jeneralnego Arcybiskupiego Gnieźnieńskiego...”. Akta podnisz.

[5. Syg. daw.] ACons. E 39 (nakl. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. skor.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 39 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na 1 s.

³⁶ A-bp i prym. Gabriel Jan Podoski — zob. przyp. 151 w 1 cz. *Repertorium* s. [357].— AAG. Wiz. 21 k. 2.

³⁷ Bp Ignacy Augustyn Kozierowski — zob. przyp. 39 i 134 w 1 cz. *Repertorium* s. [159] i [313].

³⁸ Ks. Wojciech Franciszek Nering, akt. sekretarz królewski oraz dziekan zniński a proboszcz par. Gorzyce. (AAG. Wiz. 21 k. 2, 3v, 4v).

skor.).— E 39 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na k. 1, na 1 s. skor. i nakl. obwol.).

[6. Uwagi] Jest to wizytacja nadzwyczajna dziekańska (k. 2, 4), a nie generalna, jak błęd. zanotowano w XIX stul. na 1 s. skor. Pewnie zasugerowano się wtedy faktem, że ks. Nering przytoczył w kilku parafiach (np. Gorzyce k. 4v, Juńcewo k. 15v) w całości lub częściowo „decretum reformationis”. Są to jednak dekryta prał. Wyczałkowskiego z ost. lustracji gen. z r. 1767, a nie naszego dziekana, który do tego nie miał uprawnień. Wciągnął on do swych akt poprz. dekret tam, gdzie ten dotąd przez proboszcza nie został wykonany.— Tytuł or. księgi znajd. się na k. 2; na k. 1 jest tyt. skrót. „Decanatus Znenensis”. Otóż pod nim dodano po r. 1775 „(et Rogoviensis)”. Uczyniono to dlatego, że parafie akt. dek. żnińskiego znalazły się po I rozbiórce Polski (kiedy to m. Żnin przypadło Prusom) w różnej ilości aż w 4 dekanatach: żnińskim, zbarskim (św. Michała), rogowskim i kcyńskim. Dwa ost. dekanaty były nowe, ale powstałe nie za rządów a-bpa Podoskiego, lecz w pierwszych latach prym. Ostrowskiego. Najwięcej ich pozostawało w dek. żnińskim i rogowskim. I tym się tłumaczy uzupełnienie podtytułu (zob. 1 s. skor. i spis parafii na k. 51).— Wizytator trzymał się pytań przepisanych w r. 1628 przez synod a-bpa Wężyka, przedr. w r. 1720 z polecenia prym. S. Szembeka i potem przerabianych. Można je odtworzyć z nagłówków sprawozdań wiz.— Dziek. Nering osobiście wykonał dokumentację na papierze z filigranami. Rękopis znacznie zeszpecony niestar. podkreśleniami nagłówków sprawozdań przez lustratora, a jeszcze bardziej (czar. oł. — poziomo i pionowo) przez późn. kwerendzistów.— Na końcu poszcz. opisów widnieją wykazy statystyczne ludności.— Zapis na k. 1 „Przełożyć w. imx. Kaz. Sucharskiemu | w Gnieźnie, dnia 17.9.75” i „Lovicium” naprowadzają na przypuszczenie, że księga najpierw była skierowana do urzędu kościelnego w Łowiczu, skąd w niewiadomym czasie powróciła do Gniezna.— Obec. kierownictwo Arch. Gnieźnieńskiego sporządziło w maszynopisie, na papierze nowym, topogr. wykaz zwiz. parafii (k. 51).

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. Gorzyce, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych (zbud. w r 1541 lub 1561) k. 3—4v.
2. Brzyskorystew, wieś. Kościół par. (wyst. przed 3 laty) pw. św. Katarzyny pm. k. 5—6v.
3. Chomentowo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. k. 7—8.
4. Żnin, miasto (oppidum), prepozytura par. Kościół par. (kons. w r. 1757 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Floriana m. k. 8v—10v:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Duch a Św. k. 10—10v.

5. Gora, wieś; parafia ink. w r. 1596 Dominikanon ze Żnina. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 10v—12.
6. Wenecya, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP k. 12—13.
7. Juńcewo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm. k. 13v—15v.
8. Zerniki, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Narodzenia NMP k. 16—18:
 - a. Kaplica (capella) pw. św. Anny na cmentarzu k. 16.
9. Swiątkowo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św. k. 18—19v.
10. Cerekwica, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja, b. k. 19v—21v.
11. Izdebnó, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. k. 22—23.
12. Rogowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Doroty pm. k. 23—25v:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. św. Leonarda op. za miastem k. 25v.
13. Lubiecz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap. k. 26—27v.
14. Gosciszyno, wieś; parafia pod zarz. proboszcza z Lubcza. Kościół par. pw. Narodzenia NMP k. 27v—28v.
15. Ryszewko, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny k. 28v—30.
16. Palendzie Koscielne, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 30—32.
17. Parlin, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. k. 32—33.
18. Chomiąza Pańska, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. k. 33v—34v.
19. Gąsawa, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 35—37.
20. Szczepanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. k. 37—40:
 - a. Woycino, w. Parafia z kościołem pw. Nawiedzenia NMP, wciel przeszło 300 lat temu do Szczepanowa k. 39—39v:
— Obraz Najśw. Maryi P. „gratiosa” w ołt. gł. k. 39.
 - b. Słaboszewo, w. Parafia z kościołem „ruinosissima”, złącz. ze Szczepanowem k. 39v—40.
21. Kierzkowo, wieś. Parafia ze spalonym kościołem w adm. prob. ze Szczepanowa k. 39v.
22. Pakość, miasto (oppidum). Kościół par. pw. Zwiastowania NMP k. 40—42:
 - a. Na przedmieściu stał nieg. kościół pw. św. Jakuba ap. k. 41.
 - b. Klasztor Reformatorów k. 42.
23. Trląg, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap. k. 42v—44.
24. Strzelce, wieś. Kościół par. pw. Narodzenia NMP k. 44v—45v.
25. Kwieciszewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny k. 46—47v.
26. Mogilno, miasto (oppidum); parafia ink. przez pap. Marcina V miejsc. Benedyktynom (daty błęd.). Kościół par. pw. św. Jakuba ap. k. 48—49v.
27. Niestronno, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 49v—50v.
Rejestr zwizytowanych parafii k. 51.

PONTYFIKAT A. K. OSTROWSKIEGO 1777—1784

SERIA NADZWYCZAJNYCH WIZYTACJI DZIEKAŃSKICH Z R. 1778

W Archiwum A-diec. w Gnieźnie spośród dokumentacji wizytacyjnej nin. serii znajduje się tylko poniższa pozycja (syg. 22). Jednak we Wło-

clawku posiadamy trzy podobne: dekanatu konińskiego (w archidiaconacie gnieź.) — poz. 69, dek. kaliskiego (syg. 70) i dek. wierszowskiego (w terytorium wieluńskim) — poz. 71.

22

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 22.**

[2. Tyt. nad.] Akta specjalnej wizytacji dziekańskiej **Dekanatu Gnieźnieńskiego Św. Trójcy**, przeprowadzonej w r. 1778 (z polecenia arcybiskupa Antoniego Kazimierza Ostrowskiego³⁹) przez miejscowego dziekana Maksyma Podkowińskiego⁴⁰.

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (34,5×21,1 cm).— Kart (nowo policzb. czar. oł.) 26; k. czyste: 1v, 25—26.— Poszyt nie opr., znajd. się luźno w okł. kart. i obwol.

[5. Syg. daw.] ACons. E 37 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł. kart.).— Hs. Gnesen Erzb. (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na k. 1).— E 37 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na k. 1 i obwol.).

[6. Uwagi] Tytuł or. akt brzmi: „Visitatio Decanatus Sanctissime [s] Trinitatis Gnesnensis” (k. 1). Ponieważ nie ma w nim nazwiska wizytatora, niżej napisano nieco później: „Hujus visitationis decanus ignoratur”. Jednak z treści księgi wynika (k. 2, 4, 15v), że lustratorem dekanatu był ks. Podkowiński, który też prawdop. osobiście wykonał dokumentację na papierze ze znakami wodnymi.— W tytule brak także daty odbycia wizytacji. Nie ma przecież wątpliwości, że był nią rok 1778, uwidoczniiony potem słusznie przez archiwistów gnieź. w rękopisie trzykrotnie (k. 1, okł. kart. i obwol.). Natomiast w tekście chronologia wypadków dochodzi do r. 1777.— Pytania i n s t r u k c j i wizytacyjnej można odtworzyć z nagłówków tekstu sprawozdania.— W treści księgi dziekan nie zapisał rangi administracyjnej (wieś) kilkunastu ośrodków parafialnych i nie podał wezwań kościołów par. w Węglewie, Dąbrówce, Kędzierzynie, Witkowie, Marzeninie.— Niepełny rejestr parafii, sporządzony niedawno na maszynie na nowym papierze, wklejono między k. 24 i 25.

³⁹ A-bp i prym. Antoni Kazimierz Ostrowski — zob. przyp. 156 w 1 cz. *Repertorium* s. [363].— AAG. Wiz. 22.

⁴⁰ Ks. Maksym **Podkowiński**, akt. prepozyt par. i dziekan dek. Św. Trójcy w Gnieźnie, penitencjarz katedry gnieź. (AAG. Wiz. 22 k. 2, 4, 15v.— Syg. AAG. Wiz. 26. cz. 1 s. 36 notuje drugie imię: Wincenty, a nazwisko podaje jako Podkowski).

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. Gnesna, miasto (civitas). Parafia Św. Trójcy, prepozytura par. Kościół par. pw. Św. Trójcy k. 2—4v:
 - a. Prepozytura Miechowitów z kościołem pw. św. Jana Chrzc. poza murami miasta k. 3v.
 - b. Klasztor Franciszkanów Konw. w mieście k. 3v.
 - c. Konwent Klarysek k. 3v.
 - d. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św za miastem k. 4—4v.
2. Lubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 5—5v.
3. Dziekanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. k. 5v—6.
4. Imielno, wieś. Kościół par. pw. Najśw. Maryi P. (zbud. ok. 30 lat temu) k. 6v—7:
 - a. Kaplica (capella) przy cmentarzu kośc. k. 7.
5. Węglewo, wieś. Kościół par., „vetustate corrupta”, nie kons. k. 7—8:
 - a. Lenna Gora, w. w par. Węglewo, pos. kaplicę (capella) pryw. we dworze Wojciecha Miaskowskiego k. 7v.
6. Pobiedziska, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Michała arch. k. 8—9v:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św (kons. przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego †1608) k. 9.
 - b. Prebenda z kaplicą (oratorium) w kszt. kościoła pw. Najśw. Maryi P. k. 9.
 - c. Pobiedziska — kaplica (capella) pryw. w pałacu k. 9.
 - d. Sanniki, w. na ter. par. Pobiedziska, mająca kaplicę (capella) pryw. we dworze szl. k. 9.
 - e. Kociałkowa Gorka, w. w par. Pobiedziska, w kt. ist. dworska kaplica (capella) pryw. k. 9.
7. Wronczyno, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1775 — data do zbad.) pw. św. Stanisława b. k. 9v—10.
8. Dąbrówka, wieś. Kościół par. nowy (zbud. nakł. kol. Jana Morawskiego, sur. grodu wschow.); poprz. kościół uległ pożarowi od pioruna k. 10—11:
 - a. Szwanowo czyli Dzwonowo, w. na ter. par. Dąbrówka, ośrodek daw. parafii, wciel. do Dąbrówki k. 10v.
 - b. Pawłowo, w. w par. Dąbrówka, gdzie w majątku Wiktorii z Malczewskich Prusińskiej znajd. się kaplica (capella) pryw., zast. uprzednio spalony kościół par. k. 11.
9. Kiszkowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. (zbud. star. poprz. prob. śp. Jana Wypijewskiego, kons. w r. 1749 przez bpa tyt. mocheńskiego J. Pawłowskiego) k. 11—12:
 - a. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. Trójcy Św (niedoszła prepozytura szpit.) k. 11v—12.
10. Sławno, miasto (oppidum). Kościół par. (wyst. w r. 1749 nakł. kasz. gnieź. Aleksandra Łubieńskiego) pw. św. Mikołaja b. k. 12—13:
 - a. Węgorzewo, w. na ter. par. Sławno, pos. kaplicę (capella) pryw. w miejsc. pałacu k. 12v.
11. Waliszewo, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. bpa tyt. Ptolemaidu Riaucour) pw. św. Katarzyny k. 13v—14.
12. Żydowo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. (zbud. w r. 1759

- nakł. m. in. kol. Baltazara Augustyna Korzbok Zajdlicza, kan. hon. pozn., kons. przez sufr. gnieź. Dobińskiego) k. 14—14v.
13. Kędzierzyn, wieś. Kościół par. „partim desolata” k. 14v—15v.
14. Witkowo, miasto (oppidum). O kościele par. nie ma wzm. k. 15v—16.
15. Jarząbkowo, wieś. O kościele par. brak danych k. 16—17.
16. Grzybowo, wieś. Kościół par. pw św Michała arch. k. 17—17v.
17. Wrzesnia, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP i św. Stanisława b. k. 17v—19:
- Podup. prepozytura szpit. z kościołem pw. Duchą Św. k. 18v—19.
 - Chocicza, w. w par. Wrzesnia, mająca kaplicę (capella) przyw. w rezydencji pułk. Karola Łaszczyńskiego k. 18v.
18. Marzenin, wieś. Kościół par. w odb. star. parafian k. 19—19v.
19. Czerniewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. k. 19v—21:
- Czerniewo — kaplica (capella) przyw. w pałacu gen. Jana i Mariany z Koźmińskich małż. z Lipego Lipskich k. 20v.
 - Kaplica (oratorium) poza miastem pw. Wszystkich Świętych k. 21.
20. (Gnesna), miasto (civitas). Parafia św. Wawrzyńca. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. k. 21—23:
- Prebenda z kościołem poza murami miasta pw. św. Mikołaja b. (fund. przez miesz. Feliksa Pape) k. 22v—23.
 - Gurowo, w. Filia par. św. Wawrzyńca w Gnieźnie, nieg. sam. parafia k. 22—22v.
21. Niechanowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. (odb. star. obec. prob. Melchiora Kiełkowicza) k. 23—23v.
22. Pawłowo, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. prał. Krzysztofa Szembeka — do spraw.: którego i kiedy) pw. św. Marcina b. k. 23v—24v.
- Spis parafii (nowy) wklej. pom. k. 24 a 25.

SERIA WIZYTACJI GENERALNYCH Z LAT 1779—1783

WPROWADZENIE DO AKT TEJ SERII

Dokumentacja aktowa nin. grupy wizytacyjnej zachowuje się w Gnieźnie w liczbie siedmiu pozycji. Na pierwszym miejscu pośród tej serii należy wymienić wizytację kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie, przeprowadzoną w r. 1782 przez kan. Baltazara Pstrokońskiego. Instytucja ta, siłą rzeczy, góruje nie tylko nad parafiami, których wizytacje w przeważającej liczbie dotyczą, ale także w tym wypadku nad kolegiatą kaliską, a to dlatego, że jej akta znajdują się w księdze samoistnej, podczas gdy materiały odnoszące się do tej drugiej przechowują się wspólnie z aktami parafii całego archidionatu kaliskiego (syg. 29). Gdyby przetrwały do naszych czasów akta wizytacji gen. katedry gnieźnieńskiej, odbytej osobiście przez a-bpa Ostrowskiego w r. 1779 (poz. 23 s. 2, 56; syg. 24 s. 10, 66; poz. 26 cz. 1 s. 32, cz. 2 s. 7), wówczas na czele postawiłbym tu opis wspom. bazyliki. Sprawozdanie z wizytacji kolegiaty

św. Jerzego i dekret ref. znajduje się w Gnieźnie w dwóch przekazach — w oryginale (syg. 23) i współcz., nie uwierzytelnionej kopii (poz. 24). Pozostałe 5 pozycji dotyczą parafii przedstawianych poprzez dekanaty. Zatem księga o syg. 25 obejmuje same tylko sprawozdania wiz. kościołów dek. słupeckiego i to bez stolicy okręgu — Słupcy, a lustratorem ich był kan. J. Korytowski. Prał. M. Kocielkowski przeprowadził w l. 1780—1781 wizytację parafii dek. gnieźnieńskich Św. Trójcy i św. Michała (zbarskiego) — syg. 26, w której również brak dekretów ref. Lustrację pięciu dekanatów w a-diak. gnieźnieńskim: św. Piotra, łekneńskiego, rogowskiego, konińskiego (bez Konina) i sompoleńskiego (poz. 27) odprawił w l. 1780—1782 kan. J. Dorpowski. Dek. łekneński jest tu reprezentowany tylko w południowej połowie daw. swego terytorium, a nowy dek. rogowski — to także podobna część dotychczasowego dek. żnińskiego. Rękopis 28 stanowi współcz. kopię wizytacji (samo sprawozdanie) prepozytury par. w Piotrkowie Tryb., odbytej w r. 1780 przez bpa J.M. Dembowskiego. Opisy i dekryty wiz. trzech dekanatów a-diak. kaliskiego: kaliskiego (z tamt. kolegiatą), krotoszyńskiego i pleszewskiego wypełniają zawartość księgi o syg. 29, z której w r. 1822 wyjęto pozostałe dwa dek. — stawiszynski i stawski, przekazując je do Kalisza. Głównym wizytatorem kościołów a-diak. kaliskiego był w l. 1781—1783 kan. J. Gembarth.— Księgi 27—28 zostały zredagowane w j. polskim, pozostałe zaś po łacinie. Poszczególne wizytacje ujmują poniżej archidiaconatami i oficjałatami.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT GNIEŹNIEŃSKI

23

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 23.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnej **Kolegiaty Św. Jerzego na Zamku Gnieźnieńskim**, przeprowadzonej w roku 1782 przez kanonika metr. Baltazara Pstrokońskiego⁴¹ (delegowanego do tej czynności przez arcybiskupa Antoniego Kazimierza Ostrowskiego⁴²).

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (33,8×20,1 cm).— Kart V, stron 98; czystymi są: k. I—V i s. 4, 12, 83—98.— Oprawa współcz. w skórę, podniesz., brzegi złoc.

⁴¹ Prał. Baltazar (Balcer) **Pstrokoński** — zob. przyp. 142 w 1 cz. *Repertorium* s. [321].— AAG. Wiz. 23 s. 1, 82.

⁴² Por. przyp. 39.— AAG. Wiz. 23.

[5. Syg. daw.] Reichsarchiv Posen | Domkapitel Gnesen | 22/40 № B. 94 (piecz. umiesz. w r. 1940 na nakł. 1 s. okł.). Zg. 22/40 B. 94 (nota z r. 1940 na s. I).— B 94 (w. XIX, Arch. Kap. Gnieź. — nakł. na grzb.).

[6. Uwagi] Na tytuł or. przewidziano tylko miejsce.— Foliacja na pocz. księgi i paginacja od s. 83 wykonane świeżo (niedb.) czar. okł.— Mamy do czynienia z wizytacją generalną kolegiaty, po której zachowała się jedyna samoistna dokumentacja.— Wartość tego unikalnego przekazu wzrasta ponadto z powodu dość bogatej treści rękopisu, składającej się ze sprawozdania wiz. (s. 13—58) i dekretu ref. (s. 59—82) oraz dostarczenia historykowi 2 dokumentów odnoszących się do formalnej strony odbywania lustracji kan.: mianowania wizytatora (s. 1—3) oraz instrukcji wiz., zred. specjalnie dla kolegiaty (s. 5—11). Kan. Pstrokoński wydał również litterae in notescenciales do duchowieństwa podległego jego akcji (s. 13), których nie wciągnięto do akt.— Pstrokoński przeprowadził wizytację dopiero w dniu 4 (i następnym) paźdz. 1782 r. (s. 13), w 3 lata po delegowaniu go do tej funkcji, a dokumentację z niej wykonał osobiście (s. 82) na papierze z filigranami. Akta te uwierzytelniał podpisem i pieczęcią (s. 82).— Pośród treści tej księgi, przedst. niżej w cz. B, pragnę właśnie zwrócić uwagę na 3 pieczęcie znajdujące się w niej: 2 prym. Ostrowskiego i 1 Pstrokońskiego.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

A-bp Ostrowski deleguje (Skierniewice, 15 XI 1779) kan. B. Pstrokońskiego do przeprowadzenia wizytacji gen. kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie (dok. or. z podp. i piecz. prymasa, tłocz. na sucho, oraz z podp. jego kancle-rza ks. G. Zachariasiewicza) s. 1—3.

A-bp Ostrowski zatwierdza (Gniezno, 27 VII 1778) pytania wizytacyjne dla lustracji kolegiaty św. Jerzego (dok. or. z podpisami i piecz. jw.) s. 5—11.

I. Sprawozdanie wizytacyjne s. 13—58:

1. Kolegiata i kapituła s. 13—28:

— Początki kolegiaty i kult św. Jerzego m. s. 14—17.

— Skład (prepozytura, którą od r. 1564 zajmuje kapituła metr., i 5 kanoników grem.) oraz uposażenie i obowiązki kapituły s. 18—25.

— Dawniejsze wizytacje kolegiaty s. 28, 29.

— Kolegium wikariuszy kolegiaty s. 29—43:

— Wzm. o statutach kol. wikariuszy (zatw. w r. 1579 przez a-bpa Uchańskiego) s. 27.

2. Kaplica (oratorium) pw. św. Stanisława b., położ. pom. katedrą a kolegiatą (fund. w r. 1515 przez a-bpa Łaskiego, rozebr. w r. 1779 z polecenia prym. Ostrowskiego) s. 43—58:

— Kolegium mansonarzy przy tejże kaplicy (fund. w r. 1542

- przez kan. gnieź. Szymona Leśniewskiego) i registry licznych dokumentów owej instytucji s. 43—54.
- Przeniesienie rzeczy i uposażenia kaplicy do kolegiaty s. 55—58.
- Powody zniesienia kaplicy św Stanisława s. 56.
- II. „*Ordinationes & decreta...*”, wydane przez wizytatora dla kolegiaty s. 59—82:
- Dekret ref. jest podzielony na nie num. części, z których pewne posiadają jeszcze własne punkty.
- Uwierzytelnienie akt przez wizytatora podpisem i pieczęcią opł. s. 82.

24

A. OPIS KSIĘGI:

- [1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 24.**
- [2. Tyt. nad.] Odpis akt wizytacji generalnej **Kolegiaty Św. Jerzego na Zamku Gnieźnieńskim**, odbytej w roku **1782** przez kanonika metr. Baltazara Pstrokońskiego⁴³ (mianowanego do tej funkcji przez prymasa Antoniego Kazimierza Ostrowskiego⁴⁴).
- [4. Opis zew.] Łac.— 2° (32,2×20,2 cm).— Stron (nowo policzb. czar. oł.) 178; str. czyste: 1—8, 20, 97—178.— Oprawa współcz. w skórę, podnisz., brzegi złoc.
- [5. Syg. daw.] Reichsarchiv Posen | Domkapitel Gnesen | 22/40 № B. 95 (piecz. umiesz. w r. 1940, na nakł. na dole 1 s. okł.). Zg. 22/40 B. 95 (zapis. w r. 1940 na s. 1).— B 95 (w. XIX, Arch. Kap. Gnieź. — nakł. na grzb.).
- [6. Uwagi] Jest to drugi egzemplarz czystopisu akt lustracji gen. wspom. kolegiaty, wyk. osobiście przez Pstrokońskiego (s. 96), także na papierze ze znakami wodnymi, ale nie uwierzytelniony.— Zatem oba dokumenty wyst. przez a-bpa Ostrowskiego znajd. się tu w kopii a w księdze nie ma żadnej pieczęci.— O wydaniu przez siebie litterae innotescenciales do duchowieństwa pisze wizytator na s. 21.— Pozostałe spostrz. tego punktu jak w poz. 23.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

A-bp Ostrowski mianuje (Skierniewice, 15 XI 1779) kan. B. Pstrokońskiego do odbycia wizytacji gen. kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie (kop. dok.) s. 9—11.

Prym. Ostrowski uwierzytelnia (Gniezno, 27 VII 1778) instrukcję wizytacyjną dla kolegiaty św. Jerzego (odp. dok.) s. 12—19.

I. Sprawozdanie wizytacyjne s. 21—68:

⁴³ Por. przyp. 41.— AAG. Wiz. 24 s. 9.

⁴⁴ Por. przyp. 42.— AAG. Wiz. 24.

1. Kolegiata i kapituła s. 21—35:
 - Początki kolegiaty i kult św. Jerzego s. 21—24.
 - Skład (prepozytura, którą od r. 1564 jest kapituła metr., i 5 kanoników grem.) oraz uposażenie i obowiązki kapituły s. 25—33.
 - Wzm. o poprz. wizytacjach kolegiaty s. 33, 35.
 - Kolegium wikariuszy kolegiaty s. 35—50:
 - Zapis. o statutach kol. wikariuszy (z r. 1579) s. 34.
 2. Kaplica (oratorium) pw. św. Stanisława b., stoj. między katedrą a kolegiatą (fund. w r. 1515 nakł. prym. Łaskiego, znies. w r. 1779 z rozkazu a-bpa Ostrowskiego) s. 50—68:
 - Kolegium mansonarzy tejże kaplicy (fund. w r. 1542) oraz rejestry dokumentów owej instytucji s. 51—64.
 - Przyczyny zniesienia kaplicy św. Stanisława s. 66.
 - Akt przeniesienia (w r. 1779) fundacji i obowiązków kaplicy św. Stanisława do kolegiaty św. Jerzego s. 67—68.
- II. „Ordinationes et decreta pro Collegiata S. Georgii” s. 69—96:
 - Dekret ref. dzieli się na nie num. części, z których większość posiada jeszcze własne punkty.

25

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 25.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnej **Dekanatu Słupeckiego** (w archidiakonacie gnieźnieńskim), przeprowadzonej w latach **1779 i 1781** przez kanonika gnieź. i pozn. **Józefa Korytowskiego**⁴⁵ (delegowanego do tej czynności przez arcybiskupa Antoniego Kazimierza Ostrowskiego⁴⁶).

[4. Opis.zew.] Pol., łac.— 2° (33,9×20 cm).— Stron II, 198; str. czyste: 193—198.— Oprawa współcz. w półskórek; brzegi złoc.

[5. Syg. daw.] ACons. E 13 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E 13 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na 1 k. ochr.).— E 13 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na grzb. i obwol., k. ochr. 1).— № 38 (w. XIX, Gniezno — 1 k. ochr.).

[6. Uwagi] Mamy do czynienia z czystopisem wizytacji gen., zewnętrznjej i wewnętrznjej, sporz. przez nie znanego notariusza na papierze z filigranami.— Nie wystarczający i mało rzucający się w oczy tytuł or. księgi, umiesz. na 1 k. ochr. brzmi: „Visitatio ecclesiarum in Decanatu Słupcensi sitarum per perillustrem rndmum Jo-

⁴⁵ Ks. Józef **Korytowski** h. Mora (1729—1790), akt. kanonik gnieź. i pozn. oraz surogat Kons. Gen. w Poznaniu. (AAG. Wiz. 25). Od r. 1785 biskup tyt. martyropoliński i sufragan gnieź. (Korytkowski P, II 297—299.— Szostkiewicz s. 99).

⁴⁶ Por. przyp. 44.— AAG. Wiz. 25.

sephum Korytowski, metropolit. Gn. et Posnanien. canonicum, anno Dni 1779no peracta".— Tekst sprawozdań wiz. oddany jest w j. polskim, a tylko wprowadzenia do nich oraz dedykacja akt dla prymasa (s. I—II) po łacinie.— Sprawozdania zred. w myśl instrukcji wiz., ogłoszonej przez a-bpa Ostrowskiego 17 II 1778 dla lustracji gen., której jednak kan. Korytowski nie polecił wciągnąć do księgi. Instrukcja ta m. in. nakazywała umiejscowienie parafii w danym oficjale (dek. słupecki podlegał w całości gnieźnieńskiemu) i województwie. Odnośnie ost. wiele jest w rękopisie pomyłek; mianowicie te same parafie raz są zaliczane do woj. kaliskiego (starego), drugi — do gnieźnieńskiego (nowego, od r. 1764).— Sama treść opisów wiz., chociaż obszerna, na skutek braku (nie wiadomo z jakiego powodu) kościołów m. Słupcy, jest przeciętna, mało ciekawa, monotonna. W księdze zdarzają się błędy chron. (np. s. 4, 184).— Największym minusem dokumentacji jest brak drugiej jej części, mian. dekretów reformacyjnych. Stało się tak pewnie dlatego, że prym. Ostrowski wyraził życzenie (w druk. w r. 1778 ceremoniale odbywania lustracji, który posiadam), ażeby wszyscy jego wizytatorzy gen. przed opublikowaniem swoich dekretów przysyłali je do wglądu jego kurii w Skierniewicach. Kan. Korytowski po poszcz. sprawozdaniach nie zostawił miejsca na owe dekrety. Należy więc przypuszczać, że zamierzał je zredagować w innej księdze, a ta do nas nie doszła.— Opis. dokumentacja jest zaopatrzona w daty dzienne podróży wizytacyjnej.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Dedykacja akt przez wizytatora dla a-bpa Ostrowskiego s. I-II.

1. Powidz, miasteczko. Kościół par. (zbud. star. śp. prob. Grzybieńskiego, po spaleniu się poprz.) pw. św. Mikołaja b. i św. Jana Chrzc. wiz. 21 III 1779 s. 1—13:
— Przybodzin, w. na ter. par. Powidz, mająca cment. dys., szkołę i bak. s. 7
2. Koszuty, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1720 nakł. op. łądz. Mikołaja Łukomskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 19 III 1781 s. 14—20.
3. Młodejowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 13 X 1779 s. 20—29.
4. Giwartowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1726) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 21 X 17[7]9 s. 29—40:
— Obrazy Najśw. Maryi P i św. Rocha w „łaskami słynące, uznawane” s. 33.
a. Kościółek pw. św. Rocha w „w granicach tej parochii” s. 35.
5. Ostrowite, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1739 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Szczepana m., wiz. w r. 1779 s. 40—53.
6. Dobrosołowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 18 X 1779 s. 53—74:

- a. Nowa Wies. Filia par. Dobrosołowo z kościołem wzgl. kaplicą pw. św. Stanisława b. s. 61—63.
7. Cienino, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 16 X 1779 s. 74—84.
8. Golina, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1766 nakł. rozgałęzionej rodz. kol.) pw. św. Jakuba ap., wiz. 9 IV 1781 s. 85—97:
— Żydzi pos. w miasteczku pryw. dom modl., a poza nim cment. s. 91.
9. Kawnice, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. kol. Maksymiliana Ottona Trampczyńskiego) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 16 X 1779 s. 97—105.
10. Mysłiborz, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 23 III 1781 s. 105—111.
11. Kowalewo, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 15 X 1779 s. 111—118:
a. Wola, w. Filia par. Kowalewo z kościołem pw. św. Michała arch., który (decyzją a-bpa Ostrowskiego z 8 X 1779) będzie rozebr. s. 112.
12. Łądek, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1777 nakł. op. łądz. Konstantego Howieckiego) pw. św. Mikołaja b., wiz. 24 III 1781 s. 118—131:
— Obraz św. Rocha w. „łaskami słynący” w ołt. bocz. s. 122.
a. Kościół pw. św. Fabiana i Sebastiana mm., stoj. przy miasteczku (kons. 27 VII 1683). zastęp. nie wykoń. kośc. par. s. 120, 122, 125.
b. (Łądk), w. na ter. par. Łądek. Opactwo Cystersów (fund. przez Mieszka St. w r. 1145) s. 130.
c. Jaroszyno, w. Parafia afil. w r. 1721, dekr. Kons. Gnieź., do Łądku (s. 118—119); jej kościół obec. rozebr. z polecenia prym. Ostrowskiego (s. 125—126).
13. Skarboszewo, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 23 X 1779 s. 131—137.
14. Strzałkowo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1640 nakł. kan. gnieź. Świętosława Strzałkowskiego) pw. św. Doroty pm., wiz. 2 IV 1781 s. 137—143.
15. Staw, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1764, kons. 29 X 1780 — data późn. od lustr. — przez bpa tyt. tanazyjskiego J. L. Mathy) pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., wiz. 13 III 1779 s. 143—151:
a. Gunice, w. w par. Staw, w kt. ist. kapliczka, przyp. dworska s. 147.
16. Szamborowo, wieś. Kościół par. (wyst. przed 85 laty, po spaleniu się poprz., nakł. dziedz. Rydzyńskiego) pw. św. Urszuli pm., wiz. 2 IV 1781 s. 151—157:
a. Otoczno, w Parafia z kościołem pw. św. Mikołaja b. (zbud. 180 lat temu), włącz. do Szemborowa s. 152 i in.
17. Brudzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 31 III 1781 s. 157—163.
18. Ostrowo, wieś. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, wiz. 22 X 1779 s. 164—173.
19. Mielzyn, miasteczko. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 30 III 1781 s. 173—179:
a. Kaplica pw. św. Krzyża położ. przy drodze do Witkowa s. 176.
— Żydzi mają tu pryw. dom modl. i cment., dys. tylko cment. s. 176.
20. Odrowąż, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1643 nakł. kan. i of. gnieź. Piotra Odrowiusza — raczej Odrowąża) pw. Wniebowzięcia NMP oraz św. Barbary pm. i Wojciecha b., wiz. 31 III 1781 s. 179—183.

21. Graboszewo, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1650) pw. św. Małgorzaty i Katarzyny pm., wiz. w r. 1781 s. 183—191.

Uwierzytelnienie akt przez wizytatora podpisem i piecz. lak. (bez tekstu) s. 190.

Współcz. topogr. spis zlustr. parafii s. 191—192.

26

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 26.**

[2. Tyt. or.] *Visitatio generalis duorum Decanatum Gnesnen[sium: Sanctissimae Trinitatis et Sancti Micháélis] iuxta praescriptam formam a celsissimo, excellentissimo ac reverendissimo domino, domino Antonio Casimiro de Ostrow Ostrowski⁴⁷, archiepiscopo Gnesnensi, legato nato, Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae primate primoque principe, abbate commendatario Tynecensi et Landensi, Ordinis Aquilae Albae equite, expedita per perillustrem, reverendissimum Micháelem Kocielkowsk⁴⁸, canonicum coadjutorem metropolitanum Gnesnensem, praepositum Babimostensem anno Domini 1780—[1781].*

[3. Daty krań.] 1780—1781.

[4. Opis. zew.] Łac.— 2° (35,8×22,7 cm).— Stron — cz. 1: XIV, 320; cz. 2: II, 142; str. czyste — w cz. 1: II, IV, XII—XIV; w cz. 2: II, 129—140.— Oprawa współcz. w skórę, na grzb. ozdob. Złoc. brzegów cz. wytarte.

[5. Syg. daw] ACons. E 21 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 21 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na s. I).— E 21 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb., obwol.).

[6. Uwagi] W księdze znajdują się dwa tytuły, odrębne dla każdego z dekanatów, a także dwie osobne or. paginacje. Tyt. przytoczony wyżej w p. 2 jest wypis. na s. III cz. 1; tyt. następny fig. na s. I cz. 2. Pomimo że jest podobny do popr., przytaczam go tu w całości: „*Visitatio generalis Decanatus Sancti Micháélis Zbarensis iuxta praescriptam formam a celsissimo, excellentissimo ac reverendissimo domino, domino Antonio Casimiro de Ostrow Ostrowski, archiepiscopo Gnesnensi, legato nato, Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae primate primoque principe, abbate commendatario Tynecensi et Landensi, Ordinis Aquilae Albae equite, expedita per perillustrem, reverendissimum Mi-*

⁴⁷ Por. przyp. 46.— AAG. Wiz. 26.

⁴⁸ Ks. Michał **Kocielkowski** h. Korab (1739—1811), dr ob. prawa, eksjezuita, akt. kanonik koad. gnieź. i prepozyt. par. Babimost w diec. pozń. (Korytkowski P, II 266—267.— AAG. Wiz. 26, cz. 1 s. III, XI, cz. 2 s. I, 128).

cháelem Kocielkowski, canonicum coadjutorem metropolitanum Gnesnensem, praepositum Babimostensem anno Domini 1780" — powinno być: 1781. Na grzb., na nalepce skór., umiesz. następ. tyt. skróc.: „Visitatio | Decanatu[s] | Gnesnensis | SS. Trinitat[is] | et S. Micha[elis]”. — Od-rębne dla obu dekanatów stronicowanie zachowałem, albowiem jest sta-ranne, nie razi w tak obszernych częściach księgi, wreszcie współcz., dwu-kolumnowy „index” zwiz. parafii (s. I w cz. 1) stałby się nieużyteczny na wypadek ponownego, ciągłego spaginowania rękopisu. — Jest to wizytacja generalna, całkowita czyli zewnętrzna i wewnętrzna, obejmująca jednak — jak syg. poprz. — tylko sprawozdania wiz. Dekretów ref. w niej brak, chyba z tych samych, co tam, po-wodów. — Mamy do czynienia z czystopisem akt, wykonanych przez nie znanego notariusza wiz. na papierze ze znakami wodnymi. Prał. Kocielkowski uwierzyłelnął dokumentację (cz. 2 s. 128) podpisem i pieczę-cią opł. (bez słów). — Lustrator odbył wiz. wg instrukcji Ostrowskiego z 17 II 1778, ale spośród dokumentów odnoszących się do formalnej stro-ny przeprowadzania wiz. pozostawił w swej księdze jedynie przekaz pry-watnego charakteru, mianowicie dedykację akt dla prymasa (cz. 1 s. V—XI). — Itinerarium wizytatorskie jest zaopatrzone w datację szcze-gółową, którą przemosłem do cz. B repert. pozycji. — W cz. 1 księgi (par. Łubowo) jest przeskok ze s. 189 na 200. — W treści notariusz zawsze na-zywa *Liber beneficiorum* a-bpa Łaskiego wizytacją kan. W nin. rękopi-sie dwukrotnie mówi się o wizytacji katedry gnieź. (przed 12 VI 1781, pewnie w r. 1779) przez a-bpa Ostrowskiego (cz. 1 s. 32, cz. 2 s. 7), ale materiały po niej zaginęły.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Współcz. alf. „index” zwiz. parafii, ujętych w dwóch kolumnach, dla każdego dekanatu z osobna s. I.

Dedykacja księgi dla prym. Ostrowskiego s. V—XI.

I. Dekanat gnieźnieński Św. Trójcy, cz. 1 s. 1—320:

1. Gnesna, miasto (civitas). Parafia Św. Trójcy, zmien. prepozy-tura par. Kościół par. (kons. 20 VI 1622 przez sufr. gnieź. Gembickiego) pw. Trójcy Św., wiz. 12 VI 1781 s. 1—44:
 - Kol. mansjonarzy eryg. przez a-bpa Dzierzgowskiego 26 III 1554 s. 9.
 - a. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Krzyża poza miastem na wzgó-rzu, n. jez. Bielidno (w rękach Bożogrobców) s. 25—26:
 - Figura P. J. Ukrzyżowanego słynąca łaskami w ołt. gł. s. 25.
 - b. Synagoga, szkoła i cment. żydowski zew. miasta s. 26.
 - c. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. s. 26—32.
 - d. Prepozytura szpit. Bożogrobców z kościołem pw. św. Jana

- Chrzc. na Przed. Grzybowo, wiz. razem z katedrą przez prym. Ostrowskiego (dokum. nie znana) s. 32.
- e. Klasztor Franciszkanów w Konw. wew. murów miej. s. 38.
 - f. Konwent Klarysek s. 38.
 - g. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw. św. Mikołaja b. za murami Gniezna (eryg. przez a-bpa Karnkowskiego w r. 1597) s. 39—44.
2. (Gnesna — civitas). Parafia św. Wawrzyńca. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. na Przedm. Cierpiegi, wiz. 10 VI 1781 s. 45—56.
 3. Żydowo, wieś i miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 21 XI 1780 s. 57—65:
 - a. Kaplica (oratorium) dysydencka w miasteczku s. 61.
 - b. Synagoga i cment. żydowski w mieście s. 61.
 - c. Gembarzewo, w. na terenie par. Żydowo, gdzie znajd. się kaplica (oratorium) dysydencka s. 61.
 4. Gurowo, wieś; parafia już na pocz. XVI w. była w unii pers. z par. św. Wawrzyńca w Gnieźnie. Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, wiz. 22 XI 1780 s. 66—72:

— Obraz Nawiedzenia NMP w ołt. w. „gratiosa a populo colitur” s. 67, 68.
 5. Kendzierzyn, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1719, po pożarze poprz., nakł. prym. S. Szembeka) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 23 XI 1780 s. 73—83:

— Dysydenci mają w par. pryw. dom modl. s. 78.
 6. Witkowo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 20 XI 1780 s. 84—94:
 - a. Kaplica (oratorium) dysydencka w mieście s. 90.
 - b. Synagoga i cment. żydowski tamże s. 90.
 7. Niechanowo, wieś. Kościół par. nowy (zbud. star. obec. prob. Melchiora Kiełkiewicza) pw. św. Jakuba ap., wiz. 27 XI 1780 s. 95—106:
 - a. Nowawies, w. na ter. par. Niechanowo, w kt. ist. kaplica (oratorium) dysydencka s. 102.
 8. Jarząbkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 28 XI 1780 s. 107—119:

— Figura P.J. Ukrzyżowanego w kaplicy św. Krzyża „dicitur esse gratiosa, tamen pro gratiosa non est officiose recognita” s. 110.

— Potrzonowo, w. w par. Jarząbkowo, gdzie dysydenci pos. pryw. dom modl. s. 114.
 9. Grzybowo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1758 nakł. kol. Stanisława Trąbczyńskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 1 XII 1780 s. 120—128.
 10. Wrzesnia, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. (13 ołtarzy) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 2 VI 1781 s. 129—156:

— Kol. mansjonarzy eryg. 15 IV 1532 a-bp Drzewicki; dok. or. znajd. się w par. Powt. erek., M. Łubieńskiego, nastąp. 9 X 1647 s. 139.

 - a. Prepozytura szpit. z kaplicą (oratorium), „funditus ruinosum”, pw. Ducha Św. s. 146—148.
 - b. Kaplica (oratorium) pw. Krzyża św. za miastem — już na ter. diec. poznańskiej s. 148.
 - c. Kaplica (oratorium) i cment. dysydencki s. 148.

— Szkoła i cment. żydowski s. 148.
 - d. Gutowo, w. w par. Wrzesnia, gdzie ist. kaplica (capella) dworska s. 148.

11. Marzenin, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 9 VI 1781 s. 157—164.
12. Czerniejewo, Czerniejewo i Czerniewo, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 26 XII 1780 s. 165—178:
 - a. Kaplica (oratorium) pw. Wszystkich Świętych poza miastem s. 170.
 - b. Kaplica (capella) pryw. w miejsc. dworze s. 170.
 - c. Kaplica (oratorium) dysydenccka w bud. s. 171.
— Cmentarz żydowski s. 171.
13. Pawłowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wizyt. 4 XII 1780 s. 179—185:

— Goranin i Gorinino, w. na ter. par. Pawłowo, w kt. dysydenci pos. pryw. dom modl. i cment. s. 182.
14. Łubowo, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 5 XII 1780 s. 186—202 (ze s. 189 przeskok na 200).
15. Dziekanowice, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 6 XII 1780 s. 203—211.
16. Imielno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1746 nakł. kasz. ląd. Jaraczewskiego, kons. 2 X 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. Narodzenia NMP, wiz. 7 XII 1780 s. 212—220:

— W ołt. boc. „Imago Consolationis B.V. Mariae pro gratiosa colitur a populo [...] nondum tamen pro gratiosa officiose est recognita” s. 214.
17. Węglewo, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 10 XII 1780 s. 221—229:
 - a. Lędna Góra, w w par Węglewo, mająca kaplicę (capella) pryw. w pałacu (Józefa Miaskowskiego) s. 225.
18. Pobiedziska, miasto (oppidum); proboszcza zwie się prepozytem. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 31 XII 1780 s. 230—255:
 - a. Pobiedziska — kaplica (capella) pryw. w pałacu s. 236.
 - b. Gorka Kociełkowa i Kociałkowa, w. na ter. par. Pobiedziska, w kt. ist. kaplica (capella) pryw. we dworze rodz. Ulatowskich s. 236.
 - c. Sanniki, w. w par. Pobiedziska, mająca kaplicę (capella) pryw. w rezydencji Józefa Włostowskiego s. 236—237.
 - d. Kocionowo, w. Parafia z nie ist. kościołem, kt. tu był pw. św. Jakuba ap., wciel. 22 II 1500 przez kard. Fryderyka do Pobiedzisk s. 244—245.
 - e. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. w mieście, wiz. 31 XII 1780 s. 247—251.
 - f. Prebenda z kaplicą (oratorium) pw Nawiedzenia NMP za miastem s. 252—255:

— „Imago B.V. Mariae in majori altari ab antiquo habetur pro gratiosa” s. 253.
19. Wroneczyn, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 13 XII 1780 s. 256—266.
20. Dąbrowka, wieś. Kościół par. zbud. (po spaleniu się poprz. 23 VI 1774) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 15 XII 1780 s. 267—281:

— „Imago in majori altari B.V. Mariae uti antea vetus, ita nunc post conflagrationem nova habetur pro gratiosa a numeroso populo conflente, qui gratias consecutus in libro penes hanc ecclesiam conservato con-

- scribi postulat; ab Officio tamen non est adhuc pro gratiosa recognita” s. 269.
- a. P a w ł o w o, w. na ter. par. Dąbrówka, gdzie we dworze Aleksandra Prusińskiego znajd. się (od r. 1769) kaplica (capella) pryw. s. 272.
 - b. R o j e w i e c, w w par. Dąbrówka, w kt. dysydenci pos. kaplicę (oratorium) s. 272.
 - c. D z w o n o w o, w. na ter. par. Dąbrówka, daw ośrodek sam. parafii s. 276, 320.
21. K i s z k o w o, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 18 XII 1780 s. 282—296:
- a. Prepozytura szpit. (eryg. przez of. gnieź. 14 III 1650) z kaplicą (capella) stoj. po str. połud. kościoła par. (fund. w r. 1643 przez dziedz. Łukasza Niemojewskiego) s. 287—289.
 - b. Prebenda, nieg. szpit., z kaplicą (oratorium) pw. Trójcy Św. poza miastem, ink. potem do wspom. prepozytury s. 289—291.
— Dysydenci pos. w mieście pryw. dom modl. s. 292.
22. S ł a w n o, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 2 I 1781 s. 297—312:
- „... ad imaginem B.V. Mariae Scapularis [w ołt. gł.] aliqui hominum consecuti speciales gratias adnotantur” s. 300.
- a. W e n g o r z e w o i Węgorzewo, w. w par. Sławno, w kt. we dworze Tomasza Rokosowskiego ist. kaplica (capella) pryw. s. 305.
— Dysydenci pos. we wsiach Głębokie i Wolanki pryw. domy modl., cment. i bak. s. 305.
23. W a l i s z e w o, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. bpa tyt. Ptolemaidę L. Riaucour i przez niego kons.) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 16 VI 1781 s. 313—320.

II. Dekanat św. Michała czyli zbarski, cz. 2 s. 1—128:

1. G n e s n a — civitas). Parafia św. Michała. Kościół par. pw. św. Michała arch. na przedmieściu, wiz. 1 V 1781 s. 1—12:
— Szpital zw. Lazaret, znajd. się pod zarz. kapituły metr., wizytował a-bp Ostrowski razem z katedrą (dokum. nie zachow.) s. 7.
2. S t r z y z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Tomasza Becketa m., wiz. 7 V 1781 s. 13—20:
— Jastrzembowo, w. w par. św. Michała, gdzie dysydenci mają szkołę i cment. s. 17.
3. K r u c h o w o, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 9 V 1781 s. 21—28:
— Dysydenci na ter. par. pos. pryw. dom modl. i cment. s. 25.
— Dok. gosp. par. udział. w grodzie pyzdr. 27 II 1439, wciąg. do akt Kons. Gnieź. pod d. 4 IV 1532 i tutaj s. 25—26.
4. D u s z n o, wieś. Kościół par., zrujn. pw. św. Doroty pm., pod zarz. prob. z Kruchowa, wiz. 9 V 1781 s. 29.
5. T r z e m e s z n o, miasto (oppidum). Kościół opacki K a n o n i k ó w Reg. Lat. i jedn. parafialny w bud. (nakł. op. Michała Kosmowskiego); kościół st. był pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 11 V 1781 s. 30—43:
— Opis relikwii, m. in. św. Wojciecha b. s. 32—34.
 - a. Prepozytura wzgl. prebenda szpit. z kaplicą (oratorium) pw. Duch a Św. (z ok. 1618 r.) s. 39—42.

- b. Kaplica (capella) półpubl. pw. Opieki NMP w Seminarium Duch. (założ. przez wspom. opata w r. 1773) s. 40.
— Wzm. o działalności kulturalnej tegoż Kosmowskiego s. 40—41.
6. Kamieniec, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1724, kons. w 1726) pw. św. Jakuba ap., wiz. 13 V 1781 s. 43—52.
7. Ręka w czyno, wieś. Po kościele par. zostały ruiny; parafia pod zarz. prob. z Kamieńca s. 52—53.
8. Orchowo, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych, wiz. 14 V 1781 s. 54—61:
— Dysydenci pos. przyw. dom modl., bak. i cement. w koloniach Orchowic i Wólka s. 57.
— Kop. dok. fund. kościoła par. najpierw we w. Wola, a potem w m. Orchowo z r. 1369 s. 57—58.
9. Linowiec, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. (znajd. się w adm. prob. z Orchowa), wiz. 14 V 1781 s. 62—64:
— Mleczce, w w. par. Linowiec, w kt. dysydenci mają przyw. dom modl. i cement. s. 63.
a. W lesie pom. Orchowem a Linowcem stoi kaplica (oratorium) pw. św. Mikołaja b. s. 64.
10. Wilczyn, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Urszuli pm. i 11 Tow., wiz. 17 V 1781 s. 64—78:
a. Prepozytura szpit. (podup., eryg. dok. wyst. w Gnieź. 26 IV 1460, wpis. do akt grodz. kruszw. 12 XII 1713) z kaplicą (oratorium) pw. św. Krzyża s. 75—77.
11. Liszewo, wieś. Kościół par. zrujn. (pod zarz. prob. ze Skulska) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 17 V 1781 s. 78.
12. Ostrowąż, wieś. Kościół par. nowy (zbud. nakł. dziedz. Zakrzewskiego) pw. św. Jakuba ap., wiz. 21 V 1781 s. 79—82:
a. Wisniewa, w. na ter. par. Ostrowąż, gdzie we dworze wspom. Zakrzewskiego ist. kaplica (capella) przyw. s. 80.
13. Kleczew, miasto (oppidum). Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 22 V 1781 s. 83—97
a. Prepozytura lub prebenda szpit. (eryg. 5 V 1606 przez wik. kap. Świętosława Sarnowskiego) z kaplicą (oratorium) pw. św. Wawrzyńca m. s. 91—93.
b. Kaplica (capella) przyw. w miejsc. pałacu Władysława z Gurowa Gurowskiego, marsz. w lit. s. 93.
c. Synagoga i cement. żydowski s. 93.
14. Złotkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 24 V 1781 s. 98—104.
15. Budziszawa, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1748 star. a-diak. gnieź. Leona Morawskiego) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 29 V 1781 s. 105—112:
— „Imago Crucis [Crucifixi Domini w ołt. bocz.] pro gratiosa a populo colitur, non est tamen officiose recognita” s. 106—107.
16. Ostrowite, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 31 V 1781 s. 113—125:
a. Skorzęcin, w. w. par. Ostrowite, mająca kaplicę (capella) przyw. w posiadłości Cystersów z Łądu s. 118.

17. Jankowo, wieś. Kościół par. pw. św. Szymona i Tadeusza ap. (pod zarz. prob. z Kędzierzyna), wiz. 15 VI 1781 s. 126—128.

Uwierzytelnienie akt przez wizytatora podp. i piecz. opł. na s. 128.

27

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 27.**

[2. Tyt. or.] **Opis Dekanatow Pięciu: Gnieznińskiego S.S. Apostołów Piotra i Pawła, Łeknińskiego, Rogowskiego, Koninskiego, Sampolinskiego** w Archi-Diakonacie Gnieznińskim położonych, z woli i rozkazu jaśnie oświeconego xiążęcia jegomosci Antoniego Kaziemierza z Ostrowa Ostrowskiego⁴⁹, arcy-biskupa gnieznińskiego, prymasa Korony Polskiej i W.X.L. oraz pierwszego xiążęcia, opata tynieckiego, łędzkiego etc., kawalera Orderu białego Orła, przez Jozefa z Dorposza Dorpowskiego⁵⁰, kanonika gnieznińskiego, proboszcza koscieleckiego, odwiedzonych, a po zakończeniu tey pracy zebrany, dnia 16 miesiąca marca roku Panskiego 1782.

[3. Daty krań.] 1780—1782.

[4. Opis zew.] Pol. (spraw.), łac. (dekr.).— 2° (33,1×20,5 cm).— Stron — cz. 1: X, 158; cz. 2: II, 114; cz. 3: II, 100; cz. 4: II, 208; cz. 5: II, 86, VI. Str. czyste — w cz. 1: II, IV, VIII, X, 20, 88; w cz. 2: II; w cz. 3: II, 100; w cz. 4: II, 78; w cz. 5: II, V—VI.— Oprawa współcz. w skórę, na grzb. ozdob. Złoc. brzegów cz. wytarte.

[5. Syg. daw.] ACons. E 23 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 23 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na s. I w cz. 1).— E 23 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb., na s. I w cz. 1 i obwol.).

[6. Uwagi] Tytuł księgi znajduje się na s. III. Na jej grzbiecie, na dwóch nalepkach skórz., umiesz. następ., wycis. maj. w złocie, skróc. tyt.: „Opis | dekanatow | pięciu | gnieznińskiego | łeknińskiego | rogowskie-go | koninskiego | sampolinskiego”.— Odrębne dla każdego z pięciu dekanatów or. stronicowanie zachowałem w rękopisie, gdyż jest staranne i nie razi w tak obszernych partiach księgi, a nadto współcz. indeks zwiz. parafii (cz. 5 s. I—IV) okazałby się nieużyteczny w wypadku nowego, ciągłego spaginowania tomu.— Mamy tu do czynienia z wizytacją generalną, ogólną, a więc obejmującą tzw. lustrację ze-

⁴⁹ Por. przyp. 47.— AAG. Wiz. 27.

⁵⁰ Ks. Józef z Dorposza **Dorpowski** h. Leliwa, akt. kanonik. gnieź. i prepozyt par. Koscielcec na Kujawach oraz dziedzic wsi par. Popowo w dek. gnieź. św. Piotra, zm. w r. 1789. (Korytkowski P, I 230.— AAG. Wiz. 27, cz. 1 s. III, 152; cz. 5 s. 86).

wnętrzną i wewnętrzną, zawierającą tak sprawozdania wiz. (zred. w j. polskim), jak też dekrety ref. (podane po łacinie).— Jest to czysto pis akt sporz. przez nie znanego sekretarza wiz. na papierze z filigranami. Tekst został wpisany w ramki wyk. czarnym ołówkiem.— Kan. Dorpowski uwierzył (cz. 5 s. 86) dokumentację podpisem z tyt. i przystawieniem opł. pieczęci.— Lustracja została przeprowadzona wg instrukcji wiz. przepisanej 17 II 1778 przez prym. Ostrowskiego. Do księgi jednak nie wpisano owych pytań, ani żadnego dokumentu związanego z formalną stroną odbywania wizytacji. Wizytator nie omieszczał przecież załączyć listu dedykacyjnego dla wspom. arcybiskupa (cz. 1 s. V—VII).— Marszruta wiz. nie posiada dat dziennych. Jednak w treści akt wykryto, że dekanat gnieź. św. Piotra był wizytowany na przestrzeni 1780 r. (cz. 1 s. 154), dek. rogowski pod koniec tr. (cz. 3 s. 2), dek. koniński w 1781 (cz. 4 s. 44, 114, 182). Data 16 III 1782, figurująca na dole k. tyt., może oznaczać termin ukończenia przepisywania księgi albo wręczenia jej prymasowi wzgl. jego kancelarii.— Kolejność dekanatów w rękopisie jest następn.: gnieź. św. Piotra, łekneński (w kodeksie zw. „łekninski” — cz. 2 s. I i „łekinski” — tamże s. 1), rogowski (w księdze nazw. „dekanat rogowski terazniejszy” — cz. 3 s. 1), koniński i sompoliński (w rękopisie „sampilinski” — cz. 5 s. I, 1).— Na skutek I rozbioru Polski (w r. 1772) północne części dek. łekneńskiego i żnińskiego przypadły Prusom. Pewnie dopiero administracja a-bpa Ostrowskiego w l. 1777—1778 z półn. części dek. łekneńskiego — z miastami Kcynia, Gołańcza, Szubin — utworzyła (na terytorium Prus) dek. kcyński, a z połud. okręgu dek. żnińskiego (pozostałego w granicach Polski), bez samego Żnina oraz miast Mogilno, Gąsawa, Pakość i Kwieciszewo — dek. rogowski. Z terenów dot. dek. łekneńskiego i żnińskiego w granicach Polski po r. 1772 została ledwie połowa parafii, i to mniej znacznych. Mimo utworzenia w zaborze pruskim dek. kcyńskiego i zreformowania dek. żnińskiego, widocznie tamt. rząd nie pozwolił Ostrowskiemu na odbycie w nich wizytacji gen., skoro repert. księga nie posiada opisów tychże instytucji. (Inaczej miała się rzecz w tym samym okresie dziejów na Pomorzu Gdańskim w diec. włocławskiej. Chociaż i ono przypadło w r. 1772 Prusom, bp Rybiński przeprowadzał tu — przez wizytatorów delegowanych — lustracje gen.). Oprócz parafii dekanatów kcyń. i żniń. nasza księga nie posiada, z innych względów, opisu kościołów m. Konina oraz instytucji od niego zależnych.— Wśród bogatej treści rękopisu trzeba podkreślić jeszcze następn. momenty: własne dekrety ref. posiadają wszystkie prepozytury szpita. Księgę kończy (cz. 5 s. IV) statystyka osób zdolnych do spowiedzi wielk. oraz liczba miast i wsi, podane jednak tylko ogólnie w poszcz. dekanatach. *Liber beneficiorum* Łaskiego, z którego odpisy

znajdował wizytator prawie w każdej parafii, jest przez niego nazywany wizytacją kan. Satysfakcję przynosi piszącemu te słowa fakt natrafienia w nin. księdze na dwie zaginione wizytacje. Mianowicie na s. 141 w cz. 1 akt mówi się o specjalnej wizytacji dek. gnieź. św. Piotra i Pawła, przepr. (odnośnie par. Mieściska) 11 lipca 1678 r. przez dziek. Wojciecha Gulczewskiego. Należy przyjąć, że a-bp Olszowski nakazał odbycie całej serii takich lustracji. Podobnie na s. 37 w cz. 5 wiz. Dorpowski podaje, że w par. Osiek W. miał w ręku akta nadzwyczajnej wizytacji dziek. dek. sompoleńskiego z r. 1778. W następstwie tego dochodzi nam do poz. 22, co prawda zaginiona, druga lustracja specjalna dekanatu w a-diak. gnieź-nieńskim.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Dedykacja akt dla prym. Ostrowskiego cz. 1 s. V—VII.

I. Dekanat gnieźnieński św. ap. Piotra i Pawła, cz. 1 s. IX, 1—158:

1. Łopiennno, miasteczko. Kościół par. (wyst. w r. 1680 nakł. dzied. ks. Adama Smuszewskiego, prep. ze Studzianny, kons. przez sufr. gnieź. Stawowskiego 20 X 1686) pw. Wniebowzięcia NMP s. 1—19:
 - a. Gądecz, w. Parafia z kościołem pw. św. Andrzeja ap., afil. do Łopienna s. 1 i in.
2. Janowiec, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1629) pw. św. Mikołaja b. s. 21—38:
 - a. Kościółek wzgl. kaplica (oratorium) pw. św. Barbary pm. poza miastem, w str. Łopienna s. 21, 24 i in.
3. Kołdrąb, wieś. Kościół par. (rozbud. w r. 1746) pw. św. Jana Chrzc. s. 38—56:
 - „Obraz Pocieszenia Najśw. Panny łaskami słynący” w ołt. w. s. 43.
 - a. Skorki, w. Parafia z kościołem pw. św. Katarzyny pm., ink. 13 X 1677 przez wiz. gen. Jana Burzyńskiego do Kołdrąba s. 39.
 - b. Popowo, w. w par. Kołdrąb, mająca kaplicę pryw. we dworze Jana Pozimirskiego, skarb. kal. s. 48.
 - Dysydenci pos. bak. i cment. we w. Kowalewo i Wełna s. 48—49.
3. Sokolniki, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1688 star. kolej. prob.: Adama Gradowicza i Wawrzyńca Kłosowicza) pw. św. Stanisława b. s. 57—67:
 - a. Mieleszyn, w. (daw. sam. parafia, potem filia), w kt. nie ist. już kaplica (publ.) s. 63.
5. Modliszewo Mnieysze, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1732 nakł. prep. gnieź. Filipa Kołodzkiego) pw. św. Jakuba ap. s. 68—77
6. Gnieźno, miasto. Parafia św. Piotra i Pawła. Kościół par. „przy mieście Gnieźnie” (kons. 20 IV 1669 przez sufr. poz. Grabowskiego) pw. św. ap. Piotra i Pawła s. 78—87:
 - a. Szpital z kościółkiem pw. św. Marty dz. na Przedm. zw. Zająziorze i Zajązienie s. 82.
 - b. Zdziechowa, w. na ter. par. św. Piotra i Pawła, gdzie ist. kaplica pryw. we dworze XX. Krzyżaków (pewnie Miechowitów) s. 81.

7. Dąmbnica i Dąbnica, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1726 nakł. dziedz. Eleonory Latańskiej) pw. św. Mikołaja b. s. 89—95:
 - a. Działyń, daw. Pempica, w. w par. Dębica, mająca w pałacu kaplicę pryw. s. 92.
 - We w. Bielawy dysydenci pos. cment. s. 92.
8. Kłęcko, miasto. Kościół par. (kons. w r. 1596 przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego) pw. św. Jadwigi ks. i św. Jerzego m. s. 96—111:
 - a. Kaplica pw. św. Barbary pm. za miastem i jeziorem s. 101—102.
 - b. Kamieniec, w. na ter. par. Kłęcko, nieg. oddziel. parafia z kaplicą pw. Trójcy Św. s. 102.
 - Gulczewo, w. w par. Kłęcko, w kt. dysydenci mają cment. s. 102.
 - c. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. (zbud. w r. 1740 star. prep. Jana Śliwińskiego; włas. dekr. ref.) s. 107—111;
 - d. Kościół czyli oratorium pw. Znalezienia i Podwyższenia Krzyża św. (zbud. w r. 1776 star. tegoż ks. Śliwińskiego; poprz. został w r. 1658 wciel. przez Kons. Gnieź. do prep. szpit.) s. 107.
9. Pomarżany, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1758 star. prob. Jana Śliwińskiego) pw. św. Katarzyny pm. s. 112—118.
10. Łagniewniki i Łągiewniki, wieś; kied. filia par. Sławno. Kościół par. (zbud. w 1741 star. wspom. ks. Śliwińskiego) pw. Bożego Ciała s. 119—124:
 - Kapliczka ze statuą Niep. Poczęcia NMP w zach. ścianie cment. s. 121.
11. Jabłkowo, wieś; nieg. filia par. Popowo. Kościół par. (zbud. w r. 1754 nakł. dziedz. Ludwika Dorpowskiego, pułk.) pw. św. Michała arch. s. 125—130.
12. Raczkowo, wieś. Kościół par. stary był pt. Wszystkich Świętych; kościół nowy, kt. jest w bud., ma być pw. Podwyższenia Krzyża św. s. 131—136:
 - a. „Kapliczka stara” na cment., zast. kościół par. s. 131, 132:
 - Figura P.J. Ukrzyżowanego „gratiosa” w ołt. kapliczki, ze st. kościoła.
 - Kakulino, w. na ter. par. Raczkowo, w kt. dysydenci pos. szkołę i cment. s. 133.
13. Nowo-Mieścisko, miasto. Kościół par. (odbud. w r. 1769 — po pożarze — star. prob. Antoniego Skotnickiego) pw. św. Michała arch. s. 137—145:
 - a. Prepozytura szpit. (up.) z nie ist. kościółkiem pw. Św. Ducha i św. Krzyża (kt. stał za miastem) s. 140.
 - b. Kaplica (oratorium), kt. wezw. nie pod., pom. Mieściskiem a w. Budziejewo s. 140.
 - c. Miełosławice i Miełosławie, w. w par. Mieścisko, gdzie znajd. się kaplica dworska s. 40.
 - Dysydenci mają bak. i cment. we w. Wiela s. 140.
14. Podlesie Kościelne, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1712 nakł. Jana Rydzyńskiego, stol. pozn.) pw. św. Anny s. 146—151:
 - We w. Sarbia dysydenci utrzym. bak. s. 148.
15. Popowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1728 star. prob. Stanisława Lepczyńskiego, kons. w r. 1730 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. Zwiastowania NMP s. 152—158.

II. Dekanat łekneński, cz. 2 s. II, 1—114:

1. Wągrowiec, miasto. Kościół par. (13 ołtarzy) pw. św. Jakuba ap. i św. Walentego m. s. 1—12:
 - Obraz św. Walentego z dawną łaskami słynący w ołt. bocz. s. 3.
 - a. Prepozytura wzgl. prebenda szpit. (podup.) z kościołkiem pw. Wszystkich Świętych za miastem s. 7.
 - Dysydenci pos. cment. we w. Bartodzieje s. 7.
 - b. Opactwo Cystersów w mieście (z nowicjatem i studiami) s. 11.
2. Tarnowo, wieś. Kościół par. (ink. w r. 1448 przez pap. Mikołaja V op. Cystersów w Wągrowcu, kons. w 1493 przez sufr. pozn. Wincen-tego) pw. św. Mikołaja b. s. 13—19:
 - Wzm. o „zabranych niegdyś od Szwedów dokumentach kościoła” s. 13.
 - Klasztorok, w. „deserta” na ter. par. Tarnowo, miejsce pocz. pobytu Cystersów s. 13.
 - Dysydenci ze wsi Kobylec, Durowo i Niecharzewo sprowadzają sobie zamiejsc. bak., a w samym Kobylcu mają cment. s. 17.
3. Srebrno-Gorki i Srebrnogorki, wieś. daw. miasteczko. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 20—29:
 - Obraz św. Benona b. łaskami słynący w ołt. bocz. s. 22.
4. Dziewierzewo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 30—36:
 - Figura Ukrzyżowanego P.J. w ołt. w. łaskami słynąca s. 32.
5. Panigródz, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1765, kons. przez sufr. pozn. Walknowskiego 4 XI 1770) pw. św. Jana Chrzc. s. 37—46:
 - Obraz Najśw. Maryi P. słynący łaskami w ołt. gł. s. 39.
6. Żoń, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1749 star. prob. Józefa Koniawskiego) pw. św. Marcina b. s. 47—56:
 - a. Kaliszany, w. w par. Żoń, mająca kaplicę pryw. w pałacu szl. s. 51.
 - b. Prochnowo i Pruchnowo, w. na ter. par. Żoń, w kt. ist. kaplica dworska s. 51.
 - We wsiach Dziewoklucz i Pruchnowo dysydenci pos. cment. i bak. s. 51.
7. Czeszewo, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. s. 57—68:
 - Dysydenci mają cment. we w. Czerlejno s. 62.
8. Kozielsko, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1748 nakł. Franciszka z Bni-na Radzewskiego, podk. pozn.) pw. św. Andrzeja ap. s. 69—87:
 - a. Stempuchowo, w. w par. Kozielsko, daw. ośrodek sam. para-fii, gdzie znajd. się kościółek pw. św. Mikołaja b. s. 74—76.
 - b. Niemczyn i Niemczyno, w. na ter. par. Kozielsko, mająca kościół (zbud. w r. 1709 nakł. kol. Czarnkowskiej) przyp. pw. Narodzenia NMP s. 76—78.
 - c. Dąbrowa, w. w par. Kozielsko, gdzie ost. kaplicę zniesiono s. 78.
 - Dysydenci pos. na ter. parafii cmentarz i bakałarza s. 78.
9. Grylewo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1747 star. prob. Jana Sadkow-skiego) pw. św. Katarzyny pm. s. 88—98:
 - Dysydenci mają w par. cmentarz s. 92.
10. Łekno, miasteczko. Kościół par. (12 ołtarzy) pw. sw. ap. Piotra i Pawła s. 99—114:
 - a. Rąbczyn, w. w par. Łekno, w kt. ist. kaplica pryw. w rezydencji Józefy z Rydyńskich Dobrzyckiej s. 104.

- b. Łukowo, w na ter. par. Łekno, gdzie znajd. się kaplica pryw. we dworze Józefa z Koszut Koszutskiego s. 104.
- c. Prepozytura szpit. w mieście z kościołem pw. św. Krzyża (oddziel. dekr. ref.) s. 112—114.

III. Dekanat rogowski, cz. 3 s. I, 1—99:

1. Gorzyce, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1540, kons. przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego w 1590) pw. Wszystkich Świętych s. 1—10:
— W nocy z 2 na 3 XI 1780 kościół okradziono s. 2.
2. Jańcewo i Jancewo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1689 star. prob. Grzegorza Cichowicza i tr. kons. przez sufr. gnieź. Stawowskiego) pw. św. Małgorzaty pm. s. 11—20:
a. Dąbrowa, w. par. Juńcewo, w kt. ist. zrujn. kaplica publ. (O tej kaplicy była już mowa wyżej, pod par. Kozielesko w dek. łekneńskim, cz. 2 s. 78) s. 15.
— Dysydenci pos. bak. we w. Komorowo, a cment. we w. Mierkowice s. 15.
3. Zerniki, miasteczko. Kościół par. pw. Narodzenia NMP s. 21—30:
a. Kościółek pw. św. Anny na cmentarzu s. 24—25.
— Cment. żydowski za miasteczkiem s. 25.
— Dysydenci mają we w. Zuzoły cment. i bak. s. 25.
4. Świątkowo, wieś. Kościół par. (wyst. nieg. nakł. Józefa i Joanny z Puchałów Chybińskich) pw. Trójcy Św. s. 31—38:
— Obraz św. Wawrzyńca m. w ołt. bocz. łaskami słynący s. 33.
5. Cerekwica, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 39—46.
6. Izdebnno, wieś. Kościół par. (poprz. fund. w poł. XVI w. przez bpa pozn. Izdbieńskiego) pw. św. Wawrzyńca m. s. 47—53.
7. Ryszewko, wieś; daw. filia par. Gąsawa. Kościół par. (zbud. kied. przez op. trzem. Macieja Miaskowskiego) pw. św. Marii Magdaleny s. 54—60.
8. Niestronno, wieś; parafia eryg. w r. 1385 przez a-bpa Bodzantę. Kościół par. (zbud. w r. 1742 nakł. kap. gnieź.) pw. św. Michała arch. s. 61—68:
— Dysydenci pos. cmentarze we wsiach przypadłych Prusom s. 64.
9. Pałędzie, wieś. Kościół par. (odn. w r. 1758 star. prob. Ambroszkiewicza, kan. reg. lat.) pw. św. Mikołaja b. (powinno być: Marcina b.) s. 69—78;
— Obraz Najśw. Maryi P. łaskami słynący w ołt. w. s. 72.
10. Łubiecz, wieś. Kościół par. (grunt. odn. w r. 1769) pw. św. Mateusza ap. s. 79—86.
11. Gościszyn i Gosciszyno, wieś. Kościół par. (w adm. prob. z Lubcza) pw. M.B. Łaskawej s. 86—90.
12. Rogowo, miasteczko. Kościół par. pw. św. Doroty pm. s. 91—99:
a. Kościółek pw. św. Leonarda op. na Przedm. Rogowko s. 95.

IV. Dekanat koniński, cz. 4 s. I, 1—208:

1. Tuliszkowo, miasteczko, up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Wita m. s. 1—13:
— Kol. mansjonarzy eryg. w r. 1411; pewnie z tego powodu kościół zw. kolegiatą s. 4.
2. Grzymiszewo, miasteczko. Kościół par. (fund. w r. 1443 przez dziedz. Marcina z Grzymiszewa) pw. Narodzenia NMP s. 14—21.

3. Turek, miasto, prepozytura par. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. s. 22—37:
 - I erek. kol. mansjonarzy, przez a-bpa Gembickiego (Warszawa, 27 X 1623), II — prym. Łubińskiego (Uniejów, 1 IX 1643) s. 32.
 - a. Kościółek pw. św. Leonarda op., stoj. na cment., od półn. str. kośc. par., ma być rozebr. z polecenia a-bpa Ostrowskiego wyd. 19 VIII 1777 s. 23, 25, 27.
 - b—d. Wietchinin, Zuki, Korytkow — wsie na ter. par. Turek pos. kaplice dworskie s. 27.
 - d. Prepozytura szpit. z kościołem (zbud. w r. 1733 star. miejsc. prep. Mikołaja Molińskiego) pw. Duchą Św. (włas. dekr. ref.) s. 35—37.
4. Kowale Szlacheckie, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 36—43.
5. Psary, wieś. Kościół par. nowy, pw. Nawiedzenia NMP uległ pożarowi 24 IV 1781. Kolejny kościół (obydwa star. prob. Wojciecha Boreckiego) w bud. s. 44—51:
 - a. Słomow Koscielny, w. Parafia afil. już w XVI w. do Turku; 16 III 1728 przenies. (dekr. ref. wiz. Kraszkowskiego) w teje randze do Psar s. 46—48.
 - b. Słomow Górny, w w par. Psary, w kt. znies. kaplicę dworską s. 46.
6. Janiszewo, wieś. Kościół par. „na Ostrowiu” (zbud. w r. 1722 star. prob. Piotra Szymańskiego, kons. 16 VII 1730 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Jadwigi ks. s. 52—61:
 - a. Kościół filialny, znajd. się w samej wsi, pw. św. Bartłomieja ap. juz nie ist. s. 52, 56—58.
 - b. Kaplica pryw. w pałacu w Janiszewie s. 57.
 - c. Kozmin i Koźmin, w. na ter. par. Janiszew, mająca kaplicę dworską s. 57.
7. Brudzew, miasteczko, wyg. prepozytura par. Kościół par. (fund. w r. 1466 przez dziedz. Jaranda, kasz. spic., star. brzes., podcz. kal., kons. 13 VII 1730 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Mikołaja b. (i św. Małgorzaty pm.) s. 62—74:
 - Dok. fund. kośc. i kol. mansjonarzy znajd. się w par. s. 62, 70.
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem zw. raz Św. Duchą, drugi — św. Jakuba ap. (osob. dekr. ref.) s. 72—74.
8. Białkovo, wieś. Kościół par. pw. św. Stanisława b. spłonął w r. 1774; dziedz. (Rafał) Gurowski, kasz. przemęc., star. kol. nie zezwala prob. (Andrzejowi Chlebowskemu) bud. nowego; dekr. ref. nie zred. s. 75—77.
9. Dobrowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1775 star. prob. Pawła Rosowskiego) pw. Trójcy Św. s. 79—84:
 - a. Kaplica publ. pw. bł. Bogumiła b. „za wodą” s. 81.
10. Koło, miasto, podup. prepozytura par. Kościół par. („od Krzyżakow fundowany”, 11 ołtarzy) pw. św. Krzyża s. 85—100:
 - Bogaty inwentarz zakrystii s. 86—88.
 - Kol. mansjonarzy fund. przez Jana Hinczę, kasz. sand., star. kol. w r. 1470, eryg. przez a-bpa Gruszczyńskiego w 1471 (w tekście błęd.: 1441) s. 89.
 - a. Kościółek pw. św. Wawrzyńca m. poza miastem s. 93:
 - Przy nim przebywa eremita.

- b. Synagoga żydowska i cment. „za rzeką” s. 93.
c. Preczytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. (włas. dekr. ref.) s. 98—100.
11. Koscielce, wieś. Kościół par. (z daw. wciel. do prep. kolskiej, ost. dekr. prym. Łubieńskiego z r. 1761) pw. św. Andrzeja ap. s. 100—104.
12. Rusocice i Russocice, miasteczko, up. prepozytura par. Kościół par. (zbud. kied. nakł. dziedz. Olszowskiego) pw. św. Michała arch. s. 105—113.
13. Wyszyny, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1781 nakł. kol. Rafała Gurowskiego, kasz. przemęc., star. kol. i brdow., kaw. Orderu Św. Stanisława) pw. Narodzenia NMP s. 114—120:
— Geneza i opis obrazu Najśw. Maryi P. s. 115.
14. Krzymowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1779 nakł. dziedz. Ignacego Byszewskiego, sędz. grodz. łącz.) pw. św. Marii Magdaleny s. 121—125:
— Obraz Najśw. Maryi P. łaskami słynący w ołt. gł. s. 122.
15. Śląsko, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1614 nakł. kol. Anny z Kretkowskich Rozrażewskiej) pw. św. Wawrzyńca m. s. 126—133:
a. Bieczka, w. w par. Sławsk, mająca kaplicę przyw. w pałacu dziedz. Mierzejewskiej z Gałczyńskich s. 126.
16. Rzgowo i Rzgów, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 134—141.
17. Zagorowo Duchowne, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1720 nakł. op. ładz. A. M. Łukomskiego) pw. św. ap. Piotra i Pawła s. 142—150:
— Dokumenty ink. parafii Cystersów z Łądu (w. XV) s. 142.
— Obraz Najśw. Maryi P. łaskami słynący w ołt. w. s. 145.
18. Trąpczyn, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. rodz. Trąpczyńskich, rozbud. przez dziedz. z Rozrażewskich Prusińską, kons. 26 IX 1546) pw. św. Marcina b. s. 151—159.
19. Grabienice, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1597 nakł. kol. ks. Jana Rozrażewskiego, kons. w 1651 przez bpa bak. Kurskiego) pw. św. Katarzyny pm. s. 160—165.
20. Krolikowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 166—171.
21. Grudzień i Grodziec, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1746 nakł. dziedz. Aleksandra Kozuchowskiego, cześ. wiel.) pw. św. Andrzeja ap. s. 172—177.
22. Rychfał, miasteczko. Kościół par. pw. Trójcy Św. s. 178—184:
a. Kaplica przyw. w miejsc. zamku s. 182.
23. Dobroszyno, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1701 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Marii Magdaleny (daw. pt. św. Katarzyny pm.) s. 185—190.
24. Lisiec i Lisieć, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1717 nakł. kol. ks. Wiśnowieckiej) pw. św. Jana Chrzc. s. 191—196:
— Obraz Najśw. Maryi P. łaskami słynący w ołt. gł. s. 192.
25. Grochowy, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1716 nakł. dziedz. Ludwiki Żychlińskiej) pw. św. Doroty pm. s. 197—202:
— Dysydenci na ter. par. utrzym. bakałarza s. 199.
26. Kuchary Kościelne, wieś. Kościół par. pw. (Wszystkich Świętych) s. 203—208:
a. Świączcie i Swieczcie, w. w par. Kuchary, pos. kaplicę przyw. we dworze Cystersów z Łądu s. 205.

V. Dekanat sompoleński, cz. 5 s. I, 1—86:

1. Kaźmierz, miasteczko. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 1—8:
 - Kościół par. ulegał kilka razy pożarom s. 1.
 - Obraz Nawiedzenia NMP w ołt. w. (wg orzeczenia komisji z r. 1721) słynie łaskami s. 3.
 - a—c. 3 kościołki ku czci św. męczenników za miasteczkiem (w adm. prob.) s. 4.
 - Na Puszczy Biniszewskiej przebywa pustelnik s. 4.
 - d. Klasztor Bernardynów w mieście s. 8.
 - e. Kaplica wzgl. kościołek pw. św. Romualda op. czy też św. Barnaby ap. (ink. 3 VI 1669 przez a-bpa Prazmowskiego Kamedulom z Bieniszewa) s. 18.
2. Morzysław, wieś. Kościół par. pw. św. Wojciecha b. s. 9—14:
 - Czarkowo, w. na ter. par. Morzysław, w kt. Żydzi z Konina mają cment. s. 11.
3. Gosławice, wieś, up. prepozytura par. Kościół par. (fund. przez bpa pozn. Andrzeja, zm. w r. 1426) pw. św. Andrzeja ap. s. 15—20:
 - a. Łęzyno, w. w par. Gosławice, poza kt. ist. kaplica publ. pw. św. Barbary pm. (wyst. nakł. śp. Kadziłłowskiego, dziedz. z Gosławic) s. 17—18.
 - b. Erem Kamedulów „na Biniszewie w borach” s. 8, 18.
4. Lubstowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jadwigi ks. s. 21—25.
5. Lubstówek, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap. s. 26—29.
6. Raciączyce, wieś. Kościół par. nowy (zbud. nakł. Andrzeja Mniewskiego, skarb. radz.) pw. Narodzenia NMP, pod zarz. prob. z Lubstówka s. 30—31.
7. Krampsko, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1601 przez bpa przem. Pstrokońskiego) pw. św. Stanisława b. s. 31—36
 - Obraz Najśw. Maryi P. łaskami słynący w ołt. gł. s. 33.
 - a. Jabkowo, w. na ter. par. Kramsk, pos. kaplicę pryw. we dworze Brzezińskich, kasz. krusz. s. 34.
8. Osiek Większy, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. s. 37—41.
9. Grzegorzewo, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1779 star. prob. Pawła Rachlewskiego, kan. uniej.) pw. św. Mikołaja b. s. 42—47:
 - a. Prebenda z kościołem pw. św. ap. Piotra i Pawła (przejściowo par.) s. 44—45.
 - b—c. Ponętow Górny i Ponętow Dolny, wsie w par. Grzegorzew, w kt. znajd. się kaplice dworskie s. 44.
10. Wrząca, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1775 nakł. Rocha i Agnieszki z Kotarskich małż. Śliwickich) pw. św. Jakuba ap. s. 48—53:
 - Obraz Najśw. Maryi P. słynący łaskami w ołt. w. s. 49.
 - a. Kiełczewo Smuzne, w. na ter. par. Wrząca, pos. kaplicę pryw. w pałacu szl. s. 50.
 - b. Kiełczewo Górne, w. na ter. par. Wrząca, gdzie była kaplica pryw., lecz „przez terażn. dziedzica to miejsce święte obrocone jest na psiarnią” s. 50.
11. Dąmbna i Dąmbno, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 54—57.
12. Dąmby, wieś. Kościół par. (zbud. nieg. przez Stanisława Dryję Zakrzewskiego, podk. wend.) pw. Wszystkich Świętych s. 58—62.
13. Mąkolino, wieś. Kościół par. (wyst. przed przeszło 20 laty nakł. kol.

Kazimierza Zakrzewskiego, sędz. ziem. brzes.-kuj.) pw. św. Andrzeja ap. s. 63—67:

— Obraz Matki Boskiej łaskami słynący w ołt. gł. s. 64.

a. Mostki, w. w par. Mąkolno, w kt. znajd. się kaplica pryw. w rezydencji miejsc. kolatora s. 65.

14. S a m p o l n o i Sampolino, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1775 nakł. dzierz. Pajewskiego) pw. św. Marii Magdaleny s. 68—72:

a. Kościółek pw. św. Hieronima w. s. 69—70:

— Obraz (nie wiad. czy św. Hieronima) słynący łaskami s. 69.

— Przy kościółku przebywa pustelnik s. 69—70.

b. Kościółek pw. św. Tomasz a ap. za miastem s. 69, 70.

15. Lichin, wieś, daw. miasteczko. Kościół par. pw. św. Doroty pm. s. 73—77.

16. Wąszosze, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 78—81.

17. Slesin, miasteczko. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 82—86.

Uwierzytelnienie akt przez wizytatora podpisem i pieczęcią s. s. 86.

Współcz. topogr. spis zwiz. parafii s. I—IV.

„Liczba osob odprawiających spowiedź wielkanocną”: w dek. gnieź. św. ap. Piotra i Pawła 7.474, łekneńskim — 5.423, rogowskim — 3.713, konińskim — 15.255, sompoleńskim — 6.630; razem — 38.495 (s. IV).

„Liczba miasteczek i wsiow”: w dek. gnieź. św. Piotra ap. 5 i 125, w łekneńskim — 2 i 74, w rogowskim — 2 i 58, w konińskim — 9 i 151, w sompoleńskim — 4 i 108; łącznie 22 miasta czy miasteczka oraz 516 wsi (s. IV).

OFICJAŁAT PIOTRKOWSKI, ARCHIDIAKONAT ŁĘCZYCKI

28

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 28.

[2. Tyt. nad.] Kopia akt wizytacji generalnej **prepozytury parafialnej w Piotrkowie Trybunalskim**, przeprowadzonej w roku 1780 przez biskupa Jana Mikołaja Dembowskiego⁵¹ (wybranego do tej pracy przez prymasa Antoniego Kazimierza Ostrowskiego⁵²).

[4. Opis zew.] Pol.— 2° (32,7×20,2 cm).— Kart (nowo policzb. na dole) III, 46; k. czyste: I—III.— Oprawa współcz. w półskórek, znisz. Papier podnisz., zwł. w górnym prawym rogu (bez szkody dla tekstu).

[5. Syg. daw.] ACons. E 46 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— E 46 (w. XX — 2 razy na s. I, nakł. na grzb. i obwol.).

⁵¹ Bp Jan Mikołaj z Dembowej Góry **Demowski** — zob. przyp. 173 w 1 cz. *Repertorium* s. [398].— AAG. Wiz. 28.

⁵² Por. przyp. 49.— AAG. Wiz. 28.

[6. Uwagi] Akta nie posiadają tytułu i z tego powodu nie zostały w Arch. Gnieź. zidentyfikowane. Nie były też przez nikogo wykorzystywane.— Dostały się do Cniezna przypadkowo w r. 1932. Ks. Leon Formanowicz tak o nich zanotował (nakł. na 2 s. okł.): „Bibliotheca Capituli Metropolitani Gnesnensis. Ex dono adm. rudi dni Theodori Noak, praepositi et decani in Janówiec, die 6 mensis junii a.D. 1932”.— Jest to część akt wizytacji generalnej, zewnętrznej, i wewnętrznej, przeprowadzonej w r. 1780 przez bpa Dembowskiego w kolegiatach w Uniejowie, Sieradzu, Łasku, Kurzelowie i par. Piotrków (zob. syg. 77 we Włocławku).— Mamy tu do czynienia z częściowym, nie uwierzytelnionym odpisem tamt. księgi, odnoszącym się tylko do Piotrkowa. Jednak są tu tylko sprawozdania wiz., a brak tzw. aktu rozpoczęcia (19 VI 1780) i zakończenia lustracji oraz dekretu ref. (z 12 XII 1780). Kopia powstała współcześnie, przyp. z inicjatywy kogoś z duchowieństwa m. Piotrkowa, gdzie też przez czas dłuższy musiała pozostawać.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. Sprawozdanie wizytacyjne k. 1—46v:

1. Kościół parafialny i prepozyturalny pw. św. Jakuba ap. i św. Stanisława b., położony przy Bramie Wolborskiej k. 1—46v:
 - Parafia (eryg. przed r. 1300) w ogólności k. 1—2.
 - Budowa oraz wygląd zew. i wew. kościoła par. k. 2—4v.
 - Wystrój kościoła, wota k. 4v—8v.
 - Ołtarze (10), ich wystrój i fundusze k. 9—16.
 - Obraz Zaśnięcia Matki Boskiej w ołt. gł., darowany kościołowi przez kr. Bonę, uznany za cudowny w r. 1659 k. 1, 9.
 - Kaplice wewnątrzkościelne (3) i ogródzec przy kościele k. 16—21v:
 - Kaplica pw. Krzyża św (pierw. fund. w r. 1469) pos. własne kol. mansjonarzy (I erek. w 1636, II — 1658) oraz łaskami słynącą figurę P.J. Ukrzyżowanego k. 16—19.
 - Udzielanie i przyjmowanie sakramentów k. 21v—22v.
 - Bractwa, odpusty, relikwie k. 22v—23v.
 - a. Prebenda z kościółkiem na Przedm. Krakowskim (zbud. w r. 1373 nakł. star. sier. Jana Kmity, kons. 12 III 1664 przez sufr. płoc. Czyżewskiego) pw. Nawiedzenia NMP k. 23v—25.
 - Szkoła par. k. 25—25v.
 - b. Prepozytura szpit. (eryg. w XV w.) z kościołem najpierw pw. Ducha Św., a później Trójcy Św. za Bramą Krakowską k. 25v—29v:
 - Szpital Miłosierdzia (Bożego), stoj. po drug. str. poprz. (fund. ok. r. 1710 przez ks. Aleksandra Brzytwińskiego) k. 28v—29v.
 - c. Byki, w. par. Piotrków, mająca kaplicę pryw. w pałacu Michała Wężyka, podcz. inowł. k. 29v.
 - d. Szydłow, w. na ter. par. Piotrków, pos. kaplicę pryw. we dworze Ruperta Dunina k. 29v.
 - e. Bożnica i cment. żydowski „nad Drogą Warszawską” k. 30.

- Prepozyt i wikariusze par. oraz ich uposażenie k. 30—38v, 40v—41v.
- Zakrystia, organista, kapela k. 38v—40.
- Prepozyt i prebendarze kaplicy św. Krzyża w kościele par. oraz ich uposażenie k. 42—45.
- f. Kolegium Pijarów (wyst. ok. r. 1680) k. 45v.
- g. Kolegium jezuickie k. 45v.
- h. Konwent Dominikanów (fund. w r. 1349) k. 45v—46.
- i. Klasztor Franciszkanów Konw. (eryg. w r. 1616) k. 46.
- j. Konwent Bernardynów (wyst. ok. r. 1680) k. 46.
- k. Klasztor Dominikanek k. 46—46v.
- „O parafiach” k. 46v.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT KALISKI

29

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 29.**

[2. Tyt. or.] *Acta visitationis generalis ecclesiarum Archidiaconatus Calissiensis* auctoritate olim celsissimi, illustrissimi, reverendissimi domini Antonij Casimiri de Ostrów Ostrowski⁵³, Dei et Apostolicae Sedis gratia archiepiscopi Gnesnensis, legati nati, Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae primatis primique principis, abbatis commendatarij Tyneccensis, Ordinis Aquilae Albae equitis, per perillustrem, reverendissimum dnum Iosephum Gembarth⁵⁴, Ecclesiarum: Almae Metropolitanae Gnesnensis, Insignis Collegiatae Loviciensis canonicum, officialem Calissiensem, specialiter delegatum visitatorem generalem, anno Domini 1781, 1782, 1783 expeditae; post celsmi delegantis fata conscripta ac archidiaeceseos fasces nunc feliciter gubernanti, celsissimo, illustrissimo, reverendissimo domino, Micháéli Georgio principi Poniátowski⁵⁵, Dei et Apostolicae Sedis gratia, archiepiscopo Gnesnensi, legato nato, primati Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithvaniae primoque principi, administratori Cracoviensi, abbati commendatario Cervenensi et Tyneccensi, Ordinum Aquilae Albae et Sancti Stanislai equiti, relata, consacrata.

[3. Daty krań.] 1781—1783.

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (33,9×21,6 cm).— Kart — cz. 1: II, 179; cz. 2: I, 73; cz. 3: 111. K. czyste — w cz. 1: I—II, w cz. 2: Iv; w cz. 3:

⁵³ Por. przyp. 52.— AAG. Wiz. 29.

⁵⁴ Prał. a nast. bp Józef Gabriel Gembarth — zob. przyp. 176 w 1 cz. *Repertorium* s. [404—405].— AAG. Wiz. 29.

⁵⁵ A-bp i prym. Michał Jerzy Poniátowski — zob. przyp. 177 w 1 cz. *Repertorium* s. [405].— AAG. Wiz. 29.

111—111v.— Oprawa po r. 1822 w półskórek, uszk. Dokum. poszcz. cz. (dekanatów) przeł. rzemykami. Po złoc. brzegów pozostał czerw. podkład.

[5. Syg. daw.] ACons. E 22c (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 22c (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na 1 k. ochr.).— E 22c (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb., na 2 s. okł. i obwol.).

[6. Uwagi] Mamy tu do czynienia z pierwszą częścią czystopisu akt. wiz. archidiakonatu kaliskiego, obejmującą dekanaty kaliski, krotoszyński i pleszewski. Część druga oryginalnej księgi, wyjęta z niej w r. 1822 i wydana do Kalisza (dla diec. kujawsko-kaliskiej), zawierająca dokumentację dek. stawiszynskiego i stawskiego znajduje się we Włocławku pod syg. AAG. Wiz. 79. W owej części drugiej pozostało uwierzytelnienie akt podpisami i pieczęcią oraz indeks zwiz. kościołów całości pierwotnego rękopisu. W Gnieźnie oprawiono akta zatrzymanych trzech dekanatów zaraz po r. 1822 i zaopatrzone je w indeks topograficzny (cz. 3 k. 110—110v), prosząc o doręczenie go ks. Chądzyńskiemu (k. 110v); natomiast we Włocławku oprawa dokum. dwóch nabytych dek. nastąpiła dopiero pod koniec XIX stul.— Drugim egzemplarzem czystopisu, wyglądającym raczej na brulion w stosunku do podanej wyżej całości, jest księga przechowywana we Włocławku o syg. AAG. Wiz. 78.— Zapiskę o wydaniu przez Gnieźno dokumentacji dek. stawiszynskiego i stawskiego do Kalisza publikuję poniżej. „Gdy podług rozporządzenia Władzy Krajowej i nastąpionym Prześ. Kapituły Metropolitalnej Gnieźnieńskiej zezwoleniem jksiądz Walenty Brodzki, jako komisarz ze strony Rządu Polskiego i Konsystorza Kaliskiego do tego umocowany, wypróte z tej księgi, na końcu jej umieszczone, wizyty kościołów dekanatów stawiszynskiego i stawskiego przez ś.p. Józefa Gembartha ówczasowego wizytatora, ręką jego własną podpisane i pieczęcią stwierdzone, do oddania ich do Archiwum Konsystorza Biskupiego w Kaliszu odbiera, przeto pozostałe tu w niniejszej księdze wizyty uważają się jak gdyby ręką wspomnianego wizytatora podpisane były; ponieważ, jak widzieć można, szczególne dekanaty podpisane nie były, lecz dopiero na ostatniej karcie podpis i pieczęć jego położone, z którym to podpisem jksiądzu Brodzkiemu wydają się. Gnieźno, dnia 7-go października 1822”. *M. Siemieński, bisk., kustosz metr. gnieźn., prezydujący*. Pieczęć opł. kapituły gnieźn. z napisem maj. w otoku: *Capitulum Metropolitanum Gnesnense. Vincen^s Kazubski, Capituli Metropolitanani Gnesnen. notarius juratus* (cz. 3 k. 109—109v).— Jest to wizytacja generalna, całkowita — obejmująca lustrację zewnętrzną i wewnętrzną, zawierająca sprawozdania wiz. i dekrety ref., znajdujące się w każdym wypadku po tych pierwszych. Zasadniczym językiem rękopisu jest łacina, ale inwentarze kościołów,

kaplic, prebend i ołtarzy są zredagowane przeważnie w j. polskim. Itinerarium wiz. posiada datację szczegółową, którą przenieśliśmy do cz. B nin. pozycji.— Głównym wizytatorem archidiaconatu był kan. Gembarth, atoli 4 parafie w dek. krotoszyńskim: Kobylin, Baszków, Zduny i Wyganów zlustrował na pocz. 1780 r., także wizytator generalny z delegacji a-bpa Ostrowskiego (dokumentu jego nominacji, niestety, nie znamy), mianowicie Józef Glaubicz Rokosowski, dr ob. prawa, kan. Gnieź. i pozn., sur. Kons. Gnieź. (cz. 2 k. 47, 48-73v). Akta swej pracy, spisane przez nie znanego sekretarza, pozostawił Rokosowski w wymienionych parafiach. Kan. Gembarth polecił swojemu notariuszowi załączyć ich odpisy do własnej księgi (cz. 2 k. 48, 73v). Trzeci lustrator gen., którego nazwiska nie wiemy, wizytował prepozyturę szpit. zak. Duchaków, pewnie z ich konwentem, w Kaliszu oraz parafię Ołobok, przyp. z tam. opactwem Cysterek (cz. 1 k. 179v). Dokumentacji z jego czynności nie posiadamy.— Tłumaczenie się kan. Gembartha, że w dek. kaliskim nie wizytował par. Droszew (cz. 1 k. 179v), a w dek. pleszewskim aż 7 parafii (cz. 3 k. 109), na skutek zaszłej śmierci prym. Ostrowskiego, nie jest zgodne z prawdą. Swoje uzasadnienie w tej sprawie przedstawiłem w 1 cz. *Repertorium*, poz. 78 (ABMK, t. 30 s. 78).— Sekretarzem w akcji lustracyjnej Gembartha był ks. Stanisław Kostka Podbowicz, uwidoczniiony nie w tytule księgi, a tylko w jej treści (cz. 1 k. 119, cz. 2 k. 73v), dr ob. prawa z Ak. Krak., kan. kaliski, not. ap. i nin. wiz. Podbowicz wykonał swą pracę na papierze ze znakami wodnymi. Jednak jego księga nie jest przejrzysta w czytaniu, mianowicie nie widać w niej początków kolejnych parafii. Tytuł akt znajduje się w cz. 1 na k. IIv i 1.— Przy odbywaniu wizytacji oraz redagowaniu akt trzymano się obu instrukcji wiz., przepisanych przez a-bpa Ostrowskiego: dla kolegiaty kaliskiej — danej w Gnieźnie 27 lipca 1778 r. (cz. 1 k. 120), a dla parafii — dat. w Warszawie 17 lutego 1778 (cz. 1 k. 7). Jednych i drugich nie wciągnięto do rękopisu. Mimo tego w repert. pozycji posiadamy aż 5 dokumentów odnoszących się do formalnej strony przeprowadzania wizytacji: nominację lustratora (cz. 1 k. 3—4), jej uzupełnienie (k. 6v), 2 literae innotescentiales kan. Gembartha do duchowieństwa (k. 4—5, 5—6v), oraz dedykację akt, co prawda już nowemu prymasowi — Poniatowskiemu (k. 1—2v). Oprócz tego są w niej 2 sprawozdania o publikacji wspom. pism wizytatora (k. 5, 6v). Do tych dochodzą fundacja władzy wizytatora i opis rozpoczęcia lustr. w kolegiacie (cz. 1 k. 119v—120).— Wśród bogatej treści tej sygnatury można zauważyć wizytowanie także Kanoników Reg. Lat. w Kaliszu, a nie tylko ich parafii św. Mikołaja (cz. 1 k. 28v—32), lustrowanie urzędów dziekańskich: kaliskiego z siedzibą Rososzycy (cz. 1 k. 42) i pleszewskiego w par. Koryta (cz. 3 k. 24—

24v). Kan. Rokosowski nie uczynił podobnej wizytacji w Kobylinie odnośnie dzieł krotoszyńskiego. Wypadnie jeszcze dołożyć spis dzieł biblioteki kośc. w Gołuchowie w dek. plesz. (cz. 3 k. 11v—12v).— Oryginalną foliację księgi, w której zastosowano oddzielne kartowanie dla poszcz. dekanatów, pozostawiłem — podobnie jak w syg. 26—27 — nie zmienioną. Upoważniała mnie do tego ich widoczność, duża objętość owych części rękopisu oraz zachowany indeks kościołów par., który w przypadku zaprowadzenia nowej foliacji, stałby się nieaktualny.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Kan. J. Gembart dedykuje księgę wiz. nowemu a-bpowi M.J. Ponia-towskiemu, cz. 1 k. 1—2v.

Prym. A.K. Ostrowski deleguje (Skierniewice, 30 X 1781) kan. Gembartha do przeprowadzenia wizytacji gen. kolegiaty w Kaliszu oraz kościołów w dek. kaliskim i krotoszyńskim (kop. dok.) k. 3—4.

Kan. Gembarth powiada m.ia (Skierniewice, 31 X 1781) duchowieństwo kolegiaty i kościołów kaliskich o zbliżającej się wizytacji oraz poleca przygotowanie się do niej (odp. dok.) k. 4—5.

Publikacja „literarum innotescientialium” Gembartha (Kalisz, 6 XI 1781) przez dzwonnika kolegiaty Sylwestra Torzeckiego k. 5.

Kan. Gembarth podobne „innotescientiales” kieruje (Kalisz, 19 XI 1781) również do duchowieństwa dekanatu kaliskiego (poza miastem) oraz innych dekanatów tegoż archidiakonatu (kop. dok.) k. 5—6v.

Wzm. o egzekucji odezwy wizytatora przez wszystkich dziekanów w archidiakonacie: kaliskiego, krotoszyńskiego, pleszewskiego, stawiszyńskiego i stawskiego k. 6v.

A-bp Ostrowski powierza kan. Gembartowi (Skierniewice, 12 IV 1782) wizytację gen. reszty dekanatów w a-diak. kaliskim, tj. stawiszyńskiego, stawskiego i pleszewskiego (odp. dok.) k. 6v.

I. Kolegiata oraz kościoły miasta Kalisza i dekanatu kaliskiego, cz. 1 k. 7—179v:

1. (Calissia), miasto (civitas). Parafia św. Mikołaja. Kościół prepozyturalny Kanoników Reg. Lat. (przenies. tu ze w. Męka przez kr. Kazimierza W. w r. 1358) i zarazem parafialny (11 ołtarzy) pw. św. Mikołaja b., wiz. 20 XI 1781 k. 7—32v:

— Dzieje prepozytury Kanoników oraz parafie, kościoły i kaplice do niej ink. k. 7—9.

— Obraz Zdjęcia Pana Jezusa z krzyża w ołt. gł. k. 10v.

— Obraz M.B. Szkaplerznej łaskami słynący w ołt. kaplicy połud. k. 10v.

a. Synagoga żydowska w mieście i cment. za m. k. 21.

— Ewangelicy odpr. swoje naboż. w ratuszu miej. k. 21.

b. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Jakuba ap. (zbud. zew. murów m. nakł. miesz. Jakuba Chejnowicza) runęła w r. 1780 podczas wylewu Prosyn k. 21—21v.

- c. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Walentego m. na Przedm. Toruńskim (pod zarz. Kanoników) k. 21v:
— Obraz św. Walentego w ołt. w łaskami słynący.
- d. Prepozytura szpit. (w rękach Kanoników) z kościołem pw. Trójcy Św. na Przedm. Wrocławskim (wyst. przez nich ok. r. 1747) k. 22—24v.
- e. Klasztor Bernardynów na Przedm. Toruńskim (fund. w r. 1465) z kościołem (wyst. w 1594) pw. Nawiedzenia NMP k. 24v—25v.
- f. Konwent Bernardynek na Przedm. Toruńskim z kościołem pw. Niep. Poczęcia NMP (zbud. w r. 1642) k. 25v—26.
- g. Prepozytura szpit. zak. Duchaków z kościołem pw. Ducha Św. była wiz. przez innego lustr.; dokum. nie pos. k. 179v.
— Dekr. ref. dot. parafii i Kanoników k. 26—32v.
2. Rossoszycza, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1692 nakł. dziedz. Michała Wierzbowskiego, kons. w 1701 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Marka ew., wiz. 17 XII 1781 k. 33—42:
— Dekr. ref. odnosi się do parafii i dziekana kal. k. 40v—42.
3. Kościelnawies, daw. Kosciół. Kościół prepozyturalny Benedyktynów (pierw. — duninowski) i jedn. parafialny (odb. w r. 1775 star. prep. Damiana Sadowskiego) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 22 XII 1781 k. 42—50:
 - a. Kaplica (oratorium) publ. pw. Krzyża św., stoj. kied. w ogrodzie prep., nie ist. k. 44.
4. Kuchary połączone, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1686 nakł. Kan. Reg. Lat. z Kalisza, kons. w 1728 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 2 I 1782 k. 50—55:
— Dok. zamiany przez Kanoników w. Męka na Kuchary z r. 1358 wciąż. do akt grodz. kal. pod d. 13 VIII 1776 k. 50.
 - a. Popowko, w. na ter. par. Kuchary, gdzie za życia kan. i of. kal. Radolińskiego była kaplica (oratorium) pryw. k. 51v.
5. Kucharki militum, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1754 nakł. kol. Walentego Trąbczyńskiego, podcz. soch.) pw. Trójcy Św., wiz. 4 I 1782 k. 55—61:
— Obraz Wniebowzięcia NMP łaskami słynący w ołt. gł. k. 56.
6. Dobrzec major, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1733 star. prob. Marcina Ilimińskiego, kust. kal.) pw. św. Michała arch., wiz. 5 I 1782 k. 61—70:
 - a. Sulisławice, w. w par. Dobrzec, mająca kaplicę (oratorium) pryw. w rezydencji Waleriana Węgińskiego, pułk. wojsk. król. k. 64—64v.
 - b. Piwonice, w. na ter. par. Dobrzec, w kt. w pałacu (rodz. Wężyków) znajd. się kaplica (oratorium) pryw. k. 64v.
— Na ter. parafii ist. cment. żydowski, prawosławny, protestancki k. 64v.
 - c. Rypinek, w. Parafia afil. do Dobrca 9 IX 1516 z kościołem pw. św. Gotarda b. (zbud. przed r. 1752 star. eremity Benedykta Janiszewskiego) k. 65—66v.
 - d. Klasztor Reformatorów na Przedm. Wrocławskim Kalisza (fund. w r. 1631 przez Marcina Wierusz Kowalskiego) z kościołem (kons. w r. 1673 przez sufr. gnieź. Bużeńskiego) pt. i opieką (patrocinium) św. Józefa k. 67v—68.
— Dekr. ref. wspóln. dla Dobrca i Rypinka k. 68—70.
7. Ociąsz, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1698 star. prob. Andrzeja Ci-

- chawskiego i nakł. kol. Lutomirskiego, kons. w 1701 przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. Narodzenia NMP, wiz. 12 I 1782 k. 70—76v:
- a. Kwiatkow, w. Parafia (eryg. ok. r. 1554, złącz. z Ociążem ok. 1687) z kościołem wzgl. kaplicą (oratorium, wyst. w 1749 nakł. dziedz. Józefa Węzyka) k. 75—75v.
- Dekr ref. łącz. dla Ociąża i Kwiatkowa k. 75v—76v.
8. Sobotka, wieś, daw. miasto (oppidum). Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 15 I 1782 k. 76—84:
- a. Karsy, w. w par. Sobótka, pos. kaplicę (oratorium) pryw. w kurii Franciszka Kozuchowskiego, cześ. kal. k. 82v.
9. Skrzebowa, wieś. Kościół par. (po spaleniu przez Szwedów poprz., zbud. star. prob. Jana Baszyńskiego i przez niego pośw. 20 III 1680) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 17 I 1782 k. 84—89:
- a. Kaplica (oratorium) publ. pw. Zwiastowania NMP (wyst. ok. r. 1670 nakł. dziedz. Miłaszewskiego) znajduj. się w polu w kier. Raszkowa k. 86—86v:
- Obraz M.B. Loretańskiej w kapl. słynący łaskami k. 86.
10. Szczury, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1762 star. prob. Kazimierza Kędzierskiego. ded. przez kan. i sur. kal. Chylewskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 18 I 1782 k. 89—93v:
- Obraz Najśw. Maryi P. w ołt. gł. łaskami słynący k. 90.
11. Biskupice Szalone, wieś. Kościół par. (wyst. ok. r. 1720 nakł. różnych dobr. a star. prob. Marcina Romieńskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 19 I 1782 k. 93v—101v:
- Obraz Matki Boskiej w ołt. w słynący łaskami k. 95—95v.
12. Gizyce, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1781 nakł. kol. Adama i Mariany z Gosławskich małż. Orwat Czerników oraz star. prob. Jana Wrońskiego i przez niego pośw. 6 VIII tr.) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 28 I 1781 k. 101v—106.
- a. Kraszowice i Kraszewice, w. Wikariat wieczysty (eryg. 4 XII 1654 przez a-bpa A. Leszczyńskiego a 24 X 1668 złącz. przez prym. Prażmowskiego z par. Gizyce) z kościołem (kons. w 1671 przez sufr. kij. Dzianota) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 30 I 1782 (włas. dekr. ref.) k. 101v—102, 106—110v.
13. Szkalmierzyce, wieś, up. prepozytura par. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 1 II 1782 k. 110v—119v:
- Obraz Najśw. Maryi P. (w jej kaplicy, zbud. przed r. 1617 star. prob. Jana Górskiego) cudowny k. 111, 112v.
14. (Calissia), miasto (civitas, urbs). Kościół kolegiacki i zarazem parafialny pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 5 II 1782 k. 119v—159v:
- I. Sprawozdanie wizytacyjne k. 119v—150:
- Fundacja swej władzy przez lustratora i rozpoczęcie wiz. k. 119v—120.
- Dzieje kolegiaty pw. św. Pawła (fund. w St. Kaliszu ok. r. 1202 przez ks. Mieszka III) oraz obec. — pt. Wniebowzięcia NMP (zbud. star. a-bpa Skotnickiego, kons. w 1445) k. 120—121.
- Ołtarze kolegiaty w liczbie 7, daw. było ich więcej k. 121—121v:
- Obraz (tryptyk) Najśw. Maryi P. łaskami słynący w ołt. gł. k. 121.
- Prałatury (4: prepozyt, archidiakon z erek. a-bpa Janisława z ok.

- r. 1323 — k. 120v, dziekan, kustosz, kanonie grem. (7), kan. elek. (1), kan. hon. (1) oraz ich funkcje. uposażenie i obsada k. 124v—130v.
- Przywilej rokiety i mantoletu pos. od a-bpa Ostrowskiego (Opatówek, 1 IX 1777) k. 130v—131.
- Kapituły gen. odbywają się na Narodzenie (8 IX) i Oczyszczenie (2 II) NMP k. 131.
- Statuty zatwierdził kapitule prym. Potocki (Skierniewice, 25 II 1730) k. 131. Pocz. kapituła rządziła się dekr. a-bpa Kurowskiego (Opatówek, 15 XII 1406) k. 120v.
- Kaznodzieja i penitencjarze k. 134v—135.
- Kolegium wikariuszy (fund. ok. r. 1406); ma swoje statuty z r. 1541, zatw. 28 XII 1672 k. 135—140.
- Kolegium mansonarzy (fund. przez Macieja z Koła, prof. Ak. Krak., w r. 1435, eryg. przez a-bpa Wincentego 11 VII 1440) k. 140—143.
- Szkoła parafialna (kolegiacka) k. 143—143v.
- Bursa Czyzeviana (fund. wr. 1640 przez prał.-dziek. kal. Baltazara Czyżewskiego) k. 143v—144v.
- a. Kaplica (sacellum) pw. św. Wojciecha b. na Zawodziu k. 144v.
- b. Klasztor Franciszkanów Konw. (kt. fund. w r. 1257 rozpoczął ks. Bolesław Pobożny i ks. Jolanta a zakończył w 1339 kr. Kazimierz W.) z kościołem pw. św. Stanisława b. (odb. po pożarze i kons. 8 XI 1632 przez sufr. wrocł.) k. 144v—147.
- c. Konwent Klarysek z kościołem (zbud. po r. 1618 nakł. szl. Sulimowskiej, kons. 8 XI 1632 przez sufr. wrocł., kt. wtenczas ded. również świątynie Franciszkanów i Reformatorów) pw. Ofiarowania NMP k. 147—147v.
- Odnoś. dokumenty wpis. do akt Kons. Kal. pod d. 1 X 1710 k. 147.
- d. Kolegium pojezuickie (pod zarz. Komis. Eduk. Nar.) z kościołem (fund. w l. 1586—1596 przez prym. Karnkowskiego i przez niego kons. 8 IX 1596) pw. św. Wojciecha i Stanisława bb. k. 147v—149.
- Szkoły wojewódzkie i drukarnia (obydwie instytucje pojezuickie) k. 149—150.
- e. Kaplica (oratorium) prawosławna na ter. par. kolegiackiej k. 21.
- II. Dekret reformacyjny dla kolegiaty, kapituły i reszty duchowieństwa (nie ma punktów ciągłych) k. 150—159v:
- Pczprz. wizytacje kolegiaty odbyli i dekrety ref. dla niej wydali: a-bp Potocki w r. 1730 i prym. S. Szembek w 1719 k. 150.
15. Gostyczyna, wieś; prob. nosi tyt. prepozyta — pewnie z racji ist. przy kościele wik. wiecz. Kościół par. (rozbud. przed 15 laty star. prep. Stanisława Radońskiego, kan. kal.) pw. św. Mikołaja b., wiz. 22 II 1782 k. 159v—167v:
- a. Smiłów i Smiłowo, w. w par. Gostyczyna, mająca kaplicę (oratorium) pryw. w pałacu Antoniego Sieroszewskiego, gen.-adiut. wojsk. król. i jego żony Teresy z Sołtyków k. 163.
- b. Węgry, w. na ter. par. Gostyczyna, pos. kaplicę (oratorium) pryw. we dworze succ. Witalisa i Anny z Walknowskich, miecz. wschow. k. 163.
- Wzm. o śmierci (1620) i pomniku w kościele dziedz. Wojciecha Domiechowskiego k. 165v.

16. Lewkowo i Lewkow, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1710 nakł. kol. Koźmińskiego, kasz. rog., kons. tr. przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Zofii m., wiz. 28 II 1782 k. 168—173:
 - a. Czekanow i Czekanowo, w. w par. Lewków, gdzie we dworze Michała Biernackiego, chor. wojsk król. ist. kaplica (oratorium) pryw. k. 170.
17. Gorzno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1755 nakł. małż. Fabiana i Agnieszki Moszyńskich, pośw. przez Antoniego Kromolickiego, dziek. kał. a prep. par. Sobótka) pw. św. Mateusza ap., wiz. 28 II 1782 k. 173v—179.
18. Droszow, wieś. Parafia nie wiz. przez Gembartha rzekomo z powodu śmierci a-bpa Ostrowskiego k. 179v.
19. Ołobok, wieś. Parafię i przyp. opactwo Cysterek lustrował inny, nie pod. wizytator; akt brak k. 179v.

II. Dekanat krotoszyński, cz. 2 k. I, 1—73:

 1. Kobierno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1721 star. prob. Michała Odorskiego, dziek. krot., kons. 28 X 1722 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Michała arch. i św. Wojciecha b. (poprz. był pt. św. ap. Piotra i Pawła), wiz. 4 V 1782 k. 1—7.
 2. Szulmierzyce, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. (stoj. przy końcu ul. Wrocławskiej) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 7 V 1782 k. 7—22:
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem (zbud. w l. 1762—1763 star. prep. par. Józefa Szczytowskiego, pośw. przez dziek. krot. Józefa Broniewskiego) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha b. k. 13—16v:

— Obraz Najśw. Maryi P. łaskami słynący w ołt. gł. k. 13v.
 - b. Kaplica (oratorium) publ. za miastem pw. św. Marka ew. k. 16v.
 - c. Chwaliszow i Chwaliszew, w. Parafia z kościołem pw. św. Mikołaja b. złącz. z Sulmierzycami k. 16v—17.

— Dekr. ref. wspóln. dla obu kościołów k. 19v—22.
 3. Krotoszyn, miasto (civitas), prepozytura par. Kościół par. (fund. przez kasz. pozn. Jana Rozrażewskiego w r. 1592, kons. w r. 1601 przez bpa pozn. Goślickiego, jeszcze nie odbud. po pożarze, kt. uległ — razem z miastem — w 1774) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 13 V 1782 k. 22—47:

— Ołtarze (11), ich uposażenie, sprzęt i obowiązki mszalne k. 24—36v.

— Figura P. Jezusa w ołt. w łaskami słynąca k. 42v.

 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. św. Fabiana i Sebastiana mm. poza miastem k. 38—40.
 - b. Kaplica (sacellum) pw. św. Marii Magdaleny w Starym Krotoszynie (zbud. przed 30 laty star. prep. par. Rokosowskiego) k. 40.

— Dysydenci pos. w mieście dom modl. i nauczyciela a za Przedm. Kaliskim cment. k. 41v.
 - c. Synagoga żyd. spaliła się w r. 1774; Żydzi mają w mieście szkołę, a poza nim cment. k. 41v.
 - d. Klasztor Trynitarzy (fund. 11 VI 1731 przez woj. kij. Józefa Potockiego przy daw. kościele par. św. Piotra i Pawła ap.; nowy kośc. zbud. w 1774 ks. Ludwika z Mniszchów Potocka, a kons. pod tymże tyt. 11 VI 1775 bp Kozierowski) k. 42—43.

— Dekr. ref. łącz. dla wszystkich kośc. k. 42—47.

Następuje dokumentacja czterech parafii zwizytowanych w r. 1780 przez kan. Józefa Rokosowskiego, cz. 2 s. 47, 48—73v:

4. Kobylin, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. (fund. przez dziedz. Mikołaja, eryg. w r. 1289 przez a-bpa Jakuba) pw. św. Stanisława b., wiz. 23 II 1780 k. 48—58:
 - a. Świątynia dysydenccka, a także cment. i szkoła z nauczycielem *k. 55.
 - b. Synagoga żydowska i szkoła k. 55.
 - c. Prepozytura szpit. z kościołem (kons. w r. 1659 przez bpa bak. i sufr. pozn. Kurskiego) pw. Duch a Św. k. 55—57:
 - Dok. erek. prep. (wyst. przez a-bpa Jastrzębca w Opatówku r. 1434) znajd. się w par. k. 55v.
 - d. Klasztor Bernardynów k. 57.
 5. Baszkow, wieś. Kościół par. (odn. w r. 1684 nakł. kol.) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 27 II 1780 k. 58—62:
 - a. Kaplica (capella) publ. na cment. k. 61v.
 - b. Rzemiechowo, w. na ter par. Baszków, pos. kaplicę (oratorium) pryw. w pałacu rodz. Sokolnickich k. 61v.
 - Dysydenci mają we w. Ruda szkołę, bak. i cment. k. 61v.
 6. Zduny, miasto (oppidum), zmien. prepozytura par. Kościół par. (zbud. star. śp. prep. Andrzeja Baczewskiego, dziek. krot.) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 1 III 1780 k. 62—68:
 - a. Świątynia dysydenccka (odn. w r. 1636), a przy niej 2 min. i cment.; drugi cment. mają protest. we w. Sieniutów k. 67v.
 - b. Kaplica (capella) publ. pw. św. Marcina b., położ. w lasach w kier. Sulmierzyc k. 67v:
 - Przy kaplicy przebywa eremita.
 7. Wyganowo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1722 nakł. kol. Zofii z Broniszów — matki i Jana — syna, skarbczyca kal., Zawadzkich, kons. w 1735 przez bpa liw. Moszyńskiego) pw. św. Jakuba ap. i św. Mikołaja b., wiz. 6 III 1780 k. 68—73v:
 - a. Targoszyce, w. w par. Wyganów, gdzie we dworze rodz. Walknowskich ist. kaplica (oratorium) pryw. k. 73.
 - Dysydenci pos. cment. w miejscu zw. Brzeziny k. 73.
- III. Dekanat pleszewski, cz. 3 k. 1—109:
1. Jedlec, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1745 nakł. dziedz. Mikołaja z Wybranowa Chlebowskiego, kasz. kal.) pw. św. Floriana m., wiz. 3 VII (raczej: VI) 1782 k. 1—6v.
 2. Gołuchow i Gołuchów, wieś, podup. prepozytura par. Kościół par. (wyst. nakł. Rafała — ojca i Wacława — syna Leszczyńskich, kons. w r. 1623 sufr. gnieź. Wilczyński) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 6 VI 1782 k. 6v—17v:
 - Dok. erek. prep. i mansjonarii (wyd. z Uniejowa przez a-bpa Gembickiego 4 IX 1623) znajd. się w par. k. 7.
 - Obraz św. Walentego m. w ołt. bocz. słynący łaskami k. 8.
 - a. Kaplica (oratorium) publ. pw. św. Jana Chrzc. (zbud. świeżo nakł. woj. wil. Słuszczyzny z Gosiewskich), stoj. na miejscu daw. kośc. par. noszącego tenże tyt. k. 10.
 - Spis książek biblioteki kośc. (ok. 40 dzieł) k. 11v—12v.
 - b. Kaje wo, w. w par. Gołuchów, stanowiła nieg. ośrodek sam. parafii, dopóki w r. 1623 nie została włącz. do nowej prep. gołuchowskiej k. 13.

3. Koryta, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1776 star. prob. Szymona Cerekwickiego, dziek. plesz., kons. w 1781 przez sufr. pozn. Rydzyńskiego) pw. św. Mikołaja b. i św. Szymona ap., wiz. 10 VI 1782 k. 17v—24v:
 - Poprz. kościół miał tyt. św. Mikołaja, z racji prob. dod. drugie wezw. — św. Szymona k. 17v.
 - Obraz M.B. Miłosierdzia w kaplicy połud. łaskami słynący k. 18v, 19.
4. Sosnica, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1747 nakł. dziedz. Konstantyna Rogalińskiego) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 12 VI 1782 k. 24v—31v:
 - Obraz M. B. Pocieszenia w ołt. gł. słynący łaskami k. 25v, 26.
5. Pleszow, miasto (oppidum), podup. prepozytura par. Kościół par. pw. Ścieścia św. Jana Chrzc., wiz. 13 VI 1782 k. 31v—51:
 - Ołtarze (9), ich obowiązki mszalne i uposażenie k. 33—39:
 - Obraz M. B. Częstochowskiej w kaplicy połud. łaskami słynący k. 38v, 39.
 - a. Kaplica (oratorium) publ. za miastem pw. św. Floriana m. (odn. w r. 1745) k. 41—42:
 - Przy kaplicy przebywa eremita k. 41v—42.
 - b. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Duchą Św., stoj. na końcu ul. Jarockiej (fund. w r. 1519 przez ks. raciborską Annę, panią na Pleszewie, odb. — po pożarze — w 1695 nakł. dziedz. Aleksandra na Otku Zalewskiego) k. 42—47.
6. Kowalewo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1636, odn. w 1763) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 19 VI 1782 k. 51—55v.
7. Tursko, wieś; prob. nosi tyt. prepozyta. Kościół par. (odb. po 100 latach, po spaleniu się poprz., w r. 1712 star. prob. Wojciecha Lidnarskiego) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 6 IX 1782 k. 55v—62v:
 - Obraz Matki Boskiej (tryptyk) w ołt. w. — przeniesiony 9 VI 1764 „miro modo per aerem” ze w. Lenartowice do Turska — został uznany 24 V 1765 przez a bpa W. Łubińskiego jako cudowny k. 57—57v.
 - Przy kościele mieszka od r. 1778 eremita k. 60v—61.
8. Grodzisko, wieś; parafia w ręku Miechowitów. Kościół par. (fund. ok. r. 1200 przez ks. gnieź. Eudoksję, kons. w 1222) pw. św. Mikołaja b., wiz. 19 V 1783 k. 62v—70v:
 - Obraz Najśw. Maryi P. w ołt. gł. łaskami słynący k. 64.
9. Broniszewice, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1780 star. prob. Ignacego Glińskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 21 V 1783 k. 70v—77.
10. Czermino i Czermin, wieś. Kościół par. (kons. 22 VII 1730 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Jakuba ap., wiz. 22 V 1783 k. 77—84.
11. Zegocin, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1714 nakł. kol. Mikołaja Swinarskiego) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 24 V 1783 k. 84—89v:
 - Obraz Najśw. Maryi P. (Większej) w ołt. w. został ogłoszony 2 X 1780 przez a-bpa Ostrowskiego za słynący łaskami k. 85.
 - a. Wietzyn i Wietzyno, w. na ter. par. Żegocin, pos. kaplicę (capella) przyw. w miejsc. pałacu k. 87.
12. Szymanowice, wieś. Kościół par. (zbud. w I poł. XVIII w. nakł. dziedz. Cywińskiego, podcz. pozn.) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 27 V 1783 k. 89v—97.
13. Kretkow, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1687, kons. w 1690) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 28 V 1783 k. 97—101v.

14. Kotlin, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. kol. Aleksandra Miaskowskiego, skarb. kal.) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 28 V 1783 k. 102—109:
— Figura P. J. Ukrzyżowanego w ołt. kaplicy łaskami słynąca k. 103.

Parafie nie wizytowane:

15. Magnuszewice, 17. Lenartowice, 19. Kuczkwow, 21. Karmino
16. Twardowo, 18. Brzezie, 20. Sowina, (k. 109).
„Sequitur Decanatus Stawiszynensis” k. 109.

Urzędowa nota o wydaniu 7 października 1822 r. dokumentacji wiz. parafii dek. stawiszynskiego i stawskiego z Gniezna do Kalisza k. 109—109v.

Topogr. wykaz parafii zwiz. w dek. kaliskim, krotoszyńskim i plezewskim, sporz. po r. 1822 k. 110—110v.

PONTYFIKAT M. J. PONIATOWSKIEGO 1785—1794

SERIA WIZYTACJI GENERALNYCH Z LAT 1790—1792

WPROWADZENIE DO AKT NINIEJSZEJ GRUPY

Bogate w treść akta wizytacji generalnych archidiecezji z okresu rządów prym. Poniatowskiego, przeprowadzone w oparciu o nową instrukcję lustr., zachowały się w stosunkowo małej liczbie. Spośród nich we Włocławku znajduje się 6 jednostek wiz. (AAG. Wiz. 84—89), a w Gnieźnie tylko 3. Są to księgi o syg. AAG. Wiz. 30—32. Pierwsza z nich obejmuje opisy dek. sompoleńskiego oraz dwóch gnieźnieńskich: Św. Trójcy i św. Michała, druga — dek. lutomierskiego, a trzecia tylko prepozytury par. w Bydgoszczy.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT GNIEŹNIEŃSKI

30

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 30.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnej parafii Dekanatów Sompoleńskiego oraz Gnieźnieńskich Św. Trójcy i św. Michała (Zbarskiego), przeprowadzonej w latach 1790—1792 przez kanonika gnieź. Józefata Andrzeja Murzynowskiego⁵⁶, delegowanego do tej czynności przez kan. S. W. Łubieńskiego⁵⁷, administratora gen. archidiecezji gnieź-

⁵⁶ Kan. Józefat Andrzej Murzynowski — zob. przyp. 199 w 1 cz. *Repertorium* s. [449].— AAG. Wiz. 30 k. 2, 173, 383).

⁵⁷ Bp Stefan Wojciech Łubieński — zob. przyp. 192 w 1 cz. *Repertorium* s. [439].— AAG. Wiz. 30.

nieńskiej (z upoważnienia arcybiskupa M. J. Poniatońskiego⁵⁸).

[4. Opis zew.] Pol.— 2° (33,8×20,3 cm).— Stron — cz. 1: X, 332 (k. 171); cz. 2: XII, 436 (k. 172—381); cz. 3: XII, 198, ze s. 346 przeskok na 377, IIIa (k. 382—488); str. czyste — w cz. 1: II, IV—VI, X, 12, 26, 40, 116, 332; w cz. 2: II, IV—VI, XI—XII, 180; w cz. 3: II, IV, VIII—XII, 54, IIa.— Oprawa współcz. w półpłótno. Na brzegach liczne pap. uszka, ułatwiające otwieranie księgi; złoc. brzegów wytarte.

[5. Syg. daw.] ACons. E 20 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 20 (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na 1 k. ochr.).— E 20 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na grzb. i obwol.).— Nr. 20 oraz 44 (w. XIX — 1 k. ochr., s. I).

[6. Uwagi] W XIX stul. umieszczono na 1 k. ochr. nazwy trzech dekanatów, których opisy wchodzą w skład księgi: sompoleńskiego, Św. Trójcy i zbarskiego, nazywanego w całym rękopisie „zbaraskim”, wywodzącego się rzekomo od „wiązań zbaraskich” (cz. 3 s. V).— Poszczególne dekanaty posiadają w księdze własne or. paginacje, które honorują w cz. B pozycji, albowiem są staranne a części rękopisu wystarczająco obszerne. Po r. 1945 sfoliowano na dole czar. oł. całość akt, wynoszącą 488 kart. Również nin. kartowanie uwzględniam (w nawiasach) w cz. B tej sygnatury, choćby dlatego, że wg niego sporządzono współcz. w maszynopisie (niepełny) indeks do całej księgi (cz. 3 s. Ia, IIIa = k. 487, 488).— Dla kolejnych dekanatów istnieją or. spisy wiz. kościołów (cz. 1 s. 331, cz. 2 s. 436, cz. 3 s. 197).— Pozycji tej nadałem tytuł ogólny od siebie, gdyż poszcz. jej części (dekanaty) mają własne nagłówki, z których przecież żaden nie może służyć za nazwę wspólną. A oto tytuł części 1 (s. III): „Wizyta generalna całego Dekanatu Sompolińskiego z rozrządzeń j.o. xcia jmci Michała Jerzego Poniatońskiego, prymasa, arcy-biskupa gnieznńskiego, Korony Polskiej pierwszego xiążęcia nakazana, a przez j.w. jmci xdza Jozafata Andrzeja dwóch [s] imion Murzynowskiego, kanonika metropolij gnieznńskiej, świętey teologij y prawa doktora, proboszcza kiszowskiego w roku 1791 [—1792] dopełniona”.— Nagł. cz. 2 (s. III) brzmi: „Wizyta generalna w archidyakonacie gnieznńskim Dekanatu SS. Trojcy podług rozrządzeń y przepisu j.o. xcia jmci Michała Jerzego Poniatońskiego, arcy-biskupa gniezn., Korony Polsk. y W.X.L. prymasa y pierwszego xcia, przez namięstniczą urządzoney wizyty powagę j.w° jmci xdza Jozefata Andrzeja dwóch [s] imion Murzynowskiego, kanonika metropolij gniezn., ss. teologij y oboygą prawa doktora, proboszcza kiszowskiego dopełniona rP 1790”.— Tyt. cz. 3 (s. III) jest następn.: „Odnowa praw funduszo-

⁵⁸ Por. przyp. 55.— AAG. Wiz. 30.

wych każdego kościoła Dekanatu Zbaraskiego z nakazu j.o. xcia jmci Michała Jerzego Poniatowskiego, arcy-biskupa gnieznńskiego, Korony Polskiej y Wielkiego Xięstwa Litewskiego prymasa y pierwszego księcia, pieczęłowitością j.w^o jmcia xdzia Jozafata Andrzeja dwóch [s] imion Murzynowskiego, kanonika metropolij gnieznńskiej, świętey teologij y oboygą prawa doktora, proboszcza kiszkwowskiego w sposobie generalney wizyty prawnie udziałana roku 1792".— Na grzbiecie księgi znajduje się wyciś. maj. w złocie, mało widoczny, skróc. tytuł dzieła: „Wizyty generalne trzech dekanatów: SS. Troycy gnieznńskiego, zbarawskiego y sampolińskiego".— Jest to wizytacja generalna, całkowita czyli uwzględniająca kontrolę zewnętrzną i wewnętrzną, obejmująca jednak tylko sprawozdania wiz. (o jej dekreтах ref. nie wiadomo).— Mamy do czynienia z czystopisem akt, wykonanym na papierze z filigranami przez nie ujawnionego w księdze notariusza, który bogato ozdobił swe dzieło rysunkami figuralnymi (tuszą i ołówek). Atoli rękopisy o syg. 33—34, 37 i 40 pozwalają przyjąć, iż sekretarzem tym był ks. Józef Ignacy Sztołtman, prob. par. Sławno i dziek. dek. Św. Trójcy.— Rękopis nie zamieszcza datacji szczegółowej podróży wizytacyjnej, ani nie przynosi ze sobą żadnego dokumentu związanego z formalną stroną odbywania wizytacji. Jednak z opisów widać, że kan. Murzynowski przeprowadził wizytację wg instrukcji przepisanej przez adm. Łubieńskiego w dniu 18 lutego 1790 r.— Wizytator uwierzyłnił dokumentację wiz. podpisem i pieczęcią lak. (cz. 3 s. 198).— Opisy kościołów dek. sompolińskiego tej księgi stanowią oryginał akt w stosunku do ich kopii zawartych w 87 syg. włocławskiej.— Pośród bogatej treści omawianej dokumentacji, ilustrowanej w poszcz. parafiach dwiema tabelami ludnościowymi i kilkoma dochodowymi, sygnalizują początkowe daty zachowanych ksiąg metrykalnych, napisy nagrobkowe po kościołach, katalogi 4 bibliotek kośc.: we Wrześni (cz. 2 s. 403—404), w Kleczewie (cz. 3 s. 9), Wilczynie (cz. 3 s. 133) i Ostrowitem (cz. 3 s. 190—191). Ze s. 224 w cz. 1 dowiadujemy się, że wizytator miał w ręku akta zaginionej lustracji specjalnej dek. sompoleńskiego, odbytej przyp. w r. 1786 lub 1787 przez miejsc. dziekana Franciszka Dominkowskiego. Wizytacja ta nie mogła być przeprowadzona w innych latach, albowiem wspomniany został mianowany dziekanem przez a-bpa Poniatowskiego 2 VIII 1785 (tamże s. VIII). Zapiska s. 259 tejże części księgi powiadamiająca, iż Poniatowski — dok. dat. z Łowicza 2 XII 1785 — włączył par. Skulsk do dek. somp., może naprowadzać na fakt większych zmian terytorialnych w podziałach dekanatów archidiecezji. Wreszcie w sumariuszach dokumentów kolejnych parafii spotykamy regesty odpisów licznych poprzednich wizytacji kan.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

- I. Dekanat „sampolninski”, cz. 1 s. I, VII—IX, 1—332 (k. 1—171):
- Dekanat w ogólności: obszar, kościoły parafialne, filialne, kaplice, klasztory, dziekan, duchowieństwo s. VII—IX (k. 4—5).
1. Broniszewo, wioska; do r. 1765 par należała do diec. włoc. Kaplica par. (zbud. w r. 1778 star. prob. Aleksego Zygmunowicza) s. 1—11 (k. 6—11):
 - a. Ruiny kościoła par. pw. św. Tomasza ap. s. 1 (k. 6).
 - „Srebro na cmentarzu kościoła broniszewskiego znalezione...” s. 3 (k. 7).
 - Akta metr. starsze od r. 1775 spaliły się z plebanią s. 5 (k. 8).
 - Wzm. o aktach benef. czy też wiz. kościoła w B. z r. 1553 s. 5 (k. 8).
 2. Dąbny, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 13—25 (k. 12—18):
 - Akta metr. ochrz. od r. 1699, zm. 1727, zaśl. 1790 s. 18 (k. 14v).
 3. Dębny, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1756 nakł. kol. Stanisława Zakrzewskiego, podk. wend.) pw. Wniebowzięcia NMP s. 27—39 (k. 19—25):
 - a. Mały Osiek, w. na ter. par. Dęby Szl., pos. kaplicę pryw. w pałacu Antoniego Zakrzewskiego, pułk. kaw. nar. s. 30 (k. 20v).
 - Akt metr. daw. od r. 1756 trzeba szukać w sąsiednich par. s. 33 (k. 22).
 4. Gosławice, wieś, wyg. prepozytura par. Kościół par. (fund. przez bpa pozn. Andrzeja †1426) pw. św. Andrzeja ap. s. 41—60 (k. 26—35):
 - Przekrój poz. kościoła par s. 42 (k. 26v).
 - a. Pątnowo, w. w par. Gosławice, w pobliżu kt. znajd. się kościołek pw. św. Barbary pm. s. 46 (k. 28v).
 - Akta metr. starsze od r. 1752 uległy pożarowi z kościołem w r. 1770 s. 49 (k. 30).
 - Dok. fundacji (powiększenie) kol. mansjonarzy z r. 1444, wpis. do akt. grodz. kon. pod d. 8 XI 1582 s. 49 (k. 30).
 5. Grzegorzewo, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1777 star. prob. Pawła Rachlewskiego, kan. uniej.) pw. św. Mikołaja b. s. 61—88 (k. 36—49):
 - Napis z r. 1511 na drzwiach do skarbcza s. 65 (k. 38).
 - Akta metr. od r. 1751; odnoś. starszych nie pod. daty s. 69 (k. 40).
 - Reg. dok. z r. 1532 (a-bp Drzewicki), włącz. par. w G. do kanonii uniejowskiej s. 70 (k. 40v).
 - a. Prebenda szpit. (eryg. 8 III 1632 przez a-bpa Wężyka) z kościołkiem pw. św. Piotra i Pawła ap. (wyst. w r. 1593) s. 81—88 (k. 46—49v).
 6. Kazimierz, miasteczko. Kościół par. (zbud. wg trad. star. Pięciu Braci MM., powiek. nakł. bpa pozn. Lubrańskiego †1520, nawiedzony pożarem 30 V 1729) pw. św. Marcina b. s. 89—115 (k. 50—63):
 - Obraz Matki Boskiej w ołt. gł. uznany w r. 1721 przez komisję duch. za słynący łaskami s. 92 (k. 51v).
 - a. Kościołek pw. św. Izaka m. (wyst. w r. 1783 nakł. Kaspra Wolickiego) przy drodze konińskiej s. 94 (k. 52v).
 - b. Kościołek pw. św. Krystyna m. za miastem, blisko dworu s. 94 (k. 52v).
 - c. Kapliczka ze studzienką zw. Łososka, w kt. są przedst. dzieje śmierci św. męczenników s. 94 (k. 52v).
 - d. Miejsce za miastem w str. Kleczewa, gdzie stał kościołek pw. św. Benedykta m., rozebr. z polecenia Kons. Gnieź. s. 94 (k. 52v).

- e. Miejsce męczeństwa św. Jana, na kt. znajd. się klasztor i kościół Bernardynów s. 95 (k. 53).
- f. Kościółek pw. św. Barnaby m. na Bieniszewie ink. (3 VI 1669 przez a-bpa Prażmowskiego) tamt. Kamędułom s. 95 (k. 53).
- g. Figura św. Jana Nepomucena za miastem ku Kleczewu, na miejscu stracenia w r. 1707 głośnego Patkula s. 95 (k. 53).
- h. W borze „blisko traktu konińskiego” klasztor i kościół Kamęduł w s. 95 (k. 53).
 — Tekst napisu na tablicy w kościele św. Izaaka s. 95—96 (k. 53—53v).
 — Akta metr. ochrz. i zaśl. od r. 1634, zm. od 1700 s. 100 (k. 55v).
 — Reg. dok. fund. Bernardynów w K., potw. 6 X 1523 (na synodzie w Łęczycy) przez a-bpa Łaskiego s. 101 (k. 56).
7. Kozarzewko, daw. Kozarzewo, wieś. Parafia z kościołem (zbud. w r. 1780 nakł. dziedz. Ignacego Hulewicza) pw. Narodzenia NMP, afil. do Kazimierza s. 117—120 (k. 64—65v).
8. Kramsko, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1601 przez bpa przem. Pstrokońskiego) pw. św. Stanisława b. s. 121—138 (k. 66—74v):
 a. Jabłkowo, w. na ter. par. Kramsk, pos. kaplicę pryw. w rezydencji Krystyny z Dominikowskich Brzezińskiej, kasz. krusz. s. 126 (k. 68v).
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1695 s. 128—129 (k. 69v—70).
9. Lichyń i Licheń, wieś, nieg. miasteczko. Kościół par. pw. św. Doroty pm. s. 139—150 (k. 75—80v):
 — Akta metr. ochrz. od r. 1712, zaślub. 1713, zm. 1714 s. 142 (k. 76v).
10. Lubstowo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1534 nakł. braci — Jana. chor. kal. i Bartłomieja, podk. inowr., Lubstowskich) pw. św. Jadwigi ks. s. 151—172 (k. 81—91v):
 — Wzm. o tradycji pod. jakoby kościół par. został zbud. z pieniędzy otrzymanych za karpie, cud. złowione w Jez. Lubstowskim s. 156 (k. 83v).
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1711 s. 159 (k. 85).
11. Lubstówek i Lubstowko, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1639 nakł. Aleksandra Głębockiego, a-diak. gnieź., kons. w 1647 przez sufr. gnieź. Grodeckiego) pw. św. Mateusza ap. s. 173—184 (k. 92—97v):
 — Akta metr. ochrz. od r. 1642, zaśl. 1643, zm. 1667 s. 177 (k. 94).
12. Mąkolno, wieś. Kościół par. (zbud. star. d. prob. Łukasza Józefa Żórawskiego) pw. św. Andrzeja ap. s. 185—204 (k. 98—107v):
 — Akta metr. ochrz. od r. 1695, zaśl. 1697, zm. 1728; daw. od tych albo nadpsute, albo sporz. w sąsiednich par. s. 192 (k. 101v).
13. Morzysław, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1788 star. prob. Andrzeja Liszkowskiego, kons. w 1789 przez sufr. gnieź. Korytowskiego) pw. św. Wojciecha b. s. 205—220 (k. 108—114v):
 — Akta metr. ochrz. od r. 1601, zaśl. 1677, zm. 1671 s. 211 (k. 111).
14. Osiek, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. s. 221—231 (k. 115—121):
 — Zapis. o alienacji sreber kościelnych przed r. 1769 przez kom. Wawrzyńca Siedlińskiego s. 224 (k. 117v).
 — Akta metr. ochrz. od r. 1678, zaśl. 1683, zm. 1692 s. 225 (k. 118).
15. Racięcice, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1777 nakł. Andrzeja Mniewskiego, skarb. radz.) pw. Narodzenia NMP, znajd. się pod zarz. prob. z Lubstówka s. 232—239 (k. 121v—125):
 — Akt metr. trzeba szukać w sąsiednich par. s. 234 (k. 122v).

16. S a m p o l n o, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1777 star. Józefa Rokosowskiego, kan. gnieź.) pw. św. Marii Magdaleny s. 240—258 (k. 125v—134v):
 - a. Kościółek pw. św. Tomasz a ap., stoj. na miejscu daw. kośc. par. i wsi Sompolno s. 243 (k. 127).
 - b. Kościółek pw. św. Hieronima w. (zbud. star. śp. prob. Stefana Kielczyńskiego), położ. „na kęmpie w gayku, nad jeziorem panskim” s. 243—245 (k. 127—128):
 - Przy kościółku przebywa pustelnik s. 244 (k. 127v).
 - Akta metr. ochrz. od r. 1611, zaśl. 1633, zm. 1785 (daw. spalone na pleb.) s. 248—249 (k. 129v—130).
 17. S k ó ł s k, miasteczko; do r. 1765 par. wchodziła w skład diec. włoc. Kościół par. pw. Narodzenia i Zwiastowania NMP uległ pożarowi 24 IV 1784; zastępuje go kaplica par. s. 259—274 (k. 135—142v):
 - Spalił się również łaskami słynący obraz (statua) M. B. Bolesnej s. 260 (k. 135v).
 - Legenda dot. wspom. obrazu s. 261—262 (k. 136—136v).
 - Akta metr. ochrz. od r. 1691, zaśl. i zm. od 1756 s. 265 (k. 138).
 18. S ł e s i n, miasteczko. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 275—288 (k. 143—149v):
 - Akta metr. ochrz. od r. 1728, zaśl. i zm. od 1729; daw. bez porządku s. 281 (k. 146).
 - Dok. gosp. par. z 17 XI 1402 wciąg. do akt Kons. Gnieź. pod 29 IV 1638 s. 282 (k. 146v).
 19. W a r z y m o w o, wieś, up. p r e p o z y t u r a par. należąca do r. 1765 do diec. włocławskiej. Kościół par. (kons. w r. 1443) pw. Wszystkich Świętych s. 289—297 (k. 150—154):
 - Kol. m a n s j o n a r z y eryg. w r. 1462 bp Gruszczyński s. 295 (k. 153).
 - Wzmianki o wiz. a-diak. krusz. z r. 1526 czy raczej o retaksacji beneficjów (z 1527).
 - Akt metr. trzeba poszukiwać w par. Broniszewo i Skulsk s. 293 (k. 152).
 20. W ą s o s z e, wieś. Kościół par. pw. Wszystkich Świętych s. 298—309 (k. 154v—160):
 - Akta metr. ochrz. i zm. od r. 1755, zaśl. 1756; starsze znajd. się w Ślesinie s. 303 (k. 157).
 21. W r z ą c a, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1775 nakł. kol. Rocha i Agnieszki z Kotarbskich małż. Śliwickich) pw. św. Jakuba ap. s. 310—330 (k. 160v—170v):
 - a. Z w i e r z c h o c i n y i Z w i e r z c h u c i n y, w. w par. Wrząca, pos. kaplicę pryw. w majątku Ignacego Rapackiego, komor. ziem. kal. s. 314 (k. 162v).
 - b. K i e ł c z e w D o l n y czyli Smuzny, w. na ter. par. Wrząca, mająca kaplicę pryw. w pałacu Rocha Kielczewskiego, stol. kow. s. 315 (k. 163).
 - Akta metr. ochrz. od r. 1600, zaśl. 1603, zm. 1734 s. 318 (k. 164v).
 - Reg. dok. fund. par. z r. 1433, wpis. 30 IX 1673 do akt Kons. Gnieź. s. 319 (k. 165).
 - Początki par. Wrząca, eryg. w r. 1434 z par. Grzegorzew s. 322—323 (k. 166v—167).
- „Registr opisów kościołów” dek. somp. s. 331 (k. 171).

- II. Dekanat gnieźnieński Św. Trójcy, cz. 2 s. I, VII—X, 1—436 (k. 172, 175—176v, 178—381):
- Dekanat w ogólności: obszar, kościoły parafialne, inne, kaplice, klasztory, dziekan, duchowieństwo s. VII—X (k. 175—176v).
 - 1. Gniezno, miasto. Parafia Św. Trójcy, zmien. prepozytura par. Kościół par. (kons. 20 VI 1632 przez sufr. gnieź. Gembickiego) pw. Trójcy Św. s. 1—56 (k. 178—205v):
 - 4 konfraternie: literacka, św. Anny, św. Józefa i św. Krzyża s. 5—12 (k. 180—183v).
 - Wyg. kol. mansjonarzy eryg. 26 III 1554 przez a-bpa Dzierzgowskiego s. 12—14 (k. 183v—184); reg. dok. na s. 25 (k. 190).
 - Tekst obrazu nagr. Katarzyny z Podkowskich Skupińskiej zm. w r. 1690 s. 15 (k. 185).
 - Opis pożaru Gniezna 27 IV 1613 s. 16 (k. 185v).
 - Akta metr. ochrz. od r. 1597 s. 21 (k. 188).
 - Reg. dok. gosp. dla prebendy (kaplicy) P. J. Konającego z 18 XI 1467 s. 27 (k. 191).
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Duch a Św. s. 34—44 (k. 194—199v):
 - Reg. dok. gosp. z 25 III 1476 s. 36 (k. 195v).
 - b. Prebenda z kościołem pw. św. Mikołaja b. (wyst. w r. 1575 nakł. miesz. Feliksa Papy, eryg. w 1597 przez a-bpa Karnkowskiego) na Przedm. Targowisko Solne s. 45—56 (k. 200—205v):
 - Napisy nagr.: 1) Andrzeja Efrema Luberskiego, zm. 20 II 1693; 2) Reginy Luberskiej, zm. 4 III 1696; 3) burmistrza Gniezna Henryka, zm. w r. 1615; 4) ks. Bogusława Józefa Luberskiego, zm. 12 XII 1708; 5) ks. Grzegorza Stramczykowicza, zm. w r. 1708 s. 47—48 (k. 201—201v).
 - Reg. dok. erek. prebendy (Opatówek, 10 XI 1597) s. 51 (k. 203).
 - 2. Gniezno, miasto. Parafia św. Wawrzyńca. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. na Przedm. Targowisko Końskie, „w ścianie ulicy Cierpięckiej” s. 57—70 (k. 206—212v):
 - Akta metr. zaśl. od r. 1597, ochrz. i zm. 1695 s. 63 (k. 209).
 - 3. Gurowo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1743 nakł. Jana Palucha, owczarza) pw. Nawiedzenia NMP, afil. do par. św. Wawrzyńca w Gnieźnie s. 71—79 (k. 213—217):
 - Daw. były w kościele liczne wota s. 74 (k. 214v).
 - 4. Czerniewo, miasteczko. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. s. 80—100 (k. 217v—227v):
 - a. Kościółek pw. Wszystkich Świętych za miasteczkiem s. 83—84 (k. 219—219v).
 - Akta metr. zaśl. od r. 1596, zm. 1642, ochrz. 1759 („z przyczyny pogorzeli”) s. 89 (k. 222).
 - 5. Dąbrowka, wieś. Kościół par. (po spaleniu się poprz. od pioruna 23 VI 1774, zbud. w r. 1776 star. i nakł. Leona z Chomęć Morawskiego, a-diak. i of. gnieź.) pw. Wniebowzięcia NMP s. 101—120 (k. 228—237v):
 - Obraz M. B. Częstochowskiej w ołt. w łaskami slynący s. 104, 106 (k. 229v, 230v).
 - a. Pawłowo, w. na ter. par. Dąbrowka, gdzie kaplica pryw. została obrócona na cele świeckie s. 105—106 (k. 230—230v).

- b. Dzwonowo, w. w par. Dąbrówka, nieg. ośrodek sam. parafii (z ruinami kościoła) s. 106 (k. 230v).
— Akta metr. od r. 1743 (daw. spalone w r. 1774) s. 110 (k. 232v).
6. Dziekanowice, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1749 star. i nakł. W. A. Łubieńskiego, prał.-dziek. gnieź., kons. 4 X 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Marcina b. s. 121—132 (k. 238—243v):
— Akta metr. ochrzc. od r. 1664, zm. 1698, zaśl. 1738 s. 126 (k. 240v).
7. Grzybowo, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 133—145 (k. 244—250):
— Akta metr. ochrz. od r. 1624, zaśl. 1622, zm. 1641 s. 139 (k. 247).
8. Jarzabkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 146—162 (k. 250v—258v):
— Figura P. J. Ukrzyżowanego w ołt. kaplicy łaskami słynąca s. 150 (k. 252v).
— Napis nagr.: 1) Wincentego Słomowskiego, zm. w r. 1556; 2) prał. Jana Słomowskiego, wyst. w 1556 s. 150—151 (k. 252v—253).
— Akta metr. zaśl. od r. 1682, ochrz. 1725, zm. 1737 s. 154 (k. 254v).
9. Jemielnio, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1746 nakł. Tadeusza Jarczewskiego, kasz. ładz., kons. w 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. Narodzenia NMP s. 163—179 (k. 259—267):
— Obraz M.B. Pocieszenia w ołt. boc. słynący łaskami s. 166 (k. 260v).
— Akta metr. ochrz. od r. 1750, zm. 1756, zaśl. 1759 (starsze wpis. w sąsiednich par.) s. 170 (k. 262v).
10. Kędzierzyn, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1719, po spaleniu się poprz. w 1717, nakł. a-bpa S. Szembeka) pw. św. Andrzeja ap. s. 181—196 (k. 268—275v):
— Akta metr. ist. od r. 1718 (od pożaru) s. 187 (k. 271).
11. Łubowo, wieś, daw. miasto. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 197—210 (k. 276—282v):
— Akta metr. ochrz. i zaśl. od r. 1731, zm. 1781 s. 204 (k. 279v).
12. Marzenin, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 211—224 (k. 283—289v):
— Akta metr. zaśl. od r. 1739, ochrz. 1753, zm. 1752 s. 218 (k. 286v).
13. Niechanowo, wieś. Kościół par. (odb. w r. 1776 star. prob. Melchiora Kielkowicza) pw. św. Jakuba ap. s. 225—242 (k. 290—298v):
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1689 s. 234 (k. 294v).
14. Pawłowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1762 nakł. kap. gnieź.) pw. św. Marcina b. s. 243—250 (k. 299—302v):
— Akta metr. ochrz. od r. 1619, zaśl. 1700, zm. 1723 s. 247 (k. 301).
15. Pobiedziska, miasteczko. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 251—288 (k. 303—322v):
— Napis na pomniku kan. gnieź. Stanisława Grota z r. 1633 s. 255 (k. 305).
— Akta metr. ochrz. od r. 1609, zaśl. i zm. od 1688 s. 261 (k. 308).
— Reg. dok. gosp. z 1 II 1460 wciąg. do akt Kons. Gnieź. s. 261 (k. 308).
— Reg. dok. z 20 II 1500 (kard. Fryderyka), wciel. par. Koconowo do Pobiedzisk, wpis. do akt Kons. Gnieź. s. 261 (k. 308).
- a. Koconowo, w. na ter. par. Pobiedziska, kied. sam. parafia s. 273 (k. 315).
- b. Prepozytura szpit. w mieście z kościołem (kons. 24 III 1526 — data nie-

- pewna, zwł. że konsekratorem miał być sufr. gnieź. Gniazdowski, zm. 1608) pw. *Ducha Św.* s. 274—280 (k. 315v—318v):
 — Reg. dok. gosp. z r. 1483, pod. do akt. grodz. pozn. s. 276 (k. 316v).
- c. *Prebenda z kościołem pw. Nawiedzenia NMP* s. 281—288 (k. 319—322v):
 — *Miejsce słynące łaskami*, potw. zapis. z r. 1608 i 1626 s. 282—283 (k. 319v—320).
16. *Sławno*, daw. wieś, od czasu kr. Augusta III miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1746 nakł. kol. Aleksandra Pomian Łubieńskiego, kasz. gnieź.) pw. św. Mikołaja b. s. 289—316 (k. 323—336v):
 — *Obraz M.B. Szkaplerznej łaskami słynący w ołt. gł.* s. 294 (k. 325v).
 a. *Kościółek pw. św. Rozalii dz.* (zbud. w r. 1785, za zgodą Kons. Gnieź. z 6 IX 1783) za miasteczkiem s. 297 (k. 327).
 — *Portret (nad zakrystią) A. Łubieńskiego*, fund. kościoła s. 304 (k. 330v).
 — *Akta metr. od r. 1684* s. 305 (k. 331).
 — *Reg. dok. gosp. wyst. przez Kons. Gnieź.* 20 III 1426 i 11 IX 1461 s. 306 (k. 331v).
17. *Waliszewo*, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1759 nakł. bpa tyt. Ptolemaidę L. Riaucour, kons. 16 IX 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Katarzyny pm. s. 317—330 (k. 337—343v):
 — *Akta metr. od r. 1746* s. 321 (k. 339).
18. *Węglewo*, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 331—346 (k. 344—351v):
 — *Akta metr. ochrz. i zaśl. od r. 1719*, zm. 1756 s. 336 (k. 346v).
 — *Dok. gosp. z 11 III 1513* potw. przez Kons. Gnieź. 27 X 1513 s. 337 (k. 347).
 a. *Lenna Góra*, w. w par. Węglewo, pos. kaplicę pryw. we dworze rodz. Miaskowskich s. 345 (k. 351).
19. *Wroneczyn*, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1753 nakł. różnych dobr.) pw. św. Stanisława b. s. 377—388 (k. 352—357v):
 a. *Stęszewo*, w. na ter. par. Wroneczyn, mająca kaplicę pryw. w majątku kap. gnieź. s. 380 (k. 353v).
 b. *Bednary*, w. w par. Wroneczyn, gdzie w pałacu szamb. król. Drzewieckiego ist. kaplica pryw. s. 380 (k. 353v).
 — *W r. 1785 okradziono kościół* s. 380 (k. 353v).
 — *Akta metr. ochrz. od r. 1590*, zaśl. 1620, zm. 1766 s. 383 (k. 355).
 — *Reg. dok. gosp. (pap. Marcina V)* z 29 III 1420 s. 383 (k. 355).
20. *Wrzesnia*, miasto, zmien. prepozytura par. Kościół par. (13 ołtarzy) pw. św. Stanisława b. s. 389—424 (k. 358—375v):
 — *I erek. kol. mansjonarzy (a-bpa Drzewieckiego, z Gniezna)* 15 IV 1532, II (prym. M. Łubieńskiego, z Uniejowa) 9 X 1647 s. 394—395 (k. 360v—361).
 — *4 konfraternie*: 1) *Różańcowa*, 2) *św. Anny*, 3) *Aniołów Stróżów*, 4) *św. Antoniego z Padwy* s. 395—396 (k. 361—361v).
 — *Napisy nagr. Chryzostoma Gniazdowskiego*, zm. 12 I 1732 i jego żony *Barbary z Olewińskich Gniazdowskiej*, zm. 4 III 1724 s. 396—398 (k. 361v—362v).
 — *Portrety (3)*: sufr. gnieź. Krzysztofa Dobińskiego oraz *Ch. i B. Gniazdowskich* s. 402 (k. 364v).
 — *„Książki biblioteczne” (26 dzieł)* s. 403—404 (k. 365—365v).

- Akta metr. ochrz. od r. 1661, zaśl. 1722. zm. 1742 s. 404 (k. 365v).
 — Reg. 4 dok. z XV w. i 9 z XVI (do r. 1548) s. 404—406 (k. 365v—366v).
 a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. (nieczynny) s. 421—424 (k. 374—375v).
21. Z y d o w o, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1754 nakł. Piotra i Ludwika z Piekarskich małż. Smoleńskich, cześ. ciech., kons. w 1759 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Stanisława b. s. 425—435 (k. 376—381):
 — Akta metr. od r. 1755 s. 430 (k. 378v).
 „Regestr porządku opisanych kościołów” dek. Św. Trójcy s. 436 (k. 381v).
- III. Dekanat gnieźnieński św. Michała czyli zbarski, cz. 3 s. I, III, V—VII, 1—197 (k. 382—488):
- Dekanat w ogólności: obszar, kościoły parafialne, inne, kaplice, dziekan, duchowieństwo s. V—VII (k. 384—385).
1. K l e c z e w, miasteczko. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap. s. 1—24 (k. 388—399v):
 — Napis nagr. Władysława Gurowskiego, marsz. w. lit., zm. w r. 1790 s. 4—5 (k. 389v—390).
 a. Prebenda szpit. z kościołkiem pw. św. Wawrzyńca m., stoj. przy trakcie do Ślesina, ink. 2 XII 1789 przez kons. Gnieź. do upos. kośc. par. s. 6 (k. 390v), s. 22—23 (k. 398v—399).
 b. Kaplica pryw. we dworze Gurowskich (od r. 1768) s. 6 (k. 390v).
 — Akta metr. ochrz. od r. 1630, zm. 1742, zaśl. 1733 s. 9 (k. 392).
 — „Biblioteka xiąg kościoła farnego kleczewskiego” (28 dzieł) s. 9 (k. 392).
2. O s t r o w ą z, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1780 nakł. Józefa Mniewskiego, podst. przed.) pw. św. Jakuba ap. s. 25—36 (k. 400—405v):
 — Przekrój poz. kościoła s. 28 (k. 401v).
 a. W i s n i e w a, w. na ter. par. Ostrowąż, pos. kaplicę pryw. (od lat 14) w pałacu Katarzyny z Łukomskich Zakrzewskiej, łowcz. gnieź. s. 28—29 (k. 401v—402).
 — Akta metr. ochrz. od r. 1699, zaśl. i zm. od 1718 s. 31 (k. 403)
3. G n i e z n o, miasto. Parafia św. Michała. Kościół par. pw. św. Michała arch. na Przedm. zw. Jurysdykcją Starościńską s. 37—53 (k. 406—414):
 — Akta metr. ochrz. od r. 1616, zaśl. 1675, zm. 1710 s. 44 (k. 409v).
4. S t r z y z e w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1721 star. prob. Wojciecha Szablikowicza) pw. św. Tomasza Becketa b. s. 55—67 (k. 415—421):
 — Portret prob. Adama Marchlewicza, zm. w r. 1679 s. 58 (k. 416v).
 — Okradzenie kościoła w r. 1786 s. 60 (k. 417v).
 — Akta metr. ochrz. i zm. od r. 1721, zaśl. od 1722 s. 60 (k. 417v).
5. J a n k o w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1758 nakł. a-diak. gnieź. Jana Iwańskiego) pw. św. ap. Szymona i Judy, w adm. prob. ze Strzyżewa s. 68—72 (k. 421v—423v).
6. D u s z n o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1782 nakł. sufr. pozn. Franciszka Ksawerego z Werbna Rydzyńskiego) pw. św. Doroty pm. s. 73—83 (k. 424—429):
 — Akta metr. od r. 1782; daw. trzeba szukać w sąsiednich par. s. 78 (k. 426v).
 — Reg. dok. gosp. (a-bpa Wincentego) z 16 I 1438 s. 78—79 (k. 426v—427).

- Reg. dok. wciel. 18 VII 1783 przez adm. gen. a-diec. bpa Szajowskiego par. Dusznno do upos. kustodii gnieźnieńskiej s. 79 (k. 427).
7. **Kamienieć**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1724 star. prob. Jana Cieńskiego, krl., kons. w 1726 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Jakuba ap. s. 84—98 (k. 429v—436v):
— Akta metr. od r. 1671 s. 91 (k. 433).
8. **Ręka wczyn**, wieś. Parafia z upadłym kościołem (kt. tu był pt. św. Wawrzyńca m.) pod zarz. prob. z Kamieńca s. 99—103 (k. 437—439).
9. **Orchowo**, wieś, kied. miasteczko. Kościół par. stary, nad jeziorem, pw. Wszystkich Świętych s. 104—118 (k. 439v—446v):
a. Kościół nowy, stoj. w środku wsi (zbud. w r. 1790 nakł. kol. Petroneli z Gałczyńskich Mlickiej), nie wykoń. s. 104 (k. 439v).
b. **Wolka (Wola)**, w. w par. Orchowo, gdzie istniał kościół parafialny (z ok. 1369 r.) pw. św. Mikołaja b. s. 107 (k. 441).
— Akta metr. ochrz. od r. 1520 (s), zaśl. 1640, zm. 1694 s. 110 (k. 442v).
— Reg. dok. fund. kościoła w Woli, a potem w Orchowie z r. 1369 w trans. z 1446 s. 110 (k. 442v).
— Kop. dok. fund. kościoła par. we w. Wola, a nast. w m. Orchowo w r. 1369, powt. w przyw. z 1446 (druk. w KDW, III nr 1617) s. 112—113 (k. 443v—444).
10. **Linowieć**, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1749 nakł. dziedz. Sebastiana Czestkowskiego) pw. św. Marcina b. s. 119—125 (k. 447—450):
— Akta metr. od r. 1776 (starsze są w Orchowie) s. 122 (k. 448v).
a. **Osso wiec**, w. na ter. par. Linówek, pos. kaplicę pryw. we dworze Kajetana Mlickiego, kasz. sierp. s. 124—125 (k. 449v—450).
11. **Wilczyn**, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1566 nakł. kol. Mikołaja Wilczyńskiego) pw. św. Urszuli pm. i 11 Tow. s. 126—150 (k. 450v—462v):
— Napisy nagr.: 1) Mikołaja Wilczyńskiego z r. 1566 i 2) Mikołaja z Rożany Rożyńskiego, zm. w r. 1659 s. 132 (k. 453v).
— Akta metr. ochrz. od r. 1648, zaśl. 1607, zm. 1740 s. (k. 455).
— „Biblioteka kościoła wilczyńskiego” (19 dzieł) s. 133 (k. 455).
a. **Prepozytura szpit.** (ink. do upos. prob. par.) z kościołem pw. **Ducha Św. i św. Krzyża** (zbud. w r. 1781 star. prob. Józefa Jeszke, kan. krusz.) s. 143—150 (k. 459—462v).
12. **Lissewo**, wieś. Kościółek czyli kaplica par. pw. św. Marii Magdaleny s. 151—154 (k. 463—464v).
13. **Złotkowo**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1677, odn. w 1782 star. kan. gnieź. Baltazara Pstrokońskiego) pw. św. Jana Chrzc. s. 155—168 (k. 465—471v):
— Akta metr. ochrz. od r. 1596, zaśl. 1603, zm. 1678 s. 160 (k. 467v).
14. **Budzisław**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1748 star. i nakł. Leona z Chomęc Morawskiego, of. gnieź.) pw. Wniebowzięcia NMP s. 169—182 (k. 472—478v):
— Obraz P.J. Ukrzyżowanego łaskami słynący w ołt. kaplicy s. 172 (k. 473v).
— Na s. 172 (k. 473v) zapis. kop. oł. z pocz. XX stul.: „Tu się urodził św. Benedykt Stosław pustelnik, tow. św. Andrzeja Świrada 940 r.”.
— Akt. metr. od r. 1751 s. 175 (k. 475).
15. **Ostrowite**, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 183—196 (k. 479—485v):

- a. Skorzęcino, w. w par. Ostrowite, mająca kaplicę pryw. we dworze Cystersów z Ładu s. 186—188 (k. 480v—481v).
 — Spis książek biblioteki kośc. (32 dzieła) s. 190—191 (k. 482v—483).
 — Akta metr. ochrz. od r. 1619, zaśl. 1602, zm. 1729 s. 191 (k. 483).
 „Regestr opisu kościołów dek. zbarskiego” s. 197 (k. 486).
 Uwierzytelnienie akt przez wiz. Murzynowskiego podp. i piecz. lak. s. 198 (k. 486v).
 Wykaz parafii wszystkich 3 dekanatów, wyk. na maszynie po r. 1945 s. Ia, IIIa (k. 487, 488).

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT UNIEJOWSKI

31

A. OPIS KSIĘGI:

- [1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 31.**
 [2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnej **parafii Dekanatu Lutomierskiego**, przeprowadzonej w roku 1791 przez kanonika płockiego Celestyna Cieleckiego⁵⁹, mianowanego do tej akcji przez administratora gen. archidiecezji gnieź. S. W. Łubieńskiego⁶⁰ (za wiedzą arcybiskupa M. J. Poniatowskiego⁶¹).
 [4. Opis zew.] Pol.— 2° (37,2×23,2 cm).— Kart I, 122; k. czyste: 121v, 122v.— Oprawa współcz. w tekturę; złoc. brzegów wytarte.
 [5. Syg. daw.] ACons. E 24a (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E 24a (uw. ks. Nowackiego z ok. 1942 r. na k. I).— E 24a (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na 2 s. okł., nakł. na grzb. i obwol.).
 [6. Uwagi] Jest to jedyna pozostająca w Gnieźnie wizytacja kan. Cieleckiego spośród czterech odprawionych przez niego w czasie nin. serii lustr.: dek. konińskiego, lutomierskiego, uniejowskiego i warckiego. Pozostałe trzy znajdują się we Włocławku pod syg. AAG. Wiz. 85, 88—89. Akt wiz. dek. lutomierskiego nie wydano z Gniezna do Kalisza w r. 1822, chociaż okręg ten przypadł w 1818 w całości diec. kujawsko-kaliskiej. Nie wystarczający or. tytuł książki: „Dekanat Lutomierski” mieści się na k. I.— Pismo tej pozycji staranne, ale nieczytelne, wykonane fracta pagina (jak tamtych trzech), na papierze ze znakami wodnymi, ręką ks. Błażeja Lewandowskiego, prob. par. Sławsk w dek. konińskim, nie uwidocznionego w rękopisie.— Data od-

⁵⁹ Kan. P. Celestyn **Cielecki** — zob. przyp. 194 w 1 cz. *Repertorium* s. [440].— AAG. Wiz. 31 k. 121.

⁶⁰ Por. przyp. 57.— AAG. Wiz. 31.

⁶¹ Por. przyp. 58.— AAG. Wiz. 31.

bycia wizytacji, położona przez mnie w nad. tytule, jest wzięta z treści akt, w której Cielecki mówi często, że metryki w danych parafiach ciągną się „do roku terazniejszego 1791”.— Mamy tu do czynienia z lustracją generalną, pełną czyli zewnętrzną i wewnętrzną, zawierającą sprawozdania wiz. i dekrety ref. Jest to czystopis akt.— Księga została uwierzytelniona podpisem przez samego wizytatora (k. 121).— Wspólcz., topogr. wykaz zwiz. kościołów par. mieści się na k. 122.— Do bogatej, schematycznej treści rękopisu można tylko dodać, że stan dekanatu w ogólności ujął notariusz wiz. b. krótko. W taki sam sposób zostały zredagowane dekrety ref. Księga nie przynosi ze sobą żadnych dokumentów związanych z formalną stroną odbywania wizytacji. Na k. 50v—53 przedstawiono katalog książek biblioteki kościoła par. w Pabianicach. Na k. 31v (pod par. Mikołajewice) jest mowa o zaginionych aktach lustracji gen., przeprowadzonej w a-diak. uniejowskim przez kan. gnieź. Jana Mlickiego ok. r. 1755.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

- Dekanat w ogólności k. Iv.
- 1. Bełdrzychów, wieś. Parafia ink. w r. 1505 przez pap. Juliusza II Cystersom z Sulejowa; prob. tyt. się prepozytem. Kościół par. (kons. w r. 1527 przez sufr. gnieź. Jana z Businy) pw. św. Idziego op. k. 1—9v:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1685, zaśl. i zm. od 1746 („przez rewolucyjną krajową wcześniejsze zabrane”) k. 5v.
 - Reg. dok. gosp. z r. 1471 oraz ink. z 1505 k. 6.
- 2. Wierzchy, wieś. Kościół par. (zbud. w I poł. XVIII w., po spaleniu się poprz., star. prob. Walentego Drogońskiego, kan. uniej.) pw. św. Mikołaja b. k. 9v—17v:
 - Akta metr. od r. 1708 k. 14v.
- 3. Małyń, wieś. Kościół par. (odn. w r. 1752 star. prob. Stanisława Ostoj Gajewskiego, pośw. przez of. uniej. Antoniego Wilkanowskiego) pw. św. Andrzeja ap. k. 17v—27:
 - a. Pucznio w, w. par. Małyń, mająca kaplicę pryw. w pałacu Felicjana Wierzchleyskiego, sędz. ziem. i pośta kal. k. 19v.
 - b. Pioronow, w. na ter. par. Małyń, pos. kaplicę pryw. we dworze Jana Mniewskiego, wojsk. sier. k. 19v.
 - Akta metr. od r. 1600 k. 22v.
- 4. Mikołajewice, wieś. Kościół par. zbud. w r. 1720 star. prob. Józefa Malińskiego, pośw. w r. 1725 przez ks. Michała Kobierzyckiego, dziek. i of. uniej.) pw. św. ap. Piotra i Pawła oraz Narodzenia NMP k. 27—34:
 - a. Zalesie, w. w par. Mikołajewice, w kt. w rezydencji szl. Czaplńskiego znajd. się kaplica pryw. k. 29v.
 - Akta metr. ochrz. od r. 1751, zaśl. i zm. od 1752 k. 31v.
- 5. Dobroń, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1779 nakł. kapituły krak., pośw. tr. przez Michała Wróblewicza, kan. łow. i Tomasza Czernikiewicza, prep. pab.) przyp. pw. św. Wojciecha b. i św. Jerzego m. k. 34—41v:

- Akta metr. od r. 1780 k. 38v.
6. Pabianice, miasteczko, wyg. prepozytura par. (k. 43v). Kościół par. (zbud. nakł. kap. krak., kons. 15 XI 1588 przez sufr. krak. Dębskiego) pw. św. Mateusza ap. i św. Wawrzyńca m. k. 41v—59v:
 — Wykaz nagrobków, ale bez nap. k. 43v.
 — Bogaty wystrój kościoła i zakrystii k. 47v—50v.
 — „Biblioteka kościelna” — katalog książek obszerny, lecz nie num. k. 50v—53.
 — Akta metr. od r. 1774 k. 53.
 — Reg. dok. erek. par. (a-bpa Dobrogosta) z r. 1398 k. 53v.
 a. Podup. prepozytura szpit. z kościołkiem pw. Krzyża św. (niezupełnie odb. po pożarze z r. 1774) k. 55v—56v.
7. Gorka, wieś. Kościół par. (kons. 6 X 1697 przez sufr. poznań. Wierzbowskiego) pw. św. Marcina b. i św. Marii Magdaleny k. 59—71.
8. Lutomirsko, miasteczko, up. prepozytura par. (k. 74). Kościół par. nowy (wykoń. w r. 1783 nakł. kol. ks. Barbary z hr. Duninów na Skrzynnie Sanguszkowej, marsz. w. W.Ks.Lit., pośw. 28 XI — r. nie pod. — przez prep. Wincentego Kempiańskiego. Sanguszkowa pragnie, żeby miał tyt. Trójcy Św., wespół z wezw. Wniebowzięcia NMP oraz św. ap. Piotra i Pawła. Kościół poprz. był pt. Wniebowzięcia NMP łącznie z wezw. św. Piotra i Pawła) k. 71—91v:
 a. Podup. prepozytura szpit. z kościołem (pośw. przez of. uniej. Michała Kobierzyckiego) pw. św. Bartłomieja ap. k. 75v—76v.
 b. Kościół i klasztor Reformatorów k. 76v.
 — Dokumenty duszp. Reformatorów w L. z l. 1592—1787 k. 78—79v.
 c. Bożnica i szkoła żydowska k. 78.
 — Sumariusz dok. kośc. par. z l. 1521—1789 k. 82v—87.
 — Sumariusz dok. bractw i altarii od r. 1510 k. 87—88v.
9. Kwiatkowice, wieś. Kościół par. prawdop. pw. św. Mikołaja b. k. 91v—95v:
 a. Kościół pw. św. Wojciecha b., „z gruntu spustoszały” k. 92v.
10. Zadzim, wieś, up. prepozytura par. Kościół par. (wyst. w r. 1642 nakł. dziedz. Aleksandra z Otoka Zalewskiego, pods. ziem. sier.) pw. św. Małgorzaty pm. k. 95v—107v:
 a. Rzeczycza, w. w par. Zadzim, gdzie ist. kaplica publ., od 4 lat zamknięta (od śmierci fund. Macieja Rudnickiego) k. 98v.
 b. Zygrzy, w. Filia par. Zadzim z kościołkiem pw. św. Wojciecha b. k. 100—110v, 102v.
 — Akta metr. ochrz. od r. 1577, zaśl. 1595, zm. 1711 k. 102.
 — Reg. dok. kr. Władysława IV z r. 1641, wyrażającego zgodę na wciel. par. Glinno z filią Brodnia do planowanej prepozytury w Z. i erek. tejeż przez a-bpa Łubieńskiego w 1643 k. 102v—103.
11. Roszoszyca i Roszoszyca, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1783 nakł. kol. Maksymy z Szembeków. Pstrokońskiej, chor. piotr.) pw. św. Wawrzyńca m. k. 107v—114:
 — Akta metr. ochrz. od r. 1743, zaśl. i zm. od 1739 k. 111.
12. Męka, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1669 nakł. bpa krak. Trzebickiego) pw. św. Wojciecha b. k. 114—121:
 — Akta metr. od r. 1715 k. 118v.

Uwierzytelnienie akt podpisem przez wizytatora k. 121.

„Regestr kościołów w dekanatu lutomirskiego” — współcz. i topogr.
k. 122.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT KAMIEŃSKI

32

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 32.**

[2. Tyt. nad.] Odpis akt wizytacji generalnej **Dekanatu Więcborskiego**, przeprowadzonej w roku **1791** przez ks. Wawrzyńca **Sadowskiego**⁶², odnoszących się do **prepozytury parafialnej w Bydgoszczy** i kościołów od niej zależnych.

[4. Opis zew.] Pol.— 2° (35,5×21,3 cm).— Stron (świeżo policzb.) 60; str. czyste: 39—40, 44, 48, 54—56.— Oprawa z r. 1976 w płótno.

[6. Uwagi] Mamy tu do czynienia z uwierzytelnioną współcz. (5 XI 1791) podpisami wizytatora i notariusza lustracji ks. Ksawerego Trzebiatowskiego oraz pieczęcią lak. Sadowskiego kopia akt wiz. (s. 60).— Jest to czystopis akt, sporządzony na papierze z filigranami, wykonany fracta pagina.— Jest to wizytacja generalna, całkowita — zatem zewnętrzna i wewnętrzna, obejmująca jednak tylko sprawozdanie wiz.— Nin. poszyt akt stanowił dotąd środkową część syg. gnieźnieńskiej E 30. Wspomnianą księgę, obejmującą odpisy akt trzech wizytacji parafii bydgoskiej, zdecydowałem się dlatego podzielić, że w inny sposób nie mogłem przeprowadzić jej opisu, opracowywanego przeze mnie chronologicznie oraz seriami wizytacji. Rękopis, wykonany w różnych latach dla Bydgoszczy i tam scalony, obejmował sprawozdania wiz. aż z trzech lustracji: nin. generalnej z r. 1791, oraz dziekańskich nadzwyczajnych — z r. 1801 i 1745. Akta lustracji z r. 1801 znajdowały się na początku księgi, natomiast z 1745 — na jej końcu, zatem wszystkie w porządku odwrotnym. Trzeba tu dodać, że szczątkowe akta wizytacji z r. 1745 przynależały jeszcze do diecezji wrocławskiej (pontyfikat W. A. Czapskiego).— Opracowywane tu akta dot. Bydgoszczy są jedynymi z obszaru zaboru pruskiego z l. 1772—1807. Rozbijając wspom. księgę jednocześnie scalam jej zawartość wiz. w Archiwum Gnieźnieńskim; w przeciwnym razie akta musiałyby być odesłane do archiwum partykularnego w Bydgoszczy.— Miasto Bydgoszcz, należące do r. 1765 do diec. wrocławskiej, w opisywanym czasie

⁶² Ks. Wawrzyniec **Sadowski** h. Nałęcz, proboszcz par. Słupy w dek. kcyńskim. (AAG. Wiz. 50 k. 226, 300).

wchodziło w skład dek. wiecborskiego, znajdującego się w a-diak. i oficjalacie — wtenczas już generalnym, s. 1 — kamieńskim.— Wizytacja dek. wiecborskiego została przeprowadzona wg instrukcji przepisanej dla kościołów parafialnych przez adm. a-diec. kan. S. W. Łubieńskiego, dzielącej się na 5 zasadniczych części, uwypuklonych przeze mnie w cz. B tej pozycji.— Poza normalną treścią sprawozdania wiz. pragnę tu podkreślić następn. jeszcze rzeczy: Katalog książek biblioteki kościoła par. (123 dzieła) wpisano na s. 34—36. Akta jakby ubocznie wspominają o toczącej się od 4 lat wojnie pomiędzy Prusami a Rosją (s. 45, 48). Na s. 58—60 jest mowa o budowaniu w r. 1773 przez rząd pruski kanału bydgoskiego. Notariusz wiz. pewnie błędnie zapisał, iż Bydgoszcz leży w województwie inowrocławskim (s. 5); wtenczas była ona już na obszarze pruskiej regencji kwidzyńskiej.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. Kościół parafialny pw. św. Marcina i Mikołaja bb. s. 1—43:
 - „Stan osobisty duchowieństwa...” s. 1—4.
 - „Stan kościoła farnego...” s. 5—20:
 - Spośród 47 wsi tej parafii obec. tylko 5 jest katolickich. W samej zaś Bydgoszczy 3/4 mieszkańców jest wyznania lut. s. 5—6.
 - Kościół par. posiada 4 kaplice oraz 11 ołtarzy poza nimi s. 7—17:
 - Tekst napisu na pomniku Marcina Orłowity, patrycjusza bydg., zm. 28 III 1630, przy kaplicy św. Anny s. 13—14.
 - Napis na epitafium Jakuba Troszka, ob. bydg., zm. w r. 1680 — nad kaplicą św. Fabiana i Sebastiana mm. s. 16—17.
 - Wzm. o wyg. kolegium mansjonarzy s. 18.
 - Szpital pw. Duchy Św., bez włas. świąt., za miastem s. 19—20.
 - „Inwentarz sprzętów y ruchomości kościoła...” s. 21—36:
 - Argenteria, wota, bielizna s. 21—33.
 - Katalog książek biblioteki kośc. par. (123 dzieła) s. 34—36.
 - „Summaryusz documentorum” s. 37—38.
 - „Stan ekonomiczny kościoła...” s. 41—43.
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. św. Krzyża (kons. w r. 1590) na Przedm. Poznańskim, obróconym przez rząd pruski na śpichlerz zbożowy s. 45—47:
 - „Obraz cudowny” św. Walentego m. w ołt. w. s. 45.
 - b. Prepozytura szpit. z kościołem pw. św. Stanisława b. (kons. przez bpa włoc. Rozrażewskiego, zm. w r. 1600) na Przedm. Toruńskim s. 49—53.
 - c. Kościółek filialny pw. Trójcy Św. (kons. w r. 1579) na Przedm. Poznańskim, zajęty przez rząd pruski na skład amunicji s. 57—60.
- Poświadczenie odpisu akt z księgi wiz. przez wizytatora i notariusza s. 60.

PONTYFIKAT I. B. KRASICKIEGO 1795—1801

Rządy a-bpa Krasickiego w a-diec. gnieźnieńskiej, przypadające na pierwsze lata całkowitej niewoli narodowej, nie pozostawiły po sobie wizytacji generalnych, ale tylko dwie serie nadzwyczajnych lustracji dziekańskich. Do obydwu z nich dłuższe wprowadzenia dałem w części włocławskiej *Repertorium* (zeszyt 4). Na tym więc miejscu kładę tylko krótkie wyjaśnienia, opracowane na podstawie akt przechowywanych w Gnieźnie.

SERIA PIERWSZA SPECJALNYCH WIZYTACJI DZIEKAŃSKICH, PRZEPROWADZONA W LATACH 1797—1799

WPROWADZENIE DO TEJŻE SERII AKT

Nie znamy instrukcji wizytacyjnej, wydanej przez obydwu konsystorze gen. (w Gnieźnie i Łowiczu) dla sporządzenia nin. grupy lustr. Zresztą dokumentacja tej serii wiz. nie jest podobna do sprawozdań klasycznych wizytacji kan., bo składa się tylko z krótkich opisów samych kościołów oraz z obszerniejszych od nich inwentarzy rzeczy kościelnych i beneficjalnych. Mimo wszystko, tak władza diecezjalna (arcybiskup i konsystorze), jak też sami beneficjaci, którzy redagowali odpowiedzi na dostarczone im za pośrednictwem dziekanów pytania, a następnie uwierzytelniali je podpisami i często pieczęciami par., uważali je za wizytacje (akta wiz.).— Dokumentację wygotowaną przez proboszczów uwierzytelniali (weryfikowali, poświadczali) miejscowi dziekani również podpisami, rzadziej także pieczęciami dekanalnymi. W dek. gnieź. św. Piotra i Pawła, rogowskim i łekneńskim (syg. 35) czynili to także wicedziekani. Jedni i drudzy w tychże dekanatach swoją misję wyrażali przy podpisach słowami: „ad praemissa deputatus”.— Z tego względu, że beneficjaci przygotowali omawianą poniżej dokumentację oraz ją poświadczali, stali się oni współwizytatorami swych parafii, podczas gdy pełnymi lustratorami byli miejscowi dziekani. Dla wspom. przyczyn w cz. B kolejnych ksiąg przytaczam nazwiska jednych i drugich; tym bardziej zaś to czynię odnośnie wszelkich pieczęci napotkanych w aktach.

W Archiwum A-diec. w Gnieźnie zachowały się 4 księgi materiałów nin. serii wiz. (AAG. Wiz. 33—36). Dwa pierwsze rękopisy dotyczą dek. gnieź. Św. Trójcy, dwa następne są klockami archiwalnymi. W pierwszym z nich (poz. 35) mieszczą się 3 oddzielne wizytacje: dek. gnieź. św. Piotra i Pawła, rogowskiego i łekneńskiego; w drugim (syg. 36) — dek. lutomińskiego i szadkowskiego.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT GNIEŹNIEŃSKI

33

A. OPIS KSIĘGI:

- [1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 33.**
- [2. Tyt. nad.] Akta nadzwyczajnej wizytacji dziekańskiej **Dekanatu Gnieźnieńskiego Świętej Trójcy**, przeprowadzonej w roku 1798 (z nakazu arcybiskupa Ignacego Krasickiego⁶³) przez miejscowego dziekana Józefa Ignacego Sztołtmana⁶⁴.
- [4. Opis zew.] Pol., łac.— 2° (34,2×20,6 cm).— Stron VI, 268; str. czyste: I—II, IV, VI, 2, 13—16, 18, 24, 28—30, 32, 45—46, 48, 64, 69—70, 72, 78, 102—104, 106, 112, 121—122, 124, 142, 144, 156, 165—170, 172, 176—178, 180, 188, 190, 200—204, 206, 214, 232, 236, 241—242, 244, 251—254, 256, 264—268.— Oprawa współcz. z dwóch zlepionych kart, wypaczona w grzbiecie; złoc. brzegów wytarte.
- [5. Syg. daw.] **ACons. E 27a** (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 27a (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 s. okł.).— E 27a (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb. i 1 na obwol.).
- [6. Uwagi] Jest to pierwszy egzemplarz czystopisu akt, przekazany a-bpowi Krasickiemu, o czym mówi jego 1-szy, niewystarczający tytuł: „Dekanat Świętej Trojcy Gniezninski, pod pasterskie względy jasnie o. xcia jmcı z naywyzszym upowazeniem podany 1799” (1 s. okł.).— Jakkolwiek mamy do czynienia nie z aktami normalnych wizytacji, ale z krótkimi opisami kościołów oraz szerszymi inwentarzami kościelnymi i beneficjalnymi, zarówno sama czynność dziekana, jak też powstała na skutek niej dokumentacja była uważana tak przez władzę archidiecezji, jak i duchowieństwo za wizytację kan.— Odpowiedzi na pytania, przysłane do dziekana przez Konsystorz Gen. Gnieź. (których nie posiadamy), zredagowali na papierze jednego formatu, posiadającym znaki wodne, beneficjaci, uwierzytelniając akta tylko podpisami. Jedynie w par. Sławno, w której dziekan był prepozytem, została wyciś. na sucho pieczęć parafialna (s. 141).— Ten wkład pracy proboszczowskiej w dokumentację wiz. stwierdza drugi niewystarczający tytuł księgi: „Opis kościołów Dekanatu SS. Trojcy Gniezn. przez rządcow dopełniony 1799” (s. III).— Zbyt krótkie akta do-

⁶³ A-bp Ignacy Błażej Krasicki — zob. przyp. 208 w 1 cz. *Repertorium* s. [483].— AAG. Wiz. 33.

⁶⁴ Ks. Józef Ignacy Sztołtman, akt. prepozyt par. Sławno i komendarz par. Waliszewo a dziekan dek. gnieź. Św. Trójcy, ponadto kanonik łączycycki i uniejowski. (AAG. Wiz. 33).

starczył np. beneficjat z Czerniejewa. Jeszcze na instrukcji wizytacji gen. prym. Poniatowskiego z r. 1790 oparli w znacznej mierze swoje opisy proboszczowie z Witkowa i Jarząbkowa.— Czynność wiz., a właściwie wypełnianie odpowiedzi przez beneficjatorów odbywało się na przestrzeni r. 1798. Tylko proboszcz z Łubowa oddał swoje akta w r. 1799, opóźniając tym samym o jeden rok zestawienie całego rękopisu.— Większe księgozbiory kośc. par. mogli zameldować proboszczowie od Św. Trójcy i z Wrześni (s. 6, 87—88).— Dziekan zebrał odpowiedzi na pytania, ułożył je i oparwił, na początku poszcz. akt wpisał w okrągłej winiecie tytuł łaciński, uwierytelniał podpisem i tłocz. na sucho pieczęcią dek. akta: własnej parafii — Sławno, par. Waliszewo, której był komendantem, stołecznej parafii dekanatu — Św. Trójcy oraz par. Dąbrówka, gdzie proboszczował w-dziekan.— Jeżeli na czele danych akt partykularnych był również tytuł w j. polskim, umieściłem obydwie w cz. B tej pozycji. Najważniejsze dwa kościoły w dekanacie — Św. Trójcy w Gnieźnie i we Wrześni nazwał dziekan „insignes”. Na s. V dał wizytator topogr. wykaz kościołów w swojego dekanatu.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

„Regestr kościołów Dekanatu SS. Troycy” s. V.

1. „Descriptio status nec non supellectilis Insignis Ecclae Smae Trinitatis Gnesnen[sis] facta anno Domini 1798vo” s. 1.— „Opis kościoła farnego gnieźnieńskiego jako też y sprzętów iego uczyniony roku 1798. dnia 4 miesiąca kwietnia” s. 3—22:
 - „Książ bibliotycznych” (s) 100 s. 6.
 - Podp. prep. par. M. Dutkiewicza, uwierz. akt (30 VI 1798) podp. dziek. Józefa Ignacego Sztoltman’a, kan. łącz. i uniej., prep. par. Sławno i piecz. dek. wycis. na sucho s. 12.
 - a. „Descriptio status Ecclesiae S. Spiritus extra muros Gnesnen[ses] facta anno Domini 1798vo” s. 17.— „Opis stanu kościoła szpitalnego S^o Ducha za murami miasta [...] Gniezna [...] z rozkazu j.o. xcia jmci [...] Krasickiego prymasa, uczyniony d. 6 aprilis 1798” s. 19—22:
 - Podp. prep. szpit. Piotra Chęcińskiego s. 22.
2. „Descriptio status Beneficij in oppido Czerniejewo facta anno Domini 1798vo” s. 23—27:
 - Kościół pw. św. Jana Chrzc. s. 25.
 - Podp. prob. Józefa Cieciszewskiego s. 27.
3. „Descriptio status Beneficij in oppido Kiszkowo facta anno Domini 1798” s. 31—44:
 - Kościół par. (zbud. nieg. star. prob. Jana Wypijewskiego, kons. w r. 1749 przez sufr. pozn. Pawłowskiego) pw. św. Jana Chrzc. s. 33.
 - a. Kościół (zw. filialnym i oratorium) pw. Trójcy Św. s. 33, 34—35.
4. „Descriptio status Beneficij in [oppido] Pobiedziska facta anno Domini 1798vo” s. 47—63, 71—76:
 - Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 49.

- Napis na mauzoleum Stanisława Grotha, prep. pob., z r. 1633 s. 52.
- Reg. dok. ink. par. Kocconowo do Pobiedzisk (kard. Fryderyk, 20 II 1500) s. 62.
- Podp. prob. Wawrzyńca Fortuńskiego s. 63.
- a. „*Descriptio status Ecclesie S. Spiritus in Pobiedziska facta anno Domini 1798*” s. 71.— „Opis kościoła szpitalnego Ducha S. pobied.” s. 73—76:
 - Podp. prep. szpit. Michała Stankiewicza s. 76.
- 5. Witkowo, miasteczko s. 65—68:
 - Podp. prob. Szymona z Lipnicy Skińskiego s. 68.
- 6. „*Descriptio status Beneficij Insignis Ecclesiae in [oppido] Wrzesnia facta anno Domini 1798*” s. 77.— „Stan parochialnego kościoła wrzesińskiego opisany roku Paskiego 1798” s. 79—101:
 - Bogaty inwentarz kościoła i zakrystii s. 79—89.
 - Spis książek (24) biblioteki kościelnej s. 87—88.
 - Akta metr. ochrz. od r. 1661, zaśl. 1722, zm. 1742 s. 88.
 - Sumariusz dok. upos. z l. 1477—1791 s. 96—101.
 - Podp. prob. Walentego Brykzyńskiego s. 101.
- 7. „*Descriptio status Beneficij in [oppido] Zydowo facta anno Domini 1798*” s. 105.— „Opis kościoła parafialnego Żydowo...” s. 107—110:
 - Kościół pw. św. Stanisława b. s. 107.
 - Podp. kom. Daniela Szulca s. 110.
- 8. „*Descriptio status Beneficij in Jarząbkowo facta anno Domini 1798*” s. 111—120:
 - Kościół pw. św. Marcina b. s. 113.
 - Podp. prob. Piotra Popławskiego s. 120.
- 9. „*Descriptio status ac cujusvis suppellectilis Ecclesiae Parochialis in Sławno facta anno Domini 1798*” s. 123—141:
 - Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 125.
 - a. Kościółek (wyst. w r. 1783) pw. św. Rozalii dz. s. 128.
 - Złupienie kościoła par. ze sreber w r. 1782 s. 129.
 - Sumariusz dok. upos. z l. 1426—1791 s. 137—141.
 - Uwierz. akt. (30 VI 1798) podp. prep. i zarazem dziek. Sztoltman'a oraz piecz. dek. i par. wytl. na sucho s. 141.
- 10. „*Descriptio status ac suppellectilis cujusvis Ecclesiae Parochialis in Waliszewo facta anno Domini 1798*” s. 143—154:
 - Kościół (zbud. w r. 1759 star. bpa Ptolemaidę Ludwika Riaucour, kons. w 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Katarzyny pm. s. 145.
 - Uwierz. akt (8 VII 1798) podp. kom. i jedn. dziek. Sztoltman'a oraz piecz. dek. wycis. na sucho s. 154.
- 11. „*Descriptio status Beneficij in Kędzierzyn facta anno Domini 1798*” s. 155.— „Stan ekonomiczny y dochodowy kościoła kędzierzyńskiego” s. 157—164:
 - Kościół pw. św. Andrzeja ap. s. 157.
 - Podp. pleb. Jana Ryczywolskiego s. 164.
- 12. „*Descriptio status Beneficij in Niechanowo facta anno Domini 1798*” s. 171—175:
 - Kościół pw. św. Jakuba ap. s. 173.
 - Podp. prep. Jerzego Luna s. 175.
- 13. „*Descriptio status Beneficij in Węglewo facta anno Domini 1798*”

- s. 179.— „Opisanie kościoła parochialnego węglewskiego [...] iako y jego probostwa, tudzież wszystkich pertinencyow [...] w roku 1798, dnia 25 kwietnia nastąpione” s. 181—187:
 — Kościół pw. św. Katarzyny pm. s. 181.
 — Podp. Ludwika Brzechwy, dziedz. w. Gwiazdowo i prob. Mikołaja Liwińskiego s. 187.
14. „Descriptio status Beneficij in Marzenin facta anno Domini 1798vo” s. 189—199:
 — Kościół pw. św. Mikołaja b. s. 191.
 — Podp. kom. Józefa Ropińskiego 12 VII 1798 s. 199.
15. „Descriptio status Beneficij in Wr on c z y n o facta anno Domini 1798vo” s. 205.— „Opis kościoła y probostwa wronczyńskiego w roku 1798 uczyniony” s. 207—212:
 — Kościół (zbud. w r. 1752) pw. św. Stanisława b. s. 207.
 — Sumariusz dok. z l. 1420—1790 s. 211—212.
 — Podp. adm. Jana Marcinkowskiego s. 212.
16. „Descriptio status Beneficij in J e m i e l n o facta anno Dni 1798” s. 213.— „Opis całkowitego stanu beneficium imielńskiego dnia 3-go lipca r.P. 1798” s. 215—218:
 — Kościół pw. Matki Boskiej (odn. w r. 1760) s. 218.
 — Podp. kom. I. Białego s. 218.
17. „Descriptio status Beneficij in D ą m b r o w k a facta anno Domini 1798vo” s. 219—230:
 — Kościół wyst. 22 lata temu s. 221.
 — Podp. prep. i zarazem w-dziek. Ludwika Ritter’a oraz dziek., piecz. dek. wytl. na sucho s. 230.
18. „Descriptio status Beneficij in G r z y b o w o facta anno Domini 1798vo” s. 231—234:
 — Kościół pw. św. Michała arch. s. 233.
 — Podp. kom. Wiktora Woźnickiego s. 234.
19. „Descriptio status Beneficij in P a w ł o w o facta anno Domini 1798vo” s. 235—240:
 — Kościół pw. św. Marcina b. s. 237.
 — Podp. adm. Ignacego Makowskiego s. 240.
20. „Descriptio status Beneficij in D z i e k a n o w i c e facta anno Domini 1798vo” s. 243—250:
 — Kościół (zbud. w r. 1749 star. prał. dziek. gnieź. W. Łubińskiego, kons. w 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Marcina b. s. 245.
 — Podp. prob. Szymona Kulczewicza s. 250.
21. „Descriptio status Beneficij in Ł u b o w o facta anno Domini 1798vo” s. 255—263:
 — W *Liber benef.* Łaskiego miasteczko; kościół pw. św. Mikołaja b. s. 257.
 — Podp. prob. Mikołaja Adamskiego 8 IV 1799 s. 263.

34

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 34.**[2. Tyt. nad.] Akta specjalnej wizytacji dziekańskiej **Dekanatu Gnieź-**

nieńskiego Świętej Trójcy, odbytej w roku 1798 (z polecenia arcybiskupa Ignacego Krasickiego⁶⁵) przez miejscowego dziekana Józefa Ignacego Sztoltmana⁶⁶.

[4. Opis zew.] Pol., łac.— 2° (34,8×20,8 cm).— Stron VI, 261; str. czyste: I—IV, VI, 2, 14, 20, 25—27, 29, 41, 43, 64—65, 67, 72—73, 75, 96—97, 99, 105, 111, 113, 133—135, 137, 149, 161—163, 165, 169—171, 173, 181, 183, 192—193, 195, 203, 209, 221, 225, 230—231, 233, 241—243, 245, 253—255, 260—261. S. 24 nie było; od s. 25 do końca odwrotne paginowanie — po prawej ręce str. parzyste, po lewej nieparzyste.— Oprawa współcz. z dwóch zlepionych kart, w grzbiecie wypaczona; złoc. brzegów wytarte.

[5. Syg. daw.] ACons. E 27b (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 27b (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 s. okł.).— E 27b (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na grzb. i obwol.).

[6. Uwagi] Mamy do czynienia z drugim egzemplarzem czystopisu akt, doręczonym przez wizytatora Konsystorzowi Gen. Gnieźnieńskiemu, o czym donosi jedyny, niewystarczający dla nas, or. tytuł księgi: „Opis kościołów Dekanatu SS. Trojcy Gnieznńskiego do Archiwum Przeswiętego Konsystorza Gnlnego Gniezn. podany 1799” (1 s. okł.).— Obydwa więc przekazy tej samej wizytacji kładę w mym *Repertorium* zgodnie z rangą ich odbiorców oraz daw. sygnaturami.— Drugi egz. akt w stosunku do pierwszego posiada tylko drobne odchylenia formalne i treściowe, które melduję poniżej. Obok nich przypominam tu ważniejsze uwagi z poz. 33.— A więc księga posiada tylko jeden tytuł or. Została wykonana na papierze gorszym (częściowo z filigranami) i jest bardziej podniszczona.— Beneficjaci z Czerniejewa i Kiszkowa nie uwierzytelnili swych akt.— Jedyne przy kościele par. we Wrześni położono tytuł „insignis”. Wiadomość o bibliotece kościoła Św. Trójcy i spis dzieł księgozbioru we Wrześni (s. 7, 83) — jak w syg. AAG. Wiz. 33.— Współcz., topogr. wykaz zwiz. kościołów na s. V.— Dziek. Sztoltman uwierzytelnił podp. i wyciś. na sucho piecz. dek. akta tych samych parafii, co powyżej, a więc: Św. Trójcy w Gnieźnie, jako ośrodka dekanatu, własnej par. Sławno i przez siebie administrowanej Waliszewo, wreszcie placówki w-dziekana — Dąbrówki.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

„Regestr kościołów Dekanatu SS. Trojcy Gniezn.” s. V.

1. „Descriptio status Ecclae Prchlis Smae Trinitatis Gnesnen. facta anno Domini 1798°” s. 1.— „Opis kościoła farnego gnieznńskiego, jako

⁶⁵ Por. przyp. 63.— AAG. Wiz. 34.

⁶⁶ Por. przyp. 64.— AAG. Wiz. 34.

- też y sprzętów iego uczyniony roku 1798, dnia 4 miesiąca kwietnia” s. 3—18:
- „Książ bibliotecznych [s] różnych autorów” 100 s. 7.
 - Podp. prep. par. M. Dutkiewicza, uwierz. akt. (30 VI 1798) podp. dziek. Józefa Ignacego Sztoltzman’a, kan. łącz. i uniej., prep. par. Sławno i piecz. dek., tłocz. na sucho s. 12.
 - a. „Descriptio status Ecclesiae S. Spiritus extra muros Gnesnen. facta za murami miasta [...] Gniezna [leżącego] z rozkazu jo. xcia jmci [...] Krasickiego prymasa, uczyniony d. 6 aprilis 1798” s. 15—18:
 - „Opis stanu kościoła szpitalnego S^o Ducha — Podp. prep. szpit. Piotra Chęcińskiego s. 18.
 - 2. „Descriptio status Beneficij in oppido Czerniewo facta anno Domini 1798” s. 19—23:
 - Kościół pw. św. Jana Chrzc. s. 21.
 - 3. „Descriptio status Beneficij in oppido Kiszkowo facta anno Domini 1798vo” s. 28—40:
 - Kościół par. (kons. w r. 1749 przez sufr. pozn. Pawłowskiego) pw. św. Jana Chrzc. s. 30.
 - a. Kościół (zw. filialnym i oratorium) pw. Trójcy Św. s. 30, 31—32.
 - 4. „Descriptio status Beneficij in oppido Pobiedziska facta anno Domini 1798” s. 42—63, 66—71:
 - Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 44.
 - Napis na pomniku Stanisława Grotha, prep. pob., z r. 1633 s. 47—48.
 - Reg. dok. (kard. Fryderyka z 20 II 1500) wciel. par. Kocconowo do Pobiedzisk s. 61—62.
 - Podp. prob. Wawrzyńca Fortuńskiego s. 63.
 - a. „Descriptio status Ecclesiae Hospitalis S. Spiritus in oppido Pobiedziska facta anno Domino [s] 1798” s. 66.— „Opis kościoła szpitalnego Ducha S. pobied.” s. 68—71:
 - Podp. prep. szpit. Michała Stankiewicza s. 71.
 - 5. „Descriptio status ac cujusvis suppellectilis Insignis Ecclesiae Prchlis in [oppido] Wrzesnia facta anno Domini 1798” s. 74.— „Opis stanu parochialnego kościoła wrzesińskiego uczyniony roku 1798” s. 76—95:
 - Bogaty inwentarz kościelny i zakrystyjny s. 76—83.
 - Spis książek (24) biblioteki kośc. s. 83.
 - Akta metr. zm. od r. 1742 s. 83.
 - Sumariusz dok. gosp. par. z l. 1477—1791 s. 90—95.
 - Podp. prob. Walentego Brykczyńskiego s. 95.
 - 6. „Descriptio status Beneficij in [oppido] Zydowo facta anno Domini 1798” s. 98.— „Opis kościoła parafialnego Zydowa miasteczka [...] roku 1798” s. 100—103:
 - Kościół pw. św. Stanisława b. s. 100.
 - Podp. kom. Daniela Szulca s. 103.
 - 7. „Descriptio status Beneficij in Jarzabkowo facta anno Domini 1798vo” s. 104—110:
 - Kościół pw. św. Marcina b. s. 106.
 - Podp. prob. Piotra Popławskiego s. 110.
 - 8. „Descriptio status Beneficij in Sławno facta anno Domini 1798” s. 112—132:

- Kościół par. (zbud. w r. 1746 nakł. kasz. gnieź. Aleksandra Pomian Łubińskiego) pw. św. Mikołaja b. s. 114.
- a. Kościółek pw. św. Rozalii dz. (wyst. w r. 1783) s. 117—118.
- Okradzenie kościoła par. z argenterii w r. 1782 s. 119.
- Sumariusz dok. parafii z l. 1426—1791 s. 127—132.
- Uwierz. akt (30 VI 1798) przez prep. i zarazem dziek. Sztoltmana podp. oraz piecz. par. i dek. wyciś. na sucho s. 132.
- 9. „Descriptio status Beneficij in Waliszewo facta anno Domini 1798vo” s. 136—147:
 - Kościół (zbud. w r. 1759 star. bpa Ptolemaidę Ludwika Riaucour, kons. w 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Katarzyny pm. s. 138.
 - Uwierz. akt (8 VII 1798) podp. kom. i jedn. dziek. Sztoltmana oraz piecz. dek. wytłacz. na sucho s. 147.
- 10. „Descriptio status Beneficij in Kędzierzyn facta anno Domini 1798vo” s. 148.— „Stan ekonomiczny y dochodowy kościoła kędzierzyniekiego” s. 150—160:
 - Kościół pw. św. Andrzeja ap. s. 150.
 - Podp. pleb. Jana Ryczywolskiego s. 160.
- 11. „Descriptio status Beneficij in Niechanowo facta anno Domini 1798vo” s. 164—168:
 - Kościół pw. św. Jakuba ap. s. 166.
 - Podp. prep. Jana Jerzego Luna s. 168.
- 12. „Descriptio status Beneficij in Węglewo facta anno Domini 1798vo” s. 172.— „Opisanie kościoła parochialnego węglewskiego [...] iako y jego probostwa, tudzież wszystkich pertinencyow do tego kościoła w roku 1798, dnia 25 kwietnia nastąpione” s. 174—180.
 - Kościół pw. św. Katarzyny pm. s. 174.
 - Uwierz. akt podp. przez kol. Ludwika Brzechwę, dziedz. w. Gwiazdowo, oraz prob. Mikołaja Liwińskiego s. 177, 180.
- 13. „Descriptio status Beneficij in Marzenin facta anno Dni 1798vo” s. 182—191:
 - Kościół pw. św. Mikołaja b. s. 184.
 - Podp. (12 VII 1798) kom. Józefa Ropińskiego s. 191.
- 14. „Descriptio status Beneficij in Wronczyno facta anno Domini 1798vo” s. 194.— „Opis kościoła parafialnego wronczyńskiego z wszystkimi przyległościami w roku [...] 1798 uczyniony” s. 196—201:
 - Kościół (wyst. w r. 1752) pw. św. Stanisława b. s. 196.
 - Sumariusz dok. z l. 1420—1790 s. 200—201.
 - Podp. (1798) adm. Jana Marcinkowskiego s. 201.
- 15. „Descriptio status Beneficij in Jemielnio facta anno Domini 1798vo” s. 202.— „Opis całkowitego stanu beneficium imielńskiego dnia 4-go lipca r.P. 1798vo” s. 204—207:
 - Kościół pw. Matki Boskiej s. 207.
 - Podp. kom. I. Białego s. 207.
- 16. „Descriptio status Beneficij in Dąmbrowka facta anno Domini 1798vo” s. 208—219:
 - Kościół zbud. przed 22 laty s. 210.
 - Uwierz. akt podpisanymi przez prep. i zarazem w-dziek. Ludwika Rittera, dziek. Sztoltmana i Jana Jerzego Luna, prob. z Niechanowa, notariusza dek.; piecz. dek. wyciś. na sucho s. 219.

17. „Descriptio status Beneficij in Grzybowo facta anno Domini 1798vo” s. 220—223:
— Kościół (fund. przez rodz. Trąbczyńskich) pw. św. Michała arch. s. 222.
— Podp. kom. Wiktora Woźnickiego s. 223.
18. „1798. Descriptio status Beneficij in Pawłowo” s. 224—229:
— Kościół pw. św. Marcina b. s. 226.
— Podp. prob. Ignacego Makowskiego s. 229.
19. „Descriptio status Beneficii in Dziekanowice facta anno Domini 1798vo” s. 232—240:
— Kościół (zbud. w r. 1749 star. prał. dziek. gnieź. W. A. Łubieńskiego, kons. w 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Marcina b. s. 234.
— Podp. prob. Szymona Kulczewicza s. 240.
20. „Descriptio status Beneficii in Lubowo facta anno Domini 1798vo” s. 244—252:
— Wg *Liber benef.* Łaskiego — miasteczko; kościół pw. św. Mikołaja b. s. 246.
— Uwierz. akt (8 IV 1799) przez prob. Mikołaja Adamskiego s. 252.
21. Witkowo, miasto s. 256—259:
— Podp. prob. Szymona z Lipnicy Skińskiego s. 259.

35

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 35.**

[2. Tyt. nad.] Akta ekstraordynaryjnych wizytacji dziekańskich **Dekanatów: Gnieźnieńskiego św. Piotra i Pawła, Rogowskiego i Łekneńskiego**, przeprowadzonych na przestrzeni roku 1798 (z nakazu arcybiskupa Ignacego Krasickiego⁶⁷) przez miejscowych dziekanów i wicedziekanów — w pierwszym przez Jakuba Nerenga⁶⁸ i Jakuba Zaleskiego⁶⁹, w drugim — Andrzeja Pesalińskiego⁷⁰ i Piotra Pawła Kowalewskiego⁷¹, w trzecim przez Jakuba Lipskiego⁷² i Jana Nepomucena Boińskiego⁷³.

⁶⁷ Por. przyp. 65.— AAG. Wiz. 35.

⁶⁸ Ks. Jakub **Nereng**, akt. prepozyt par. Klecko i komendarz par. Pomorzany Kościelne a dziekan dek. gnieź. św. Piotra i Pawła; nadto kanonik hon. uniejowski. (AAG. Wiz. 35).

⁶⁹ Ks. Jakub **Zaleski**, akt. proboszcz par. Kołdrab i Skórki oraz w-dziekan dek. gnieź. św. Piotra i Pawła, kanonik pułtuski. (AAG. Wiz. 35).

⁷⁰ Ks. Andrzej **Pesaliński**, akt. dziekan dek. rogowskiego a proboszcz par. Juńcewo. (AAG. Wiz. 35).

⁷¹ Ks. Piotr Paweł **Kowalewski**, akt. proboszcz par. Cerekwica i w-dziekan dek. rogowskiego. (AAG. Wiz. 35).

⁷² Ks. Jakub **Lipski**, akt. proboszcz par. Wągrowiec a dziekan dek. łekneńskiego. (AAG. Wiz. 35).

⁷³ Ks. Jan Nepomucen **Boiński**, akt. proboszcz par. Srebrnagórka i w-dziekan dek. łekneńskiego. (AAG. Wiz. 35).

[4. Opis zew.] Pol., łac.— 2° (33,2 X 21 i mniej cm.)— Kart (świeżo policzb.) 129; k. czyste: 5v, 13—13v, 14v, 17v, 18v, 23v, 31v, 39v, 43v, 47v, 55v, 67—68v, 69v, 74v—75v, 77v, 79—79v, 81—81v, 87v, 91v, 94—94v, 95v, 101—101v, 102v, 105—105v, 111v, 112v, 114v, 116—116v, 117v, 120—120v, 121v, 124—124v, 125v, 128—128v, 129v.— Oprawa współcz. w półskórek; złoc. brzegów wytarte.

[5. Syg. daw.] ACons. E 25 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 25 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na k. 1).— E 25 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb. i 1 na obwol.).

[6. Uwagi] Nin. księga obejmuje 3 oddzielne wizytacje. Powinna być rozłożona, jak współczesne akta we Włocławku. Nie mogłem tego uczynić, mimo że utrudniało mi to repertoriowanie, z powodu obcego zarządu archiwalnego.— Or. tytuły akt poszcz. dekanatów, niewystarczające, umieściłem na swoich miejscach w cz. B tej pozycji. Również niedokładny, współcz. tytuł, znajdujący się na nalepce na 1 s. okładki, przytaczam tutaj: „*Visitatio decanalis trium decanatum: 1^m S.S. Petri et Pauli ad Gnesnam, 2° Rogovensis, 3° Łeknensis — exedita anno Dni 1798vo*”.— Jak w żadnych innych dekanatach archidiecezji — w tych trzech akta przygotowane przez beneficjatorów uwierzytelniali jednocześnie dziekani i wicedziekani. W tytule nad. figurują najpierw diekani, a na drugich miejscach podziekani.— Podpisy proboszczów, dziekanów, wicedziekanów i osób świeckich znajdują się w całości akt, ale pieczęcie są tylko w obrębie dek. św. Piotra i Pawła i w par. Łekno (dek. łekneńskiego).— Wśród treści pierwszego dekanatu trzeba zauważyć spis książek biblioteki kośc. w Kołdrąbiu (k. 51—51v) i wzm. o takimz katalogu, którego jednak nie wpisano do akt, w Sokolnikach (k. 57v).— Na k. 46v (pod par. Mieścisko) jest mowa o jej wizytacji, a więc chyba także dek. św. Piotra, czy całego a-diak. gnieźnieńskiego, w r. 1649. Na k. 42v (pod par. Podlesie Kościelne) wymienia się specjalną wizytację dziekańską dek. św. Piotra i Pawła z r. 1775 (nakazaną za pontyfikatu prym. Podoskiego przez bpa Kozierowskiego). Akt obydwu lustracji nie znamy.— Papier rękopisu posiada znaki wodne.— Nowe pofoliowanie księgi (przez właściwe kierownictwo instytucji) czar. oł. na dole kart było potrzebne nie tylko z jego braku, ale z przyczyny istnienia osobnej or. paginacji w materiale parafialnym dek. św. Piotra.— Indeks zwiz. parafii, sporządzony ostatnio w maszynopisie, mieści się na k. 129.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. „*Visitatio decanalis Decanatus tituli S.S. Petri et Pauli ad Gnesnam anno 1798vo*” k. 1—66v:

1. „Kościół parafialny za Gnieznem...” pw. św. Piotra i Pawła ap. (zbud. star. poprz. prob. Stanisława Trelińskiego) k. 1—5:
— Gniezno, 22 V 1798; podp. w-dziek. Jakuba Zaleskiego, kan. pułt., prob. par. Kołdrab i Skórki oraz prob. Tomasza Załuskiego; piecz. lak. Zaleskiego i parafii k. 5.
2. Łopienno, miasteczko k. 6—12v:
a. Gądecz, w. Parafia z ist. kościołkiem, wciel. do Łopienna k. 11v—12v.
— Łopienno, 17 V 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego, prep. Hilarego Pomorskiego i kol. J. Grudzielskiego; piecz. lak. Zaleskiego, par. i kol. k. 12v.
3. „Revisio Ecclesiae Parochialis in [oppido] Kłęcko die 5 mensis julij 1798 expedita” k. 18—23:
— Kościół par. odn. w r. 1787 star. obec. prep. k. 19.
— Reg. dok. upos. ks. Bolesława (Pobożnego) z r. 1255 dla kośc. par. Sumariusz dok. z l. 1255—1789 k. 22v—23.
— Kłęcko, 5 VII 1798; podp. Jakuba Nereng’a, kan. hon. uniej., zarazem dziek. i prep. par.; piecz. lak. par. i Nerenga k. 23.
a. „Revisio Ecclesiae S. Spiritus Hospitalis in [oppidulo] Kłęcko die 5 mensis junij anno Dni 1798” k. 14—17:
— Kłęcko, 5 VI 1798; podp. dziek. Nerenga i prep. szpit. Józefa Świątkiewicz; piecz. lak. Nerenga k. 17.
4. Dębница, wieś k. 24—27v:
— Dębница, 23 V 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego. prob. Józefa Kaszyńskiego i dzierz. w. Biskupice Jana Logi; piecz. lak. Zaleskiego, par. i Logi k. 27v.
5. Łagiewniki, wieś k. 28—29v:
— Łagiewniki, 4 VI 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego i pleb. Piotra Siemiątkowskiego; piecz. lak. Zaleskiego i Siemiątkowskiego k. 29v.
6. Pomarzany Kościelne, wieś k. 30—31:
— Pomarzany, 5 VI 1798; podp. i piecz. lak. kom. Jakuba Nerenga, jedn. dziek. i prep. par. Kłęcko k. 31.
7. Jabkowo, wieś k. 32—33v:
— Jabkowo, 2 VI 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego i prob. Wojciecha Skórczewskiego; piecz. lak. Zaleskiego i opł. par. k. 33v.
8. Raczkowo, wieś k. 34—35v:
— Raczkowo, 2 VI 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego i prob. Michała Groth’a; piecz. lak. Zaleskiego i opł. par. k. 35v.
9. Popowo Kościelne, wieś k. 36—39:
— Popowo K., 1 VI 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego i prob. Konrada Waskrzęckiego; piecz. lak. Zaleskiego i par. k. 39.
10. Podlesie Kościelne, wieś k. 40—43:
a. Budziejewo, w. w par. Podlesie K., gdzie przed r. 1775 dziedz. Rydzyńska wyst. kościółek pw. św. Wojciecha b. (na miejscu upadłego poprz.) k. 42v.— Kościółek poprz., zbud. star. prob. par. Mieścisko Jakuba z Wągrowca, należał do tej drugiej parafii k. 47.
— Podlesie K., 31 V 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego i prob. Józefa Rozmańskiego; piecz. lak. Zaleskiego i par. k. 43.
11. Mieścisko, miasteczko k. 44—47:
— Mieścisko, 30 V 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego, prep. Jana Nepom.

- Pułkonika i burm. Wojciecha Mulzanowicza; piecz. lak. Zaleskiego, par. i miasta lub burm. k. 47.
12. Janowiec, miasteczko; kościół par. pw. św. Mikołaja b. k. 48—49v:
 - a. Kościółek pw. św. Barbary pm., „nad drogą poznańską ku Łopieniu” k. 48.
 - Janowiec, 5 VI 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego, prob. Jana Małczyńskiego i burm. Andrzeja Lewandowskiego; piecz. lak. Zaleskiego oraz opł. par. i miasta albo burm. k. 49v.
 13. Kołdrąb, wieś k. 50—55:
 - Spis ksiązek biblioteki kośc. nie num. k. 51—51v.
 - a. Skorki, w. Parafia z ist. kościołkiem, afil. do Kołdrąb k. 53—55.
 - Kołdrąb, 20 VI 1798; podp. dziek. Nerenga, prob. par. Kołdrąb i Skorki, jedn. w-dziek. Zaleskiego, oraz kol. Józefa Ostojczyka Krall'a; piecz. lak. wszystkich trzech k. 55.
 14. Sokolniki, wieś; kościół odn. przez poprz. prob. Kosmacińskiego k. 56—59v:
 - Wzm. o katalogu biblioteki kośc., liczącym 41 poz. k. 57v.
 - Sokolniki, 24 V 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego, prob. Wiktora Kaszyńskiego i kol. Józefa Głiszczyńskiego; piecz. lak. Zaleskiego, par. i Głiszczyńskiego k. 59v
 15. Modliszewko, wieś k. 60—66v:
 - Modliszewko, 21 V 1798; podp. w-dziek. Zaleskiego, prep. Jana Karłowskiego i dzierz. w. Modliszewka Walentego Chodoręskiego; piecz. lak. Zaleskiego, par. i Chodoręskiego k. 66v.

II. „Visitatio decanalis Decanatus Rogoviensis” k. 69—93v:

1. Juncewo, wieś. Kościół pw. św. Małgorzaty pm. (zbud. w r. 1689 star. pleb. Grzegorza Cichowicza, kons. tr. przez sufr. gnieź. Stawowskiego, rozbud. star. obec. prob.) k. 70—71v:
 - 16 IV 1798: podp. prob. i zarazem dziek. Andrzeja Pesalińskiego oraz p-dziek. Piotra Kowalewskiego, prob. par. Cerekwica k. 71v.
2. Gorzyce, wieś. Kościół (zbud. w r. 1561) pw. Wszystkich Świętych k. 72—74:
 - Podp. pleb. Grudzińskiego k. 74.
3. Świątkowo, wieś. Kościół pw. Trójcy Św. k. 76—77:
 - Podp. kom. P. Kowalewskiego, kol. Stanisława Brezy i dziek. Pesalińskiego k. 77.
4. Izdebno, wieś. Kościół pw. św. Wawrzyńca m. k. 78—78v.
5. Goscieszyn, wieś. „Stan kościoła parochialnego [...] spisany w roku 1798, dnia 9 miesiąca maja” k. 80—80v:
 - Kościół pw. Zwiastowania NMP, „łaskami słynący”, został obalony przez wichur 19 VIII 1797. Na jego miejsce wystawiono kaplicę k. 80—80v.
6. Cerekwica, wieś. Kościół pw. św. Mikołaja b. k. 82—83v.
7. Rogowo, miasteczko. „Stan kościoła parochialnego [...] spisany r^u 1798” k. 84—85v:
 - Kościół pw. św. Doroty pm. k. 84.
8. „Opis kościoła parochialnego w Niestronnie 1798” k. 86—87:
 - Wieś; kościół pw. św. Michała arch. k. 86.
 - Dok. erek. parafii z r. 1385 znajd. się na miejscu k. 87.

9. „Stan i fabryka kościoła pałędzkiego [Pałędzie, wieś]” k. 88—89v:
— Podp. dziek. Pesalińskiego i prob. Franciszka Tańskiego, krl. k. 89v.
10. „Stan kościoła parochialnego w Lubczu y fundusz jego z wszelkiemi potrzebami, sprzętami spisany r^u 1798” k. 90—91:
— Wieś; kościół pw. św. Mateusza ap. k. 90.
— Podp. pleb. Józefa Jankowskiego i dziek. Pesalińskiego k. 91.
11. Żerniki, miasteczko. Kościół pw. Najśw. Maryi P. k. 92—93v:
a. Kaplica publ. pw. św. Anny na cmentarzu k. 92.
— Wzm. o okradzeniu kościoła w r. 1782 k. 92.
— 21 V 1798; podp. pleb. Lutostańskiego i w-dziek. Kowalewskiego k. 93v.

III. „Visitatio decanalis Decanatus Łeknensis” k. 95—127v:

1. „Revisio Ecclesiae Parochialis Łeknensis die 21 mensis maj [s] 1798” k. 96—100v:
— Miasteczko; kościół par. pw. św. ap. Piotra i Pawła k. 97.
a. Prepozytura szpit. z kościółkiem za miasteczkiem pw. św. Krzyża k. 99v—100v.
— Łekno, 21 V 1798; podp. dziek. Jakuba Lipskiego, jedn. prob. wagr. i prob. Józefa Rozmacińskiego; piecz. lak. par. i druga nie ziden. k. 100v.
2. „Dokumenta, sprzęty i stan kościoła czeszewskiego, wypisane w roku 1798, d. 19 maj” k. 102—104v:
— Podp. kol. Jakuba Radziwińskiego, wojewodzica gnieź., dziek. Lipskiego, w-dziek. Ja(na) Nep. Boińskiego, prob. Srebrnejgórki i miejsc. pleb. W. Trzasańskiego k. 104v.
3. „Opis kościoła parafialnego i probostwa grylewskiego roku 1798” k. 106—107v:
— Grylewo wieś. Kościół pw. św. Katarzyny pm. k. 106.
— Grylewo, 13 V 1798; podp. dziek. Lipskiego, p-dziek. Boińskiego i kom. Jana Goltz'a k. 107v.
4. Kozielsko, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1748 nakł. Franciszka Radzewskiego, podk. pozn.) pw. św. Andrzeja ap. k. 108.
a. Stępuchowo, w. Filia par. Kozielsko z kościółkiem pw. św. Mikołaja b. (daw. sam. parafia) k. 109.
b. Niemczynno, w. Filia par. Kozielsko z ist. kościołem k. 109—109v.
— Kozielsko, 20 V 1798; podp. prob. Ignacego Lipczyńskiego, w-dziek. Boińskiego i dziek. Lipskiego k. 111.
5. „Parafia panigrodzka” k. 112—115v:
— Panigrodz, wieś. Kościół wyst. w r. 1765 nakł. Cytsersów z Wągrowca k. 113.
— Zapis. o okradzeniu kościoła 27 X 1777 i 4 IV 1781 k. 114.
— Panigrodz, 21 V 1798; podp. dziek. Lipskiego, w-dziek. Boińskiego, przeora Cystersów z Wągrowca Niwanda Raszewskiego i pleb. Benedykta Więckiewicza, cyst. k. 115v.
6. „Parafia Tarnowo”, wieś. k. 117—119v:
— Par. ink. Cystersom wagr. w r. 1448. Kościół pw. św. Mikołaja b. (zbud. w r. 1493) k. 118.
— Tarnowo, 10 V 1798; podp. dziek. Lipskiego, pleb. Niwanda Raszewskiego, jedn. przeora wagr. i 3 cyst. k. 119v.
7. „Parochia Dziewierzewo”, wieś k. 121—123v:

- Kościół pw. św. Jakuba ap. k. 122.
- Dziewierzewo, 17 V 1798; podp. kol. Józefa Radziwińskiego, b. woj. gnieź., dziek. Lipskiego, w-dziek. Boińskiego i prob. Franciszka Ottona Stockiego k. 123v.
- 8. „Parafia Srebrnogorki”, wieś k. 125—127v:
 - Kościół pw. św. Mikołaja b. k. 126.
 - Srebrnogorki, 30 IV 1798; podp. kol. Józefa Radziwińskiego, b. woj. gnieź., dziek. Lipskiego i prob. Jana Nepom. Boińskiego, zarazem w-dziek. k. 127v.

Spis zwiz. parafii wszystkich trzech dekanatów, wyk. w ost. latach na maszynie k. 129.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT UNIEJOWSKI

36

A. OPIS KSIĘGI:

- [1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 36.**
- [2. Tyt. nad.] Akta nadzwyczajnych wizytacji dziekańskich **Dekana-
tów Lutomińskiego i Szadkowskiego**, odbytych w ciągu lat **1798—1799** (z polecenia arcybiskupa Ignacego Krasickiego⁷⁴) przez miejscowych dziekanów — w pierwszym przez Wojciecha Stanisława Wię-
cławskiego⁷⁵, w drugim — Michała Żdżenickiego⁷⁶.

[4. Opis zew.] Pol., łac.— 2° (35,8 i mniej X 23,2 i mniej cm).— Kart (świeżo policzb.) 181; k. czyste: 1v, 2v, 14v—16v, 18v, 20v—23v, 24v, 31v, 32v, 37v, 38v, 45v—47v, 53v, 56—57v, 58v, 63—63v, 67v, 68v, 71v, 72v, 80v—82v, 83v, 84v, 90v—91v, 97—98v, 107—107v, 110—111v, 115v, 118—118v, 131v—132v, 137—137v, 139v, 147v, 151v, 152v, 156v, 160—160v, 164—164v, 167v—168v, 176—176v, 180v, 181v.— Oprawa współcz. w półskórek; złoc. brzegów wytarte.

[5. Syg. daw.] ACons. E 24b (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 24b (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na k. 1).— E 24b (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — nakł. na grzb., na 1 i 2 s. okł., na obwol.).

[6. Uwagi] Mamy tu znowu do czynienia z klockiem archiwalnym, zawierającym 2 odrębne wizytacje. Księgi tej nie przywracam do stanu pierwotnego z tych samych przyczyn co poz. 35.— Z tego wzglę-

⁷⁴ Por. przyp. 67.— AAG. Wiz. 36.

⁷⁵ Ks. Wojciech Stanisław **Więcławski** — zob. przyp. 259 w 1 cz. *Repertorium* s. [565].— AAG. Wiz. 36.

⁷⁶ Ks. Michał **Żdżenicki** — zob. przyp. 244 i 278 w 1 cz. *Repertorium* s. [537] i [614].— AAG. Wiz. 36.

du, że akta wiz. obszarów przypadłych diec. kujawsko-kaliskiej w r. 1818 Gniezno wydawało w l. 1821—1822 do Kalisza, również ten rękopis powinien być wtenczas tam przekazany.— Niewystarczające or. tytuły akt obydwu dekanatów (dla szadkowskiego aż dwa) umieściłem na czele tychże okręgów w cz. B nin. księgi. Z drugiego tytułu dek. szadkowskiego (k. 84) wynika, że dokumentacja ta była przeznaczona dla kurii a-bpa Krasickiego.— Na tym miejscu kładę niepełny tytuł or. akt, wspólny dla obydwu dekanatów, figurujący na nalepce na 1 s. okładki. Oto on: „*Visitatio decanalis duorum decanatum: 1-mi Lutomiriensis, 2-di Szadkoviensis — expedita anno Dni 1798vo*”.— Generalnym konsystorzem, któremu wtedy podlegał dek. lutomierski, był gnieźnieński. On to przysłał pytania, pewnie na ręce tamt. dziekana, do sporządzenia omawianej dokumentacji (k. 3). Instrukcji tej nie znamy. Jednakże opisy te i inwentarze nie tylko przytoczone cztery nagłówki or., lecz również niektórzy proboszczowie (k. 3, 128) nazywają wizytacją, nakazaną przez a-bpa Krasickiego.— Uwierzytelnienie akt, sporz. na papierze z filigranami, odbyło się — w dek. lutomierskim podpisami beneficjatorów i dziekana oraz pieczęciami par., a w dek. szadkowskim samymi podpisami — zasadniczo na przestrzeni r. 1798. Jedynie dokumentacja z par. Męka, Wierzchy i Mikołajewice w dek. lutomierskim nadeszła do dziekana w r. 1799. Z tego powodu w tytule nad. księdze przeze mnie muszą figurować dwa skrajne lata (1798—1799).— Wśród treści akt można wskazać na wykazy bibliotek kościołów par. w Krzepczowie (k. 95v—96) i w Grocholicach (k. 178v) oraz tylko wzmianki o większych tego rodzaju księgozbiorach w Pabianicach (k. 69v), Marzeninie (k. 125v) i Grabnie (k. 149v).— Księga posiada nową foliację, daną czar. oł. na dole kart.— Rejestr zwiz. parafii, wyk. na maszynie na nowym papierze, znajduje się na k. 181.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. „*Visitatio decanalis Decanatus Lutomiriensis expedita anno Dni 1798vo*” k. 1—80:

1. „*Status Beneficii Lutomiriensis*” k. 2.— „*Stan kościoła farnego y plebanij w mieście Lutomirsku [...] podług formy ab Illrmo Officio Gnali Gnesnensi podaney, na wizycie dekanalney opisany dnia 12 junij 1798 a^o*” k. 3—14:
 - Kościół par. (zbud. w r. 1781 cz. nakł. kol. Barbary z hr. Duninów ks. Sanguszkowej, marsz. w. W.Ks.Lit.) pw. Trójcy Św., Wniebowzięcia NMP oraz św. ap. Piotra i Pawła k. 3.
 - Kol. mansjonarzy wygasło k. 5.
 - Sumariusz dok. kośc. z l. 1510—1705 k. 11—13.
- a. Prepozytura szpit. (eryg. z Łowicza 27 IV 1648 przez a-bpa Łubieńskiego) z kościołem pw. św. Bartłomieja ap. (daw. par., spalonym 10 IV 1797, w czasie pożaru miasta) k. 13—14.

- Podp. pleb. Ig(nacego) Domańskiego (kan. hon. uniej.) i dziek. A. S. (Adalbertus Stanislaus) Więclawskiego, prob. par. Górka; piecz. tusz. par. Lutomiernsk k. 14.
2. „Opisanie kościoła parafialnego w Męcce, w wsi [...] tudziesz funduszu 1799 roku” k. 16—17v:
— Kościół pw. św. Wojciecha b. k. 16.
— Podp. kom. Wawrzyńca Wieczorkiewicza, kan. sier. i dziek. Więclawskiego; piecz. opł. par.
3. „Status Beneficii Roszoszycensis” k. 18.— „Opisanie kościoła parafialnego rososzyckiego [...] roku 1798” k. 19—20:
— Wieś; kościół pw. św. Wawrzyńca m. k. 19.
— Podp. pleb. Adama Smardowskiego i dziek. Więclawskiego; piecz. opł. par. k. 20.
4. „Status Beneficii in Zadzim” k. 24.— „Opis kościoła parafialnego zadzimego y dochodow iego [...] roku 1798” k. 25—31:
— Wieś; kościół (wyst. w r. 1642 nakł. dziedz. Aleksandra z Otoka Zalewskiego, pods. ziem. sier.) pw. św. Małgorzaty pm. k. 25.
— Akta metr. ochrz. od r. 1577, zaśl. 1595, zm. 1711 k. 28.
— Reg. dok. kr. Władysława IV z r. 1641, zezwalającego na wciel. par. Glinno z filią Brodnia do prep. zadz. k. 30v.
— Reg. dok. erek. prepozytury w Zadzimiu przez a-bpa Łubieńskiego w r. 1643 k. 30v.
— Podp. dziek. Więclawskiego i prep. Izzydora Dworzańskiego; piecz. par. wycis. na sucho k. 31.
5. „Status Beneficii Wierzchoviensis” k. 32.— „Opis kościoła parafialnego wierzchowskiego [...] w roku 1799” k. 33—37:
— Wieś; kościół (zbud. ok. r. 1725 star. prob. Walentego Drogońskiego, kan. uniej., po spaleniu się poprz. od pioruna) pw. św. Mikołaja b. k. 33.
— Obraz Najśw. Maryi P. „łaskami słynący” w ołt. gł. k. 33.
— Akta metr. od r. 1708 k. 35v.
— Podp. dziek. Więclawskiego i prob. W. Jędrzejowskiego, kan. łącz.; piecz. opł. Jędrzejowskiego k. 37.
6. „Status Beneficii Bałdrzychowien[sis]” k. 38.— „Opis kościoła parafialnego bałdrzychowskiego [...] w roku 1798” k. 39—45:
— Wieś; parafia od r. 1505 w rękach Cystersów. Kościół pw. św. Idziego op. k. 39.
— Reg. dok. gosp. z r. 1471, dypl. ink. (pap. Juliusza II) z 1505 k. 45.
— Podp. dziek. Więclawskiego i kom. Alberyka Wojciechowskiego, cyst.; opł. piecz. par. k. 45.
7. „Status Beneficii Małynensis” k. 48.— „Opis kościoła parafialnego małyńskiego y beneficji [...] w roku 1798” k. 49—53:
— Wieś; kościół (zbud. w r. 1752 star. pleb. Stanisława Ostoi Gajewskiego) pw. św. Andrzeja ap. k. 49.
— Akta metr. od r. 1600 k. 51.
— Podp. dziek. Więclawskiego i prob. Piotra Celestyna Spinka; piecz. par. łocz. na sucho k. 53.
8. „Opisanie beneficjum i kościoła parafialnego kwiatkowskiego [...] rP. 1798” k. 54—55v:
— Wieś; kościół pw. św. Mikołaja b. i św. Doroty pm. k. 54.

- Podp. dziek. Więclawskiego i pleb. Grzegorza Zagórskiego; piecz. opl. par. k. 55v.
9. „Status Beneficii Mikołajewiensis” k. 58.— „Opisanie parochij mikołajewskiej [...] w dniach miesiąca czerwca roku 1799” k. 59—62v:
— Wieś; podp. pleb. A(leksandra) N(ereusza) Pajewskiego, paul. i dziek. Więclawskiego; piecz. lak. par. k. 62v.
10. „Opisanie kościoła parafialnego y beneficji w wsi Dobroniu [...] w roku 1798” k. 64—67:
— Kościół (zbud. w r. 1799 nakł. kap. krak.) pw. św. Wojciecha b. k. 64, 64v.
— Podp. dziek. Więclawskiego i kom. Andrzeja Górnickiego; piecz. par. wytłacz. na sucho k. 67.
11. „Status Beneficii Pabianicensis” k. 68.— „Opisanie kościoła parafialnego w mieście Pabianicach [...] roku 1798” k. 69—71:
— Kościół zbud. nakł. kap. krak. k. 69.
— „Xiąg różnych w bibliotece nad churem 263” k. 69v.
— Podp. dziek. Więclawskiego i wik. Stefana Marszyckiego k. 71.
12. „Status Beneficii Gorcensis [Górka Pab.]” k. 72.— „Opis stanu kościoła parafialnego goreckiego [...] r^o 1798” k. 73—80:
— Wieś; kościół (kons. 6 X 1697 przez sufr. poz. Wierzbowskiego) pw. św. Marcina b. i św. Marii Magdaleny k. 73.
— Podp. prob. i jedn. dziek. Więclawskiego; piecz. par. wycis. na sucho k. 80.

II. „Visitatio decanalis Decanatus Szadkoviensis expedita anno Dni 1798° k. 83.— „Inwentarze kościołow w Dekanacie Szad[kowskim] ad Curiam Celsmi Principis Archi Episcopi Gnesn[ensis]” k. 84—180:

1. „Opis kościoła parafialnego szadkowskiego w roku 1798...” k. 85—90:
— Miasto. Kościół par. (zbud. przed r. 1300, kons. przez a-bpa Janisława w 1335) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Jakuba ap.; odn. w r. 1551 star. prob. Michała Wargawskiego i w 1788 — prep. Michała Żdzenickiego k. 85.
— Podup. prepozytura par. k. 89—89v.
— Podp. prep. i zarazem dziek. M(ichała) Żdzenickiego k. 90.
2. „Opisanie stanu kościoła družbickiego [...] roku 1798” k. 92—93v:
— Wieś; podp. kol. Adama Kobierzyckiego oraz dziek. Żdzenickiego i prob. Karola Ochmańskiego k. 93v.
3. „Opisanie stanu kościoła krzepczowskiego...” k. 94—96v:
— Spis książek biblioteki kośc. (ok. 35 dzieł) k. 95v—96.
— Wieś; podp. kol. Idziego Olszowskiego oraz dziek. Żdzenickiego i kom. I. Ichnatowskiego k. 96v.
4. Restarzew, wieś. Kościół pw. św. Andrzeja ap. k. 99—103v:
— 18 maja 1798 r. Podp. dziek. Żdzenickiego i pleb. Jana Kołdowskiego k. 103v.
5. „Opisanie stanu kościoła łobudzkiego [...] roku 1798” k. 104—106v:
— Łobudzice. Podp. dziek. Żdzenickiego i prob. Szymona Trojanowskiego k. 106.
6. „Opisanie stanu kościoła parochialnego w Pozdzenicach [...] roku 1798” k. 108—110:
— Wieś; podp. dziek. Żdzenickiego i kom. Szymona Trojanowskiego k. 110.

7. „Opis kościoła parafialnego w Buczku w roku 1798...” k. 112—115:
— Wieś; podp. dziek. Żdzenickiego, prob. Joachima Więckowskiego i dziedz. Walentego Lasockiego k. 115.
8. „Opisanie stanu kościoła wygielzowskiego...” k. 116—117v:
— Wieś. Kościół zbud. w r. 1796 star. prob. Antoniego Haftowskiego k. 116.
— Podp. dziek. Żdzenickiego i pleb. Antoniego Haftowskiego k. 117v.
9. Sędziejowice, wieś. Kościół (zbud. w r. 1779 nakł. a-bpa Ostrowskiego) pw. św. Marii Magdaleny k. 119—123v:
— 18 maja 1798 r. Podp. pleb. Józefa Sałacińskiego i dziek. Żdzenickiego k. 123v.
10. „Opis kościoła parafialnego marzeńskiego roku Panskiego 1798” k. 124—127v:
— Marzenin, wieś k. 124.
— „Książek rożnych autorów starych przy kościele 39” k. 125v.
— Akta metr. od r. 1600 k. 125v.
— 18 czerwca 1798 r. Podp. dziek. Żdzenickiego i prob. Antoniego Stankiewicza k. 127v.
11. „Opisanie stanu kościoła borszewskiego [...] podczas wizyty dziekańskiego w roku 1798-smym, przez jo. xiążęcia jmc. racybiskupa gnieźnieńskiego nakazane” k. 128—131:
— Borszewice, wieś. Kościół (zbud. w r. 1795 star. Michała Kociętkowskiego, schol. i of. gnieź. oraz miejsc. adm. Franciszka Lasockiego, prob. par. Bełdów) pw. św. Michała arch. i św. Stanisława b. k. 128.
— Podp. dziek. Żdzenickiego i adm. Franciszka Lasockiego k. 131.
12. Korczow, wieś. Kościół (zbud. w r. 1729 star. prob. Grzegorza Błasz-kowskiego) pw. św. Katarzyny pm. k. 133—136v:
— Podp. dziek. Żdzenickiego i pleb. Michała Gajewskiego k. 136v.
13. „Forma opisu kościoła parochialnego we wsi Kociszewie [...] r^u 1798...” k. 138—139:
— Reg. dok. fund. kościoła par. z r. 1661 (przez dziedz. Rościława Walewskiego) k. 139.
— Podp. kol. Anieli Dobkowej oraz dziek. Żdzenickiego i kom. Andrzeja Górnickiego k. 139.
14. „Stan czyli opis kościoła parafialnego zduńsko wolskiego [...] roku 1798 spisany” k. 140—141v:
— Zduńska Wola, wieś. Kościół (wyst. w r. 1782 nakł. succ. Feliksa Złotnickiego, łowcz. szad.) pw. Wniebowzięcia NMP k. 140.
— Reg. dok. fund. par. (przez dziedz. Feliksa Złotnickiego), z Łowicza 5 XI 1766 k. 141.
— Podp. dziek. Żdzenickiego i kom. K. Kozłowskiego k. 141v.
15. „Inwentarz kościoła parochialnego stronskiego...” k. 142—147:
— Wieś; kościół pw. św. Urszuli pm. k. 142.
— W kościele znajd. się 8 portretów fundatorów, 2 zm. proboszczów, 15 herbów k. 142v.
— Akta metr. od r. 1639 k. 147.
— Podp. dziek. Żdzenickiego, pleb. Hieronima Sikorskiego i kol. Wincen-tego Szeliskiego k. 147.
16. Grabno, wieś. Kościół (zbud. w r. 1771 star. prob. Antoniego Kurkow-skiego, kan. hon. łącz.) pw. św. Mikołaja b. i św. Wacława kr. k. 148—151:
— W bibliotece kośc. znajd. się przeszło 50 książek k. 149v.

- 18 maja 1798 r. Podp. dziek. Zdzenickiego i kom. Jakuba Nyrczyńskiego k. 151.
17. „Opisanie stanu kościoła parafialnego widawskiego [...] roku Pan-
skiego tysiąc siedmset dziewiędziesiątego osmego podane” k. 152—156:
— Miasto; kościół pw. św. Marcina b. k. 153.
— Patronem miasta Widawy i okolicy jest św. Roch w. k. 153.
a. Prepozytura szpit. (up.) z kościołkiem pw. Ducha Św. k. 156.
— Podp. dziek. Zdzenickiego i prob. Jana Krysztofowicza k. 156.
18. „Opisanie stanu kościoła wsi Brzykowa...” k. 157—158v:
— 15 września 1797 r. kościół został okradziony k. 157.
— Podp. kol. T. Walewskiego, dziek. Zdzenickiego i prob. Antoniego Bobowskiego k. 158v
19. „Opisanie stanu kościoła wsi Rychłocicach...” k. 159—159v:
— Kościół wyst. przed kilkunastu laty k. 159.
— 17 lipca 1798 r. Podp. dziek. Zdzenickiego, kom. Antoniego Bobowskiego i kol. Marcelego Olszewskiego k. 159v.
20. „Opisanie stanu kościoła rusieckiego...” k. 161—162v:
— Wieś; do r. 1643 filia Restarzewa. Kościół (zbud. nakł. kasz. sier. Jana Koniecpolskiego) pw. Ofiarowania NMP oraz św. Jana Chrz. i św. Elżbiety kr. k. 161.
a. Wola Więzowa, w. na ter. par. Rusiec, pos. kaplicę publ. k. 161.
— Podp. dziek. Zdzenickiego, prob. Tomasza Linowskiego i kol. Ant(ony) Walewskiej k. 162v.
21. „Opisanie kościoła łaskiego [...] a^o 1798” k. 163—163v:
— Miasteczko; podp. prep.-inf. Antoniego Narzymskiego i dziek. Zdzenickiego k. 163v
22. „Opisanie stanu kościoła [...] miasteczka Szczerczowa...” k. 165—167:
— Szczercow; parafia fund. w r. 1357 przez kr. Kazimierza W. Po spaleniu się pierw. kościoła w r. 1641 zbud. nin. k. 165v.
— Dok. erek. z r. 1357 ist. przy kościele k. 167.
— Podp. dziek. Zdzenickiego i prob. Walentego Łopieńskiego k. 167.
23. „Opisanie stanu kościoła farnego chabielskiego [...] w miesiącu czerwcu roku 1798” k. 169—172v:
— Chabielice, wieś. Kościół wyst. przed 20 laty, poświę. 11 XII 1777 k. 169.
— Parafia Chabielice wyłącz. z par. Puszcza dekr. a-bpa Łubieńskiego, dat. w Łyszkowicach 6 X 1649 k. 171v.
a. Kościół par. w Puszczy, afil. potem do Chabielic, z czasem upadł. Jego ruchomości na mocy dekr. Kons. Gnieź. z 25 VI 1790 przeniesiono (30 VII tr.) do kośc. w Ch. k. 172—172v.
— Podp. kol. Konstancji z Jordanów Walewskiej, dziek. Zdzenickiego i pleb. Zygmunta Rojka k. 172v.
24. „Opisanie stanu kościoła w[ę wsi] Parznie...” k. 173—175v:
a. Kaszewice, w. Filia par. Parzno k. 175v.
— Podp. prob. F. Mączyńskiego, kan. poz. i dziek. Zdzenickiego k. 175v.
25. „Opisanie stanu kościoła w Grocholicach...” k. 177—180:
— (Miasteczko); kościół pw. Wszystkich Świętych, odn. nakł. a-bpa Poniatowskiego k. 177, 180.
— Wykaz książek biblioteki kośc. (ok. 60 dzieł) k. 178v.
— Podp. dziek. Zdzenickiego i prob. Tomasza Kafarskiego k. 180.
Nowy, niepełny „r e g e s t r” zwiz. p a r a f i i, wyk. w maszynopisie k. 181.

SERIA DRUGA NADZWYCZAJNYCH WIZYTACJI DZIEKAŃSKICH, ODBYTA W LATACH 1800—1801

WPROWADZENIE DO AKT TEJ GRUPY WIZYTACYJNEJ

Archiwum Archidiec. w Gnieźnie przechowuje tylko dwie księgi akt wchodzących do nin. serii lustracyjnej. Pierwszą z nich jest wizytacja dekanatu gnieźnieńskiego Św. Trójcy (syg. 37), a drugą lustracja dekanatu kaliskiego (poz. 38). Omawiany poniżej rękopis akt dekanalnego kaliskiego stanowi całość dokumentacji w stosunku do szcztąkowej pozycji 99 zasobu włocławskiego (*Repertorium*, ABMK, t. 31 s. 57). Z księgi o syg. AAG. Wiz. 37 dowiadujemy się, że Konsystorz Gen. Gnieźnieński przygotował dla tej grupy wizytacji dziekańskich 37 pytań, podczas gdy w paralelnej instrukcji Konsystorza Gen. w Łowiczu owych pytań było 45.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT GNIEŹNIEŃSKI

37

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 37.**

[2. Tyt. or.] Protokół [s] wizyty dakanalney **Dekanatu Świętej Trojcy Gniezninskiego** powagą zwiezchności [s] jasnie oswieconego ksiązęcia iego mości Ignacego Błazeia z Krasiczyna **Krasickiego**⁷⁷, arcybiskupa gniezninskiego nakazaney, a przez xdza Iozefa Ignacego **Sztoltmana**⁷⁸, tegoz dekanatu dziekana, plebana sławinskiego, wiernie dopełnionej roku **1800**.

[4. Opis zew.] Pol., łac.— 2° (35,4 X 21,4 cm).— Stron X, 232; str. czyste: I-II, IV, VIII, X, 122, 182, 194, 201—202, 220—222, 230, 232.— Oprawa współcz. w tekturę; złoc. brzegów wytarte.

[5. Syg. daw.] ACons. E 28 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 28 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na k. I).— E 28 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb. i na obwol.).— 71 (sprzed r. 1821 — na 1 s. okł.).

[6. Uwagi] Tytuł or. znajduje się na s. III.— Tytuł skróc. umieszcz. na nalepce na 1 s. okł. Brzmi on następow.: „Protokół wizyty dekanalney Dekanatu Świętej Trojcy odbytey roku 1800”.— Księga przynosi ze sobą pytania wizytacyjne (s. V—VII), zred. po łacinie, jednak

⁷⁷ Por. przyp. 74.— AAG. Wiz. 37.

⁷⁸ Por. przyp. 66.— AAG. Wiz. 37.

całość dokumentacji, opracowana przez beneficjatorów, oddana jest po polsku, a tylko charakterystyki duszpasterzy, przedstawione przez dziekana-wizytatora, są napisane w j. łacińskim („*Protocolum secretum*” wzgl. „*protocolum seorsivum*..”).— Z instrukcji tej wynika, że Konsystorz Gen. Gnieźnieński przygotował na tę lustrację 37 pytań, podczas gdy Kons. Gen. Łowicki dał ich wtedy 45 (zob. *Repertorium*, ABMK, t. 31 s. 50).— Ponumerowane odpowiedzi na pytanie wiz. przygotowali proboszczowie par. Niechanowo (not. dek. ks. Luna), Łubowo i Września.— W księdze nie wszędzie figurują podpisy beneficjatorów. Mamy je pod aktami par.: Św. Trójcy w Gnieźnie — stołeczna, Waliszewo, Sławno — dziekańska, Dąbrówka — w-dziekan, Niechanowo — not., Łubowo, Węglewo, Września i preb. w Pobiedziskach. Jest tak pewnie dlatego, iż dokumentacji wym. beneficjów w kancelarii dziekańskiej nie przepisywano, ale zostawiono ją w oryginale. Akta przepisane są kopiami i podpisów nie mają. Ich odpisywaniem i ostateczną redakcją całości księgi, sporz. na papierze ze znakami wodnymi, zajął się dziek. Sztoltman lub notariusz dek. ks. Luna. W każdym razie jej wygląd jest podobny do syg. AAG. Wiz. 30, 33—34.— Dziekan czyli wizytator pełnym podpisem uwierzytelił akta jedynie par. Trójcy Św., natomiast we wszystkich innych (za wyjątkiem znowu swojej) tylko inicjałami. On także jest autorem całości wizytacji wewnętrznej czyli jednego i drugiego rodzaju „*protocolum*”.— W rękopisie nie ma ani jednej pieczęci.— Lustracja została przeprowadzona na przestrzeni r. 1800, chociaż proboszcz par. Września dostarczył odpowiedzi dopiero 24 stycznia 1801 r.— Spośród treści akt można wymienić wykaz dzieł biblioteki kościoła par. we Wrześni (s. 210—211).— Współcz., topogr. i n d e k s z l u s t r. k o ś c i o ł ó w mieści się na s. IX.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

„Formularz, wedle którego ma nastąpić opis wizyty dekanalnej” s. V—VII.

„Regestr kościołów Dekanatu Świętej Trojcy” s. IX.

1. G n i e z n o, miasto. Parafia Św. Trójcy. Kościół par. pw. Św. Trójcy s. 1—16:
 - 30 listopada 1800 r. Podp. prep. Macieja Dutkiewicza i uwierz. akt przez dziek. J. I. Sztoltmana s. 15.
 - „*Protocolum secretum*” s. 16.
2. C z e r n i e i e w o, miasteczko. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. s. 17—26:
 - „*Protocolum secretum*” s. 26.
3. P a w ł o w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1762 nakł. kap. gnieź.) pw. św. Marcina b. s. 27—32:
 - „*Protocolum secretum*” s. 32.

4. Waliszewo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1759 nakł. bpa Ptolemaidu Riaucour) pw. św. Katarzyny pm. s. 33—40:
 - Podp. kom. Michała Barełkiewicza, ben. z Mogilna s. 40.
 - „Protoculum secretum” s. 40.
5. Jarzabkowo, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. s. 41—50:
 - „Protoculum dilucidum” s. 49.
 - „Protoculum seorsivum indigitans progressum vitae vicarij Jarzabkoviensis” s. 50.
6. Marzenin, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 51—60:
 - „Protoculum serenum” (s) s. 58—59.
 - „Protoculum seorsivum indigitans progressum vitae vicarij ejusdem ecclae” s. 59—60.
7. Dziekanowice, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1749 nakł. prał. dziek. gnieź. Władysława Łubieńskiego) pw. św. Marcina b. s. 61—70:
 - „Protoculum secretum” s. 69—70.
 - „Protoculum de progressu vitae vicarij dictae ecclae” s. 70.
8. Wronczyn, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1753) pw. św. Stanisława b. s. 71—78:
 - „Protoculum” s. 78.
9. Grzybowo, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1745 nakł. dziedz. Stanisława Ottona Trąbczyńskiego) pw. św. Michała arch. s. 79—87:
 - „Protoculum secretum” s. 87.
10. Kiszkowo, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1733 star. prob. Jana Wypijewskiego, kons. w 1749 przez sufr. pozn. Pawłowskiego) pw. św. Jana Chrzc. s. 88—96:
 - a. Kościół filialny pw. Trójcy Św. s. 88.
 - „Protoculum secretum” s. 96.
11. Zydowo, miasteczko. Kościół par. (wyst. w r. 1754 nakł. Antoniego Piotra i Lucyny z Piekarskich małż. Smoleńskich, cześ. ciech.) pw. św. Stanisława b. s. 97—102:
 - „Protoculum secretum” s. 102.
12. Gurowo, wieś; parafia afil. do par. św. Wawrzyńca w Gnieźnie. Kościół par. (zbud. w r. 1743 nakł. Jana Palucha, owczarza) pw. Nawiedzenia NMP s. 103—108:
 - „Protoculum secretum” s. 108.
13. Sławno, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1746 nakł. kol. Aleksandra Łubieńskiego, kasz. gnieź.) pw. św. Mikołaja b. s. 109—121:
 - a. Kościółek pw. św. Rozalii dz. (zbud. star. obec. prob. w r. 1783) s. 109.
 - Podp. prob. J. I. Sztoltmana, jedn. dziek. s. 121.
14. Gniezno, miasto. Parafia św. Wawrzyńca. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., znajd. się na przedm. zw. Targowisko Końskie, „w scianie ulicy Cierpięckiej” s. 123—131:
 - „Protoculum secretum” s. 131.
15. Jemielno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1746 nakł. Tadeusza Jarczewskiego, kasz. łądz.) pw. Narodzenia NMP s. 132—140:
 - „Protoculum secretum” s. 140.
16. Kędzierzyn, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1719 nakł. a-bpa S. Szembeka, po spaleniu się poprz. w 1717) pw. św. Andrzeja ap. s. 141—149:
 - „Protoculum secretum” s. 149.

17. **Pobiedziska**, miasteczko. Kościół par. pw. św. Michała arch. s. 150—162, 223—231:
— „Protoculum secretum” s. 162.
a. Prebenda z kościołem pw. Nawiedzenia NMP s. 223—229:
— Podp. kom. Józefa Wojciecha Budzyńskiego s. 229.
b. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. — samo „protoculum...” dziekańskie s. 231.
18. **Dąbrowka**, wieś s. 163—174:
a. **Roewiec**, w. w par. Dąbrowka, w kt. dysydenci pos. świątynię s. 167.
— Podp. pleb. Ludwika Ritter'a, (w-dziek., kan. kol. poz. i kal.) s. 174.
— „Protoculum secretum” s. 174.
19. **Niechanowo**, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap. s. 175—181:
— Podp. pleb. Jana Jerzego Luna (not. dek.) s. 180.
— „Protoculum secretum” s. 181.
20. **Łubowo**, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b. s. 183—193:
— Podp. pleb. Mikołaja Adamskiego s. 191.
— „Protoculum secretum” s. 192—193.
21. **Węglewo**, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm. s. 195—200:
— Podp. pleb. Mikołaja Łukasza Liwińskiego s. 199.
— „Protoculum secretum” s. 200.
22. **Wrzesnia**, miasto. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP s. 203—219:
— Spis książek biblioteki kośc. par. (ok. 30) s. 210—211.
— Akta metr. ochrz. od r. 1661, zaśl. 1722, zm. 1742 s. 211.
— 24 stycznia 1801; podp. pleb. Walentego Brykczyńskiego s. 218.
— „Protoculum secretum” s. 218—219.
— „Protoculum seorsivum indigitans progressum vitae commendarij dictae ecclae prchlis Vresnensis” s. 219.
a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. s. 219.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT KALISKI

38

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 38.**

[2. Tyt. nad.] Akta specjalnej wizytacji dziekańskiej **Dekanatu Kaliskiego**, przeprowadzonej w roku 1800 (z nakazu arcybiskupa Ignacego Krasickiego⁷⁹ przez miejscowego dziekana Mateusza Czepińskiego⁸⁰).

[4. Opis zew.] Łac.— 2° (32,5 X 20,6 cm).— Kart 47; k. czyste: 1v, 47v.— Oprawa współcz. w tekturę; złoc. brzegów wytarte.

[5. Syg. daw. ACons. E 26 (nakl. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2

⁷⁹ Por. przyp. 77.— AAG. Wiz. 38.

⁸⁰ Ks. Mateusz Czepiński — zob. przyp. 227 w 1 cz. *Repertorium* s. [514].— AAG. Wiz. 38 k. 1, 46v.

s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 26 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 s. okł.).— E 26 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź.— nakł. na 1 s. okł., na grzb. i obwol.).— 82 (sprzed r. 1821 — na 1 s. okł.).

[6. Uwagi] Niewystaczający, or. tytuł księgi (1 s. okł.) brzmi: „Acta visitationis decanalis ecclesiarum parochialium Decanatus Calisiensis auctoritate loci Ordinarii anno 1800 peractae”.— Syg. włoc. 99 (por. *Repertorium*, ABMK, t. 31 s. 57) stanowi drobną część tego rękopisu.— Akt tych nie wydano Włocławkowi (do Kalisza) w r. 1822.— Że mamy tu do czynienia z nadzwyczajną lustracją dziekańską, mówi nie tylko or. tytuł księgi, ale także na początku opisu każdej parafii sam dziekan następ. słowy: „Visitatio decanalis juxta quaesita a Celsissimo loci Ordinario, ejusque Re[vere]ndissimo Officio Generali transmissa”.— Dokumentacja ujęta przez dziekana, a właściwie notariusza dekanatu, ks. Jakuba Kukiewicza, prob. par. Ociąż. (k. 34v), po dawnemu czyli w sposób książkowy. Z tego wynika, że luźne materiały, dostarczone przez beneficjatorów dekanatu, zostały przepisane przez notariusza. Ponadto akta zredagowano po łacinie. Stąd dokumentacja, sporz. na papierze z filigranami, jest uwierzytelniona tylko przez dziekana i sekretarza, z wyciśnięciem pieczęci dek. na sucho (k. 46v).— Parafię zarz. przez dziekana (Biskupice) lustr. inny dziekan, dlatego akt jej nie ma w księdze.— Rękopis posiada datację szczeg., którą przeniósłem do cz. B swej pracy.— Pośród treści należy zauważyć dedykację księgi zred. przez dziekana dla ordynariusza oraz fakt częstego powoływania się ks. Czepińskiego na poprzednią swą wizytację tegoż dekanatu, mianowicie z kwietnia — maja 1798 r., której akt nie znamy.— Wykaz zlustr. parafii znajd. się na 2 s. okł. pochodzi z I poł. XX w., a wyk. w maszynopisie, na nowym papierze (k. 47) — z okresu po r. 1945.— Z tego również czasu pozostaje foliacja rękopisu, wyk. czar. oł. na prawych marginesach, w dolnej części księgi.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Wykaz parafii dekanatu, wyk. w I poł. XX w. — 2 s. okł.

Dedykacja akt przez dziek. Czepińskiego dla a-bpa Krasickiego k. 1.

1. Szkalmierzyce, wieś. Kościół par. (kons. 25 X 1643 przez sufr. gnieź. Madalińskiego) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Katarzyny pm., wiz. 20 X 1800 k. 2—3v.
2. Giżyce, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1780 nakł. dzierz. Adama Orwat Czernika, komis. pow. odol. i star. prob. Jana Wrońskiego) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 22 X 1800 k. 3v—6.
3. Kraszewice, wieś. Parafia ink. 24 X 1668 przez a-bpa Prażmowskiego, za zgodą kr. Jana Kazimierza, daną z Warszawy 5 I 1655, do Giżyc. Kościół par. (wyst. w r. 1787 nakł. ks. Radziwiłła, woj. wil., star. grab.

- i pracą prob. Jana Wrońskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 24 X 1800 k. 6—8.
4. Gostyczyna, wieś. Par. upos. kan. kaliskiej o tejże nazwie. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 5 XI 1800 k. 8v—11v.
 5. Dobrzec, wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 7 XI 1800 k. 11v—15:
 - a. Rypinek, w. w par. Dobrzec, mająca kaplicę publ. pw. św. Gotarda b. (odb. przed 6 laty star. prob. Mikołaja z Tolentino Paneckiego) k. 14v—15.
 6. Koscielna Wieś. Kościół par. (duninowski, pozostawał w rękach Benedyktynów w l. 1124—1783) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 11 XI 1800 k. 15v—18.
 7. Sobotka, wieś. Kościół par. (zbud. przed 14 laty), wiz. 15 XI 1800 k. 18—20.
 8. Kuchary Połężne, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1728 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 14 XI 1800 k. 20—22.
 9. Kucharki Militum, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1764) pw. Trójcy Św., wiz. 17 XI 1800 k. 22—24v.
 10. Droszew, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1783, pośw. 1 XI 1787) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 20 XI 1800 k. 24v—26.
 11. Skrzebowa, wieś. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 24 XI 1800 k. 26—27v:
 - a. Kaplica publ., stoj. daw. m. Skrzebową a Baszkowem, upadła k. 27—27v.
 12. Szczyry, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1762 star. prob. Kazimierza Kędzierskiego, pośw. przez kan. i sur. kal. Mateusza Chylewskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 27 XI 1800 k. 27v—29v.
 13. Gorzno, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1755, pośw. przez miejsc. dziek. a prep. par. Sobótka Antoniego Kromolickiego) pw. św. Mateusza ap., wiz. 28 XI 1800 k. 29v—31.
 14. Lewków, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1710, kons. przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Zofii m., wiz. 2 XII 1800 k. 31—33v.
 15. Ociąż, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1786) pw. Narodzenia NMP, wiz. 6 XII 1800 k. 33v—35v:
 - a. Kwiatków, w. Filia par. Ociąż k. 35—35v.
 16. Rossoszyca, wieś. Kościół par. (kons. przez sufr. pozn. Wierzbowskiego) pw. św. Marka ew., wiz. 9 XII 1800 k. 35v—38.
 17. Ołobok, wieś. Kościół par. (w rękach Cystersów) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 12 XII 1800 k. 38—39:
 - a. Opactwo Cystersek k. 38.
 18. Calissium, Kalisz, miasto (civitas). Parafia św. Mikołaja. Kościół prepozyturalny Kanoników Reg. Lat. i jedn. parafialny pw. św. Mikołaja b., wiz. 15 XII 1800 k. 39—46v:
 - Parafie, kościoły i kaplice ink. prepozyturze Kan. Reg. Lat. w Kaliszu k. 39v.
 - Wykaz zakonników prep. kaliskiej k. 40—40v.
 - Tabela zapisów na cele pobożne w kościele oraz ich redukcja k. 42v—44.
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Trójcy Św. (znajd. się w rękach Kanoników) na Przedm. Wrocławskim, wiz. 19 XII 1800 k. 44v—46v:

— Poprz. kościół został obalony przez wichry w końcu sierpnia 1745 r. Obec. zbud. star. prep. Jana Słuszkowskiego, krl., który pośw. go 23 V 1755 k. 44v—45.

Uwierzytelnienie akt podpisami dziekana i not. dek. oraz pieczęcią dek. k. 46v.

Topogr. spis zwiz. parafii, sporz. po r. 1945 w maszynopisie k. 47.

CZĄSTKOWA WIZYTACJA KOMISARYCZNA

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT KAMIENSKI

39

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 39.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji komisarycznej **prepozytury parafialnej** oraz innych kościołów i beneficjów **miasta Bydgoszczy** (w dekanacie wiec-borskim), odbytej w roku **1801** — z polecenia arcybiskupa Ignacego K r a s i c k i e g o ⁸¹ — przez ks. Michała Bartłomieja N e r i n g a ⁸², kanonika łączyckiego, prepozyta par. Kcynia.

[4. Opis zew.] Łac., pol., niem.— 2° (34,9 i mniej X 21,4 i mniej cm).— Stron (świeżo policzb.) 60; str. czyste: 3—4, 7, 11, 17, 20—22, 24—26, 28—30, 59—60.— Oprawa z r. 1976 w płótno.

[6. Uwagi] Omawiane akta wyjąłem z dotychczasowego klocka archiwalnego w Gnieźnie, znajdującego się pod daw. syg. E 30. Były one tam na pierwszym miejscu (por. syg. akt. AAG. Wiz. 32), obecnie zaś zostały usamodzielnione.— Zostały tu ułożone logicznie i otrzymały właściwy tytuł. Pierwszą grupę akt w nowej jednostce arch. stanowią dokumenty przygotowane do przeprowadzenia wizytacji, dość liczne, albowiem dziek. Nering opóźniał lustrację — raz z powodu trudności, jakie miał załatwić w Bydgoszczy, a po wtóre dla złego swego zdrowia; drugą częścią dokumentacji jest sprawozdanie wiz., spisane przez samego lustratora na papierze ze znakami wodnymi.— Dziek. uwierzytelniał akta podpisem i własną pieczęcią lak. (s. 58). Stwierdzenie odbycia wizytacji znajduje się oprócz tego na s. 14 i 31.— Zbyt długi, zagmatwany i wykonany zwykłym tekstem oryginalny tytuł poszytu jest na s. 31 i brzmi nastę.: „Visita[ti]o seu lustratio eccle[si]arum: 1) parochialis, 2) affiliat[ae] SS. Trinit[ati]s, 3) s. Crucis et 4) sⁱ Stanisłai eppi marty. hospit[ali]s, 5) denique xenodochij S. Spi-

⁸¹ Por. przyp. 79.— AAG. Wiz. 39.

⁸² Ks. Michał Bartłomiej **Nering**, akt. prepozyt par. Kcynia i kanonik łączycki. (AAG. Wiz. 39).

ritus in et extra Bidgosti[a]m, ad com[un]issorium speciale celmi principis illmi & revr[n]dmi dni, dni Ignatij de Siecin & Krasiczyn, S. R. Imper. comitis Krasicki, archieppi metropolit. Gnesnen., per publicum instrumentum de dat. illius Skierniewicis die secunda mensis augusti an[no] Dni 1800 emanat., per me Michaëlem Bart. Nering, eccle[si]ar. archicolgtae Lancicien. cncum, prhlis Kcynen. rectorem, com[un]issarium deput., die 15 mensis aprilis an[no] Dni 1801 Bidgostiae inchoat[a] & expedit[a]”.— Na s. 14 tenże dziekan zanotował, iż wizytację w Bydgoszczy przeprowadzał w ciągu 15, 16 i 17 kwietnia.— Nasz dziekan w nin. aktach podpisywał się zawsze „Nering”. Nieco inną pisownię jego nazwiska oddałem na swoich miejscach.— Lustracja została dokonana w równy miesiąc po śmierci swego mocodawcy — a-bpa Krasickiego, który zmarł w Berlinie 14 III 1801. W aktach nie ma o tym żadnej wzmianki.— Mamy tu do czynienia z wizytacją komisaryczną, którą można zaliczyć do lustracji generalnych z tym zastrzeżeniem, że wizytator nie posiada w tym przypadku prawa do wydawania dekretu ref. Wizytacja komisaryczna swoją rangą jest wyższa od dziekańskiej lustracji nadzwyczajnej, chociaż z reguły dotyczy mniejszego, aniżeli tamta obszaru, bo nie całego dekanatu, ale przeważnie jednego miasta, parafii, beneficjum.— Wśród treści sprawozdania wiz. figuruje katalog książek biblioteki kościoła par. w Bydgoszczy (s. 41—44).

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. Dokumentacja przygotowawcza s. 1—30:

A-bp Krasicki powierza (ze Skierniewic, 2 VIII 1800) kan. Nehringowi przeprowadzenie wizytacji kościołów i beneficjów bydgoskich oraz przepisuje do tego odpowiednie pytania; dok. or. z piecz. opł. K-go s. 1—2.

Of. gen. kamieński Tuszyński udziela ks. Neryngowi (z Zakrzewa, 17 XI 1800) pewnych rad przed podjętą wizytacją s. 5.

Of. gen. kamieński Tuszyński przynagla (z Zakrzewa, 7 II 1801) kan. Nehringa do odbycia wizytacji parafii i kościołów w Bydgoszczy s. 9.

Kan. Nering powiadamia (z Kcyni, 16 III 1801) prob. par. Bydgoszcz Jana Dutkowskiego, kan. liw., że w d. 15 kwietnia 1801 r. i następnych będzie wizytował tamt. kościoły s. 13—14.

Of. gen. kamieński Tuszyński ponownie przynagla (z Zakrzewa, 16 III 1801) ks. Neringa do przeprowadzenia lustracji kan. w Bydgoszczy s. 15.

Of. gen. kamieński Tuszyński jeszcze raz przypomina (z Zakrzewa, 1 IV 1801) kan. Neryngowi o ciężącym na nim obowiązku odbycia wizytacji s. 19.

II. Sprawozdanie wizytacyjne s. 31—58:

1. Bydgostia, miasto (civitas). Kościół parafialny (pierw. wyst. w r. 1399, obec. w 1502, po pożarze kośc. i miasta ok. 1460) pw. św. Marcina i Mikołaja bb., wiz. 15 IV 1801 s. 33—49.

- Kośc. par. posiada 4 kaplice i 11 ołtarzy poza nimi s. 34—36.
 - Katalog książek biblioteki kośc. par. (124 dzieła) s. 41—44.
 - a. Kościół filialny pw. Trójcy Św. (kons. w r. 1579) na przedmieściu, w kier. w. Szyszkowa s. 49—51.
 - b. Prepozytura szpit. z kościołem (wyst. w r. 1582 nakł. burgr. bydg. Walentego Kołodzkiego, kons. w 1598 przez bpa włoc. Rozrażewskiego) pw. św. Krzyża, stoj. na Przedm. Chwyłowo, przy drodze do Poznania s. 51—53:
— Obraz św. Walentego m. słynący łaskami w ołt. gł. s. 51.
 - c. Prepozytura szpit. z kościołem (zbud. ok. r. 1500, kons. w 1596 przez bpa Rozrażewskiego) pw. św. Stanisława b., położ. na Przedm. Kujawskim s. 53—57.
 - d. Prepozytura szpit. czy tylko szpital pw. Ducha Św., akt. bez kościoła wzgl. kaplicy, stoj. na przedmieściu s. 57—58.
- Uwierzytelnienie akt przez wizytatora podpisem i piecz. lak. s. 58.

ADMINISTRACJA PRAŁ. F. MALCZEWSKIEGO 1801—1805

SPECJALNE WIZYTACJE DZIEKAŃSKIE W LATACH 1801—1802

WPROWADZENIE DO TYCHŻE WIZYTACJI

Archiwum Archidiec. w Gnieźnie posiada tylko dwie pozycje aktowe pochodzące z tej serii lustracyjnej. Są to akta wizytacji dek. gnieźnieńskiego Św. Trójcy (syg. AAG. Wiz. 40) i akta dek. konińskiego (syg. AAG. Wiz. 41). Obydwie lustracje zostały przeprowadzone w r. 1802. Wizytacja dek. konińskiego jest nietypową, albowiem została opracowana przez dziekana na podstawie materiałów podobnej lustracji z roku 1798, zresztą zaginionej. Obie księgi przynoszą ze sobą instrukcję wiz. o 21 pytaniach. Przepisał je dla nadzwyczajnych wizytacji dziekańskich okresu rządów Malczewskiego Konsystorz Gen. Gnieźnieński. W *Repertorium* przedstawiającym zasób włocławski lustracji archidiecezjalnych punkty te spotkaliśmy w poz. 114 (ABMK, t. 31 s. 94), omawiającej szczytki akt wiz. dek. zbarskiego, należącego również do oficjałatu i archidiaconatu gnieź. Konsystorz Gen. Łowicki podawał w tym czasie podległym sobie dziekanom archidiecezji zestawy pytań o daleko mniejszej liczbie (tamże, syg. 105—117).

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT GNIEŹNIEŃSKI

40

A. OPIS KSIĘGI:

- [1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 40.
- [2. Tyt. or.] Wizyta dekanalna Dekanatu SS. Trojcy Gniezninskiego,

z nakazu przyzwoitey zwierzchności⁸³, przez xdzia Iozefa Ignacego Sztoltmana⁸⁴, dziekana tegoż dekanatu, podług podanego formularza wiernie dopełniona roku 1802.

[4. Opis zew.] Pol.— 2° (34,3×20,8 cm).— Stron VI, 128.— Oprawa współcz. w tekturę; po złoc. brzegów został czerw. podkład.

[5. Syg. daw.] ACons. E 47 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— E. 47 (syg. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 k. ochr.).— E 47 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na 1 s. okł. oraz nakł. na grzb. i obwol.).

[6. Uwagi] Tytuł skróc. znajduje się w nakł. winiecie na 1 s. okł. Brzmi on następc.: „Protokuł wizyty Dekanatu SS. Trojcy Gniezninskiego, odbytey roku 1802”.— Księgę wykonał osobiście, na papierze z filigranami, dziekan Sztoltman (s. 120). Ponieważ jest tak samo pisana i zdołbiona jak pozycje 30, 33—34 i 37, dokumentnie wiadomo, iż wszystkie te rękopisy wyszły spod jego ręki.— Współcz., topogr. spis zwiz. parafii umieszczono na s. III.— Instrukcja wiz., ułożona przez Konsystorz Gen. w Gnieźnie, składająca się z 21 pytań, jest wypisana na s. V—VI.— Sprawozdanie wiz. zostało poprzedzone statystyką duchowieństwa w dekanacie (s. IV) i opisem parafii dekanatu w ogólności (s. 1).— Nasz dziekan, który już kilka razy przeprowadził lustrację swojego dekanatu, na s. II, w okrągłej winiecie, pozostawił taką maksymę na temat wizytacji: „Visitatio Tua custodivit spiritum meum” (Iob, 10). Na co wizyty? Jezeli są, kto bada? | Ztąd rzekę — dobry porządek wypada: | Wzrok konia tuczy; takież zwierzchności względy | Czynią pozytki nieomyłne wszędy”.— Wśród treści akt wspomniano o trzech większych księgozbiorach kościołów par.: Św. Trójcy w Gnieźnie (s. 3), we Wrześni (s. 46) i w Czarniejewie (s. 56).— Foliację sygnatury, wykonaną po r. 1945 czar. oł. na dole rękopisu, wytarłem, albowiem or. paginacja, dok. atr. na górnych marginesach tej pozycji, dostarcza większej precyzji przy ewent. odnoszeniu się do omawianej dokumentacji wiz.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

„Regestr kościołów Dekanatu SS. Trojcy” s. III.

Statystyka duchowieństwa w dekanacie s. IV.

„Formularz, wedle ktorego opis wizyty dekanalney iest nakazany” s. V—VI.

Parafie dekanatu w ogólności s. 1.

1. Gniezno, miasto. Parafia Św. Trójcy s. 1—10:

— Biblioteka kośc. liczy ok. 100 książek s. 3.

⁸³ Mowa o prał. Franciszku Skarbek Malczewskim — zob. przyp. 238 w 1 cz. *Repertorium* s. [531].— AAG. Wiz. 40.

⁸⁴ Por. przyp. 78.— AAG. Wiz. 40.

- a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. „obok żydowskiej ulicy” s. 7—9.
2. Gniezno, miasto. „Parafia przedmieścia Gniezna jurysdykcyi Cierpięckiej pod tytułem świętego Wawrzynca m.” s. 11—16:
 - a. Gurowo, w. Parafia ink. do par. św. Wawrzyńca s. 14—16.
 3. Kędzierzyn, wieś s. 17—20.
 4. Niechanowo, wieś s. 21—25.
 5. Żydowo, miasteczko s. 26—29.
 6. Jarząbkowo, wieś s. 30—34.
 7. Witkowo, miasteczko s. 35—38.
 8. Grzybowo, wieś s. 39—42.
 9. Wrzesnia, miasteczko s. 43—50:
 - Biblioteczka kościoła par. pos. 23 książki s. 46.
 - a. Prepozytura szpit. Św. Ducha bez kościoła, kt. w czasie Insurekcji (Kościuszkowskiej) został „rozebrany y spalony” s. 48—50.
 10. Marzenin, wieś s. 51—54.
 11. Czernieiowo, miasteczko s. 55—60:
 - Biblioteczka kościoła par. liczy 48 książek s. 56.
 - a. Kościółek pw. Wszystkich Świętych został rozebrany s. 59.
 12. Pawłowo, wieś s. 61—64.
 13. Łubowo, wieś s. 65—68.
 14. Dziekanowice, wieś s. 69—73.
 15. Jemielno, wieś s. 74—78.
 16. Pobiedziska, miasteczko s. 79—91:
 - a. Prebenda z kościołem Najśw. Maryi P. poza miastem s. 85—89:
 - Srebra tego kościoła, przechowywane od r. 1782 w kaplicy dworskiej, zostały skradzione s. 86.
 - b. Prepozytura szpit. z opustoszałym kościołem pw. Ducha Św. s. 89—90.
 17. Węglewo, wieś s. 92—95.
 18. Wronczyno, wieś s. 96—99:
 - a. Krzeslice, w. w par. Wronczyn, mająca kaplicę pryw. we dworze s. 99.
 - b. Bednary, w. na ter. par. Wronczyn, gdzie ist. kaplica dworska s. 99.
 19. Dąmbrowka, wieś s. 100—105.
 20. Kiszkowo, miasteczko s. 106—110.
 21. Waliszewo, wieś s. 111—114.
 22. Sławno, wieś s. 115—122:
 - a. Kościółek pw. św. Rozalii dz. poza wsią (zbud. star. obec. prob. J. I. Sztoltmana) s. 120—121.
 - (1—2). Gniezno, miasto s. 123—128:
 - a. Klasztor Franciszkanów Konw. (fund. w r. 1262; w tekście błęd.: „za panowania Władysława Pudyka”) s. 123—126.
 - b. Konwent Franciszkanek (Klarysek) — data fund. i osoba fund. jak pod a) s. 127.
 - c. Klasztor Krzyżaków Stróżów Grobu Chrystusowego s. 128 (brak opisu).

41

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 41.

[2. Tyt. or.] **Breve compendium** responsionum ad puncta, circa appendicem hujus opusculi posita, ex libro visitationis decanalis omnium beneficiorum **Decanatus Coninensis** in anno 1798, per me [Sebastianum R a y s k i⁸⁵], decanum loci, expeditae et iterum in anno currenti, hac in re revisione facta, excerptum et ad Illmum & Reverendissimum Officium Administratoriale Gnesnense die 17 augusti 1802 porrectum et expeditum.

[4. Opiszew.] Łac.— 2° (31,7×21,1 cm).— Stron II, 120; str. czyste: II, 7—8, 16, 20, 24, 28, 32, 56, 68, 88, 117—118, 120.— Oprawa w półpłótno po r. 1945. Ślady złoc. brzegów z pierw. oprawy.

[5. Syg. daw.] ACons. E 31 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 31 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na s. I).— E 31 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 3 nakł.: na 1 s. okł., na grzb. i obwol.).

[6. Uwagi] Na nakł., umieszcz. na 1 s. okł., figuruje skrót. tytuł księgi, sporz. po r. 1945: „Breve compendium visitationis decanalis decanatus Coninensis 1798—1802”.— Or. tytuł rękopisu, nie całkiem poprawny, zostawiłem w *Repertorium*. Spowodował on już przedtem kilka pomyłek u archiwistów gnieź. I tak na nakł. z r. 1961 położono jako datę wizytacji rok 1798. Na nalepce ze skrót. tytułem akt — lata 1798—1802.— Tymczasem mamy tu do czynienia z wizytacją ekstraordynaryjną dziek. Rajskiego z r. 1802, zredagowaną osobiście na papierze ze znakami wodnymi na podstawie materiałów takież jego lustracji z 1798, których obecnie nie znamy. Wspom. dziekan, któremu również dały się we znaki zbyt często nakazywane wizytacje specjalne, nazwał omawiany przez nas swój elaborat „Compendium”.— Rękopis przynosi ze sobą tę samą, co w księdze o syg. 40, instrukcję wiz., składającą się z 21 pytań, skażoną jednak w pierwszych dwóch punktach położonymi od razu odpowiedziami na nie.— Lustrator podał odpowiedzi (sprawozdania) według porządku alf. parafii.— Księgi tej, mimo że dekanat koniński przy podziałach diecezji w r. 1818 przypadł Włocławkowi w całości, Konsystorz Gnieź. nie wydał w 1822 do Kalisza.— Alf.-topogr. wykaz zwiz. parafii, sporz. w maszynopisie na nowym papierze po r. 1945, wklejono po s. 118.

⁸⁵ Ks. Sebastian **Rajski** (Rayski) — zob. przyp. 274 w 1 cz. *Repertorium* s. [601].— AAG. Wiz. 41 s. 116.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

„Punkta do łatwiejszego opisania stanu Dekanatu całego Konińskiego służące” s. 1—4.

1. Białkow, wieś (villa) s. 5—6.
2. Brudzewo, miasto (oppidum). Kościół par. odb. po pożarze nakł. kol. Kurnatowskiego s. 9—12:
 - a. Prepozytura szpít. z kościołem pw. Ducha Św. s. 11—12.
3. Dąbroszyn, wieś (villa) s. 13—15.
4. Dobrowo, wieś (villa) s. 17—19:
 - a. Kaplica (capella) publ. n. brzegiem rz. Warty s. 19.
5. Grabinice, wieś (villa) s. 21—23.
6. Grochowy, wieś (villa) s. 25—27.
7. Grojec, wieś (villa) s. 29—31.
8. Grzmiszewo, daw. miasto (oppidum), obec. wieś (villa) s. 33—36.
9. Janiszewo, wieś. (villa) s. 37—40.
10. Koło, miasto (civitas) s. 41—45:

— Kol. mansjonarzy (fund. w r. 1632 przez miejsc. prep. Jakuba Modzelewskiego, kan. łącz. i Wacława Kielczewskiego, kasz. łącz., eryg. przez a-bpa Wężyka) s. 42—43.

 - a. Prepozytura szpít. z kościołem pw. Ducha Św., stoj. n. rz. Wartą s. 43, 44—45.
 - b. Klasztor Bernardynów (fund. w r. 1456 przez Hinczę z Rogowa, kasz. sand.) s. 44, 115.
11. Kościelec, wieś (villa). Parafia ink. (za zgodą kr. Zygmunta Augusta, dok. dat. z Torunia 19 VI 1552) do par. Koło s. 42, 46—47.
12. Konin, miasto (civitas) s. 48—52:

— Kol. mansjonarzy s. 50, 51.

 - a. Prepozytura szpít. z kościołem pw. Ducha Św. s. 51—52.
 - b. Klasztor Reformatorów na przedmieściu s. 51, 116.

— Zdeństwowany podczas rewolucji 1794 r. s. 116.
13. Stare Miasto (Stary Konin), wieś (villa) s. 53—55.
14. Kowale Pańskie, wieś (villa) s. 57—59.
15. Krolików, wieś (villa) s. 60—63.
16. Krzymowo, wieś (villa) s. 64—65.
17. Kuchary, wieś (villa) s. 66—67.
18. Lisiec, wieś (villa) s. 69—71.
19. Psary, wieś (villa) s. 72—74:
 - a. Słomowo i Słomow, w. Parafia afil. (dekr. wiz. gen. z r. 1728 — sufr. Kraszkowskiego) do Psar s. 73.
20. Russocice, wieś (villa) s. 75—77:

— Na ter. par. znajd. się miasto (oppidum) Władysławowo s. 75.
21. Rychwał, miasto (oppidum) s. 78—80.
22. Rzgów, wieś (villa) s. 81—84.
23. Sławsk, wieś (villa) s. 85—87.
24. Trąbczyn, wieś (villa) s. 89—92.
25. Tuliszkow, miasto (oppidum) s. 93—95.
26. Turek, miasto (oppidum) s. 96—102:

— Kol. mansjonarzy (podup.) s. 98—99.

 - a. Prepozytura szpít. z kościołem pw. Ducha Św. s. 100—101.

27. *Wyszyna*, wieś (villa) s. 103—105.
 28. *Zagurowo*, miasto (oppidum) s. 106—114:
 — Parafia ink. w r. 1463 przez pap. Piusa II opactwu Cystersów w Łądzie, potw. w 1490 przez pap. Innocentego VIII s. 111.
 a. Łukom, w. w par. Zagorów, pos. od r. 1782 kaplicę dworską s. 112.
 Alf.-topogr. indeks. zwiz. parafii w maszynopisie s. 119.

WIZYTACJE KOMISARYCZNE KOLEGIAT W ROKU 1803

WPROWADZENIE DO NINIEJSZEJ DOKUMENTACJI

Archiwalny zbiór gnieźnieński zachowuje akta jednej tylko lustracji tej serii, mianowicie kolegiaty Lipskich w Chocz (syg. AAG. Wiz. 42). Atoli z akt wiz. kolegiaty i kap. sieradzkiej z r. 1810 (*Repertorium*, ABMK, t. 31 s. 178) wiadomo, że wspom. niżej kan. gnieź. Murzynowski przeprowadził 23 III 1803 lustrację komis. tamt. instytucji. Można przeto przypuszczać, że adm. a-diec. Malczewski nakazał współcz. wizytację również innych kolegiat na terytorium arcybiskupstwa, a przynajmniej niższej ich rangi, jak w Chocz i Sieradzu (tamże s. 74).—Ogólną charakterystykę wizytacji komisarycznej podałem wyżej w poz. 39.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT KALISKI

42

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 42.**

[2. Tyt. or.] Protokół czynności dotyczących się extraordinaryney wizyty **Kolegiaty oraz i Kościoła Parafialnego w Chocz** [w dekanacie stawiszyńskim] na kommissyi przez j.w.j. xdza Józafata Murzynowskiego⁸⁶, s. teologii i obojga prawa doktora, kanonika metropolitalnego gnieźnieńskiego &c., od naywyższej zwierzchności duchowney⁸⁷ w czasie wakującego arcy-biskupstwa gnieźnińskiego kommissarza delegowanego, w Chocz uformowany roku **1803**, dnia 7-go miesiąca stycznia.

[4. Opis zew.] Pol., łac.— 2° (34,2×24 i mniej cm).— Stron (ponownie policzb.) 74; str. czyste: 2, 4, 6—10, 56, 62, 66, 68—74.— Poszyt nie oprawny, umieszczony luźno w tekt. teczce z nadr. „Akta Kurji Arcybiskupiej w Gnieźnie, dotyczące się...”, a nast. w obwolucie.

⁸⁶ Por. przyp. 56.— AAG. Wiz. 42 s. 3, 5, 55, 61.

⁸⁷ Mowa o administratorze a-diec. Franciszku Malczewskim — por. przyp. 83.— AAG. Wiz. 42 s. 3, 5.

[5. Syg. daw.] ACons. E 43 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. tecz. kart.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 43 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na s. 1 rpsu i tecz.).— E 43 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na s. 1, grzb., 1 s. tecz., oraz 2 nakł.: na tecz. i obwol.).

[6. Uwagi] Lustracja w Choczcu trwała od 7 do 11 stycznia.— Zarówno opis kolegiaty, jak też parafii został opracowany uprzednio w Choczcu. Pierwszy podpisał prep. kol. J. W. Lipski (s. 54), a drugi prob. K. Dytrych (s. 61). Obydwa sprawozdania uwierzytelnił (s. 55, 61) wiz. Murzynowski.— Rękopis został obecnie ponownie spaginowany czar. oł. na dole, albowiem na górze poszytu istniała tylko paginacja środkowej jego części (od I do XXXIV), odnoszącej się do opisu samej kolegiaty.— Nie wiadomo z jakiej przyczyny akt tych nie wydano w r. 1822 z Gniezna do Kalisza, bo Chocz od 1818 znajduje się w diec. włocławskiej.— Pośród treści rękopisu spotykamy (na s. 12 i 23) wzmiankę o wizytacji gen. kolegiaty w Choczcu, odprawionej w r. 1779 przez kan. gnieź. Baltazara Pstrokońskiego, której akt nie znamy. Ogólny opis biblioteki kolegiackiej mieści się na s. 22—23. W r. 1803 liczyła ona 560 do 600 dzieł. Jej katalog był wciągnięty w zaginione akta lustracji Pstrokońskiego (s. 23).— Księga przynosi ze sobą dwa dokumenty związane z formalną stroną odbycia tej wizytacji, mianowicie nominację lustratora (s. 3) i jego odezwę do duchowieństwa w Choczcu (s. 5). Jest tu również mowa o trzeciej czynności formalnej — publikacji listu wizytatora (s. 5).— Dwa dokumenty znajdujące się na końcu poszytu nie należą do procesu tej lustracji, a dotyczą uprawnień pontyfikalnych prepozyta-infulata chockiego (s. 63—67).

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Adm. a-diec. Malczewski powierza (Gniezno, 10 IX 1802) kan. Murzynowskiemu przeprowadzenie wizytacji komis. kolegiaty, parafii oraz innych beneficjów w m. Choczcu (dok. or. z podp. i piecz. Malczewskiego, tłocz. na sucho; podp. Adama Chylewskiego, not. ap. i kons. Gen. Adm. Gnieź.) s. 3.

Kan. Murzynowski powiadamia duchowieństwo kolegiaty i parafii w Choczcu (Gniezno, 10 IX 1802), że wiadomą lustrację naznacza na dzień 7 stycznia 1803 r. (dok. or. z podp. i piecz. lak. Murzynowskiego) s. 5.

Prał. kust. kol. w Choczcu i jedn. prok. tamt. kapituły (Franciszek) Morzycki opublikował wspom. „literae innotescentiales” Murzynowskiego w d. 12 października 1802 r. s. 5.

I. Sprawozdanie z wizytacji kolegiaty „Lipskiej” w Choczcu z 7—9 I 1803 s. 11—55:

— Opis został przygot. uprzednio w Choczcu i podp. go (na s. 54) Julian Wojciech Lipski, prep. inf., prezes kap.

— „Chocz, miasteczko dawniej przeswiętney familii Lipskich dziedziczne, od roku zaś 1629 funduszowe kolegiaty Lipskiej” s. 11.

- Kościół kolegiacki pw. św. Andrzeja ap. wyst. w r. 1632 bp krak. Andrzej z Lipiego Lipski (s. 11), a odb. pod kon. XVIII w. prep. inf, choc. Kazimierz Lipski (s. 12).
- Wzm. o zaginionej wizytacji gen. kol. i kap. w Choczcu, odbytej w r. 1779 przez kan. gnieź. Baltazara Pstrokońskiego s. 12.
- Mauzolea bpa A. Lipskiego i prep. K. Lipskiego s. 15.
- Inwentarz kościoła i zakrystii s. 18—23.
- Biblioteka kapituły liczy od 560 do 600 książek s. 22—23. Jej katalog był wypisany w aktach wiz. Pstrokońskiego s. 23.
- Duchowieństwo kolegiaty (3 prałatów: prepozyt-infulat, dziekan, kustosz, 3 kanoników i kol. wikariuszy), ich uprawnienia i obowiązki s. 23—54.
- Wykaz aniwersarzy w kolegiacie s. 37—39.
- Uwierzytelnienie akt lustr. kolegiaty przez wiz. Murzynowski w d. 9 stycznia 1803 r. podp. i piecz. lak. s. 55.
- II. Opis kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca m. w Choczcu, budynków i beneficjum, podany w r. 1803 s. 57—61:
 - Sprawozdanie to sporz. i podp. pleb. Karol Dytrych (kan. choc.), a uwierz. 11 stycznia 1803 r. podp. i piecz. lak. wiz. Murzynowski s. 61.
 - Z biblioteki kościoła par. wyliczono tylko kilka dzieł, ale zaznaczono, że jest tam „innych wiele książek sine titulis” s. 58—59.
- III. Klasztor Reformatorów s. 11.
- IV. Dokumenty nie związane z wizytacją s. 63—67:
 - A-bp Antoni Kazimierz Ostrowski przyjmuje do wiadomości (Skierniewice, 18 V 1782) dokument wystawiony przez pap. Piusa VI (Rzym, 26 IX 1781), przyznający prepozytowi-infulatowi chockiemu Kazimierzowi Lipskiemu oraz jego następcom przywilej używania pontyfikaliów (kop. dok.) s. 63—65.
 - A-bp A. K. Ostrowski zezwala (Skierniewice, 20 V 1782) prep. inf. chockiemu K. Lipskiemu na używanie pontyfikaliów na terenie archidiecezji gnieźnieńskiej (odp. dok.) s. 67.

PONTYFIKAT IGNACEGO RACZYŃSKIEGO 1807—1818

SERIA WIZYTACJI GENERALNYCH Z LAT 1810—1820

WPROWADZENIE DO NIN. GRUPY WIZYTACYJNEJ

W Archiwum A-diec. w Gnieźnie zachowuje się 8 takich rękopisów wizytacyjnych z okresu rządów Raczyńskiego. Jest to nasamprzód lustracja katedry gnieź. i jej duchowieństwa, przeprowadzona w r. 1810 przez arcybiskupa (moja syg. 43). Następnie idą akta wizytacji parafii, branych przez dekanaty, uszeregowane tu w takiej kolejności: poprzez dek. gnieź. Św. Trójcy i zbarski czyli gnieź. św. Michała z r. 1811 i 1816 (poz. 44), dek. gnieź. św. Piotra i Pawła oraz łekneński w r. 1811 (syg. 45), dek. rogowski i żniński w

l. 1816—1818 (poz. 46), dek. słupecki w r. 1811 (syg. 47) — wszystkie dekanaty w oficjalcie gen. i archidiaconacie stoł. gnieźnieńskim; dek. pleszewski z r. 1811 i 1816 (poz. 48) na ter. oficj. for. i a-diak. kaliskiego; dek. kcyński, nakielski, łobżenicki i wiecboński (z których parafie dwóch ostatnich, pozostałe w r. 1821 przy archidiecezji, weszły w skład nowego dek. bydgoskiego, syg. 50) — znajdujące się w oficj. wtedy już gen. i a-diak. kamieńskim; wreszcie dek. szadkowski i lutomiński w oficj. for. i a-diak. uniejowskim (poz. 49) — ale tylko, czy też już materiały do zred. dekretów ref., przesłane przez wizytatora Raczyńskiemu, oraz bruliony tychże dekretów oprac. na ich podstawie przez arcybiskupa. Ponieważ księgi 44—48 i 50 zawierają tylko sprawozdania wiz. (opisy oraz inwentarze kościołów i beneficjów), syg. 49 jest w lustracjach tego hierarchy unikalną. Jedyne bazylika kat. ma obok sprawozdań wiz. również dekrety ref.

Mimo że wizytacje parafii były przeprowadzane dekanatami i w czasie tego pontyfikatu nie odnoszono ich przy owej kontroli do wyższych terytoriów administracyjnych, jakie w tym względzie stanowiły archidiaconaty i oficjałaty, to wspomniane grupują w swym *Repertorium* po dawnemu, celem okazania większej jasności i precyzji, w archidiaconatach i oficjałatach; na pierwszym miejscu wszakże w oficjałatach, jako że te w omawianym czasie wiele więcej znaczyły, niż tradycyjne tylko archidiaconaty.

Pojedynczymi wizytacjami tej serii są lustracje przeprowadzone przez jednego wizytatora, jak księga 43 (katedra), 45 (dek. św. Piotra i łekneński), 47 (dek. słupecki). Ale jedną lustrację stanowi także rękopis 48 (dek. pleszewski), chociaż parafie tamt. wizytowało dwóch lustratorów, a to dlatego iż nie czynili tego współcześnie, lecz pierwszy (Walknowski) rozpoczął tę samą akcję w r. 1811, drugi zaś (Kukiewicz) kończył ją w 1816.

I na odwrót — księga o syg. 44 (dekanaty gnieź. Św. Trójcy i św. Michała) zawiera dwie odrębne wizytacje, albowiem parafie w niej przedstawione lustrowali od początku (r. 1811) odrębni wizytatorzy (Nereng i Sztoltman), każdy w oddzielnym dekanacie, a ponadto kontrolę instytucji w obu dekanatach kontynuował (w 1816) trzeci wizytator (Luna). Podobnie rękopis 46 (dek. rogowski i żniński) obejmuje dwie różne wizytacje, gdyż przeprowadzało je współcześnie (1816—1818) dwóch lustratorów (Zalewski i Kluge), każdy w powierzonym sobie dekanacie. Co więcej, księga nr 50 (dek. kcyński, nakielski, łobżenicki i wiecboński) mieści w sobie aż trzy odrębne wizytacje, bo parafie w niej zawarte lustrowało — może nie zawsze w jednym czasie, ale od siebie niezależnie — trzech wizytatorów (Słowiński, Łukowski i Gołkowski).

Pozycja 47 (dek. słupecki) nie posiada opisów kościołów samej Słupcy

i parafii, które w r. 1818 przeszły z tego dekanatu do diec. kujawsko-kaliskiej. Tak samo syg. 50 nie ma opisów kościołów m. Bydgoszczy oraz tych parafii dek. łobżenickiego i wiecborskiego (z samym Więcborkiem), które w r. 1821 przypadły diec. chełmińskiej. Wreszcie księga o nrze 48 (dek. pleszewski) stanowiła w Gnieźnie do r. 1973 jedną całość z obecną syg. włocławską AAG. Wiz. 132.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT GNIEŹNIĘSKI

43

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 43.**

[2. Tyt. or.] Acta visitationis [generalis] **Ecclesiae Metropolitanae Gnesnensis** per celsissimum, illustrissimum, reverendissimum dominum Jgnatium comitem Nałęcz de Małoszyn et Raczyno **Raczynski**⁸⁸, Dei et Apostolicae Sedis gratia principem archiepiscopum Gnesnensem, legatum natum, sacra autoritate apostolica administratorem Dioecesis Varsoviensis, Ordinum Aquilae Albae, Rubrae et Sancti Joannis Hierosolimitani equitem, peractae anno Domini 1810.

[4. Opis zew.] Łac., pol.— 2° (36,9×23,6 cm).— Kart I, 119; k. czyste: Iv, 107v, 113v, 116v—119v.— Oprawa współcz. w półskórek, brzegi złoc.

[5. Syg. daw.] Zg. 22/40 B. 96 (uw. ks. Nowackiego z r. 1940 na 1 k. ochr.).— B 96 (w. XIX, Arch. Kap. Gnieź. — nakł. na grzb.).

[6. Uwagi] Mamy do czynienia z egzemplarzem akt wiz., który wpłynął do przech. Archiwum Kapituły Gnieź. Fakt ten skwitowano współcz. następująco: „Praesentatum in capitulo convocato die 21 octobris 1811. Theoph[ilus] Wolicki, praep. metr. Gnesn.” (1 k. ochr.). Z powodu zaginięcia egzemplarza akt przeznaczonego do archiwum biskupiego (potem konsystorskiego), dokumentację nin. przenoszę do całości spuścizny wiz. arcybiskupów gnieź.— Księga, stanowiąca czystopis lustracji generalnej, składa się ze sprawozdania wiz. i dekretów ref. — dla kapituły oraz kolegów niższego duchowieństwa.— Akta przynoszą ze sobą 3 dokumenty odnoszące się do formalnej strony odbywania lustracji kan.: 1) litterae innotescentiales wizytatora, 2) instrukcję wiz. oraz 3) opis przebiegu lustracji.— Sekretarzem wiz. był ks. Wincenty Frydrych, kan. łowicki, notariusz ap. i tamt. kon-

⁸⁸ A-bp Ignacy **Raczyński** — zob. przyp. 269 w 1 cz. *Repertorium* s. [587].— AAG. Wiz. 43.

systorza (k. 5v, 113, 115v), który też wykonał dokumentację na papierze ze znakami wodnymi.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

A-bp Raczyński powiada m.ia (Ciężen, 6 lutego 1810 r.) duchowieństwo katedry, iż 7 maja tr. rozpocznie jej wizytację (kop. dok.) k. 1—2.

„Articuli, juxta quos Ecclesia Metropolitana Gnesnen. describenda, et materiae his comprehensae in futura visitatione generali examinandae. Ecclesiae Metropolitana Gnesn. — Capitulum — Collegia minora...” (wyd. w Ciężeniu 6 II 1810, odp. dok.) k. 2—5.

Opis przebiegu wizytacji katedry w d. 7—8 V 1810 k. 5—5v.

I. Kościół metropolitalny i zarazem parafialny pw. Wniebowzięcia NMP k. 5v—24v:

- Kons. w r. 1118 przez a-bpa Marcina; spalony w r. 1613; odb. star. prym. M. Łubieńskiego, a potem w 1762 a-bpa W. Łubieńskiego k. 6.
- Wewnętrzny stan katedry: 14 kaplic (k. 7v—9v), zakryte ze swym inwentarzem (k. 9v—21v).
- Duchowny stan kościoła k. 21v—24v. Parafia obejmuje obszar zabudowany kuriami duch. Na jej ter. leżą kaplica św. Anny, kolegiata św. Jerzego, Sem. Duch. Rządu par. w ręku w-kustosza k. 22.

II. Kapituła katedralna k. 24v—81:

- Skład: 7 prałatur (prepozytura, dziekania, archidiaconat, prymiceriat, scholasteria, kustodia, kancelariat) oraz 23 kanonikaty grem. k. 24v—25v.
- Szczegóły organizacyjne kapituły oraz uprawnienia prał. i kan. k. 26—27v. — Sufragan gnieź. jest pierw. kan. (f. Strzałkowo); do jego upos. są wciel. prep. w Żnieniu i Uniejowie k. 25.
- Uposażenie kapituły k. 27v—31.
- Statuty kapituły k. 31.
- Tabele aniwersarzy kapitulnych k. 31v—65: klasy 1 (k. 31v—35v), klasy 2 (k. 36—43), klasy 3 (k. 43v—50); aniwersarze 1, 2 i 3 klasy zredukowane 8 I 1803 (k. 50v—58v); aniwersarze odprowadzane w katedrze po redukcji w r. 1803 (k. 59—65).
- Archiwum Kapituły (zesp. kap. i cz. a-bpi) k. 65v—79v:
- Sumariusz dokumentów 1 kopia z l. 1136—1796 k. 65v—72.
- Sumariusz dokumentów 2 kopia z l. 1235—1790 k. 72—79.
- Sumariusza luźnych dokumentów na nin. wizytację nie sporz. k. 79.
- Akta kapituły zachow. się od r. 1403 k. 79.
- Regesty niektórych dok. z 1 kopia (cyfry oznacz. karty kop.):
- Pap. Eugeniusz IV potwierdza (Rzym 1431) m. in. erek. kol. penitencjarzy i mansonarzy kat., dok. przez a-bpa W. Jastrzębca k. 179 (jest or.).
- Kr. Zygmunt I ink. prep. w Kcyni (Piotrków 1511) kap. gnieź. k. 314 (ist. or.).
- Kr. Zygmunt August wciela (Warszawa 1564) prep. kol. św. Jerzego w Gnieź. kap. kat. k. 317 (jest or.).
- Pap. Innocenty XII udziela (Rzym 1694) kap. gnieź. przywileju używania rokiety i kapy rzym. k. 151 (ist. or.).

- Kr. August III Sas ink. (Warszawa 1750) prep. w Piotrkowie dla prez. i w-prez. Trybunału Kor. k. 321.
- Dok. erek. sufraganii łowickiej z r. 1781 k. 326.
- A-bp Ostrowski uposaża (Skierniewice 1782) kapelę kat. wójtostwem w Bożęcinie k. 329.
- Pap. Sykstus V (Rzym 1589) orzeka, że królem polskim może być tylko katolik, a koronacja jego należy wyłącznie do a-bpa gnieź. k. 162 (jest or.).
- Pap. Kalikst III stwierdza (1458), że diec. wrocławska podlega metr. gnieź. k. 199 (ist. or.).
- Pap. Leon X orzeka (1521), że diec. wrocławska należy do metr. gnieź. k. 219 (jest or.).
- Pap. Bonifacy VIII upewnia się (Rzym 1298), czy diec. chełmińska przynależy do metr. gnieź. k. 201 (ist. or.).
- Pap. Marcin V przyznaje (Florencja 1421), że diec. lubuska podlega metr. gnieź. k. 222 (jest or.).
- Pap. Klemens VII stwierdza (1524), że diec. lubuska należy do metr. gnieź. k. 220 (ist. or.).
- Pap. Urban V powierza a-bpowi gnieź. zbadanie (Awinion 1362), czy Lwów nadaje się na stolicę biskupstwa k. 247.
- Katalogu książek Biblioteki Kapituły na obec. wizytację nie wyk. k. 79v.
- Akt. stan personalny kapituły k. 79v—81.

III. Kolegia niższego duchowieństwa, prebendy, altarie k. 81—107:

1. Prebendy (Łubińskich, Kołudzkich, Baranowskiego, Siemianowska) k. 81—81v.
2. Kolegium penitencjarzy (eryg. przez a-bpa Wojciecha 27 IV 1428) k. 81v—85v:
 - Biblioteka Kol. Penitencjarzy k. 85v.
3. Kolegium wikariuszy k. 86—89v:
 - Daw. było 20 wikariuszy; dekr. kapituły z 2 XI 1541 obniżono ich liczbę do 12 k. 86.
 - Kol. wikaryjskie pos. własne statuty k. 89.
4. Kolegium mansjonarzy (eryg. przez a-bpa Mikołaja 29 IV 1422) k. 89v; (jest or. dok.).
 - Kol. mansjonarskie pos. swoje statuty k. 92.
5. Kolegium psalterzystów (fund. i eryg. przez prym. Drzewickiego 30 IV 1534; ist. or. dok.) k. 92—97.
6. Fundacje w kaplicach i przy ołtarzach k. 97—99v.
7. Seminarium w Kaliszu (z r. 1597) i w Gnieźnie (z 1602) k. 99v—100.
 - Akt. stan personalny kleru niższego k. 100v—101v.
 - Początki, dzieje i stan obec. Seminarium Gnieź. k. 101v—107:
 - Regulamin Seminarium zawarty w dok. erek. k. 104—104v.

IV. Dekret reformacyjny dla katedry i kapituły (dany z Ciążenia 20 X 1810; podp. a-bpa i not. wiz., opł. piecz. Raczyńskiego) k. 108—113.

V. Dekret reformacyjny dla kolegiów niższego duchowieństwa (wyst. w Ciążeniu 31 X 1810; podp. a bpa i sekr. wiz., opł. piecz. Raczyńskiego) k. 114—115v.

44

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] AAG. Wiz. 44.

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnej **Dekanatu Gnieźnieńskiego Św. Trójcy**, przeprowadzonej w roku 1811 przez ks. Jakuba Nerenga⁸⁹ oraz **Dekanatu Gnieźnieńskiego św. Michała** czyli **Zbarskiego**, odbytej równocześnie przez ks. Józefa Ignacego Sztoltmana⁹⁰, wreszcie akta takiejże lustracji **obu wymienionych dekanatów**, dokończonej w roku 1816 przez ks. Jana Jerzego Lunę⁹¹ — we wszystkich wypadkach z polecenia arcybiskupa Ignacego Raczynskiego⁹².

[3. Daty krań.] 1811—1816.

[4. Opis zew.] Pol.— 2° (36,4 i mniej × 22,9 i mniej cm).— Kart 553, w tym 540a i 551a; k. czyste, 1v, 18v—21v, 33v, 34v, 51—51v, 52v, 78—81v, 82v, 93v—95v, 100—101v, 109—109v, 117v, 118, 119—119v, 140v—143v, 155—155v, 156v, 168v—169v, 180v—181, 184v—185v, 199v—201v, 209v, 221—222v, 223v, 260v, 269—271v, 272v, 282v, 297v, 298v, 310v, 311v, 330v—333v, 338v—339v, 341v—343v, 357v, 367v, 378v—379v, 380v, 387v—388v, 424—425v, 431v, 432v, 437v—439v, 443—443v, 456v, 457v, 473—474v, 477v—478v, 479v, 492—492v, 493v, 503v—506v, 507v, 530v—536v, 550v, 551av, 552—553v.— Oprawa współcz. w półskórek, podniesz. Nakł. ze skróc. tyt. na 1 s. okł. i grzb. (wysoko) znisz.

[5. Syg. daw.] ACons. E 35 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 35 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na k. 1).— E 35 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na 2 s. okł., dwóch nalep. na grzb. i obwol.).

[6. Uwagi] Jest to wizytacja generalna, zewnętrzna i wewnętrzna, zawierająca same sprawozdania wiz., przygot. przez beneficjatorów a zweryf. przez lustratorów oraz ich notariuszy podpisami i pieczęciami. Oprócz wspom. jest tu wiele podpisów oraz pieczęci innych osób i instytucji, duchownych i świeckich, zawsze przeze mnie meldowanych w cz. B nin. syg.— Księga obejmująca dokumentację wiz. dwóch dekanatów gnieźnieńskich bogactwem swej

⁸⁹ Por. przyp. 68. Ks. Jakub **Nereng** jest nadal dziek. gnieź. św. Piotra i Pawła oraz prepozytem par. KłECKO, atoli komendarzem już par. Kamieniec, tudzież kanonikiem łącz. i kal.— AAG. Wiz. 44.

⁹⁰ Por. przyp. 84. Ks. **Sztoltman** zmarł 28 VII 1811, tuż po odbyciu wizytacji par. ZŁOTKÓW. (AAG. Wiz. 44 k. 258v, 549v).

⁹¹ Ks. Jan Jerzy **Luna**, akt. proboszcz par. Niechanowo a dziekan dek. gnieź. Św. Trójcy. (AAG. Wiz. 44, szczeg. k. 208).

⁹² Por. przyp. 88.— AAG. Wiz. 44.

treści jest podobna do innych rękopisów lustr. pontyfikatu Raczyńskiego, lecz pod wzgl. formy odbywania wiz. nie przynosi ze sobą żadnego dokumentu.— Dekanat Św. Trójcy wizytował w r. 1811 dziek. dek. św. Piotra i Pawła Jakub Nereng, a sekretarzował mu prob. z Łopienna (w tymże dekanacie), ks. Sylwester Zalewski. Równocześnie kościoły dek. św. Michała czyli zbarskiego lustrował dziek. dek. Św. Trójcy Józef Ignacy Sztoltman, a notariuszem przy tej akcji był ks. Jan Jerzy Luna, prob. z Niechanowa w dek. zarządzanym przez Sztoltmana.— Po śmierci Nerenga i Sztoltmana wizytację pozostałych parafii w obu tych dekanatach kontynuował, ale dopiero na przestrzeni r. 1816, nowy dziekan dek. Św. Trójcy, ks. Luna, który dobrał sobie na stanowisko sekretarza ks. Józefa Budzyńskiego, prob. w Marzeńnie ze swego dekanatu.— Na terenie dek. Św. Trójcy ks. Luna wizytował parafię Kędzierzyn, Łubowo, Pobiedziska i Wronczyn, a na obszarze dek. św. Michała — par. Jankowo, Linowiec, Orchowo, Ostrowite Prymasowskie, Strzyżewo Kościelne i Trzemeszno. Mimo to w jednym i drugim dekanacie pozostały pewne kościoły nie zlustrowane.— Akta wiz. parafii w obydwu dekanatach ułożono w księdze alfabetycznie, nie zważając na uwzględnioną w dokumentacji szczegółową chronologię marszruty wiz. trzech lustratorów, którą honoruję w cz. B tej pozycji.— Skróc. tytuł rękopisu (k. 1) brzmi: „Acta visitationis generalis decanatum tituli SS. Trinitatis Gnesnensis et S. Michaelis Zbarensis”. W I poł. naszego stul. dodano do tego czar. oł.: „Raczyński, 1811/1816” (tamże).— Foliacja kodeksu czar. oł. pochodzi z okresu po r. 1945.— Współcz. topogr.-alf. indeks zwiz. parafii obu dekanatów znajduje się na k. 551—551v, który świeżo powtórzono na maszynie, już z podaniem pocz. kart opisów (k. 551a).— Pośród treści można wskazać na przekazane nam katalogi księgozbiorów kościołów par. Św. Trójcy w Gnieźnie (k. 57v—59), we Wrześni (k. 319v), w Ostrowitem Prym. (k. 462v—463v). O bibliotece opactwa w Trzemesznie powiedziano, że jest duża, ale nie posiada katalogu (k. 517v).

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. Dekanat gnieźnieński Św. Trójcy k. 1—341:

1. Czerniejewo, miasto. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 28 V 1811 k. 2—18:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1759, zaśl. i zm. od 1766; starsze spaliły się razem z plebanią k. 8v.
 - Podp. prob. Wawrzyńca Budzyńskiego, burm. Józefa Lorenckiego, kol. Józefa Lipskiego, wiz. Nerenga, sekr. Zalewskiego; piecz. lak. m. Czerniejewa, Lipskiego, Nerenga k. 17v—18.
2. Dąmbrowka, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1776 nakł. Leona z Cho-

- męcic Morawskiego, a-diak. i of. gnieź.) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 29 VIII 1811 k. 22—33:
- Kościół został okradziony 4 XII 1810 k. 26.
 - Akta metr. od r. 1743; daw. uległy pożarowi (od pioruna) z kościołem 23 VI 1774 k. 26.
 - Podp. pleb. Kazimierza Płonczyńskiego, Nerenga i Zalewskiego; piecz. tusz. Płonczyńskiego, gm. Dąbrówka i lak. Nerenga k. 33.
3. Dziekanowice, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1749 nakł. prał. dziek. gnieź. Władysława Łubieńskiego, kons. w 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Marcina b. i św. Franciszka z Asyżu, wiz. 10 VII 1811 k. 34—50v:
- Akta metr. ochrz. od r. 1664, zaśl. 1738, zm. 1698 k. 40.
 - Podp. pleb. Ksawerego Kulczewicza, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. par., gm. Dziekanowice, Nerenga i urz. ekon. Kłeczko k. 50—50v.
4. Gniezno, miasto. Parafia Św. Trójcy. Kościół par. (kons. 20 VI 1632 przez sufr. gnieź. Gembickiego) pw. Trójcy Św., wiz. 2 IX 1811 k. 52—77v:
- Akta metr. ochrz. od r. 1597, zaśl. od 1683, zm. 1686 k. 57—57v.
 - Spis książek biblioteki kościoła par. (85 dzieł) k. 57v—59.
 - Reg. dok. erek. up. kolegium mansonarzy z 26 III 1554 (przez sufr. gnieź. Żydowskiego) k. 59 (or. ist.); zob. k. 63—64.
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. Ducha Św. k. 71v—77.
 - b. Prepozytura Kan. Reg. Grobu Chrystusowego z kościołem pw. św. Jana na Grzybowie, fund. w r. 1243 k. 77, 340—340v.
 - Podp. prep. Łowickiego i Nerenga; opł. piecz. klasztoru k. 340v.
 - c. Klasztor Franciszkanów Konw. k. 77, 341:
 - Podp. franc. Ludwika Stachowskiego i Nerenga; piecz. tusz. bractwa szkaplerza św. k. 341.
 - d. Konwent Klarysek k. 77.
 - Podp. prep. Macieja Dutkiewicza, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. par., Gniezna, Nerenga k. 77v.
5. Gniezno, miasto. Parafia św. Wawrzyńca. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m. na Przedm. Targowisko Końskie (wyst. nakł. rodz. Sławoszewskich), wiz. 2 IX 1811 k. 82—93:
- Akta metr. zaśl. od r. 1597, ochrz. i zm. 1695 k. 86.
 - Podp. kom. Macieja Dutkiewicza, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. par., miasta Andrzejowa k. Gniezna, Nerenga k. 93.
6. Gurowo, wieś. Kościół par., afil. do par. św. Wawrzyńca w Gnieźnie (zbud. w r. 1743 nakł. owczarza Jana Palucha) pw. Nawiedzenia NMP, wiz. 2 IX 1811 k. 96—99v:
- Akta metr. prowadzone łącz. z par. św. Wawrzyńca k. 98.
 - Podp. kom. Piotra Reyer'a, pleb. w Żydowie, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. par. Żydowo, Nerenga k. 99v.
7. Grzybowo Kościelne — Chrzanowice wieś. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 11 V 1811 k. 102—108v:
- Akta metr. ochrz. od r. 1725, zaśl. i zm. 1726 k. 105.
 - Podp. kom. Wiktora Woźnickiego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. Nerenga k. 108v.
 - Akt pozawiz. z 28 I 1817 k. 117.

8. J a r z ą b k o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 10 V 1811 k. 110—116v:
 - Akta metr. od r. 1725 k. 112v.
 - Podp. pleb. Walentego Grzeszkiewicza, jedn. prob. w Budziszawiu i dziek. zbarskiego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. Nerenga k. 116v.
9. J e m i e l n o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1746 nakł. Tadeusza Jarczewskiego, kasz. ładz., kons. w 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. Narodzenia NMP, wiz. 9 VII 1811 k. 120—140:
 - Obraz M. B. Pocieszenia w kaplicy słynący łaskami k. 120v—121; spis wotów przy tym obrazie k. 122—125.
 - Akta metr. zaśl. i zm. od r. 1759, ochrz. od 1761 k. 128v.
 - Podp. pleb. Jana Białego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. kol. Wojciecha Lutomskiego (3), Białego, Nerenga, dwóch wsi z gm. Jemielno k. 139—140.
10. K i s z k o w o, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1733 star. prob. Jana Wypijewskiego, kons. w 1749 przez sufr. pozn. Pawłowskiego) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 28 VIII 1811 k. 144—154v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1691 k. 146v.
 - a. Kościół filialny (s) pw. Trójcy Św. za miastem, „nad drogą Rybińską” k. 154.
 - Podp. pleb. Jana Budzyńskiego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. tusz. par. i lak. Nerenga k. 154v.
11. K ą d z i e r z y n o i Kądzierzyn, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1719 nakł. a-bpa S. Szembeka) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 5 X 1816 k. 156—168:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1717 k. 160v.
 - Podp. pleb. Stanisława Jaroszewskiego, Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. tusz. ekon. skórząckiej, w. Kądzierzyn, wiz. Luny k. 168.
12. Ł u b o w o, wieś, daw. miasteczko. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 3 X 1816 k. 170—184:
 - Akta metr. ochrz. i zaśl. od r. 1731, zm. od 1781 k. 174v.
 - Podp. pleb. M(ikołaja) Adamskiego, franc., Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. lak. Luny i sekr. Budzyńskiego k. 183v—184.
13. M a r z e n i n, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 27 V 1811 k. 186—199:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1753, zaśl. 1739, zm. 1752 k. 191.
 - Podp. pleb. Józefa Budzyńskiego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. tusz. Nerenga i opł. ekon. gnieź. k. 199.
14. N i e c h a n o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 7 V 1811 k. 202—209:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1695 k. 204.
 - Podp. pleb. Jana Jerzego Luny, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; uszk. piecz. lak. 2 wsi z ter. par. i Nerenga k. 208v—209.
15. P a w ł o w o, wieś. Kościół par. (fund. w r. 1762 przez kap. gnieź.) pw. św. Marcina b., wiz. 7 VII 1811 k. 210—220v:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1619, zaśl. 1780, zm. 1723 k. 213.
 - Podp. pleb. Ignacego Anastazego Makowskiego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. nie ziden., urz. stanu cyw., Nerenga k. 220v.
16. P o b i e d z i s k a, miasto. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. 30 IX 1816 k. 223—247v:

- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1688 k. 228v.
- Reg. dok. z 20 II 1500 (zapis. w aktach Kons. Gnieź.) wciel. par. K o c o n o w o do Pobiedzisk k. 229.
- a. Prepozytura szpit. Św D u c h a, obec. bez kościoła, kt. został rozebr. 242—244v
- b. Prebenda Najśw. Maryi P., kt. kościół uległ pożarowi od pioruna w r. 1814 k. 246—247.
- Podp. prep. Kajetana Kowalskiego, Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. lak. Luny k. 247—247v.
- 17. S ł a w n o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1746 nakł. kasz. gnieź. Aleksandra Łubieńskiego) spalił się 30 VII 1803 k. 248:
 - a. Zastępuje go kościołek pw. św. R o z a l i i dz. (wyst. w r. 1785 star. prob. Józefa Ignacego Sztoltmana), wiz. 30 VIII 1811 k. 248—259v:
 - Akta metr. od r. 1684 k. 250v—251.
 - Sumariusz dok. z l. 1426—1791 k. 251—252v.
 - Podp. kom. Konstantego Budzińskiego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. par., w. Sławno, Nerenga k. 259v.
- 18. W a l i s z e w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1759 nakł. bpa Ptolemaidę Riaucour, kons. w 1763 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 11 VII 1811 k. 260—268v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1746 k. 263.
 - Podp. kom. A(ugustyna) M(ichała) Barełkiewiczza, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. urz. stanu cyw., w. Węglewo, urz. ekon. w Kłecku, Nerenga k. 268v.
- 19. W ę g l e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 10 VII 1811 k. 272—280v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1732 k. 274v.
 - Podp. pleb. (Augustyna) Michała Barełkiewiczza, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. urz. stanu cyw., w. Węglewo, Nerenga oraz tusz. urz. ekon. w Pobiedziskach k. 280—280v.
- 20. W i t k o w o, miasto. Kościół par. (wyst. 134 lata temu, odb. w 1804 nakł. kol. hr. Michała Wołłowicza) pw. św. Mikołaja b., wiz. 9 V 1811 k. 282—297:
 - Spis wotów k. 285v—286v.
 - Akta metr. ochrz. od r. 1605, zaśl. od 1672, zm. 1710 k. 289.
 - Podp. pleb. Wojciecha (Prandoty) Ożarowskiego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. Nerenga, w Małachowo-Szemborowice, m. Witkowa k. 297.
- 21. W r o n c z y n o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1752) pw. św. Stanisława b., wiz. 2 X 1816 k. 298—311:
 - Akta metr. daw. spaliły się na plebanii k. 302.
 - Sumariusz dok. z l. 1420—1790 k. 305—305v.
 - Podp. kom. Augustyna Michała Barełkiewiczza, Luny i Budzyńskiego; piecz. lak. Budzyńskiego i Luny k. 309v—310.
- 22. W r z e s n i a, miasto. Kościół par. (wyrep. w r. 1801 nakł. wojs. gnieź. Marcelego Ponińskiego) pw. św. Stanisława b., wiz. 13 V 1811 k. 312—330:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1661, zaśl. od 1721, zm. 1742 k. 319.
 - Katalog ksiąg kośc. par. (22 dzieła) k. 319v.
 - Reg. dok. drug. erek. kol. m a n s j o n a r z y z 10 X 1647 (a-bp M. Łubieński) k. 320v; kolegium to ist. juz ok. r. 1479 k. 327.

- a. Prepozytura szpit. Św. Duch a, ale bez kościoła, kt. stał za miastem, „na wsi Opieszyno” i przed 20 laty upadł k. 328v—329v.
- b. Kościółek pw. św. Kr z y z a w polu k. 329v.
— Podp. prep. Walentego Brykczyńskiego, Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. Nerenga k. 329—330.
23. Ż y d o w o, wieś, daw. miasto. Kościół par. (kons. 3 X 1759 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Stanisława b., wiz. 30 V 1811 k. 334—338:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1682 k. 335v.
— Podp. pleb. Piotra Reyer'a, cyst., Nerenga, Zalewskiego, świeckich; piecz. lak. par., m. Żydowa i Nerenga k. 338.
- II. Dekanat gnieźnieński św. Michała czyli zbarski k. 344—550:
1. Budziszław Kościelny, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1748 nakł. of. gnieź. Leona z Chomęcic Morawskiego) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 10 VII 1811 k. 344—357:
— Podp. pleb. Walentego Grzeszkiewicza, jedn. dziek. i prob. w Jarząb-kowie, Sztoltmana, Luny, świeckich; piecz. lak. dziedz. Andrzeja Go-rzeńskiego, Sztoltmana i Luny k. 357.
 2. Duszno, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1782 nakł. kust. gnieź. Fran-ciszka Ksawerego Rydzyńskiego, kons. w 1792 przez sufr. gnieź. Łubień-skiego) pw. św. Doroty pm., wiz. 12 VII 1811 k. 358—367:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1783 k. 360v.
— Podp. wik. wiecz. Mateusza Muzolff'a, Sztoltmana, Luny, świeckich; piecz. lak. urz. ekon. Duszno, w. Duszno (2), Sztoltmana, Luny k. 367.
 3. G n i e z n o, miasto. Parafia św. Michała. Kościół par. „zbaraski” pw. św. Michała arch. „przy Gnieźnie” (pierw. wg trad. fund. w r. 1214), wiz. 15 VII 1811 k. 368—380:
— Akta metr. ochrz. od r. 1616, zaśl. od 1675, zm. 1710 k. 370v.
— Podp. pleb. Bonawentury Nagrajkowskiego, Sztoltmana, Luny, świeckich; piecz. lak. nie ziden. (urz. świec. i pryw.), Sztoltmana i Luny k. 377v, 380.
 4. J a n k o w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1758 nakł. a-diak. gnieź. Jana Iwańskiego) pw. św. Tadeusza ap., wiz. 7 X 1816 k. 381—387:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1791 k. 383v.
— Podp. kom. Mikołaja Borowicza, Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. lak. Budzyńskiego i Luny k. 387.
 5. K a m i e n i e c, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1724 star. pleb. Jana Cień-skiego, kan. reg. lat. z Trzemeszna, kons. w 1726 przez sufr. gnieź. Krasz-kowskiego) pw. św. Jakuba ap., wiz. 3 VII 1811 k. 389—395:
— Akta metr. od r. 1671 k. 391.
— Podp. pleb. G(abriela) Nowakowskiego, kan. reg. lat., Sztoltmana, Lu-ny, duchownych i świeckich; piecz. lak. Sztoltmana, Luny, Nowakow-skiego, Wojciecha Tańskiego, dziedz. w. Płaczkowo, wsi Kamionka k. 394v—395.
 6. K l e c z e w o, miasteczko. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 5 VII 1811 k. 396—423v:
— Akta metr. ochrz. od r. 1737, zaśl. 1790, zm. 1742; daw. spaliły się na plebanii (przy ogólnym pożarze miasta) w r. 1797 k. 404v—405.

- a. Kościół pw. św. Wawrzyńca m. uległ pożarowi (pewnie w r. 1797) k. 405v.
- Podp. pleb. Stanisława Rutkiewicza, Sztoltmana, Luny, świeckich; piecz. lak. dziedz. Kazimierza Sokołowskiego, rady miej. w Kleczewie, Sztoltmana, Luny k. 423—423v.
7. Kruchowo, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. kol. Adama Rosena) nie kons., wiz. 12 VII 1811 k. 426—431:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1728 k. 429.
- Podp. kom. Mateusza Muzolff'a, Sztoltmana, Luny; piecz. lak. Sztoltmana i Luny k. 431.
8. Linowiec, wieś. Kościół par., nie kons., wiz. 10 X 1816 k. 432—437:
- Akta metr. spisuje się w Orchowie k. 434v.
- Podp. kom. Ignacego Gołkowskiego, Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. lak. dziedz. J. W. Kossakowskiego, w. Suszewo, Luny, Budzyńskiego k. 436v—437.
9. Liszewo, wieś. Kościół par., a raczej kaplica pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 7 VII 1811:
- Akta metr. prowadzone są w Skulsku k. 441v.
- Podp. kom. Sebastiana Kaszyńskiego, Sztoltmana i Luny; piecz. lak. Sztoltmana i Luny k. 442v.
10. Orchowo, wieś. neg. miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1790 nakł. kol. Petroneli z Gałczyńskich Mlickiej, wojs. płoc.) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 10 X 1816 k. 444—456:
- Akta metr. ochrz. od r. 1589, zaśl. od 1640, zm. 1694 k. 449v.
- Reg. dok. fund. kościołów w Orchowie i Woli z r. 1369 w trans. z 1446 k. 449v.
- Podp. pleb. Ignacego Gołkowskiego, kan. reg. lat., Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. lak. w. Siedluchna, Luny, Budzyńskiego k. 456.
11. Ostrowite Prymasowskie, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 22 X 1816 k. 457—472v:
- Akta metr. ochrz. od r. 1619, zaśl. od 1602, zm. 1729 k. 462v.
- Wykaz ksiąg biblioteki kośc. par. (33 dzieła) k. 462v—463v.
- Podp. pleb. Jana Goreckiego, Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. tusz. urz. ekon. w Skorzęcinie oraz lak. Luny i Budzyńskiego k. 472—472v.
12. Rękawczyn, wieś. Parafia bez kościoła (który tu kied. był pw. św. Wawrzyńca m.), pod zarz. pleb. z Kamieńca, wiz. 3 VII 1811 k. 475—477:
- Podp. pleb. z Kamieńca G(abriela) Nowakowskiego, kan. reg. lat., Sztoltmana, Luny; piecz. lak. Sztoltmana i Luny k. 477.
13. Strzyżewo Kościelne, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1721 star. prob. Wojciecha Szablikowskiego) pw. św. Tomasza Becketa, wiz. 7 X 1816 k. 479—491v:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1721 k. 483—483v.
- Podp. pleb. Mikołaja Borowicza, Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. lak. Luny i Budzyńskiego k. 491v.
14. Wilatowo — parafia nie wizytowana:
- a. Szydłowo, w. Filia par. Wylatowo z kościołem (fund. i kons. w r. 1795 przez bpa martyropolińskiego a op. trzem. Michała Kosmowskiego) pw. Jezus, Maryja, Józef, zw. szpitalnym, wiz. 1 VII 1811 k. 493—503:

- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1795 k. 496v.
- Podp. rekt. Andrzeja Bocińskiego, Sztoltmana, Luny, świeckich; piecz. lak. Bocińskiego, Sztoltmana, Budzyńskiego, Ernesta Altera, pełnom. n-dzierż. ekon. Szydłowo, wsi Szydłowo k. 502v—503.
- 15. **Trzemeszno**, miasto. Kościół opacki **Kanoników Reg. Lat.** i zarazem parafialny (zbud. star. op. Michała Kościeszy Kosmowskiego, zm. w r. 1804, kons. 29 IX 1791 przez sufr. gnieź. Łubieńskiego, pos. 6 kaplic i 12 ołtarzy) pw. Wniebowzięcia NMP i św. Michała arch., wiz. 8 X 1816 k. 507—530:
 - Wykaz pomników w kościele k. 513—513v.
 - Akta metr. ochrz. od r. 1582 k. 517v.
 - Biblioteka klasztorna „znaczną”, nie ma katalogu k. 517v.
 - Archiwum zawiera dokumenty od r. 1145 k. 518v.
 - Do r. 1441 klasztor w Trzemesznie był prepozyturą, potem zaś opactwem k. 521.
 - „Tabella obligacyi funduszowych...” k. 524v—525.
 - a. Szpital Miłosierdzia (Bożego) z kaplicą pw. św. Łazarza k. 527v—528v.
 - Podp. kust. Marcina Tomaszewskiego, Luny, Budzyńskiego, świeckich; piecz. lak. m. Trzemeszna, Luny i Budzyńskiego k. 529v—530.
- 16. **Złotkowo**, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 8 VII 1811 k. 537—550:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1596, zaśl. od 1603, zm. 1618 k. 540a—540av.
 - Podp. pleb. Wiktora Woźnickiego, Sztoltmana, Luny, świeckich; piecz. lak. Sztoltmana i Luny k. 549v—550.

Współcz. topogr. i jedn. alf. „*index ecclesiarum*”, na którym pewnie w I poł. XX w. wpisano niestar. czar. oł. lata wizytacji poszcz. parafii k. 551—551v.

Takiż spis parafii obu dekanatów, wyk. po r. 1945 maszynowo na nowym papierze k. 551a.

45

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 45.**

[2. Tyt. or.] **Status ecclesiarum et beneficiorum in Decanatibus SS. Petri et Pauli Gnesnae et Łeknensi** Archidiaecesis Gnesnensis in visitatione generali auctoritate et de mandato celsissimi, illustrissimi, rndsmi dni Ignatij Nałęcz comitis **Raczynski**⁹³, principis archiepiscopi Gnesnensis, legati nati, administratoris Diaecesis Varsaviensis, Ordinum Aquilae Albae, Rubrae ac S^{cti} Joannis Hierosolymitani equitis, anno Domini **1811** per perillustrem, rndsmum Franciscum **Tański**⁹⁴, electum abba-

⁹³ Por. przyp. 92.— **AAG. Wiz. 45.**

⁹⁴ Ks. Franciszek **Tański**, akt. opat elekt klasztoru Kanoników **Reg. Lat.** w Trzemesznie, proboszcz par. Pałędzie w dek. rogowskim. (**AAG. Wiz. 45.**)

tem Monasterij Tremesnensis Canonicorum Regular[ium] Lateranen[sium], visitatorem deputatum expedita, descriptus ac verificatus.

[4. Opis zew.] Pol.— 2° (34,4 i mniej × 21,7 i mniej cm).— Kart 250; k. czyste: 1v—2v, 3v, 9v—10v, 13v, 27v—28v, 29v, 44v, 56—56v, 57v, 62—62v, 63v, 70v, 71v, 80v, 92v, 93v—94v, 95v, 100—102v, 114v, 116—116v, 122v, 123v, 130—131v, 132v, 143—143v, 144v, 155v, 163—164v, 172v, 173v, 180—180v, 181v, 207v, 208v, 209v, 213v—214v. 220v, 221v, 226—226v, 236v, 237v, 243v—245v, 246v, 250v.— Oprawa współcz. w półskórek; ślady złoc. brzegów.

[5. Syg. daw.] ACons. E 34 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 34 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 k. ochr.). — E 34 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb. i 1 na obwol.).— 69 (w. XIX — na 1 k. ochr.).

[6. Uwagi] Mamy w dalszym ciągu do czynienia z wizytacją generalną, łącznie zewnętrzną i wewnętrzną, z czystopisem akt.— Ponieważ dokumentację sporządzali sami beneficjanci — na podstawie artykułów wiz., których do księgi nie załączono — akta są wykonane na papierze różnej jakości i nierównego formatu, przeważnie jednak ze znakami wodnymi.— Rękopis zawiera tylko sprawozdania lustr., podpisane i opieczetowane przez proboszczów, kolatorów, świadków a zweryfikowane przez wizytatora Tańskiego i jego sekretarza, również kan. reg. lat., Józefa Karasia. Z uzasadnionych już kilka razy powodów w cz. B nin. pozycji informuję odbiorców *Repertorium* o tych podpisach, a zwł. pieczęciach.— Księga obejmuje 2 dekanaty archidiakonatu stoł. i oficjałatu gen. gnieźnieńskiego, mian. gnieź. św. Piotra i Pawła (k. 3—155) i łekneński (k. 156—249v), zmniejszony do połowy na skutek powstania z niego po r. 1772 dek. kcyńskiego.— Z akt widać, że lustrator i jego notariusz objeżdżali parafie dek. łekneńskiego w maju 1811 r., a dek. św. Piotra w lipcu.— Foliację czar. oł. otrzymała ta pozycja dopiero po r. 1945; współcz. pokartowana była tylko dokumentacja par. Kłeczko.— Nowy, alf.-topogr. wykaz kościołów par. obydwu dekanatów, sporz. na maszynie, znajd. się na k. 250.— Spośród bogatej treści rękopisu, podobnej do innych gen. wizytacji czasu rządów Raczyńskiego, można zameldować katalog książek biblioteki kościoła par. w Sokolnikach — w dek. św. Piotra (k. 149v—150). Natomiast do przyszłej pracy o wizytacjach kan. a-diec. gnieźnieńskiej trzeba zapamiętać następn. przekazy: opisy par. Czeszewo (k. 158) i par. Żoń (k. 247) wspom. o zaginionej wiz. gen., przeprow. w r. 1753 w a-diak. gnieź. przez kan. Iwańskiego; dokum. lustr. par. Grylewo (k. 174) donosi o nie znanej wizytacji (pewnie specj.) dek. łekneńskiego, odbytej w r. 1746 przez dziek. Wojciecha Szczepańskiego; spraw. par. Żoń (k. 247) melduje o zaginionej lustracji (przyp. nadzw.) dek. łekneńskie-

go, dok. w r. 1789 przez tamt. dziek. (Jana Nepomucena) Boińskiego; wreszcie akta par. Kołdrąb (k. 65v) podają wiadomość o wizytacji ekstraord. dek. gnieź. św. Piotra i Pawła, odbytej w r. 1800 przez miejsc. dziekana, pewnie ks. Jakuba Nerenga.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. Dekanat gnieźnieński św. Piotra i Pawła k. 3—155:

1. Dęb n i c a, wieś. Kościół par. (fund. przez rodz. Latałskich) pw. św. Mikołaja b. i św. Jadwigi ks., wiz. w r. 1811 k. 3—9:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1715 k. 5v.
 - Podp. pleb. Józefa Kaszyńskiego, wiz. ks. Tańskiego, sekr. ks. Karasia, świeckich; piecz. lak. w. Dęb n i c a, par., Tańskiego, kol. Michała Wołłowicza k. 9.
2. G n i e z n o, miasto. Parafia św. Piotra i Pawła. Kościół par. (zbud. w r. 1782 star. prob. Stanisława Treluńskiego) pw. św. Piotra i Pawła ap. na Przedm. Zajeziorku, wiz. w r. 1811 k. 11—27:
 - Spis inwentarza kośc. z 6 IX 1810 (z okazji zmiany prob.) k. 12—13.
 - Akta metr. ochrz. od r. 1596, zaśl. od 1679, zm. 1745 k. 18—18v.
 - Podp. pleb. Fabiana Bielawskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. Tańskiego, Bielawskiego, par., kol. Michała Wołłowicza k. 27.
3. J a b ł k o w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1754 nakł. dziedz. Ludwika Dorpowskiego, pułk. jkm. bened. przez ks. Władysława Miecznikowskiego, miejsc. dziek.) pw. św. Michała arch., wiz. w lipcu 1811 r. k. 29—32v:
 - Podp. pleb. Wojciecha Skorczewskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. par. i Tańskiego k. 32v.
4. J a n o w i e c i Janówek, miasteczko. Kościół par. (zapiecz. 27 VI 1811 przez Kons. Gnieź.) pw. św. Mikołaja b., wiz. w lipcu 1811 r. k. 33—42:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1730 k. 36.
 - a. Kościółek czy kaplica pw. św. B a r b a r y p m. „za miasteczkiem, nad drogą ku Łopiennu”, zastęp. akt. kościół par. k. 41v—42.
 - Podp. pleb. Franciszka Kluge, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. kol. M(arcyna) Krzyzanowskiego, par., Tańskiego k. 42.
5. K ł e c k o, miasteczko. Kościół par. (pierw. fund. w r. 1255, kons. w 1596 przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego) pw. św. Jadwigi ks. i św. Jerzego m., wiz. 1 VII 1811 k. 44—61v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1630 k. 48.
 - Sumariusz dok. z l. 1255—1789 k. 54v—55.
 - Podp. prep. (Jakuba) Nerenga i jedn. dziek., Tańskiego, świeckich; piecz. lak. m. Kłęcka, Nerenga, Tańskiego k. 55v.
 - a. Prepozytura szpit. z kościołem pw. D u c h a Ś w. k. 57—61v:
 - Podp. kom. Szymona Wiśniewskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. Wiśniewskiego, m. Kłęcka, Tańskiego k. 61v.
 - b. Kościół pw. św. K r z y ż a (ink. w r. 1758 do prep. szpit.) spalił się 22 IV 1811 k. 53v—54.
 - c. K a m i e n i e c K r ó l e w s k i, w. Daw. parafia, teraz filia Kłęcka z kościołem lub kaplicą (wyst. w r. 1789) pw. Trójcy Św. k. 54.
6. K o ł d r ą b, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. w lipcu 1811 r. k. 63—70:

- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. znajd. się „od osiemdziesięciu lat” k. 65v.
- a. Skurki, w. Filia (nieg. sam. parafia) Kołdrąba z kościołem pw. św. Katarzyny pm. k. 69—69v.
- Podp. pleb. Michała Krygier’a, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. urz. stanu cyw. w K. i Tańskiego k. 70.
7. Łagiewniki, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1741 star. prob. Jana Śliwińskiego) pw. Bożego Ciała, wiz. w lipcu 1811 r. k. 71—80:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1745 k. 74.
- Podp. pleb. Piotra Pawła Siemiątkowskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. w. Łagiewniki, Siemiątkowskiego Tańskiego k. 80.
8. Łopienno, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1680 nakł. dziedz. ks. Adama Smuszewskiego, prep. ze Studzianny, kons. 20 X 1686 przez sufr. gnieź. Stawowskiego) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 2 VII 1811 k. 81—93:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1665 k. 84v.
- a. Gundecz, w. Filia par. Łopienno (daw. dlań parafia mac.), gdzie opust. kościół rozebr. w r. 1805 k. 85, 91—91v.
- Podp. pleb. Sylwestra Zalewskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. Tańskiego, par., m. Łopienna k. 91v—92.
- „Dodatek do wizyty generalney...” (char. ekon.) z 18 III 1812 k. 93. Podp. Zalewskiego, dziek. Nerenga i świeckich; piecz. lak. par., m. Łopienna, dek. (tamże).
9. Modliszewko, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1732 nakł. kan. gnieź. Filipa Kołudzkiego) pw. św. Jakuba ap., wiz. w r. 1811 k. 95—99v:
- Akta metr. od r. 1768 k. 97v.
- a. Modliszewo, w. w par. Modliszewko, pos. kaplicę pryw. we dworze k. 99v.
- Podp. Tańskiego, pleb. Piotra Pawła Chęcińskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. kol. Onufrego Gozimirskiego, Tańskiego, par. k. 99v.
10. Mieścisko, miasteczko. Kościół par. pw. św. Michała arch., wiz. w r. 1811 k. 103—115v:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. [...] „przez Sąd Sporny Powiatu Wągrowieckiego są zabezpieczone” k. 105v—106.
- Podp. kom. Sebastiana Rolewicza, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. m. Mieściska, pos. Michała Plucińskiego, par., Tańskiego k. 113v.
- Dok. gosp., pozawiz. a-bpa Raczyńskiego dla par. Mieścisko (Ciężań, 27 V 1812; podp. i piecz. a-bpa wycis. na sucho) k. 115—115v.
11. Podlesie Koscielne, wieś. Kościół par. pw. św. Anny, wiz. w lipcu 1811 r. k. 117—122:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. „od lat przeszło sto” k. 118v.
- Podp. kom. Józefa Rozmacińskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. Michała Plucińskiego jako pełnom. kol. Franciszka Rydzyńskiego, par., Tańskiego k. 122.
12. Pamarzany Koscielne, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1758 star. pleb. Jana Śliwińskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. w lipcu 1811 r. k. 123—129v:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1758 k. 125v.
- Podp. pleb. Jana Wodziwodzkiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. kol. Wawrzyńca Rogalińskiego, Wodziwodzkiego, Tańskiego k. 129v.

13. P o p o w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1720 nakł. Michała Zagórskiego, kons. 20 VIII 1730 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. Zwiastowania NMP, wiz. w lipcu 1811 r. k. 132—136v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1688 k. 134.
 - Podp. pleb. Konrada Naskręckiego, cyst., Tańskiego, świeckich; piecz. lak. zast. kol. Józefa Zielińskiego, Naskręckiego, Tańskiego k. 136v.
14. R a c z k o w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1780 nakł. kol. Wincentego Swinarskiego, podcz. kal., Ludwiki Ostenowej i Wawrzyńca Logi) przyp. pw. Podwyższenia Krzyża św., wiz. w r. 1811 k. 138—142v:
 - Kościół został okradziony 14 XII 1809 k. 139.
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1660 k. 139v.
 - Podp. kom. Daniela Schulca, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. par. i Tańskiego k. 142v.
15. S o k o l n i k i, wieś. Kościół par. (zbud. ok. r. 1688 star. prob. Adama Gradowicza i Wawrzyńca Kłosowicza) pw. św. Stanisława b., wiz. w lipcu 1811 r. k. 144—155:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1644 k. 149.
 - Katalog książek kościoła par. (43 dzieła) k. 149v—150.
 - Podp. pleb. Wiktora Kaszyńskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. Tańskiego, par., kol. Jana Sokołowskiego k. 155.

II. D e k a n a t ł e k n e Ń s k i k. 156—249v:

1. C z e s z e w o, wieś. Kościół par. (przebud. w r. 1800) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 16 V 1811 k. 156—162v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1660 k. 158.
 - Podp. pleb. Jana Nepomucena Radziwińskiego, cyst., Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. kol. Józefa Radziwińskiego, par., Tańskiego k. 162v.
2. D z i e w i e r z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 17 V 1811 k. 165—172:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1701 k. 167v.
 - Podp. pleb. Konstantego Metelskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. kol. Józefa Radziwińskiego, par., Tańskiego k. 172.
3. G r y l e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Katarzyny pm., wiz. 18 V 1811 k. 173—179v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1722 k. 175.
 - Podp. kom. Jana Grzegorzewskiego, Karasia, Tańskiego, świeckich; piecz. lak. kol. Stanisława Grabowskiego, par., Tańskiego k. 179v.
4. K o z i e l s k o, wieś. Kościół par. pw. św. Andrzeja ap., wiz. 4 VII 1811 k. 181—193v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1625 k. 183v.
 - a. S t ę p u c h o w o, w. Filia par. Kozielsko (kied. sam. parafia) z kościołem pw. św. Mikołaja b. k. 189—189v.
 - b. N i e m c z y n, w. Filia par. Kozielsko z kościołem (zbud. w r. 1709 nakł. dziedz. Czarnkowskiej) pw. Najśw. Maryi P. Większej k. 190—191.
 - Podp. Tańskiego, pleb. Jana Lemańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. kol. Aleksandra Moszczeńskiego, Tańskiego, par. k. 191v.
5. Ł e k n o, miasteczko. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 21 V 1811 k. 194—207:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. „od lat szesdziesiąt” k. 197.

- a. Prepozytura szpit. (podup.) z kościołem pw. św. Krzyża za miasieczkiem k. 204v—207.
- Podp. prob. i zarazem p-dziek. lek. Józefa Rozmacińskiego, wik. Antoniego Kieramoszewskiego, Karasia, Tańskiego, świeckich; piecz. lak. par., m. Lekna, Tańskiego k. 207.
6. **Panigródz i Pangrodz**, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc. (fund. w r. 1487 przez op. wagr., uległ pożarowi 28 V 1808), wiz. 20 V 1811 k. 209—213:
- Podp. pleb. Benedykta Więckiewicza, cyst., Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. par. i Tańskiego k. 213.
7. **Srebrnogorki**, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 15 V 1811 k. 215—220:
- Pomnik kasz. sant. Jana Smuszewskiego, zm. 14 III 1645 k. 215.
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1756 k. 216v.
- Podp. pleb. i jedn. dziek. lek. Jana Nepomucena Boińskiego, Karasia, Tańskiego, świeckich; piecz. lak. kol. Józefa Radziwińskiego, par., Tańskiego k. 220.
8. **Tarnowa**, wieś. Kościół par. (kons. w r. 1493 przez sufr. pozn. Wincen-tego) pw. św. Mikołaja b., wiz. (w r. 1811) k. 221—225v:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1738 k. 223v.
- Podp. kom. Antoniego Kieramuszewskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. par. i Tańskiego k. 225v.
9. **Wągrowiec**, miasto. Kościół par. (13 ołtarzy) pw. św. Jakuba ap. i św. Walentego m., wiz. 20 V 1811 k. 227—236:
- Obraz św. Walentego „łaskami słynący” w ołt. bocz. k. 229.
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1609 k. 230v.
- a. **Opactwo Cystersów** k. 236.
- Podp. pleb. Jana Cieślckiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. par., Tańskiego (obie uszk.), m. Wągrowca k. 236.
10. **Żoń i Żuń**, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b., wiz. 19 V 1811 k. 237—243:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1690 k. 239v.
- Podp. pleb. (Michała) Budzińskiego, Tańskiego, Karasia, świeckich; piecz. lak. par. i Tańskiego k. 243.
- Kopia umowy gosp. zawartej w Margoninie 17 XII 1804 pom. dziedz. Zonia hr. Fryderykiem Skórzewskim a prob. M. Budzińskim k. 247—249v.

„Regestrum” alf.-topogr. parafii obydwu dekanatów, sporz. w maszynopisie przez obec. kier. Archiwum k. 250.

46

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 46.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnej **Dekanatu Rogowskiego**, przeprowadzonej w latach **1816—1818** przez ks. Sylwestra **Zalewskie-**

go⁹⁵ i **Dekanatu Żnińskiego**, odbytej w tymże czasie przez ks. Franciszka Kluge⁹⁶, obydwu z nakazu arcybiskupa Ignacego Raczynskiego⁹⁷.

[4. Opiszew.] Pol., niem.— 2° (35,6 i mniej × 21,1 i mniej cm).— Kart 384, w tym 380a; k. czyste: 1v, 2v, 3—4v, 5v, 11—12v, 13v, 28—28v, 29v, 38v, 45v—46v, 49—50v, 58v—59v, 60v, 61v, 67v—68v, 70—70v, 71v, 79v—84v, 85v, 95—96v, 97v, 114v, 115v, 122v, 130v, 131—132v, 142v—144v, 145v, 151v, 171v—174v, 175v, 182v, 191—192v, 193v, 205v—207v, 221—221v, 223—223v, 232v—233v, 234v, 240v—241v, 250—251v, 257—257v, 258v, 263—263v, 264v, 270—271v, 286v—287v, 288v, 300—301v, 302v, 310—310v, 311v, 320—322v, 341v, 342v, 343v, 345—345v, 380av, 381—384v.— Oprawa współcz. w półskórek, podnisz.; ślady złoc. brzegów.

[5. Syg. daw.] ACons. E 36 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 36 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na k. 1).— E 36 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — na k. 1, 2 nakł. na grzb. i obwol.).

[6. Uwagi] Tytuł skróc.: „Acta visitationis generalis Decanatum Rogoviensis et Zninensis” na k. 1 i (podnisz.) nakł. na grzb. (wysoko).— Jest to wizytacja generalna, zarazem zewnętrzna i wewnętrzna, czystopis akt, obejmujący same sprawozdania wiz. (odpowiedzi beneficjatorów na dostarczone im pytania).— Księga zawiera dokumentację wiz. 2 dekanatów: rogowskiego (k. 2—130) i żnińskiego (k. 131—380v). Do I rozbioru Polski był to jeden dekanat — żniński. W akt. dek. żnińskim spotykamy kilka parafii, które przybyły do archidiecezji w r. 1765 z diec. kujawsko-pomorskiej. — Obydwaj lustratorzy weryfikowali przedkładane im akta na przestrzeni lat 1816, 1817 i 1818. Wiz. dek. rogowskiego, dziek. dek. gnieź. św. Piotra Zalewski, korzystał z pomocy notariusza — ks. Piotra Ślęciochowicza, prob. par. Mieścisko w swoim dekanacie (syg. 46, zwł. k. 10v i 60). Wiz. dek. żnińskiego, dziek. łek. Kluge, miał podczas tej akcji kontrolnej dwóch sekretarzy: ks. Konstantego Metelskiego i ks. Antoniego Kieramoszewskiego (poz. 46), którzy pracowali na zmianę.— Dokumentacja, jako sporz. przez proboszczów, jest wyk. na różnego formatu, szczeg. jakości, papierze, pos. jednakże filigrany. Ze wzgl. na wielu współautorów wizytacji także tutaj honorują ich nazwiska i pieczęcie, jak również przenoszą do cz. B mej pracy datację marszruty wiz. Z kilku parafii otrzymali lustratorzy odpowiedzi wyk.

⁹⁵ Ks. Sylwester **Zalewski**, akt. proboszcz par. Łopienno a dziekan dek. gnieź. św. Piotra i Pawła, kanonik kam. (AAG. Wiz. 46 w cz. 1).

⁹⁶ Ks. Franciszek **Kluge**, akt. pleban par. Janowiec i dziekan dek. łekneńskiego. (AAG. Wiz. 46 w cz. 2).

⁹⁷ Por. przyp. 93.— AAG. Wiz. 46.

fracta pagina.— Za wyjątkiem akt par. Żnin rękopis nie był liczbowany. Foliację czar. oł. oraz indeks parafii obu dekanatów w maszynopisie (k. 380a), a zatem na nowym papierze, otrzymała księga dopiero po r. 1945.— Z rzeczy char. formalnego omawiana pozycja przynosi tylko kop. pisma wiz. Zalewskiego, skier. (z Łopienna, 26 maja 1818 r.) pewnie do of. gen. gnieź. Marcina Siemieńskiego, donoszącego mu o przebiegu spóźnionej lustracji (k. 2). Przyp. na tekst aktów nominacyjnych dla obydwu wizytatorów włączono na pocz. dokumentacji jednego (k. 3—4) i drugiego (k. 131—132) dekanatu czyste formularze kancelarii a-bpa Raczyńskiego z nadr. jego tytułatury.— Dekrety ref. dla zwiz. parafii obydwu tych dekanatów wystawiał arcybiskup wzgl. jego oficjał gnieź. w ciągu r. 1818. Na k. 69 jest bowiem mowa, że dekr. ref. dla par. Lubiecz (w dek. rogow.), wiz. przez Zalewskiego 14 X 1817, został wyd. przed 21 IX 1818.— Wśród bogatej treści tego kodeksu, podobnej zresztą do innych lustracji gen. Raczyńskiego, można wskazać na wykaz książek biblioteki kościoła par. w Żninie (k. 354v—355), a zwł. na wiadomości o wielu wizytacjach nie znanych. I tak na k. 355v wspomina się o lustr. gen. par. Żnin w d. 7 VI 1756 przez a-diak. Antoniego Iwańskiego (wiz. cały a-diaconat gnieź.). Na k. 119 jest mowa o wiz. komisarycznej kościoła par. w Świątkowie (dek. rogow.) w d. 9 VI 1802, nakazanej przez adm. gen. a-diec. F. Malczewskiego. Na k. 244v (pod par. Pakość) cytuje się wiz., pewnie zwykłą, dek. żnińskiego, przepr. przez miejsc. dziek. (Jana) Goltz'a, prob. par. Kwieciszewo, w r. 1811.— Powszechnie wiadomo, iż opaci zak. niechętnie dopuszczali wizytatorów biskupich do lustrowania parafii swojego patronatu, tłumacząc się, że sami je kontrolują. Otóż w sumariuszu dok. par. Mogilno zapisano o wizytowaniu jej 16 VI 1715 przez miejsc. opata Benedyktynów Ustrzyckiego; 6 VII 1741, 8 I 1743, 26 V 1746, 29 IV 1749, 18 VI 1752, 15 IV 1755 — przez op. Małowieskiego; 30 V 1758, 7 VI 1761, 9 VII 1764 — przez op. Turkowskiego (k. 213—213v).— Podobnie na k. 328 zamiesz. przekaz o lustr. w r. 1670 par. Wielatowo przez adm. opactwa Kanoników Reg. Lat. w Trzemesznie Kaspra Szykowskiego.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

I. Dekanat rogowski k. 2—130:

Pismo wiz. ks. (S.) Zalewskiego (Łopienna, 20 V 1818) przyp. do of. gen. gnieź. Marcina Siemieńskiego donoszące o przebiegu lustracji w dek. rogow. k. 2.

1. Cerekwica, wieś. Kościół par. (fund. neg. przez rodz. Cerekwickich) pw. św. Mikołaja b., wiz. 15 X 1816 k. 5—10v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. „od stu lat” k. 7v.
 - Podp. pleb. Piotra Pawła Kowalewskiego, wiz. ks. Zalewskiego, sekr.

- wiz. ks. Piotra Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. par., kol. Walentego Rogalińskiego, Ślęciochowicza, Zalewskiego k. 10v.
2. G o r z y c e, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1540, kons. w 1590 przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 19 V 1817 k. 13—27v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1746 k. 18.
 - Podp. pleb. i jedn. dziek. Wawrzyńca Fortuńskiego, Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. dzierz. wójtostwa G. Franciszka Kamińskiego, par., Zalewskiego, Ślęciochowicza k. 27v.
 3. G o s c i e s z y n, wieś. Kościół par. upadł 19 IX 1797; zastęp. go k a p l i c a pw. Matki Boskiej, wiz. 15 X 1817 k. 29—38:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1785 k. 32v.
 - Podp. kom. Karola de Heyden, Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. urz. domin. Ryszewo, kośc. par. „Parzновиensis” (s), Zalewskiego k. 37v—38.
 4. J u Ń c e w o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1689 star. prob. Grzegorza Cichowicza, kons. przez sufr. gnieź. Stawowskiego) pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 21 V 1817 k. 39—48v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1632 k. 41.
 - Podp. pleb. J(ózefa) Kineckiego, Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. par., Zalewskiego, Ślęciochowicza k. 44—44v.
 - Akt przekazania par. J. (Juńcewo, 13 VII 1812) nowemu prob. Kineckiemu przez dziek. rogow. P. P. Kowalewskiego k. 47—48v; piecz. tusz. dek. rogow z 1781 r. na k. 48 i 48v.
 5. I z d e b n o, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. bpa pozn. Izdbieńskiego) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 13 IX 1817 k. 51—60:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. „od lat przeszło osmdziesiąt” k. 53v.
 - Podp. kom. Onufrego Gorzeńskiego, cyst., Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. kol. J(ana) Puciatyckiego, Gorzeńskiego, Zalewskiego, Ślęciochowicza k. 57v, 60.
 6. L u b i e c z, wieś. Kościół par. pw. św. Mateusza ap., wiz. 14 X 1817 k. 61—69v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. „od lat 100” k. 63v.
 - Podp. pleb. Józefa Jankowskiego, Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. urz. ekon. Ryszewo i Zalewskiego k. 67.
 - Dok. dot. wykonania dekretu ref. z tejże wiz. (Lubiecz, 22 IX 1818) k. 69—69v; piecz. lak. z wyobr. M. B. i nap. maj. w otoku: „Pie. NPM w Pobied[ziskach] za miastem na głogv obiawioney” i dek. rogow. z r. 1781 k. 69v.
 7. N i e s t r o n n o, wieś. Kościół par. (pierw. fund. przez a-diak. gnieź. Bronisława, obec. wyst. w r. 1742 nakł. kap. gnieź.) pw. św. Michała arch., wiz. 18 X 1817 k. 71—79:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1751 k. 74.
 - Podp. pleb. Gaspara Tarkowskiego, Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. urz. ekon. w Ryszewie, Tarkowskiego, Zalewskiego k. 79.
 8. P a l ę d ź K o ś c i e l n y i P a l ę d z i e K o ś c i e l n e, wieś. Kościół par. (nowy, zbud. star. b. prob. Franciszka Tańskiego) pw. św. Marcina b., wiz. 25 X 1817 k. 85—94v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1757 k. 88.
 - Podp. pleb. Feliksa Luboradzkiego krl, Zalewskiego, Ślęciochowicza,

- duch. i świec., piecz. lak. op. trzem. E. Markowskiego, par. i Zalewskiego k. 94v.
9. Rogowo, miasteczko. Kościół par. pw. św. Doroty pm., wiz. 13 X 1817 k. 97—105v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1770 k. 100v.
 - a. Kościółek pw. św. Leonarda op. na przedmieściu k. 104v.
 - Podp. kom. (Wawrzyńca) Fortuńskiego, Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. par. z r. 1793, kol. Jakuba Korytowskiego, Zalewskiego k. 104v.
 - Przyjęcie (Rogowo, 30 IX 1817) ks. Marcina Reymana w char. zast. komendarza k. 105—105v.
 10. Ryszewko, wieś. Kościół par. (kons. 9 XI 1788 przez sufr. gnieź. Korytowskiego) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 16 X 1817 k. 107—114:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1660 k. 110.
 - Podp. prob. Jana Polskiego, krl. Zalewskiego, Ślęciochowicza, duchownych; piecz. lak. przeoratu klasz. trzem., Polskiego, Zalewskiego k. 114.
 11. Świątkowo, wieś. Kościół par. (wyst. nakł. dziedz. Józefa i Joanny z Puchałów małż. Chybińskich) pw. Trójcy Św., wiz. 12 X 1818 k. 115—122:
 - Akta metr. ochrz. i zaśl. od r. 1721, zm. od 1731 k. 119.
 - Podp. kap. Antoniego Adriana Ryńskiego, karm., Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. kol. Stanisława Brezy, b. min., par., Zalewskiego, Ślęciochowicza k. 122.
 12. Żerniki, miasteczko. Kościół par. pw. Narodzenia NMP, wiz. 30 XI 1816 k. 123—130:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1696 k. 125v.
 - Podp. prob. Sylwestra Lutostańskiego, Zalewskiego, Ślęciochowicza, świeckich; piecz. lak. kol. Onu(frego) Świącickiego, par., m. Żerniki, Zalewskiego, Ślęciochowicza k. 129v—130.

II. Dekanat żniński k. 131—380v:

1. Barcin, miasto. Kościół par. (zbud. nakł. Jakuba Piotra Gocławskiego, kasz. przemęc., kons. w r. 1683 przez sufr. włoc. Mieszkowskiego) pw. św. Jakuba ap., wiz. 15 X 1816 k. 133—142:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1688 k. 137.
 - a. Kościół pw. św. Wojciecha b. na przedmieściu, daw. parafialny w. 141—141v.
 - Podp. kom. Melchiora Wesołowskiego, wiz. ks. Kluge, sekr. wiz. ks. Konstantego Metelskiego, świeckich; piecz. lak. par. i dek. łek. (wizytatora) z r. 1765, tusz. Kummer'a, komis. dóbr B. oraz m. Barcina k. 142.
2. Chomiąza, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 9 X 1816 k. 145—149v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1792 k. 147v.
 - Podp. kom. Jana Łykowskiego i kap. Łukasza Jakubowskiego, dom., Kluge, Metelskiego, świeckich; piecz. lak. par. Wenecja, gdzie mieszka Jakubowski, pos. wsi Józefa Sulerzyckiego? i dek. łek. k. 149v.
3. Gonsawa i Gąsawa, miasteczko. Kościół par. (zbud. w r. 1642 lub 1674 nakł. op. trzem. Kazimierza Brzechwy) pw. św. Mikołaja b., wiz. 7 VII 1817 k. 151—164:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1755 k. 154v—155.

- Kościół pos. tyt. prepozytury, poświad. przez poprz. wizytacje k. 155v.
- Podp. prep. Jana Łykowskiego, krl, Kluge, ks. sekr. A(ntoniego) Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. lak. par. z r. 1783 i Kieramoszewskiego k. 163v—164.
- 4. **G e m b i c e**, miasto. Kościół par. (pierw. fund. w r. 1315, obec. kons. w r. 1516 przez bpa włoc. Drzewickiego) pw. św. Mateusza ap., wiz. 4 VII 1817 k. 165—171:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1699 k. 167
 - Sumariusz dok. par. z l. 1598—1764 (są błędy rzecz.) k. 167—167v:
 - Reg. dok. erek. prepozytury szpit. Św. Ducha z r. 1598 k. 167.
 - Reg. dok. ink. par. G. klasz. w Strzelnie z 10 I 1763 k. 167.
 - Par. G. pos. tyt. prepozytury z racji nadania jej zakonowi k. 167v.
 - Podp. pleb. Ksawerego Janiszewskiego, norb., Kluge, Kieramoszewskiego; piecz. lak. ks. Fryderyka Bieleckiego, prep.-inf. strzel. i zarazem kol., par. G. k. 170v—171.
- 5. **G o r a**, wieś. Kościół par. pw. św. Marcina b. (k. 179v), wiz. 7 VII 1818 k. 175—182:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1722 k. 177v.
 - Par. wciel. w r. 1596 przez a-bpa Karnkowskiego **D o m i n i k a n o m** w Żninie, zatw. w 1597 przez Stolicę Ap. k. 178—178v.
 - Podp. pleb. Benedykta Herbowskiego, dom., Kluge, Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. tusz. par. i lak. Kieramoszewskiego k. 182.
- 6. **K w i e c i s z e w o**, miasto. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 24 IX 1816 k. 183—190v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1700 k. 185.
 - Podp. pleb. Jana Goltz'a, Kluge, Metelskiego, świeckich; piecz. lak. par., m. Kwieciszewa i dek. lek. k. 190v.
- 7. **L u d z i s k o**, wieś. Kościół par. (stoj. od 239 lat) pw. św. Mikołaja b., wiz. 27 IX 1816 k. 193—205:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1662 k. 196v.
 - a. **M a r k o w i c e**, w. w par. Ludzisko, w kt. znajd. się klasz. **K a r m e l i t ó w** Bosych k. 204v.
 - Podp. prob. Mateusza Smólskiego, Kluge, Metelskiego, świeckich; piecz. lak. par. i dek. lek. k. 205.
- 8. **M o g i l n o**, miasto. Kościół par. (pierw. fund. w r. 1065 przez ryc. Zbyluta, nin. kons. w 1592 przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego) pw. św. Jakuba ap., wiz. 5 VII 1817 k. 208—232:
 - Par. ink. miejsc. opactwu **B e n e d y k t y n ó w** przez pap. Bonifacego IX w r. 1402 k. 211.
 - Akta metr. „od lat 236” k. 210v.
 - Sumariusz dok. par. z l. 1065—1787 k. 211—214.
 - Par. pos. tyt. prepozytury, o czym świad. wizytacje i dokumenty k. 214.
 - a. Kaplica pw. św. **K l e m e n s a** p. za jeziorem k. 219, 220.
 - b. Opactwo **B e n e d y k t y n ó w** k. 220.
 - M. Mogilno spaliło się w r. 1777 k. 220v.
 - Podp. prob. Rajmunda Strzelińskiego, ben., in. benedyktynów, Kluge,

- Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. lak. par., klasz. i m. Mogilna oraz Kieramoszewskiego k. 220v.
- Akta dot. spraw par. z urzędami pruskimi do r. 1817 k. 222—232.
9. **Ostrowo**, wieś. Kościół par. pw. św. Jana Chrzc., wiz. 27 IX 1816 k. 234—240:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1770 k. 237.
- Podp. pleb. Franciszka Geschkaw, Kluge, Metelskiego, świeckich; piecz. lak. dek. łek. k. 240.
10. **Pakość**, miasto. Kościół par. (pierw. fund. przez rodz. Działyńskich; obec. w bud. od lat przeszło 20), wiz. 16 X 1816 k. 242—249v:
- Duszpasterstwo przenies. do klasz. Reformatów k. 245.
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1766 k. 244.
- Par. naz. (bez dowodów) *prepozyturą* k. 245.
- a. **Klasztor Reformatów z włas. kościołem i kaplicami „Kalwarii Pakoskiej”** k. 249—249v.
- Podp. prob. Walentego Chądzyńskiego, Kluge, Metelskiego, świeckich; piecz. lak. m. Pakości, dziedz. Norberta Zielińskiego jako urz. niem. Sądu Pok. w Inowrocławiu, dek. łek. k. 249v.
11. **Parlin**, wieś. Kościół par. pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 8 VII 1817 k. 252—256v:
- Akta metr. ochrz. od r. 1737, zaśl. od 1733, zm. 1750 k. 253v.
- Podp. kom. Paulina Sąchockiego, ben., Kluge, Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. lak. par. i Kieramoszewskiego k. 256v.
12. **Siedlimowo**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1786 star. prob. Orchowskiego) pw. Michała arch. (k. 260v), wiz. 2 VII 1817 k. 258—262v:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1778; „dawniejszych jest coś, ale nieregularne i podarte” k. 260.
- Podp. kom. Józefa Potrykowskiego. Kluge, Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. tusz. par. i lak. Kieramoszewskiego k. 262v.
13. **Strzelce**, wieś. Kościół par. (pierw. fund. przez opata mog. Benedyktynów; nin.) pw. Narodzenia NMP, wiz. 25 IX 1816 k. 264—269v:
- Akta metr. od r. 1625 k. 266.
- Par. pos. tyt. *prepozytury* na mocy konstytucji benedyktyńskich, zatw. przez pap. Klemensa XI k. 266v.
- Podp. prob. Feliksa Szczypińskiego, ben., Kluge, Metelskiego, świeckich; piecz. lak. par., nie ziden. urzędu świec. i dek. łek. k. 269v.
14. **Szczepanowo**, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 9 X 1816 k. 272—286:
- Akta metr. ochrz. od r. 1612, zaśl. od 1598, zm. 1730 k. 275—275v.
- Tyt. *prepozytury* pos. par. przyp. z powodu ink. do niej kilku kościołów k. 276v.
- a. **Woiucino**, w. Filia par. Szczepanowo z kościołem pw. Nawiedzenia NMP k. 282—284v.
- b. **Kierszkowo**, w. bez kośc. i kapł. na ter. par. Szczepanowo, kied. ośrodek sam. parafii k. 285.
- c. **Słaboszewo**, w. w par. Szczepanowo, pocz. oddz. *parafia*, potem filia Szczepanowa, obec. bez kośc. czy kapł. k. 285—285v.
- Podp. prob. Antoniego Czerwińskiego, Kluge, Metelskiego, świeckich; piecz. lak. par., Jana Piechowskiego, dziedz. w. Bialebłota i dek. łek. k. 286.

15. Trląg, wieś. Kościół par. pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 17 X 1816 k. 288—299v:
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1620 k. 292.
 — Par. pos. tyt. probostwa (prep.) k. 293.
 — Podp. prob. Rafała Gronwald'a, Kluge, Metelskiego, świeckich; piecz. lak. par. i dek. lek. k. 299v.
16. Wenecya, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1759 nakł. star. a-bpiego zniń. Miaskowskiego) pw. Narodzenia NMP, wiz. 2 IV 1818 k. 302—309v:
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1775 k. 304v.
 — Podp. pleb. Łukasza Jakubowskiego, dom., Kluge, Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. lak. par. i Kieramoszewskiego k. 309v.
17. Wuycin, wieś. Kościół par. (pierw. fund. przez opata mog. Benedykty-nów; ten, po spaleniu popr. przez Szwedów, zbud. w r. 1734 nakł. op. Józefa Rutkowskiego) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 3 VII 1817 k. 311—319v:
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1744 k. 314v.
 — Par. pos. tyt. probostwa (prep.) na mocy konstytucji benedyktyńskich, zatw. przez pap. Klemensa XI k. 315.
 — Podp. pleb. Kajetana Smolińskiego, ben., Kluge, Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. lak. par., pos. w. W. Józefa Steinborn'a? i Kieramoszewskiego k. 319v.
18. Wielatowo, miasto. Kościół par. (zbud. w r. 1763 nakł. kol. op. trzem. Michała Kościeszki Kosmowskiego, kons. przez niego w 1793) pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 1 VII 1817 k. 323—342:
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1595 k. 327v.
 — Podp. pleb. Stanisława Omieńskiego, krl, Kluge, Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. lak. par., m. Wielatowa i Kieramoszewskiego k. 341.
- a. Szydłowo, w Filia par. Wielatowo z kośc. szpit. (zbud. w r. 1795 nakł. op. trzem. Kosmowskiego, naz. tu parafialnym — k. 328v) była wiz. razem z parafiami dek. zbarskiego (zob. poz. 44) k. 342.
19. Żnin, miasto. Kościół par. (kons. w r. 1758 przez sufr. gnieź. Dobińskiego) pw. św. Floriana m., wiz. 6 VII 1818 k. 343—380v:
 — Pochlebna opinia przedstawicieli par. o miejsc. duchowieństwie k. 344—344v.
 — Bogaty wystrój zakrystii kośc. par. k. 348—354.
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1683 k. 354.
 — Katalog biblioteki kośc. par. (85 dzieł) k. 354v—355.
 — Prepozytura par., wciel. do stołu sufr. gnieź. k. 356v.
 — Kol. mansjonarzy fund. w r. 1619 przez Adama Krolicjusza, wik. i cerem. gnieź. (k. 370v); w r. 1621 a-bp Gembicki ink. mansj. par. Gorzyce (k. 356).
 — Opis wsi należących do prep. zniń. (Rydlewo, Skarbienice, Chomiąza) k. 364—370v.
- a. Klasztor Dominikanów k. 373v
- b. Prepozytura (prebenda) szpit. z nieist. kościołem pw. Ducha Św., kt. stał za miastem, n. rz. Gąsawką i w r. 1817 został rozebr. k. 374—380.
 — Podp. prep. Józ(efa) Gembartha, sufr. gnieź., Jakuba Wesołowskiego, preb. szpit., Kluge, Kieramoszewskiego, świeckich; piecz. lak. Gembartha i Kieramoszewskiego, tusz. m. Żnina k. 380v.
- „Regestrum” parafii obydwu dekanatów, wyk. świeżo w maszynopisie k. 380a.

47

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 47.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnej **Dekanatu Słupeckiego** (bez samej Słupcy i parafii, które w roku 1818 przypadły diecezji kujawsko-kaliskiej), przeprowadzonej w r. **1811**, z polecenia arcybiskupa Ignacego **Raczyńskiego**⁹⁸, przez prałata **Gabriela Cedrowicza**⁹⁹.

[4. Opis zew.] Pol.— 2° (34,2 i mniej × 21 i mniej cm).— Kart 184, w tym 60a, 90a i 183a; k. czyste: 1v, 2v, 16—16v, 17v, 39v, 40v, 57v—61v, 62v, 75—75v, 76v, 91v, 106—108v, 109v, 119—124v, 125v, 126v, 142—146v, 161—164v, 165v—166, 176—178v, 179v, 183—183v, 183av, 184v.— Oprawa w półskórek z ok. r. 1820, podnisz. Ślady złoc. brzegów.

[5. Syg. daw.] ACons. E 33 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na 2 s. okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 33 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 k. ochr.).— E 33 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — 2 nakł. na grzb. i obwol.).

[6. Uwagi] Mamy tu do czynienia z niepełnymi aktami wizytacji generalnej dekanatu słupeckiego, tak zewnątrz jak też wewnątrz, czysto pisem dokumentacji zawierającym tylko opisy (sprawozdania) lustr.— Nie wiadomo, co się stało z dokumentacją przedstawiającą materiały dot. parafii tegoż dekanatu, które obecnie znajdują się w diec. wrocławskiej. Można przypuszczać, że ok. r. 1821 oddzielono je z jednej całości w Gnieźnie, celem przesłania do Kalisza, dość że po r. 1885 nie spotykamy ich we Wrocławku.— Księga nie posiada żadnego or. tytułu ogólnego. Wiadomo tylko, że nin. egz. akt był przez wizytatora przeznaczony „ad Curiam celsissimi principis archiepiscopi” (k. 1).— Pod wzgl. treści rękopis ten jest, siłą rzeczy, podobny do innych lustracji gen. pontyfikatu Raczyńskiego. Materiały zostały wykonane przez beneficjatorów, przeważnie fracta pagina i na papierze ze znakami wodnymi.— Notariuszem tej wizytacji był ks. Teodor Mikstacki, pleban par. Koryta w dek. pleszewskim (syg. 48 k. 394).— Akta, niestety, nie przynoszą ze sobą ani jednej pieczęci par. Jest za to, kiedy indziej rzadko spotykana, wizytatorska pieczęć lak. prał. Cedrowicza.— Na k. 99 (pod par. Powidz) mówi się o wizytacji dziekańskiej (zwykłej) tegoż dekanatu, przeprowadzonej w r. 1804 przez miejsc. dziek. i zarazem prob. par. Graboszewo, ks. Ludwika Bujalskiego. Na k. 182v wspomniano, że tenże dziekan sporządził w d. 13 stycznia

⁹⁸ Por. przyp. 97.— AAG. Wiz. 47.

⁹⁹ Ks. **Gabriel Cedrowicz**, akt. kanonik gnieź. i łącz. a prałat kustosz kol. w Choczcu, oficjał for. kaliski, nadto prepozyt par. Gołuchów i dziekan pleszewski, zm. w r. 1828. (Korytkowski P, I 121—122.— AAG, Wiz. 47; 48 k. 373v).

1806 r. opis kościoła fil. w Otocznej (par. Szemborowo). Sprawozdanie to należało chyba do zwyczajnej wizytacji dziekańskiej, odbytej w dek. słupeckim wspom. roku.— F o l i a c j a akt, wyk. czar. oł., została dokonana po r. 1945. Także z ostatnich lat pochodzi alf.-topogr. i n d e k s zwiz. parafii, umiesz. w maszynopisie na k. 183a.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. B r u d z e w o, wieś. Kościół par. (zrujn., ma być rozebr.) pw. św. Marii Magdaleny (k. 8v), wiz. w maju 1811 r. k. 1—15v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1748 k. 6v.
 - Podp. pleb. Franciszka Michała Ławickiego, b. prob. Ignacego Ladacha, wiz. Cedrowicza, świeckich; piecz. lak. pos. B. Onufrego Raczyńskiego, Ladacha, kol. Jozafata Mikorskiego, Kons. For. Kaliskiego (Cedrowicza) k. 12v, 14v, 15, 15v.
2. G r a b o s z e w o, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty i Katarzyny pm., wiz. 7—11 VI 1810 [raczej 1811] k. 17—38v:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1706, zaśl. od 1711, zm. 1754 k. 27.
 - Podp. pleb. Ignacego Ladacha, Cedrowicza, sekr. wiz. ks. Teodora Mikstackiego (Mixtacki), świeckich; piecz. lak. kol. Walentego Mieleckiego, w. Kościanek, wizytatorska Cedrowicza k. 38—38v.
3. M i e l z y n, miasteczko. Kościół par. (znajd. się we wsi Mielżynek, kons. 18 VII 1582 przez sufr. gnieź. Gniazdowskiego) pw. Wszystkich Świętych, wiz. w maju 1811 r. k. 39—57:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1678 k. 46.
 - a. Kościółek wzgl. kaplica publ. pw. św. K r z y ż a k. 55—56.
 - Podp. (19 maja) pleb. Jana Kaszyńskiego, Cedrowicza, Mikstackiego, świeckich; piecz. lak. kol. Apolinarego Łakińskiego, m. Mielżyn, w. Mielżynek, wiz. Cedrowicza k. 56v—57.
4. O d r o w ą z, wieś. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, św. Wojciecha b. i św. Barbary pm., wiz. w maju 1811 r. k. 62—74v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1745 k. 67.
 - Podp. pleb. Stanisława Jaroszewskiego, Cedrowicza, Mikstackiego, świeckich; piecz. tusz. w. Odrowąż i Gorzykowo, lak. wiz. Cedrowicza k. 74—74v.
5. O s t r o w o i Ostrow, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1718 nakł. op. łądz. Cystersów Mikołaja Antoniego Łukomskiego, kons. 8 IX 1723 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. Narodzenia NMP, wiz. 20—21 V 1811 k. 76—90v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl., zm. i bierz. od r. 1664 r. 84—84v.
 - Par. ink. opactwu łądzkiemu w r. 1782 k. 85.
 - Podp. (22 maja) pleb. (Szymona) Zefiryna Tomasziewicz, cyst., Cedrowicza, Mikstackiego, duch. i świec.; piecz. lak. kol. Antoniego Raczyńskiego, op. łądz. i bpa hetalońskiego, pos. w. Sierakowo Jana Żołądkowskiego, wiz. Cedrowicza; piecz. tusz. w. Ostrowo, Kornaty i Sierakowo k. 90—90v.
6. P o w i d z, miasto. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. 26—27 V 1811 k. 91—105v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1730 k. 98v.

- Podp. pleb. Józefa Kaz(imierza) Ollrych'a, Cedrowicza, Mikstackiego, świeckich; piecz. tusz. w. Polanowo (2) i lak. wiz. Cedrowicza k. 105—105v.
7. **Skarboszewo**, wieś. Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 13 V 1811 k. 109—118v:
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1754 k. 113v.
 — Podp. pleb. Jana Marcinkowskiego, Cedrowicza, Mikstackiego, duch. i świec.; piecz. lak. kol. Marcelego Łukomskiego, Urz. Ekon. Kor. w Ciążeniu, wiz. Cedrowicza; tusz. w. Skarboszewo i Paruszewo k. 118—118v.
8. **Staw**, wieś. Kościół par. (kons. 19 X 1780 przez bpa tyt. tanazyjskiego Ludwika Józefa Mathy) pw. św. Jadwigi ks., wiz. 15 i n. dni maja 1811 r. k. 125—141v:
 — Akta metr. od r. 1699 k. 133v.
 — Podp. pleb. Szymona Taberskiego, Cedrowicza, Mikstackiego, świeckich; piecz. lak. szl. Mateusza Zaleskiego i nie ziden. in. szl., wiz. Cedrowicza; tusz. w. Gonice (2) i Chwałkowice k. 141—141v.
9. **Strzałkowo**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1640 nakł. kan. gnieź. Świętosława Strzałkowskiego) pw. św. Doroty pm., wiz. 14 V 1811 k. 147—161:
 — Akta metr. ochrz. od r. 1719, zaśl. od 1729, zm. 1763 k. 153v.
 — Podp. pleb. Onufrego Rodziewicza, Cedrowicza, Mikstackiego, świeckich; piecz. lak. kol. Teodora Węsierskiego i wiz. Cedrowicza; tusz. w. Strzałkowo (2) i 1 nie ziden. k. 161.
10. **Szemborowo**, wieś. Kościół par. (zrujn. i od lat 6 zapiecz.) pw. św. Urszuli pm., wiz. 5 VI 1811 k. 165—175v:
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1617 k. 170v.
 — Podp. ks. Kazimierza Łojka, Cedrowicza, Mikstackiego, świeckich; piecz. tusz. w. Szemborowo, Stanisławowo i Sędziwojewo; lak. wiz. Cedrowicza k. 175v.
- a. **Otoczna**, w. Filia par. Szemborowo z kościołem pw. św. Mikołaja b. k. 179—182v.
 „Regestrum” czyli alf.-topogr. wykaz zwiz. parafii, sporz. w ostatnim czasie w maszynopisie k. 183a.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT KALISKI

48

A. OPIS KSIĘGI:

- [1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 48.**
 [2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnej **Dekanatu Pleszewskiego**, rozpoczętej w roku **1811** przez prałata Klemensa **Walknowskiego**¹⁰⁰,

¹⁰⁰ Prał. Klemens **Walknowski** — zob. przyp. 270 w 1 cz. *Repertorium* s. [587].—
 AAG. Wiz. 48.

a dokończonej w 1816 przez ks. Jakuba Kukiewicza¹⁰¹, delegowanych do tej czynności przez arcybiskupa Ignacego Raczynskiego¹⁰².

[4. Opis zew.] Pol.— 2° (36 i mniej × 23,8 i mniej cm).— Karty 315—551; k. podw. lub wielokr.: 330a, 340a—f, 358a—b, 374a—d, 385a, 395a—b, 419a—b, 438a—e; k. czyste: 330v—330av, 340v—340fv, 358a—358bv, 359v, 368, 369v, 374—374dv, 375v, 385v, 385av, 386v, 395v—395bv, 419v—419bv, 429v, 438a—438ev, 449v—450v, 451v—452v, 457v—458v, 470—470v, 478v—480v, 481v, 504—507v, 530—531v, 533v, 544—544v, 545v, 551v.— Oprawa po r. 1973 w skórę. Ślady złoc. brzegów z pierw. opr.

[5. Syg. daw.] ACons. E 32 (nakł. ks. Zientarskiego po r. 1973 na 2 s. okł.).— E 32 (z tegoż czasu — na dole grzb.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 32 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na 1 k. ochr.).— 68 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. na 1 k. ochr.).

[6 Uwagi] Jest to wizytacja generalna, pełna czyli zewnętrzna i wewnętrzna zarazem, czystopis akt obejmujący same sprawozdania lustr. (opisy i inwentarze). Do r. 1973 pod tą sygn. gnieź. mieściły się akta wiz. dwóch dekanatów: kaliskiego i pleszewskiego. W r. 1973 materiały dek. kaliskiego pozyskano do Włocławka. Oprawiłem je w oddzielną księgę i opisałem w *Repertorium* pod syg. 132 (ABMK, t. 31 s. 130—136).— Obydwa te dekanaty wizytował w l. 1810—1812 prał. Walknowski. Parafie dek. kaliskiego zlustrował w l. 1810 i 1812. Większość parafii dek. pleszewskiego odwiedził kan. na przestrzeni r. 1811. Są to par.: Broniszewice, Brzezie, Czermin, Grodzisko, Koryta, Kowalewo, Lenartowice, Pleszew, Sośnica, Sowina, Szymanowice, Tursko z fil. Jedlec, Twardowo. Dziek. Kukiewicz zwizytował w dek. pleszewskim następn. par.: Gołuchów, Kotlin, Kretków, Lenartowice, Magnuszewice, Pleszew i Rzegocin. Jak widać Lenartowice i Pleszew uzupełniał on po Walknowskim, a pozostałe zlustrował całkowicie.— Przy odwiedzeniu beneficjów dek. kaliskiego prał. Walknowski miał na zmianę notariuszy wiz. ks. Nawrockiego i Kupajskiego, ale podczas wizytacji dek. pleszewskiego nie znajdujemy przy nim w aktach żadnego sekretarza. Natomiast dziek. Kukiewicz posiadał jako notariusza ks. Pawła Melerowicza, pleb. par. Rososzyca w dek. kal. (syg. 48).— Z czasu przed r. 1973, kiedy to dokumentacja parafii obu dekanatów znajdowała się razem w Gnieźnie, pochodzą: współcz. skrót. tytuł księgi: „Acta visitationis generalis Decanatum Calissiensis et Plesseviensis” oraz uzupełnienie do niego z pocz. XX w.: „Raczynski. 1810, 1811. Z r. 1812 tylko Kuchary” (1. k. ochr.), foliacja wyk. czar.

¹⁰¹ Ks. Jakub **Kukiewicz**, akt. notariusz apł., prepozyt par. Skalmierzyce i adm. par. Ociąż, dziekan dek. kaliskiego. (AAG. Wiz. 48).

¹⁰² Por. przyp. 98.— AAG. Wiz. 48.

oł., obydwaj indeksy (k. 550—551). Ponieważ na pierwszym miejscu szły w rękopisie akta parafii dek. kaliskiego, materiały wiz. par. dek. pleszewskiego zaczynają się od k. 315. Kartowanie or. mają tylko akta dot. par. Brzezie.— O d n o ś n i e współautorów dokumentacji wiz., materiałów, na których została wykonana, oraz treści księgi można powiedzieć to, co napisano już o innych lustracjach gen. pontyfikatu Raczyńskiego. Wśród treści akt można wskazać na katalog książek biblioteki kościoła par. w Czerminie (k. 350—351) oraz wzmiankę o nieznanej nadzwyczajnej wizytacji dziekańskiej dek. pleszewskiego z r. 1786 (pod par. Koryta) na k. 390.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

1. Broniszewice, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1780 star. pleb. Ignacego Glińskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 17 X 1811 k. 315—330:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1718 k. 319v.
 - Podp. pleb. Stanisława Gruszczyńskiego, wiz. ks. Walknowskiego, świeckich, piecz. tusz. par. oraz nie ziden. instytucji kośc., piecz. lak. Walknowskiego (3) k. 329v—330.
2. Brzeźcie, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1789 nakł. Andrzeja i Elżbiety z Małachowskich małż. Bogdańskich, sędz. ziem. kal.) pw. Rozesłania Apostołów a opieką (patrocinium) Najśw. Maryi P., wiz. 10 X 1811 k. 331—340:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1765 k. 333v.
 - Or. i odp. dok. II fundacji par. (Gniezno, 7 X 1444) k. 334.
 - Kop. dok. połączenia par. Chorzew z par. Brzezie (9 VI 1519) k. 334v.
 - Podp. pleb. Kazimierza Szymankiewicza, Walknowskiego, świeckich; piecz. lak. par. i 2 Walknowskiego k. 340.
3. C z e r m i n, wieś. Kościół par. (kons. 22 VII 1730 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Jakuba ap., wiz. 22 X 1811 k. 341—358v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1703 k. 350.
 - Katalog książek biblioteki kośc. (64 dzieła) k. 350—351.
 - a. M a r s z e w, w. na ter. par. Czermin, w kt. znajd. się kaplica dworska k. 357v.
 - Podp. pleb. Wincentego Dutkiewicza, Walknowskiego, duch. i świec.; piecz. tusz. par. i 10 wsi; lak. Walknowskiego (3) i kol. Katarzyny Mierzejewskiej k. 358—358v.
4. G o ł u c h o w, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1623 nakł. w-kanc. kor. Wacława Leszczyńskiego) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 11 XI 1816 k. 359—374:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1604, zaśl. i zm. od 1742 k. 366v.
 - Prepozytura par. eryg. przez a-bpa Gembickiego (z Uniejowa) 4 IX 1623 k. 367; kol. mansjonarzy nie ist. k. 372v—373.
 - Tabela redukcji obowiązków mszalnych par. G. z r. 1783 k. 368v—369.
 - a. Kościółek pw. św. Jana Chrzc. (z ok. r. 1690) na wzgórzu; służył za magazyn wojsku ros., obec. opust. k. 374.
 - Podp. prep. Gabriela Cedrowicza, wiz. ks. Kukiewicza, sekr. wiz.

- ks. Melerowicza, świeckich; piecz. lak. kol. Jana Suchorzewskiego, dek. kaliskiego (Kukiewiczza); tusz. wsi Gołuchów i Kajew k. 374.
5. **Grodzisk**, wieś. Kościół par. (w ręku Miechowitów; poprz. fund. w r. 1222 nakł. ks. gnieź. Eudoksy; obec. w bud. od 1802 star. zm. prep. Narcyza Patrzyńskiego) pw. św. Mikołaja b., wiz. 11 X 1811 k. 375—385:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1660 k. 379.
— Par. pos. tyt. prepozytury z racji zarz. przez zakon k. 379v.
— Podp. prep. Józefa Brzezińskiego, miech., Walknowskiego, świeckich; piecz. opł. par. k. 384v—385.
6. **Koryta**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1514, kons. w 1781 przez sufr. pozn. Rydzyńskiego) pw. św. Mikołaja b., wiz. 5 X 1811 k. 386—395:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1653 k. 389v.
— Podp. pleb. Teodora Mixtackiego, Walknowskiego, świeckich; piecz. lak. par. i Walknowskiego (3); tusz. w. Ligota (4) k. 394v—395.
7. **Kotlin**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1734 nakł. dziedz. Aleksandra Miaskowskiego, skarb. kal. i pułk. wojsk. pol.) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 15 XI 1816 k. 396—407v:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1729 k. 400v.
— Spis księzek kośc. par. (55 dzieł) k. 400v—401.
— Podp. pleb. Józefa Generowicza, Kukiewiczza, Melerowicza, świeckich, piecz. tusz. Bractwa Serca Jez. przy miejsc. kośc. par. i lak. dek. kal. k. 407v.
8. **Kowalewo**, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap., wiz. 26 XI 1811 k. 408—413v:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1664 k. 410v.
— Podp. pleb. Józefa Karpińskiego, Walknowskiego, świeckich; piecz. lak. par., współkol. Franciszka Zielonackiego i Kazimierza Kurcewskiego, Walknowskiego; tusz. wsi Kowalew, Piekarzew, Baranów, Suchorzew? k. 413—413v.
9. **Kretkowo**, wieś. Kościół par. (zbud. nied. nakł. kol. Józefa Skórzewskiego, star. gnieź. i pyzdr.) pw. Wszystkich Świętych, wiz. 15 X 1816 k. 414—419:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1780 k. 416v.
— Podp. kom. Wawrzyńca Groblewicza, Kukiewiczza, Melerowicza, świeckich; piecz. lak. nie ziden. i dek. kal.; tusz. w. Rogaszyce k. 19.
10. **Lenartowice**, wieś. Kościół par. (pierw. fund. w r. 1446 przez dziedz. L. Adama, akt. w 1758 nakł. kol. Marianny z Sapiehów Koźmińskiej, star. wschow.) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 10 X 1811 przez ks. Walknowskiego, uz. 16 XI 1816 przez ks. Kukiewiczza k. 420—429:
— Akta metr. ochrz. od r. 1658, zaśl. od 1659, zm. 1731 k. 423v.
— Reg. dok. erek. par., wyst. przez a-bpa Wincentego w Gnieźnie 29 IV 1446 k. 423v.
— Podp. pleb. Marcina Nawrockiego, Walknowskiego, Kukiewiczza, Melerowicza, świeckich; piecz. tusz. par. i w. Lenartowice; lak. dek. kal. k. 428v—429.
11. **Magnuszewice**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1752 nakł. dziedz. Piotra Radońskiego) pw. św. Barbary pm., wiz. 14 XI 1816 k. 430—438v:
— Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1742 k. 433v.
— Dok. erek. par., wyd. przez a-bpa Wincentego w Opatówku 23 I 1445 k. 433v.

- Podp. pleb. Tomasza Baranowskiego, Kukiewicza, Melerowicza, świeckich; piecz. tusz. par. z r. 1798, w. Magnuszewice; lak. kol. W(iktorii) z M(ilęclich) Koszutskiej i dek. kal. k. 438—438v.
12. Pleszew, miasto. Kościół par. pw. Ścięcia św. Jana Chrzc. „zgorzał” 9 VI 1806; nowy w bud., wiz. 18 X 1811 przez ks. Walknowskiego, uz. 15 XI 1816 przez ks. Kukiewicza k. 439—457:
- Akta metr. ochrz. od r. 1651, zaśl. od 1737, zm. 1736 k. 442v.
- Kol. m ansjonarzy ist. tu już w r. 1463 k. 442v.
- Kośc. par. odebrany protestantom w r. 1618 k. 442v, 443v.
- a. Oratorium czyli kościółek pw. św. Floriana m. za miastem k. 447v—448.
- Podp. prep. Jana Ewangelisty Hulewicza i Marcina Rolińskiego (nowy), Walknowskiego, Kukiewicza, Melerowicza, świeckich, piecz. tusz. par. (2), m. Pleszewa z r. 1787?, cechów: „konsztu pospolitego”, rzeźnickiego, płócienników, szewskiego, garncarskiego, krawieckiego i kuśnierckiego; ws: Ludwina, Dobra Nadzieja, Zielona Łąka i Nowa Wieś; lak. dek. kal. k. 448—448v, 451.
- b. Prepozytura szpit. (fund. w r. 1616 przez Adama Mikołaja na Otku Załuskiego) z kościołem pw. Ducha Św., wiz. 18 X 1811 przez ks. Walknowskiego, uz. 16 XI 1816 przez ks. Kukiewicza k. 453—457:
- Podp. prep. szpit. Józefa Roborowicza i Antoniego Miaskowskiego (nast.), Walknowskiego, Kukiewicza, świeckich; piecz. tusz. m. Pleszewa i lak. dek. kal. k. 457
13. Rzegocin, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1714 przez dziedz. Swiniarskiego, po spaleniu się poprz.) pw. Wniebowzięcia NMP, wiz. 12 XI 1816 k. 459—469v:
- Akta metr. ochrz. od r. 1695, zaśl. od 1709, zm. 1716 k. 464.
- Reg. dekr. Kons. Gen. Łowickiego z 2 X 1780 uznający obraz Najsw. Maryi P. w Ż. „za słynący łaskami” k. 464.
- Podp. pleb. Bernarda (Kantego) Biborowicza, Kukiewicza, Melerowicza, świeckich; piecz. tusz. par. oraz ws: Żegocin (2) i Żbiki; lak. dek. kal. k. 469—469v.
14. Sosnica, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1745 nakł. kol. Konstantego z Dzwonowa Rogalińskiego) pw. św. Marii Magdaleny, wiz. 26 X 1811 k. 471—478:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1627 k. 474v.
- Podp. pleb. Stanisława Doczekalskiego, Walknowskiego, świeckich; piecz. lak. par., Walknowskiego (3), kol. Ludwika Chłapowskiego; tusz. wsi Sośnica (2) i Fabianów (2) k. 477v—478.
15. Sowina, wieś. Kościół par. (kons. 3 X 1695 — powinno być: 1645 przez bpa chełm. Pstrokońskiego) pw. Zwiastowania NMP, wiz. 7 X 1811 k. 481—492v:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1645 k. 485.
- Podp. pleb. Tomasza Baranowskiego, Walknowskiego, świeckich; piecz. lak. Walknowskiego (3), tusz. wsi Sowina i Kotarby k. 492—492v.
16. Szymanowice, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1745 nakł. dziedz. Bartłomieja Cywińskiego) pw. św. Jana Chrzc., wiz. 15 X 1811 k. 493—503v:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1708 k. 498v.
- Podp. pleb. Daniela Wargawskiego, Walknowskiego, świeckich; piecz. tusz. par. i w. Ciemierów; lak. Walknowskiego (3), k. 503—503v.

- 17 Tursko, wieś. Kościół par. (zbud. w l. 1777—1784 nakł. kol. Anny ze Swinarskich Chlebowskiej, kasz. kal. a star. pleb. Jana Nepomucena Karpiewskiego, kons. 3 X 1802 przez bpa martyropolitańskiego M. Kosmowskiego) pw. św. Andrzeja ap. oraz Zwiastowania NMP i św. Michała arch., wiz. 8 X 1811 k. 508—543v:
 — Obraz Najśw. Maryi P (czczony tu od 9 VI 1764, uznany za cudowny w 1765) w d. 28 IX 1786 został przeniesiony ze starego do nowego (tego) kościoła k. 508.
 a. Kościół stary, przeznaczony na rozebr. k. 509, 532.
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1701 k. 517.
 — Podp. pleb. Michała Siuczyńskiego, Walknowskiego, świeckich; piecz. lak. par. i Walknowskiego (3) k. 529—529v.
 — „Annotata circa ecclesiam in Tursko” k. 532—532v.
18. Jedlec, wieś. Kościół par. (afil. w r. 1790 do par. Tursko, kons. 10 X 1802 przez bpa Kosmowskiego) pw. św. Floriana m. i Niep. Poczęcia NMP, wiz. 9 X 1811 k. 533—543v:
 — Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1699 k. 537v.
 — Podp. pleb. turskiego i jedleckiego Michała Siuczyńskiego i Walknowskiego; piecz. lak. par. k. 543v.
19. Twardowo, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. kol. Antoniego Miaskowskiego) pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 21 X 1811 k. 545—549v:
 — Akta metr. od r. 1680 k. 547v.
 — Podp. pleb. Piotra Kurkiewicza, Walknowskiego, świeckich; piecz. tusz. par. i nie ziden. inst.; lak. Walknowskiego (3) i kol. Katarzyny Mierzewskiej k. 549—549v.
- Współcz. alf.-topogr. indeks parafii dek. kaliskiego i pleszewskiego k. 550—550v.
 Takież wykaz w maszynopisie sprzed r. 1973 k. 551.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT UNIEJOWSKI

49

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 49.**

[2. Tyt. nad.] Materiały do zredagowania dekretów reformacyjnych dla parafii **Dekanatów Szadkowskiego i Lutomińskiego**, przesłane w roku **1811** przez opata Norbertanów w Witowie Wojciecha Kamińskiego¹⁰³ (po zwizytowaniu przez niego wspomnianych dekanatów) do Kurii Arcybiskupiej w Gnieźnie oraz bruliony tychże dekretów, opracowane na ich podstawie w r. **1812** przez arcybiskupa Ignacego Raczyńskiego¹⁰⁴.

¹⁰³ Opat Wojciech Kamiński — zob. przyp. 276 w 1 cz. *Repertorium* s. [605].— AAG. Wiz. 49.

¹⁰⁴ Por. przyp. 102.— AAG. Wiz. 49.

[4. Opis zew.] Pol., łac.— 2° (35 i mniej × 22,8 i mniej cm).— Kart III, 110; k. 10 podw. (10a), k. 38 jest kop.; k. czyste: Iv, IIv, 2v, 4v, 8v, 10v, 10av, 13v, 15v, 16v, 18v, 19v, 24v, 26v, 29v, 30v, 31v, 33v, 36v, 37v, 39—39v, 40v, 41v, 46—49v, 54v, 56v, 58v, 59v, 60v, 61v, 62v, 66v, 68v, 76v—78v, 80v, 82v, 87v, 88v, 89v, 90v, 91v, 95v, 96v, 97v, 99v, 101v, 102v, 106—106v, 107v, 108v, 109v.— Oprawa w skórę z 10 XII 1966 (3 s. okł.). Ślady złoc. z poprz. opr.

[5. Syg. daw.] E 51 (nakł. ks. Zientarskiego po 10 XII 1966 na 2 s. okł. i grzb.).

[6. Uwagi] Mamy tu do czynienia z unikalnym rękopisem związanym z wizytacjami gen. okresu rządów a-łbpa Raczyńskiego, mianowicie punktami wybranymi z opisów lustr. (sprawozdań), celem ułożenia na ich podstawie dekretów ref., oraz z brulionami tychże dekretów. Materiały do owych dekretów są kwintesencją ze sprawozdań wiz. Ułożył je wiz. Kamiński wzgl. notariusz owej akcji ks. Piotr Zderkiewicz, o którym jednak w księdze nie ma mowy, a tylko opat wit. jest pod poszczeg. podpisany. Wizytator sporządził nin. materiały na przestrzeni września — listopada 1811 r., czyli wkrótce po odbyciu lustracji gen. tychże dekanatów (zob. 1 cz. *Repertorium*, ABMK, t. 31 s. 149—158). Punkty swe zredagował po polsku i datował je z kolejnych parafii (plebanii) obydwu dekanatów. Natomiast arcybiskup osobiście wygotował bruliony dekretów ref. w j. łacińskim, poparałował je i zaopatrzył w szczeg. chronologię, z Ciężenia w ciągu marca i kwietnia 1812 r.— Z tego powodu, że dekrety ref. po wizytacjach gen. parafii (przeprowadzonych poprzez dekanaty) za Raczyńskiego nie zachowały się, albo nawet nie wszystkie zostały opracowane, materiały tej księgi stanowią wyjątkową wartość.— Na podstawie innych pozycji wiz. tego pontyfikatu obserwowaliśmy sposób przeprowadzania lustracji gen. i redagowania sprawozdań. Z nin. księgi widać procedurę powstawania dekretów ref. do nich. Mianowicie wizytator przesyłał arcybiskupowi punkty do opracowania dekretów (k. III—IIIv, 1). Ten układał je na brudno i sygnował (minuty dekretów), a następnie przekazywał Konsystorzowi Gen. w Gnieźnie do wygotowywania czystopisów. Wspom. konsystorz czystopisy dekretów przesyłał na ręce wizytatora (w tym wypadku Kamińskiego), który oddawał je dziekanowi miejsca (k. 1v). Wreszcie dziekan for. (tu lutomierski) doręczał dane dekrety za interesowanym beneficjatom, którzy na piśmie kwitowali mu ich odbiór (k. 83—84). Wyjaśniłem tu 3 dokumenty związane z formalną stroną odbywania wizytacji, które przynosi ze sobą omawiana księga.— Wspólcz. skrót. tytuł akt: „Prothocolia visitationum in Decanatus Szadkovie[n]si et Lutomirien[si]” (k. II) nie jest precyzyjny.— Kierownictwo Archiwum w Gnieźnie spotkało się z tym rękopisem dopiero

1 X 1966 (k. II). Wkrótce akta otrzymały oprawę i okr. tusz. piecz. z napisem: „Archivum Archidioecesanum Gnesna” (k. IIv, 110v).— Po tym wszystkim księgę pofoliowano czar. oł. oraz zaopatrzono ją w maszynopisowy indeks zwiz. parafii (k. I).— W cz. B nie podałem rangi społ.-pol. (miasto czy wieś) parafii, albowiem nie znalazłem ich w rękopisie. Ale za nim melduję datację szczeg. tak punktów, jak też dekretów ref.— Akta wykonano na papierze ze znakami wodnymi.— Oprócz zasadniczej treści księga zawiera dość liczną korespondencję parawizytacyjną, z której poważniejszą zasygnalizowałem w cz. B nin. pozycji. Do zwykłych materiałów par. Restarzew dołączono jeszcze opis tamt. kościoła i beneficjum z r. 1814 (k. 42—45v).

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Nowy wykaz parafii obu dekanatów w maszynopisie k. I.

Op. wit. (W.) Kamiński przesyła (Witów, 16 XI 1811) na ręce aud. Kurii A-bpiej w Gnieźnie (M.) Siemieńskiego punkty (materiały) do zredagowania dekretów ref. dla parafii dek. szadkowskiego, które niedawno zwizytował k. III—IIIv, 1.

A-bp I. Raczyński wysyła (Ciążen, 5 V 1812) op. Kamińskiemu dekrety ref. parafii dek. szadkowskiego z poleceniem, aby — za pośrednictwem dziekana miejsca (M.) Żdźnickiego — doręczył je zwiz. przez siebie kościołom; Nadawca nawiązuje, że już przedtem przesał na ręce adresata także dekrety dek. lutomińskiego; w końcu dziękuje opatowi za przeprowadzenie wizytacji (brulion listu przew.) k. 1v.

I. Dekanat szadkowski k. III, 2—81v:

1. Borszowice k. 2—3v:
 - Materiał do dekretu ref. z 7 X 1811 k. 2.
 - Brulion dekretu ref. z 4 IV 1812 k. 3—3v.
2. Buczek k. 4—5v:
 - Materiał do dekretu ref. z 26 X 1811 k. 4.
 - Brulion dekretu ref. z 22 IV 1812 k. 5—5v.
3. Brzyków k. 6—7v:
 - Materiał do dekretu def. z 18 X 1811 k. 6—6v.
 - Brulion dekretu ref. z 10 IV 1812 k. 7—7v.
4. Chabielice k. 8—9v:
 - Materiał do dekretu ref. z 23 X 1811 k. 8.
 - Brulion dekretu ref. z 13 IV 1812 k. 9—9v.
5. Drużbice k. 10—10a:
 - Materiał do dekretu ref. z 7 XI 1811 k. 10.
 - Brulion dekretu ref. z 20 IV 1812 k. 10a.
6. Grabno k. 11—12v:
 - Materiał do dekretu ref. z 15 X 1811 k. 11—11v.
 - Brulion dekretu ref. z 7 IV 1812 k. 12—12v.
7. Grocholice k. 13—14v:
 - Materiał do dekretu ref. z 5 XI 1811 k. 13.

- Brulion dekretu ref. z 28 IV 1812 k. 14—14v.
8. K a s z e w i c e, par. afil. do P a r z n a k. 15—16:
— Materiał do dekretu ref. z 3 XI 1811 k. 15.
— Brulion dekretu ref. z 27 IV 1812 k. 16.
9. K o c i e s z o w k. 17—18:
— Materiał do dekretu ref. z 28 X 1811 k. 17—17v.
— Brulion dekretu ref. z 24 IV 1812 k. 18.
10. K o r c z o w k. 19—20v:
— Materiał do dekretu ref. z 5 X 1811 k. 19.
— Brulion dekretu ref. z 3 IV 1812 k. 20—20v.
11. K r z e p c z o w k. 21—22v:
— Materiał do dekretu ref. z 9 XI 1811 k. 21.
— Brulion dekretu ref. z 27 IV 1812 k. 22—22v.
12. Ł a s k, kolegiata i zarazem parafia k. 23—28v:
— Materiał do dekretu ref. z 11 X 1811 k. 23—24.
— Brulion dekretu ref. z 12 X 1812 k. 25—26.
— Pismo sufr. łow. a prep. kol. łas. Zachariasiewicza (Warszawa, 14 XI 1812) do aud. M. Siemieńskiego w Gnieźnie w sprawie tegoż dekr. k. 27—28v.
13. Ł o b u d z i c e k. 29—30:
— Materiał do dekretu ref. z 30 X 1811 k. 29.
— Brulion dekretu ref. z 25 IV 1812 k. 30.
14. M a r z y n i n k. 31—32v:
— Materiał do dekretu ref. z 12 X 1811 k. 31.
— Brulion dekretu ref. z 6 IV 1812 k. 32—32v.
15. P a r z n o k. 33—34v:
— Materiał do dekretu ref. z 2 XI 1811 k. 33.
— Brulion dekretu ref. z 26 IV 1812 k. 34—34v.
16. P o z d z e n i c e k. 35—38:
— Materiał do dekretu ref. z 25 X 1811 k. 35—35v.
— Brulion dekretu ref. z 22 IV 1812 k. 36.
— Pismo kol. kościoła Jana Klichowskiego (Poźdzenice, 25 X 1811) do a-bpa Raczyńskiego, w kt. tenże obiecuje w ciągu 2 lat wystawić w P. nowy kościół k. 37.
— Koperta wspom. listu, adresowana do a-bpa Raczyńskiego przez miejsc. pleb. Waleriana Klichowskiego, brata kolatora; na odwr. kop. 2 piecz. lak. ks. Klichowskiego.
17. R e s t a r z e w i Restarzewo k. 40—45:
— Materiał do dekretu ref. z 21 X 1811 k. 40.
— Brulion dekretu ref. z 11 IV 1812 k. 41.
— Opis kościoła i benef. w Restarzewie z 26 IX 1814 k. 42—45v; na k. 45v wycis. na sucho piecz. par. Parzno? (dziek. szadk. Jana Leśniewskiego).
18. R u y s i e c k. 50—51v:
— Materiał do dekretu ref. z 20 X 1811 k. 50—50v.
— Brulion dekretu ref. z 19 IV 1812 k. 51.
— Kop. pisma a-bpa Raczyńskiego (Ciążeń, 19 IV 1812) do Stanisława Walewskiego w Woli Więzowej (na ter. par. Rusiec) w spr. podniesienia zbud. przez niego kaplicy do rangi parafii k. 51—51v.
19. R y c h ł o c i c e k. 52—55v:
— Materiał do dekretu ref. z 19 X 1811 k. 52—52v.

- Petycja parafian Rychłocic z 19 X 1811 o własnego proboszcza k. 53—54; piecz. lak. wójta gm. Rychłocice k. 54.
- Brulion dekretu ref. z 11 IV 1812 k. 55—55v.
- 20. Sędziejowice k. 56—57v:
 - Materiał do dekretu ref. z 14 X 1811 k. 56.
 - Brulion dekretu ref. z 7 IV 1812 k. 57—57v.
- 21. Stronsko k. 58—59:
 - Materiał do dekretu ref. z 3 X 1811 k. 58.
 - Brulion dekretu ref. z 1 IV 1812 k. 59.
- 22. Szadek k. 60—61:
 - Brulion dekretu ref. z 4 IV 1812 k. 60.
 - Materiał do dekretu ref. z 6 X 1811 k. 61.
- 23. Szczercow k. 62—63v:
 - Materiał do dekretu ref. z 22 X 1811 k. 62.
 - Brulion dekretu ref. z 12 IV 1812 k. 63—63v.
- 24. Widawa k. 64—67v:
 - Materiał do dekretu ref. z 17 X 1811 k. 64—64v.
 - Koresp. w spr. odbudowania spalonego w d. 24 VI 1802 kościoła par. k. 64v—66, 67v.
 - Brulion dekretu ref. z 9 IV 1812 k. 67—67v.
- 25. Wygiełzow k. 68—79v:
 - Materiał do dekretu ref. z 24 X 1811 k. 68.
 - Koresp. odnośnie osoby prob. Franciszka Szaniawskiego k. 69—76.
 - Brulion dekretu ref. z 14 IV 1812 k. 79—79v.
- 26. Zdunska Wola k. 80—81v:
 - Materiał do dekretu ref. z 4 X 1811 k. 80.
 - Brulion dekretu ref. z 2 IV 1812 k. 81—81v.

II. Dekanat lutomierski k. 82—110v:

Rządcy parafii dek. lutomierskiego kwitują (w d. 22—26 V 1812) odbiór dekretów ref., doręczonych im z Kurii A-bpiej w Gnieźnie za pośrednictwem wiz. Kamińskiego i dziek. Wojciecha Więclawskiego, prob. par. Górka k. 83—84.

1. Bałdrzychów k. 85—86v:
 - Materiał do dekretu ref. z 29 IX 1811 k. 85.
 - Brulion dekretu ref. z 28 III 1812 k. 86—86v.
2. Dobroń k. 87—88:
 - Materiał do dekretu ref. z 25 IX 1811 k. 87.
 - Brulion dekretu ref. z 25 III 1812 k. 88.
3. Górka k. 89—90:
 - Materiał do dekretu ref. z 24 IX 1811 k. 89.
 - Brulion dekretu ref. z 24 III 1812 k. 90.
4. Kwiatkow k. 91—92v:
 - Materiał do dekretu ref. z 27 IX 1811 k. 91.
 - Brulion dekretu ref. z 27 III 1812 k. 92.
5. Lutomirsk k. 93—94v:
 - Materiał do dekretu ref. z 26 IX 1811 k. 93.
 - Brulion dekretu ref. z 26 III 1812 k. 94—94v.
6. Małyń k. 95—96:
 - Materiał do dekretu ref. z 28 IX 1811 k. 95.

- Brulion dekretu ref. z 28 III 1812 k. 96.
- 7. **Męka** k. 97—98v:
 - Materiał do dekretu ref. z 2 X 1811 k. 97.
 - Brulion dekretu ref. z 27 III 1812 k. 98—98v.
- 8. **Mikołajewice** k. 99—100v:
 - Materiał do dekretu ref. z 26 IX 1811 k. 99.
 - Brulion dekretu ref. z 27 III 1812 k. 100—100v.
- 9. **Pabianice** k. 101—102:
 - Materiał do dekretu ref. z 23 IX 1811 k. 101.
 - Brulion dekretu ref. z 24 III 1812 k. 102.
- 10. **Rososzycyca i Rossoszycyca** k. 103—105v:
 - Materiał do dekretu ref. z 1 X 1811 k. 103.
 - Koresp. w spr. beneficjum w Rososzycy k. 103—105v; piecz. tłocz. na sucho par. Górka (dziek. lut.) k. 105v.
- 11. **Wierzchy** k. 107—108:
 - Materiał do dekretu ref. z 30 IX 1811 k. 107.
 - Brulion dekretu ref. z 28 III 1812 k. 108.
- 12. **Zadzim** k. 109—110:
 - Materiał do dekretu ref. z 1 X 1811 k. 109.
 - Brulion dekretu ref. z 28 III 1812 k. 110—110v.

OFICJAŁAT I ARCHIDIAKONAT KAMIENSKI

50

A. OPIS KSIĘGI:

[1. Syg. akt.] **AAG. Wiz. 50.**

[2. Tyt. nad.] Akta wizytacji generalnych — przeprowadzonych z polecenia arcybiskupa Ignacego **Raczyńskiego**¹⁰⁵ — **Dekanatu Kcyńskiego** zlustrowanego w roku 1820 przez księdza Jana Nepomucena **Słowińskiego**¹⁰⁶, **Dekanatu Nakielskiego** zweryfikowanego w latach 1817—1819 przez ks. Wawrzyńca **Łukowskiego**¹⁰⁷ oraz **Dekanatów Łobżenickiego i Więcborskiego** zwizytowanych w l. 1816—1818 przez kanonika Jana **Gołkowskiego**¹⁰⁸ (bez Bydgoszczy i parafii, które w r. 1821 weszły w skład diecezji chełmińskiej).

[3. Daty krań.] 1816—1820.

[4. Opiszew.] Pol., łac., niem.— 2° (35 i mniej × 21,5 i mniej cm).— Kart 365, wśród nich 293a, 317a, 351a; k. czyste: 1v, 2v, 9v—17v, 25—27v,

¹⁰⁵ Por. przyp. 104.— AAG. Wiz. 50.

¹⁰⁶ Ks. Jan Nepomucen **Słowiński**, akt. proboszcz par. Smiłowo w dek. nakielskim. (AAG. Wiz. 50 k. 167v, 210v).

¹⁰⁷ Ks. Wawrzyniec **Łukowski**, akt. proboszcz par. Głubczyn i egzaminator duchowieństwa dek. łobżenickiego. (AAG. Wiz. 50 k. 175).

¹⁰⁸ Ks. Jan **Gołkowski** (lub „Gólkowski”), akt. prepozyt par. Wyrzysk w dek. nakielskim, kanonik kal. (AAG. Wiz. 50, cz. 3).

28v, 37v, 38v, 39v, 53v, 54v, 62—65v, 66—66v, 89—89v, 90v, 97v—99v, 100v, 111v—115v, 132v—133, 134—141v, 142v, 154v, 156v, 160v, 163—165v, 168v, 169v, 175v—176v, 193v, 202—202v, 211—212v, 213v, 222—222v, 223v, 239—239v, 240v—241v, 242v, 258v—261v, 276—277v, 278v, 290v—293v, 293a—293av, 313v—315v, 316v—317v, 317a—317av, 327v—328v, 329v, 348—349v, 351—351v, 351a—351av, 352v, 361v—363v, 364—364v, 365v.— Oprawa po r. 1824 w półskórek; ślady złoc. brzegów.

[5. Syg. daw.] ACons. E 41 (nakł. ks. Zientarskiego z r. 1961 na s. 2 okł.).— Hs. Gnesen Erzb. E. 41 (uw. ks. Nowackiego z ok. r. 1942 na k. 1).— E 41 (w. XIX, Arch. Kons. Gnieź. — k. 1 oraz nakł. na grzb. i obwol.).— 85 (I poł. w. XIX, tamże — nakł. na 1 s. okł. i grzb.).

[6. Uwagi] Mamy tu do czynienia z niepełnymi aktami trzech wizytacji generalnych, bo przeprowadzonych przez tyłuż lustratorów, odbytych w dekanatach: kcyńskim (k. 2—167v), nakielskim (k. 168—221v) i rzekomo bydgoskim (k. 223—361). Takie dekanaty wymieniają obydwie wykazy zwiz. parafii, nakł. ks. Zientarskiego oraz skrót. tytuł księgi: „Wizyta generalna kościołów dekanatu Kcyńskiego, Nakielskiego i Bydgoskiego” (nakł. na 1 s. okł. z poł. XIX stul.), tudzież podobny, z tegoż czasu: „Akta wizyt dekanatów Kcyńskiego, Nakielskiego i Bydgoskiego — rok 1816, 1819, 1820” (nakł. na grzb.). Wszakże wiadomo, że dek. bydgoski został utworzony w archidiecezji 11 III 1819, natomiast podczas przeprowadzania omawianych wizytacji (1816—1817) na jego późniejszym terytorium znajdowały się mniej więcej dek. wieńborski i łobżenicki. M.in. dowodem tego jest zapis na początku dokumentacji wiz. par. Ronowo (k. 278), iż znajduje się ona w dek. wieńborskim oraz na pocz. akt par. Ślesin (k. 294), że kan. Gołkowski jest lustratorem gen. dek. wieńborskiego i łobżenickiego (nie zaś bydgoskiego). Nazwa „Dekanat Bydgoski” znalazła się w aktach (k. 223) s z t u c z n i e, dopiero przy oprawie księgi, po odejściu znacznej części parafii dek. wieńborskiego (z Więńborkiem) i łobżenickiego do diec. chełmińskiej i w ślad za tym odesłaniu ich dokumentacji wiz. z Gniezna do Pelplina (gdzie o losie wspom. niczego nie wiadomo).— Już w poł. XIX w. zastanawiał się archiwista gnieźnieński czyniąc notę „(?) Raczyńskiego” na nakł. ze skrót. tytułem akt (1 s. okł.), czy lustracje te, jako przeprowadzane jeszcze w l. 1819—1820, można przypisać pontyfikatowi a-bpa Raczyńskiego, który — jak wiemy — zrezygnował z arcybiskupstwa w r. 1818. Otóż odpowiadam, że księga nin. z całą pewnością należy do lustracji gen. Raczyńskiego. Także na tym terenie (jak wynika z k. 278) odbywano lustracje z rozporządzenia wym. hierarchy, zresztą akta repertoriowanego rękopisu są zupełnie podobne do omówionych wyżej w poz. 44—48. Co prawda w dziełach a-diec. gnieźnieńskiej zazwyczaj spotykaliśmy niekończenie wizyta-

cji po ustaniu władzy jakiegoś prymasa, atoli również w tym zeszycie *Repertorium* przedstawiłem wizytację kościołów bydgoskich (syg. 39) nakazaną przez a-bpa Krasickiego a zrealizowaną dopiero po jego śmierci w czasie administracji Malczewskiego.— Wprawdzie pod par. Kcynia (k. 67) zanotowano, że znajduje się ona w archidiaconacie gnieźnieńskim, jednak przynależność owa była w r. 1820 zupełnie tradycyjna, albowiem dek. kcyński, utworzony po I rozbiórce kraju (1772) z północnej części dek. łekneńskiego, został wnet poddany Konsystorzowi Kamieńskiemu i praktycznie też znajdował się w tamt. archidiaconacie.— Jest to czysto pis akt, składający się z samych tylko opisów (sprawozdań), uwzględniający zarówno wizytację zewnętrzną, jak i wewnętrzną.— Wizytator Gołkowski zamieszcza ponadto na końcu opisów poszcz. parafii jeszcze raz lustrację personalną kleru i służby kościelnej, tzw. Protokół sekretny.— Wykonawcami dokumentacji wiz. byli, jak gdzie indziej, beneficjanci danych parafii, którzy podali opisy na papierze niejednakowego formatu i jakości, zawsze ze znakami wodnymi. Materiały dostarczone przez par. Kcynia, Ślesin i Zabartowo były nawet tymcz. oprawione w cienki niebieski karton.— Or. foliację wzgl. paginację miały akta par. Chojna, Gołańcz, Kcynia, Samokłęski, Słupy, Szaradowo, Sadki, Wierzchucin.— Kartowanie całej księgi czar. oł. dano po r. 1945.— Z powodu dołączania aneksów do akt znacznej liczby parafii, z okazji oprawiania księgi po r. 1824, poprzestawiano w niej pewne karty.— Wykaz zwiz. parafii, pochodzący z czasu po 1824, znajduje się na k. 1, a indeks nowy, wyk. na maszynie, na k. 365.— Notariuszami wizytacji ks. Słowińskiego (w dek. kcyń.) byli: ks. Ludwik Sadowski, pleb. par. Słupy (k. 110), ks. Antoni Rytterski, prob. w Gołańczy (k. 51v), ks. Jan Komasiński, pleb. par. Szaradowo (k. 153v); bywało też, że nikt mu nie towarzyszył. Sekretarzem wiz. u ks. Łukowskiego (w dek. nak.) był ks. Józef Kręski, pleb. par. Gromadno w dek. łobz. (k. 237). Notariuszem lustr. Gołkowskiego był ks. Florian Thilemann, prep. par. Nakło (k. 191). Notariusze, obok wizytatorów, weryfikowali przedkładane im przez proboszczów akta.— Organizacyjnej strony wizytacji dek. kcyńskiego, a właściwie powolnego jej przebiegu, dotyczy pismo przewodnie wiz. Słowińskiego z 15 III 1824, z którym tenże dopiero po czterech latach odsyła of. gen. Siemieńskiemu do Gniezna akta 10 parafii dek. kcyńskiego, zlustr. przez siebie w r. 1820 (k. 166—167v). Biskup Siemieński otrzymał wspom. dokumentację 21 marca, a 27 tegoż miesiąca podziękował wizytatorowi za pracę i prosił o rychłe dokończenie lustracji pozostałych kościołów (k. 166)— Oprócz zasadniczej wagi treściowej mieszczącej się w nin. księdze, podobnej do innych kodeksów wiz. pontyfikatu Raczyńskiego, znajdujemy tu spisy ksiąg

że k bibliotek kościołów par.: w Kcyni (k. 72—72v), Słupach (k. 104v—105), Łobżenicy (k. 248—249), Mąkowarsku (k. 265—265v), Ślesinie (k. 299—300). Przy par. Smogulec (k. 120) powiedziano, że biblioteka mieści się nad zakrystią, lecz katalogu jej nie przekazano.— Wyjątkowa wartość omaw. rękopisu polega na tym, iż powołuje się on na bardzo wiele wizytacji, których akta są obecnie nieznane. I tak pod par. Łobżenica (k. 249) jest mowa o zaginionych aktach archidiakańskiej wizytacji ks. Stanisława Trebnica, odprawionej tu (i w całym archidiaconacie kamińskim) w r. 1650. W dokumentacji par. Gołańcz (k. 44) wspomina się lustrację odbytą tu (zatem także w dek. łekneńskim, a może również innym) w r. 1746 przez ks. Szczepańskiego. Będzie to jedna z wizytacji gen. pont. A. K. Szembeka, a przeprowadzić ją mógł tylko Tomasz Szczepański, kan. warm. i łow. (Wieteska s. 104). W aktach par. Kcynia (k. 88) i Słupy (k. 105) cytuje się wizytację gen. przeprowadzoną tu (zatem w dek. łekneńskim i może innych) w r. 1756 przez ks. Józefa Antoniego Iwańskiego. W Słupach miała ona miejsce 21 maja. W opisie par. Samokleski W. (k. 93) jest mowa o lustracji gen. odprawionej tu (a więc w dek. kcyńskim) w r. 1782 przez ks. Antoniego Jana Sikorskiego, a-diak. i of. gen. kam. Pod par. Wąwelnio (k. 320) wspomniano, że dokonał on tam wizytacji gen. w r. 1781. Wobec tego był on częściowo pod tym wzgl. czynnym także w dek. wiecborskim. W dokum. par. Brzyskorzystew (k. 5v) i Szaradowo (k. 160) przytacza się akta wizytacji gen. odbytej w nich (zatem w dek. kcyńskim, czy może także w innym) w r. 1791 przez ks. Andrzeja Józefa Leona Kalksteina, kan. liw. Również z tegoż 1791 r. wspomniana jest inna lustracja gen., której akta — za wyjątkiem bydgoskich, opis. w poz. 32 — zaginęły, mianowicie przeprowadzona 28 X w Mąkowarsku (k. 266) i 13 X w Ślesinie (k. 300) — a więc w dek. wiecborskim — przez ks. Wawrzyńca Sadowskiego, prob. par. Słupy w dek. kcyń. Wreszcie pod par. Gromadno (k. 229v) cytuje się akta wizytacji gen. tej instytucji (zatem dek. łobżenickiego) odbytej w r. 1792 przez kan. Blumenhofa. Z k. 310v dowiadujemy się, że na imię mu było Jan Nepomucen, urodził się ok. r. 1740, a w 1817 był prob. par. Ślesin i kan. kam.

B. ZAWARTOŚĆ KSIĘGI:

Spis topogr.-alf. zwiz. parafii z ok. r. 1824 na k. 1.

I. Dekanat kcyński k. 2—167v:

1. Brzyskorzystew, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1774 nakł. kol. Katarzyny Chrzastowskiej) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 30 X 1820 k. 2—9v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1660 k. 5v.
 - Podp. pleb. Augustyna Markowskiego, wiz. ks. Jana Nepomucena Słowińskiego, not. wiz. ks. Ludwika Sadowskiego, świeckich k. 9.

2. **Chomentowo**, wieś. Kościół par. (fund. w r. 1526 nakł. współkol. Michała Pałędzkiego i Jana Raczyńskiego) pw. św. ap. Piotra i Pawła, wiz. 3 XI 1820 k. 18—24v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1782 k. 20.
 - Podp. pleb. Michała Laskowskiego, wiz., not., dziedz.; piecz. lak. dziedz. Piotra Busse k. 24v.
3. **Choyna**, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1765 nakł. kol. Macieja Mielzyńskiego) pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 18 XI 1820 k. 28—37:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1732 k. 30v.
 - Podp. pleb. Michała Albrechta, wiz., świeckich k. 37.
4. **Gołańcz**, miasto. Kościół par. (fund. nieg. przez dziedz. Maksymiliana Mielzyńskiego) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 14 XI 1820 k. 39—53:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1614 k. 43v.
 - a. Klasztor Bernardynów (fund. w r. 1701 przez dziedz. Marcina Smoguleckiego na Przedm. Smolany, na miejscu w kt. przedtem stała kaplica pw. Imienia Jezus) k. 52—52v.
 - Podp. prob. A(ntoniego) Rytterskiego, wiz., świeckich; piecz. lak. m. Gołańczy k. 53.
5. **Jaktorowo**, wieś. Kościół par. (zbud. kied. nakł. dziedz. Jakuba Łańskiego) pw. św. Anny, wiz. 21 XI 1820 k. 54—61v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1704 k. 57.
 - Podp. pleb. Tomasza Nawrockiego, wiz., sekr. wiz. ks. Antoniego Rytterskiego, świeckich k. 61v.
6. **Kcynia**, miasto, prepozytura par. Kościół par. (zbud. w r. 1631 star. prob. Jakuba Dubiusa, penit. gnieź., kons. w 1728 przez sufr. gnieź. Kraszkowskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 19 X 1820 k. 66—88v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1598 k. 72.
 - Spis książek biblioteki kośc. par., darowanych jej przez obec. rządęcę (M. Dunina) k. 72—72v.
 - Reg. dok. z 14 II 1511 ink. par. kapitule gnieź. k. 72v.
 - a. Prepozytura wzgl. prebenda szpit. (eryg. 15 I 1636 przez of. gnieź.) z kościołkiem pw. św. Barbary pm. k. 84—86v.
 - Szkoły na ter. par. k. 87.
 - b. **Grocholno i Grocholin**, w. w par. Kcynia, mająca kaplicę publ. pw. św. Anny sprzed r. 1608 k. 87v—88.
 - c. Klasztor Karmelitów (eryg. w r. 1612 przy kościołku lub kaplicy publ. pw. Wniebowzięcia NMP), spalony razem z miastem w 1775, odb. k. 88—88v.
 - Podp. wik. wiecz. par. Marcina Dunina, sufr. gnieź. Józ(efa) Gembartha, przeora Karm. Serafina Glossa, prep. szpit. And(rzeja) Kowalewskiego, wiz., not. wiz. ks. Jana Komasińskiego, świeckich; piecz. lak. sufr. Gembartha, przeora klasz. Karm., dziedz. Korduli z Grabowskich Baranowskiej, Augusta Ludwika Wilhelma von Hienzberga i tusz. m. Kcyni k. 88v.
7. **Samoklęski Wielkie**, wieś. Kościół par. pw. św. Bartłomieja ap. (wyst. w r. 1677), wiz. w r. 1820 k. 90—97v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1684 k. 93.
 - Podp. kom. Antoniego (Adriana) Ryńskiego, wiz., świeckich k. 97.
8. **Słupy**, wieś. Kościół par. pw. św. Wita, Modesta i Krescencji mm. k. 100—111:

- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1755 k. 104v.
- Wykaz książek biblioteki kośc. (22 tomy) k. 104v—105.
- Podp. pleb. Ludwika Sadowskiego, wiz., not. Komasińskiego k. 111.
- 9. S m o g u l e c, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1617 nakł. dziedz. Smoguleckiego, kons. w 1642 przez sufr. gnieź. Madalińskiego) pw. św. Katarzyny pm., wiz. 18 XI 1820 k. 116—133v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1592 k. 120.
 - Wiad. o bibliotece kośc., znajd. się nad zakrystią, nie pos. spisu k. 120.
 - a. D o b i e s z e w o, w. na ter. par. Smogulec, gdzie we dworze dziedz. Wiesiołowskiego ist. kaplica pryw. k. 131v.
 - Podp. pleb. Teofila Ligockiego, wiz., not. Rytterskiego, świeckich k. 131v—132.
- 10. S z a r a d o w o, wieś. Kościół par. pw. św. Mikołaja b., wiz. w r. 1820 k. 142—162v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1720 k. 145.
 - Odpisy dok. gosp. par. z l. 1521 (*Liber benef.*), 1725, 1710, 1729, 1668, 1820, 1782 k. 155—160.
 - Kol. Kordula z Grabowskich Baranowska wyjawia wizytatorowi (Szubin, 14 X 1820), dlaczego nie podpisała akt wiz. par. k. 161—162v.
 - Podp. pleb. Jana Komasińskiego k. 154.
 - Wiz. Słowiński odsyła (ze Śmiłowa, 15 III 1824) do Gniezna, przyp. bpowi i of. M. Siemińskiego, akta wiz. wym. 10 parafii; wyjaśnia, dlaczego jeszcze nie zwiz. par. Rynarzewo i Szubin; krytycznie wypowiada się o wartości lustracji kościołów odbywanych w czasie wojen oraz zmian granic państw. i kośc. k. 166—167v.

II. Dekanat nakielski k. 168—221v:

1. D e m b o w o, wieś. Kościół par. (zbud. ok. r. 1803 nakł. kol. Macieja Łańskiego) pw. św. Michała arch., wiz. 7 III 1818 k. 169—175:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1679 k. 171.
 - Podp. pleb. Michała Krygiera, wiz. ks. Wawrzyńca Łukowskiego, sekr. wiz. ks. Józefa Kręskiego, świeckich; piecz. lak. par. i wiz. (jego par. Głubczyn z r. 1800) k. 175.
2. N a k ł o, miasto. Kościół par. pw. św. Stanisława b., wiz. 1 IV 1819 k. 177—192v:
 - Akta metr. ochrz. od r. 1712, zaśl. i zm. od 1750 k. 182.
 - Sumariusz dok. par. z r. 1662 k. 182v.
 - Z daw. akt wynika, że par. jest p r e p o z y t u r ą k. 183.
 - Podp. prep. (Jana Floriana) Thilemann'a, wiz., not., świeckich; piecz. lak. par. Nakło i Głubczyn k. 192—192v.
3. S a d k i, wieś. Kościół par. (zbud. nakł. kol. Wojciecha hr. z Bnina Bnińskiego, kasz. kow., zm. w r. 1765 i jego syna Konstantyna, kasz. chełmiń.) pw. św. Wojciecha b., wiz. 16 VII 1817 k. 193—201v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1721 k. 197v.
 - a. S a m o s t r z e l a, w. w par. Sadki, pos. kaplicę pryw. w pałacu rodz. Bnińskich k. 201.
 - Podp. pleb. Jerzego Berent'a, jedn. dziek. nak., wiz., świeckich; piecz. lak. kol. Józefa hr. Bnińskiego (jego urzędu), par. Głubczyn i Sadki k. 201—201v.

4. Śmiełowo, wieś. Kościół par. pw. św. Małgorzaty pm., wiz. 25 IV 1818 k. 203—210v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1689 k. 205.
 - Reg. dok. kr. Władysława IV z r. 1635, wciel. kościoły w Skórcce, Plecminie i Kaczorach do par. Śmiełowo k. 205.
 - Podp. pleb. Jana Nep(omucena) Słowińskiego, wiz., sekr. świeckich; piecz. lak. par. Głubczyn k. 210v.
5. Morzewo, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1613 nakł. kol. Agnieszki Zebrzydowskiej, kasz. śrem.) pw. św. Andrzeja ap., wiz. 24 X 1817 k. 213—221v:
 - a. Kościół nowy w bud., nakł. kol. Andrzeja de Gotzendorf Grabowskiego k. 214.
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1654 k. 215v.
 - Reg. dok. erek. par. z r. 1613, wpis. do akt grodz. nak. w 1636 i pozn. 1706 k. 216.
 - Podp. pleb. Bartłomieja Lemańskiego, wiz., sekr., świeckich; piecz. kol. Grabowskiego i par. Głubczyn (wiz.) k. 221—221v.

III. Dekanat bydgoski k. 223—361:

1. Gromadno, nieg. miasteczko, obec. wieś. Kościół par. (zbud. w poł. XVIII w. nakł. chor. pom. Kitnowskiej) pw. św. Jakuba ap., wiz. 16 XII 1817 k. 224—240:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1654 k. 228v.
 - a. Falmirowo, w. na ter. par. Gromadno, gdzie była kaplica pryw. w pałacu, pewnie Kitnowskich, akt. rozebr. k. 235v.
 - Podp. pleb. Józefa Kręskiego, wiz. ks. Jana Gołkowskiego, not. ks. Jana (Florian) Thilemann'a, świeckich; 2 piecz. lak. zast. kol. Franciszka Lipińskiego i 2 tusz. par. Wyrzyk (wiz.) k. 237v, 240.
2. Łobżenica, miasto. (Parafia eryg. w r. 1141). Kościół par. pw. Trójcy Św., wiz. 13 VIII 1817 k. 242—258:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1622 k. 248.
 - Katalog książek biblioteki kośc. par. (8 dzieł in folio, 17 in quarto, 12 in octavo, razem 37) k. 248—249.
 - Par. jest podup. prepozyturą, lecz kościół nie był kolegiatą, jak chce akt. prep. Perzyński k. 250v.
 - a. Kościółek pw. św. Anny, „blisko kościoła farnego [...] zupełnie zdezolowany” k. 256v.
 - b. Górka pod Łobżenicą — klasztor Bernardynów k. 256v.
 - c. Kościółek pw. św. Szczepana m. „na mieyscu Prezydencya nazwanem”, zależny od Bernardynów k. 256v.
 - Podp. prep. Antoniego Perzyńskiego (kan. chełmiń.), wiz., not., świeckich; piecz. lak. dziedz. Franciszka Łochockiego i 2 tusz. par. Wyrzyk k. 256v, 258.
3. Makowarsk, wieś. (Parafia ink. Cystersom z Koronowa). Kościół par. (zbud. w r. 1791 star. pleb. Leona Krzemińskiego) pw. św. Wawrzyńca m., wiz. 21 XI 1817 k. 262—275v:
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1714 k. 265.
 - Wykaz książek biblioteki kośc. (6 dzieł in folio, 7 in quarto, 25 in octavo, łącznie 38) k. 265—265v.

- Par. pos. tyt. prepozytury — na podstawie poprz. wizytacji, używania (i należenia do zakonu) k. 266v.
- Podp. prep. Andrzeja Geszke (Geszka), o. Ludwika Zalewskiego, cyst. z Koronowa, wiz., not., świeckich; piecz. tusz. par. Wyrzysk k. 274—274v.
4. Ronowo wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1607 nakł. kol. Jana Orzelskiego, kasz. rog., kons. 4 II 1660 przez sufr. kij. Gianotti) pw. Trójcy Św., wiz. 2 XII 1816 (sporz. akt) i 13 VIII 1818 (ich weryf.) k. 278—290v.
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1620 k. 282v.
- Podp. wiz., not., pleb. Piotra Kowalskiego zarazem dziek. więcb., świeckich; piecz. lak. dziedz. i kol. hr. Wiktora Szołdrskiego, tusz. par. Wyrzysk, opł. par. Ronowo k. 289v—290.
5. Slesin, wieś. Kościół par. (wyst. w r. 1754 nakł. kol. Aleksandra hr. Potulickiego, star. borz., pośw. 5 VIII 1755 przez dziek. więcb. i kan. kam. Kazimierza Abrahamsohn'a) pw. św. Mikołaja b., wiz. 10 (12) VII 1817 k. 294—316:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1755 k. 299.
- Spis rzeczowy książek biblioteki kośc. (40 dzieł) k. 299—300.
- a. Samsieczno, w. Filia par. Ślesin, daw. sam. parafia, z kościołem pw. św. Bartłomieja ap. k. 306v—310v.
- b. Nowe Potulice, w. w par. Ślesin, mająca kaplicę pryw. w pałacu hr. Potulickich k. 311v, 316.
- Pod. pleb. (Jana) Nepomucena Blumenhof'a, kan. kam., wik. Józefa Żabińskiego, wiz., not., świeckich; piecz. lak. dziedz. Kazimierza hr. Potulickiego i tusz. par. Wyrzysk k. 316.
6. Womweln o, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1760 nakł. dziedz. Stanisława Wałdowskiego, skarb. wschow.) pw. św. ap. Filipa i Jakuba oraz św. Marii Magdaleny, wiz. 12 XII 1816 k. 318—329:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1705 k. 320.
- Na k. 320 zapisano o wywiezieniu starszych dokumentów tej par. do Berlina.
- Par. ma tyt. prepozytury, wynikający z poprz. wizytacji i daw. używania k. 321v.
- Podstawą do tego tyt. było tu kolegium mansjonarzy, fund. w r. 1768 przez kol. Wałdowskiego, szybko wyg. k. 325—326.
- a. Wielewicz, w. Filia par. Wąweln o od 13 I 1617; od lat 50 w granicach par. Więcbork k. 326v, 329.
- Podp. pleb. Franciszka (Salezego) Skorczewskiego, wiz., not., świeckich; piecz. lak. kol. Józefa Grabowskiego i tusz. par. Wyrzysk k. 329.
7. Wierzchucin, wieś. Kościół par. (zbud. w r. 1715 nakł. op. koron., pośw. 20 XII 1762) pw. św. Piotra i Pawła ap., wiz. 7—8 VII 1817 k. 330—350v:
- Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1720 k. 334.
- Par. pos. tyt. prepozytury, opierający się na prawie zwyczajowym (podleganiu zak. Cyst.) k. 335v.
- a. Wielki Łoncki i Łąck Wielki, w. Filia par. Wierzchucin, poprz. oddziel. parafia, z kościołem pw. św. Anny (ded. w r. 1767) k. 343—347v.
- Podp. prob. J(akuba) R(oberta) Cichorskiego, wiz., not., o. Ludwika Zalewskiego, cyst. z Koronowa, świeckich; piecz. tusz. par. Wyrzysk i lak. przyp. par. Koronowo k. 347v.

8. Zabartowo, wieś. Kościół par. pw. św. Jakuba ap., wiz. 4 XII 1816 k. 352—361:
- „Przed lat osmdziesiąt dziewięć plebania ze wszystkimi dokumentami y opisami zgorzała” k. 353.
 - Akta metr. ochrz., zaśl. i zm. od r. 1708 k. 354.
 - Podp. wiz., sekr., pleb. Antoniego Rozewicza jedn. kan. kam., świec-
kich; piecz. tusz. par Wyrzysk (wiz.) i Zabartowo k. 361.
- Nowy, topogr.-alf. wykaz zwiz. parafii wszystkich 3 dekanatów,
wyk. na maszynie k. 365.

SPIS RZECZY CZĘŚCI 2

Zeszyt 1	[1—153]
Spis treści	[3]
Wprowadzenie	[5]
I. Informacje zbiorowe	[5]
II. Schemat istotnych elementów formalnych i treściowych ksiąg	[8]
III. Konkordancja sygnatur. Cytowanie akt. Skróty	[12]
1. Konkordancja sygnatur rękopisów	[12]
2. Cytowanie akt wizytacyjnych	[12]
3. Słownik skrótów	[14]
Opis i zawartość akt	[18]
1. Akta wizytacji katedry (bez kapituły) i archidiakonatu gnieź- nieńskiego z lat 1608—1609	[18]
2. Odpisy dekretów ref. oraz ordynacji arcybiskupich dla kapi- tuły gnieźnieńskiej z lat 1613—1727, akta synodu a-diec. z ro- ku 1583	[32]
3. Akta wizytacji archidiakonatu gnieźnieńskiego z lat 1632— 1633	[34]
4. Akta wizytacji archidiakonatów gnieźnieńskiego i kamień- skiego (niepełne) z lat 1639—1640	[42]
5. Część akt wizytacji archidiakonatu kamieńskiego z roku 1653 (w kopii z 1859)	[54]
6. Część akt wizytacji archidiakonatu kamieńskiego z roku 1695 (w odp. z 1843)	[56]
7. Akta wizytacji katedry (bez kapituły) i archidiakonatu gnieź- nieńskiego z lat 1696—1699	[59]
8. Kopiarz inwentarzy kościelnych i benef. dekanatu gnieź. św. Piotra i Pawła, sporz. w roku 1697 z oryginałów zweryf. w w czasie wizytacji przedst. w syg. 7	[73]
9. Akta wizytacji archidiakonatu gnieźnieńskiego z lat 1712— 1713	[75]
10. Dekrety ref. z lat 1713 i 1727 oraz ordynacja arcybiskupia z roku 1719 dla kapituły gnieźnieńskiej	[87]

11. Akta wizytacji archidiakonatu kaliskiego z roku 1719	[89]
12. Akta wizytacji katedry (bez kapituły) i archidiakonatu gnieź- nieńskiego z lat 1727—1728	[95]
13. Akta wizytacji terytorium wieluńskiego, razem z tamt. kole- giatą, z roku 1730	[109]
14. Fragment akt wizytacji dekanatu gnieź. św. Michała (zbar- skiego) z roku 1739	[113]
15. Akta wizytacji archidiakonatu kaliskiego z lat 1752—1755	[114]
Pontyfikat Władysława A. Łubieńskiego 1759—1767	[123]
16. Druga połowa akt wizytacji dekanatu pleszewskiego (w a-diak. kaliskim) z roku 1761 (odpis)	[123]
17. Akta wizytacji dekanatu słupeckiego (w a-diak. gnieźnień- skim) z roku 1766	[126]
18. Akta wizytacji dalszych 5 dekanatów archidiakonatu gnieź- nieńskiego: św. Piotra i Pawła, łekneńskiego, żnińskiego, Św. Trójcy i św. Michała czyli zbarskiego z lat 1766—1767	[129]
19. Środkowa połowa akt wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1767 (kopia)	[140]
20. Niepełne akta wizytacji archidiakonatu kamieńskiego z lat 1766—1767	[142]
Zeszyt 2 [155—308]	
Spis treści [157]	
Wprowadzenie [160]	
I. Informacje ogólne	[160]
II. Schemat najważniejszych elementów formalnych i treści- wych ksiąg	[161]
III. Konkordancja sygnatur. Nowe skróty	[165]
1. Konkordancja sygnatur rękopisów	[165]
2. Słownik skrótów	[166]
Opis i zawartość akt [168]	
Pontyfikat Gabriela J. Podoskiego 1767—1777	[168]
Seria specjalnych wizytacji dziekańskich z roku 1775	[168]
21. Akta wizytacji dekanatu żnińskiego z roku 1775	[168]
Pontyfikat Antoniego K. Ostrowskiego 1777—1784	[170]
Seria nadzwyczajnych wizytacji dziekańskich z roku 1778	[170]
22. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1778	[171]
Seria wizytacji generalnych z lat 1779—1783	[173]
Wprowadzenie do akt tej serii	[173]

- Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński [174]
23. Akta wizytacji kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie z roku 1782 [174]
24. Akta wizytacji kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie z roku 1782 (odpis) [176]
25. Akta wizytacji dekanatu słupeckiego (bez Słupcy i dekretów ref.) z lat 1779 i 1781 [177]
26. Akta wizytacji dekanatów gnieź. Św. Trójcy i św. Michała czyli zbarskiego (bez dekretów ref.) z lat 1780—1781 . . . [180]
27. Akta wizytacji pozostałych pięciu dekanatów a-diak. gnieź-nieńskiego: św. Piotra i Pawła, łekneńskiego, rogowskiego, konińskiego i sompoleńskiego z lat 1780—1782 [186]
- Oficjałat piotrkowski, archidiakonat łączycycki [195]
28. Akta wizytacji prepozytury par. w Piotrkowie z roku 1780 (kopia bez dekr. ref.) [195]
- Oficjałat i archidiakonat kaliski [197]
29. Większość akt wizytacji a-diak. kaliskiego (dek. kaliski, krotoszyński i pleszewski) z lat 1781—1783 [197]
- Pontyfikat Michała J. Poniałowskiego 1785—1794 [207]
- Seria wizytacji generalnych z lat 1790—1792 [207]
- Wprowadzenie do akt nin. grupy [207]
- Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński [207]
30. Akta wizytacji dekanatów sompoleńskiego oraz gnieźnieńskich Św. Trójcy i św. Michała (zbarskiego) z lat 1790—1792 [207]
- Oficjałat i archidiakonat uniejowski [218]
31. Akta wizytacji dekanatu lutomińskiego z roku 1791 [218]
- Oficjałat i archidiakonat kamieński [221]
32. Akta wizytacji dekanatu wiecborskiego odnoszące się do prepozytury par. w Bydgoszczy z roku 1791 (odpis) [221]
- Pontyfikat Ignacego B. Krasickiego 1795—1801 [223]
- Seria I specjalnych wizytacji dziekańskich z lat 1797—1799 [223]
- Wprowadzenie do akt tejże serii [223]
- Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński [224]
33. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1798 [224]
34. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1798 (drugi egz.) [227]
35. Akta wizytacji dekanatów: gnieź. św. Piotra i Pawła oraz rogowskiego i łekneńskiego z roku 1798 [231]
- Oficjałat i archidiakonat uniejowski [236]
36. Akta wizytacji dekanatów lutomińskiego i szadkowskiego z lat 1798—1799 [236]

Seria 2 nadzwyczajnych wizytacji dziekańskich	
z lat 1800—1801	[242]
Wprowadzenie do akt tej grupy	[242]
Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński	[242]
37. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1800	[242]
Oficjałat i archidiakonat kaliski	[245]
38. Akta wizytacji dekanatu kaliskiego z roku 1800	[245]
Częstkowa wizytacja komisaryczna	[248]
Oficjałat i archidiakonat kamieński	[248]
39. Akta wizytacji kościołów i beneficjów m. Bydgoszczy (w dek. wiecborskim) z roku 1801	[248]
Administracja prał. Franciszka Malczewskiego	
1801—1805	[250]
Specjalne wizytacje dziekańskie w latach 1801—1802	[250]
Wprowadzenie do tychże wizytacji	[250]
Oficjałat i archidiakonat gnieźnieński	[250]
40. Akta wizytacji dekanatu gnieź. Św. Trójcy z roku 1802	[250]
41. Akta wizytacji dekanatu konińskiego z roku 1802	[253]
Wizytacje komisaryczne kolegiat w roku 1803	[255]
Wprowadzenie do nin. dokumentacji	[255]
Oficjałat i archidiakonat kaliski	[255]
42. Akta wizytacji kolegiaty i parafii w Choczcu (w dek. stawiszynskim) z roku 1803	[255]
Pontyfikat Ignacego Raczynskiego 1807—1818	
Seria wizytacji generalnych z lat 1810—1820	[257]
Wprowadzenie do tej grupy wizytacyjnej	[257]
Oficjałat i archidiakonat gnieźmieński	[259]
43. Akta wizytacji katedry gnieźnieńskiej i jej duchowieństwa z roku 1810	[259]
44. Akta wizytacji dekanatów gnieź. Św. Trójcy i św. Michała (zbarskiego) z lat 1811 i 1816	[262]
45. Akta wizytacji dekanatów: gnieź. św. Piotra i Pawła oraz łekneńskiego z roku 1811	[269]
46. Akta wizytacji dekanatów rogowskiego i znińskiego z lat 1816—1818	[274]
47. Połowa akt wizytacji dekanatu słupeckiego (bez samej Słupcy) z roku 1811	[282]
Oficjałat i archidiakonat kaliski	[284]
48. Akta wizytacji dekanatu pleszewskiego z lat 1811 i 1816	[284]
Oficjałat i archidiakonat uniejowski	[289]
49. Materiały do dekretów ref. dla parafii dekanatów szadkow-	

- skiego i lutomińskiego z roku 1811 oraz bruliony tychże dekretów z r. 1812 [289]
- Oficjałat i archidiaconat kameński [294]
50. Nie wszystkie akta wizytacji dekanatów kcyńskiego, nakielskiego, łobzenickiego i więcborskiego z lat 1816—1820 . . . [294]